

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Münire GÜLCÜ

ANTALYA İLİ AKSU İLÇESİ YER ADLARI

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Münire GÜLCÜ

ANTALYA İLİ AKSU İLÇESİ YER ADLARI

Danışman

Doç. Dr. Emine ATMACA

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Münire GÜLCÜ'nün bu çalışması, jürimiz tarafında Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Suat ÜNLÜ (İmza)

Üye (Danışman) : Doç. Dr. Emine ATMACA (İmza)

Üye : Doç. Dr. Serdar BULUT (İmza)

Tez Başlığı: Antalya İli Aksu İlçesi Yer Adları

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 23/06/2023

Mezuniyet Tarihi : 27/07/2023

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Antalya İli Aksu İlçesi Yer Adları” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Münire GÜLCÜ

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

13/07 /2023

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Münire GÜLCÜ
Öğrenci Numarası	202152042003
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Yeni Türk Dili
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Emine ATMACA
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Antalya İli Aksu İlçesi Yer Adları
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2110133306
Rapor Tarihi	
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: % 11 Alıntılar dâhil: % 13
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,	
Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 202 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. ( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdeleri aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Doç. Dr. Emine ATMACA İmza	

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	XVI
ÖZET	XXI
SUMMARY	XXii
ÖNSÖZ	xxiii
GİRİŞ	1
A) DİL VE DİL BİLİMİ	1
B) AD BİLİMİ	3
C) YER ADI BİLİMİ ~ YER ADLARI BİLİMİ (TOPONİMİ).....	5
Ç) AKSU İLÇESİ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

AKSU İLÇESİ YER ADLARI

1.1. MAHALLE YER ADLARI.....	15
1.1.1. <i>Alaylı</i>	15
1.1.2. <i>Altıntaş</i>	16
1.1.3. <i>Atatürk</i>	16
1.1.4. <i>Barbaros</i>	16
1.1.5. <i>Boztepe</i>	17
1.1.6. <i>Cihadiye</i>	17
1.1.7. <i>Cumhuriyet</i>	17
1.1.8. <i>Çalkaya</i>	18
1.1.9. <i>Çamköy</i>	18
1.1.10. <i>Dumanlar</i>	19
1.1.11. <i>Fatih</i>	19
1.1.12. <i>Fettahlı</i>	20
1.1.13. <i>Gökdere</i>	20
1.1.14. <i>Güloluk</i>	20
1.1.15. <i>Güzelyurt</i>	21
1.1.16. <i>Hacıaliler</i>	21
1.1.17. <i>İhsaniye</i>	22
1.1.18. <i>Karaçalı</i>	22
1.1.19. <i>Karaöz</i>	23
1.1.20. <i>Kayadibi</i>	23
1.1.21. <i>Kemerağzı</i>	24
1.1.22. <i>Konak</i>	24
1.1.23. <i>Kumköy</i>	24
1.1.24. <i>Kundu</i>	25

1.1.25. Kurşunlu.....	26
1.1.26. Macun.....	26
1.1.27. Mandırlar	27
1.1.28. Murtuna.....	27
1.1.29. Pınarlı.....	28
1.1.30. Soğucaksu.....	28
1.1.31. Solak.....	28
1.1.32. Topallı	29
1.1.33. Yenidumanlar	29
1.1.34. Yeşilkaraman.....	29
1.1.35. Yurtpınar	30
1.2. ESKİ MAHALLELER	32
1.2.1. Ağalarönü.....	32
1.2.2. Alakese.....	32
1.2.3. Altınova	32
1.2.4. Aykırı	33
1.2.5. Beşevler	33
1.2.6. Cami	33
1.2.7. Cumalık	33
1.2.8. Çaybaşı.....	34
1.2.9. Çepel.....	34
1.2.10. Dedemolla	35
1.2.11. Ecevitler.....	35
1.2.12. Eksililer	35
1.2.13. Ermenek.....	35
1.2.14. Göçmenler	36
1.2.15. Gökmenler	36
1.2.16. Güllüler	37
1.2.17. Hacıceliller.....	37
1.2.18. Hacılar.....	37
1.2.19. Hacımehmetli.....	37
1.2.20. Hacıoğlu.....	37
1.2.21. Hamambaşı.....	38
1.2.22. Hantazoğlu	38
1.2.23. Hasırlık.....	38
1.2.24. Hatipler	38
1.2.25. İkibaşı.....	38
1.2.26. İlyasalanı	39
1.2.27. İmamlar	39
1.2.28. Kaba ağaç.....	39
1.2.29. Karamehmetler	39

1.2.30. Kartlar.....	40
1.2.31. Kepez.....	40
1.2.32. Kerimler.....	40
1.2.33. Kır.....	40
1.2.34. Kocaömerler.....	41
1.2.35. Kopturlar.....	41
1.2.36. Kökcüler.....	41
1.2.37. Kömürcüler.....	41
1.2.38. Körler.....	42
1.2.39. Köseler.....	42
1.2.40. Köyyeri.....	42
1.2.41. Kumşurlar.....	43
1.2.42. Mahmutağa.....	43
1.2.43. Mahmutlar.....	43
1.2.44. Martılar.....	43
1.2.45. Mozalar.....	43
1.2.46. Müdürlük.....	43
1.2.47. Nalbantlar.....	44
1.2.48. Naneli ~ Nanalı.....	44
1.2.49. Nizamlar.....	44
1.2.50. Ormandamı.....	44
1.2.51. Ortaköy.....	44
1.2.52. Patırlar.....	45
1.2.53. Pıtılar.....	45
1.2.54. Sağırılar.....	45
1.2.55. Serikli.....	45
1.2.56. Solakköy.....	46
1.2.57. Söbüce.....	46
1.2.58. Şallar.....	46
1.2.59. Taşköy.....	46
1.2.60. Traşlar.....	46
1.2.61. Yaka.....	46
1.2.62. Yazırlar.....	47
1.2.63. Yeni Mahalle.....	47
1.2.64. Yeşilyurt.....	47
1.2.65. Yumuk.....	48
1.3. DİĞER YER ADLARI.....	49
1.3.1. Ada Mevki.....	49
1.3.2. Ahmetçavuşlar.....	49
1.3.3. Akçabelen Mevki.....	49
1.3.4. Akdüt Mevki.....	50

1.3.5. Akkavak Evleri.....	50
1.3.6. Akkumsamralısı Mevki.....	50
1.3.7. Akkuyu Mevki	50
1.3.8. Aksarnıç Mevki	51
1.3.9. Alicikler Evleri	51
1.3.10. Aliyaylası Evleri	51
1.3.11. Andızlı Mezarlığı	51
1.3.12. Arap Alanı	51
1.3.13. Arapatulansazlığı Mevki.....	51
1.3.14. Aşağı Mevki	52
1.3.15. Aşağıkemerazgı Mevki.....	52
1.3.16. Aşağıköy Mevki.....	52
1.3.17. Aşağıoba Mevki	52
1.3.18. Aşağıörüm Mevki.....	52
1.3.19. Atçayırı.....	52
1.3.20. Avcılar Evleri	52
1.3.21. Ayvalık Mevki	53
1.3.22. Babuşlar Evleri.....	53
1.3.23. Bahçelerönü Mevki.....	53
1.3.24. Balıklar Mevki	53
1.3.25. Batıngölü Mevki.....	54
1.3.26. Batıntı Mevki	54
1.3.27. Bedirler Mevki.....	54
1.3.28. Belikçamlık Mevki	54
1.3.29. Beşevler Mevki.....	55
1.3.30. Beşirler Mevki	55
1.3.31. Beşkavak Mevki	55
1.3.32. Beşpalamut Mevki	55
1.3.33. Biberler Mezarlığı	55
1.3.34. Bostanlık Mevki	56
1.3.35. Boynuzlugeçit Mevki.....	56
1.3.36. Boynuzlu Tarla	56
1.3.37. Bozyer.....	56
1.3.38. Bükler	56
1.3.39. Camiyıkağı Mevki.....	56
1.3.40. Candaş Evleri	57
1.3.41. Cinli Mezarlık.....	57
1.3.42. Çallak Mevki.....	57
1.3.43. Çaltılık Mevki	57
1.3.44. Çamcatepe Mevki	57
1.3.45. Çamlıdalan Mevki	58

1.3.46. Çamlık Mevki.....	58
1.3.47. Çamurlu Mevki.....	58
1.3.48. Çat Mevki.....	58
1.3.49. Çatalarla.....	58
1.3.50. Çengirler Mevki.....	59
1.3.51. Çeşitliören Mevki.....	59
1.3.52. Çetelibük Mevki.....	59
1.3.53. Çırac Mevki.....	59
1.3.54. Çiflik Mevki.....	60
1.3.55. Çimenlik ~ Çimençilik Mevki.....	60
1.3.56. Çortak Mevki.....	60
1.3.57. Çömllekbaşı Mevki.....	60
1.3.58. Çubuklu Tarla.....	60
1.3.59. Çullualantepe Mevki.....	61
1.3.60. Dağlıcatepe Mevki.....	61
1.3.61. Dallık Mevki.....	61
1.3.62. Dalkavak Mevki.....	61
1.3.63. Damyeritepe Mevki.....	61
1.3.64. Damyığıtepe Mevki.....	61
1.3.65. Darboğaz Mevki.....	61
1.3.66. Değirmendere Evleri.....	62
1.3.67. Destiiçi Mevki.....	62
1.3.68. Dipkulak Mevki.....	62
1.3.69. Direkli Mevki.....	62
1.3.70. Diştaş Evleri.....	63
1.3.71. Dönme Mevki.....	63
1.3.72. Düzyer.....	63
1.3.73. Edişler Evleri.....	63
1.3.74. Eşen Alanı.....	63
1.3.75. Eylik Evleri.....	63
1.3.76. Fakı Mevki.....	64
1.3.77. Fışkalık Mevki.....	64
1.3.78. Gazeller Küme Evleri.....	64
1.3.79. Gemlek Mevki.....	64
1.3.80. Göçükyolutepe Mevki.....	65
1.3.81. Gödeler Mevki.....	65
1.3.82. Göller Mevki.....	65
1.3.83. Gözlektepe Mevki.....	65
1.3.84. Gülbardak Mevki.....	65
1.3.85. Gümüşler Evleri.....	65
1.3.86. Güngörmez Mevki.....	66

1.3.87. Güzelyalı Evleri	66
1.3.88. Hantazyurdu Mevki	66
1.3.89. Hasiçi Mevki	66
1.3.90. Hayutlık Mevki	66
1.3.91. Hortlar Evleri	67
1.3.92. Höyükli Mevki	67
1.3.93. Iğnıhada Mevki	67
1.3.94. İlca Mevki	67
1.3.95. İncikpınarı Mevki	67
1.3.96. İncirağacı Mevki	68
1.3.97. İstasyon Arazisi Mevki	68
1.3.98. Kabağaçaştepe Mevki	68
1.3.99. Kabaklar Evleri	68
1.3.100. Kadiroğlu Evleri	68
1.3.101. Kađmı Yolu	69
1.3.102. Kapılı Mevki	69
1.3.103. Karağaçalı Mevki	69
1.3.104. Karabelen Mevki	69
1.3.105. Karaboyuzalanı Mevki	69
1.3.106. Karabucak Mevki	70
1.3.107. Karabükü Mevki	70
1.3.108. Karagöl Mevki	70
1.3.109. Karamanınıyukarısı Yolu	71
1.3.110. Karaşahinler Evleri	71
1.3.111. Karayer	71
1.3.112. Kavakarası Mevki	71
1.3.113. Kavaklı Mevki	71
1.3.114. Keşeciler	71
1.3.115. Kelhasan Evleri	72
1.3.116. Kervansaray Mevki	72
1.3.117. Kesikli Mevki	72
1.3.118. Kesmeliyatağı Mevki	72
1.3.119. Keşirler Evleri	72
1.3.120. Ketirli Mevki	72
1.3.121. Kırşanlarörümü Mevki	73
1.3.122. Kızılküt Tarlası	73
1.3.123. Kızılsöğütgölü Mevki	73
1.3.124. Kireşme Mevki	73
1.3.125. Kocabahçe Mevki	74
1.3.126. Kocabelen Evleri	74
1.3.127. Kocagöller Mevki	74

1.3.128. Kocagözler Mevki.....	74
1.3.129. Kocaörüm Mevki	74
1.3.130. Kocatarla.....	74
1.3.131. Kocazeytin Mevki.....	74
1.3.132. Konakyanı Evleri	75
1.3.133. Kooperatif Evleri	75
1.3.134. Koru Alanı	75
1.3.135. Kova Alanı.....	75
1.3.136. Kovanlık Mevki.....	75
1.3.137. Köklük Mevki.....	75
1.3.138. Körcegözlersazlığı Mevkisi.....	76
1.3.139. Köseler Evleri.....	76
1.3.140. Kötekli Evleri.....	76
1.3.141. Kulakavaklar mevki	76
1.3.142. Kulak Mevki.....	76
1.3.143. Kumgeçit Mevki	76
1.3.144. Kumtepe Mevki.....	76
1.3.145. Kurtluca Mevki	77
1.3.146. Küçükgür Mevki.....	77
1.3.147. Mağaraçukuru Mevki	77
1.3.148. Mağaza Mevki	77
1.3.149. Makmara / Makmarı Mezarlığı	78
1.3.150. Manavuşak Evleri.....	78
1.3.151. Memililer Evleri.....	78
1.3.152. Menekşelik Mevki	78
1.3.153. Mercimekli Mevki	78
1.3.154. Mersinli Mevki.....	78
1.3.155. Molos Mezarlığı.....	79
1.3.156. Narlı Mevki.....	79
1.3.157. Otbitmez Mevki.....	79
1.3.158. Ova Mevki.....	79
1.3.159. Oymaca Mevki	79
1.3.160. Öküz Damları	79
1.3.161. Ömerlerbükü Mevki.....	80
1.3.162. Örüm Mevki.....	80
1.3.163. Örümce Mevki	80
1.3.164. Özbaşı Mevki	80
1.3.165. Pazarönü Mevki.....	80
1.3.166. Pazar Yolu	81
1.3.167. Pelitli Mezarlığı.....	81
1.3.168. Saçlak Mevki.....	81

1.3.169. Safrataş Mevki	81
1.3.170. Sakız Alanı	81
1.3.171. Sakızbucağı.....	82
1.3.172. Sakızlaklı Tarla.....	82
1.3.173. Saksaganlı Mevki.....	82
1.3.174. Sarioğlubeleni Mevki.....	82
1.3.175. Satıkazan Mevki.....	82
1.3.176. Sivribelen Mevki	83
1.3.177. Solaman Mevki	83
1.3.178. Söğütlü Mevki	83
1.3.179. Suvarigeçidi Mevki	83
1.3.180. Sünbüllük Mevki	83
1.3.181. Sütdöküğü Mevki	84
1.3.182. Tahtabelen Evleri	84
1.3.183. Tahtaköprü Mevki.....	84
1.3.184. Tekke Mezarlığı	84
1.3.185. Tehneli Mevki	84
1.3.186. Tepecik Mevki.....	84
1.3.187. Teslimeyikiği Mevki.....	85
1.3.188. Tombakkuyusu Mevki	85
1.3.189. Topakkuyu Mevki.....	85
1.3.190. Topraktepe Mevki	85
1.3.191. Topallar Evleri	86
1.3.192. Topmevsim Mevki	86
1.3.193. Torakçı Mevki.....	86
1.3.194. Torluk Mevki.....	87
1.3.195. Torun Tarlası.....	87
1.3.196. Tömürler Evleri	87
1.3.197. Tüylüler Evleri.....	87
1.3.198. Uzunbelen Mezarlığı	87
1.3.199. Uzunburuntepe Mevki.....	87
1.3.200. Ütük Mevki	88
1.3.201. Ütükbelen Mevki.....	88
1.3.202. Veyseller Evleri	88
1.3.203. Yalaz Mevki	88
1.3.204. Yalıçam Mevki	89
1.3.205. Yapraklı Tarla	89
1.3.206. Yazla Mevki	89
1.3.207. Yeniörüm Mevki.....	89
1.3.208. Yiğilihöyük Mevki	89
1.3.209. Yumruçakal Mevki.....	89

1.3.210. Yuvaçaltı.....	90
1.3.211. Yuvalıca Mevki	90
1.3.212. Zeytinlikyatağı Mevki	90
1.4. DAĞ, TEPE VB. YER ŞEKİLLERİ ADLARI	91
1.4.1. Acısu Boğazı	91
1.4.2. Ağalargedığı.....	91
1.4.3. Ahmetağa Dağı.....	91
1.4.4. Akçaalan Tepeleri.....	91
1.4.5. Akçapınar Tepesi.....	91
1.4.6. Akkorum Tepesi	92
1.4.7. Aksazak Tepesi	92
1.4.8. Akyar Kayası	92
1.4.9. Alataşlık Tepesi	92
1.4.10. Ala Yazı.....	92
1.4.11. Arapbükü	93
1.4.12. Arpabeleni Tepesi.....	93
1.4.13. Asar Tepe.....	93
1.4.14. Ballık Tepe.....	93
1.4.15. Ballıkaltı Tepesi.....	93
1.4.16. Besidikmen Tepesi	93
1.4.17. Billen Tepesi.....	94
1.4.18. Bitbeleni Tepe.....	94
1.4.19. Boynuz Tepesi.....	94
1.4.20. Boynuzbeleni Tepesi	94
1.4.21. Boynuzlularla Tepesi	94
1.4.22. Bozburun Tepesi.....	95
1.4.23. Bozova	95
1.4.24. Buzağı Tepesi	95
1.4.25. Bük.....	95
1.4.26. Cümle Tepesi	95
1.4.27. Çadürmersin Tepesi	95
1.4.28. Çakmaklık Tepesi.....	96
1.4.29. Çal Tepe	96
1.4.30. Çalı Tepe	96
1.4.31. Çamlık Tepe.....	96
1.4.32. Çamlıyurt Tepesi	96
1.4.33. Çatalçam Tepesi.....	97
1.4.34. Çatal Tepe	97
1.4.35. Çelebiyelbenisi Tepe.....	97
1.4.36. Çiçeklitaş.....	98
1.4.37. Çingen Tepesi.....	98

1.4.38. Çompara Tepesi.....	98
1.4.39. Çorak Tepe	98
1.4.40. Çürüktaş Tepesi.....	98
1.4.41. Damlarca Tepesi	99
1.4.42. Damyığı Tepesi.....	99
1.4.43. Darıcıbük.....	99
1.4.44. Delik Tepe.....	99
1.4.45. Delikdeliğinalı Tepesi.....	99
1.4.46. Deliyurt Tepesi	99
1.4.47. Dikicik Tepe.....	100
1.4.48. Dikmen Tepe.....	100
1.4.49. Dikilitaş Tepesi.....	100
1.4.50. Diş Taşlar	100
1.4.51. Domalanlı Tepesi.....	100
1.4.52. Döllük Tepesi.....	101
1.4.53. Eylik Tepesi	101
1.4.54. Fattanlarasarı Tepesi	101
1.4.55. Gedicek Tepesi.....	101
1.4.56. Geren Tepe	101
1.4.57. Gödeşbeleni Tepesi.....	102
1.4.58. Gökbelen Tepesi	102
1.4.59. Gökbüget Tepesi.....	102
1.4.60. Gökçe Tepe.....	102
1.4.61. Gökseki Tepesi.....	102
1.4.62. Gölcük Tepesi	102
1.4.63. Gözlektaş	103
1.4.64. Gücükler Ovası.....	103
1.4.65. Güre Tepe.....	103
1.4.66. Hatipler Beleni	103
1.4.67. Havutlutaş Tepesi.....	103
1.4.68. Helvacı Tepesi	103
1.4.69. Iğnıhada Tepesi.....	104
1.4.70. İki Tepe.....	104
1.4.71. İkiz Tepe	104
1.4.72. İkizoluk Tepesi.....	104
1.4.73. İnönü Tepesi	104
1.4.74. İsmil Tepesi.....	104
1.4.75. Kale Tepe.....	104
1.4.76. Kapaklıca Tepe.....	104
1.4.77. Kaplan Bükü	105
1.4.78. Karabük.....	105

1.4.79. Karacamurun Dağı.....	105
1.4.80. Karaçatlak Bükü.....	105
1.4.81. Karadayı Tepesi.....	105
1.4.82. Karahayıt Ovası.....	105
1.4.83. Karataş Mağarası.....	106
1.4.84. Kare Tepe.....	106
1.4.85. Kavurgacılarasarı Tepesi.....	106
1.4.86. Kayacık Tepe.....	106
1.4.87. Keçilik Tepesi.....	106
1.4.88. Kelbük.....	107
1.4.89. Kemel Tepe.....	107
1.4.90. Kemer Tepe.....	107
1.4.91. Kemerli Tepe.....	107
1.4.92. Keneveli Tepesi.....	107
1.4.93. Kepez Tepe.....	107
1.4.94. Kepezboğazı Tepesi.....	108
1.4.95. Kesimalinin Tepesi.....	108
1.4.96. Kevkebeleni.....	108
1.4.97. Kevkedağı Tepesi.....	108
1.4.98. Kıbrıslı Ovası.....	108
1.4.99. Kısrak Gediği.....	108
1.4.100. Kıraç Tepe.....	109
1.4.101. Kızılhöyük Tepesi.....	109
1.4.102. Kızılova.....	109
1.4.103. Kızılyapı Tepesi.....	109
1.4.104. Kızkapan Tepesi.....	109
1.4.105. Kirişli Tepe.....	109
1.4.106. Koca Tepe.....	109
1.4.107. Kocabelen Tepesi.....	110
1.4.108. Kocabük.....	110
1.4.109. Kocayatak Tepesi.....	110
1.4.110. Kovanlık Tepe.....	110
1.4.111. Koyun Taşı.....	110
1.4.112. Koyunyalı Tepesi.....	110
1.4.113. Köklübucak Kayası.....	110
1.4.114. Kömürlük Tepesi.....	111
1.4.115. Kumbağın Tepe.....	111
1.4.116. Mercimek Tepesi.....	111
1.4.117. Nizâlı Tepe.....	111
1.4.118. Orta Tepe.....	111
1.4.119. Otluk Tepe.....	111

1.4.120. Öksüz Tepe	111
1.4.121. Öküzgötü Tepesi	112
1.4.122. Payamlıtaş Tepesi.....	112
1.4.123. Pazarbeleni Tepesi	112
1.4.124. Pürgamiş Tepesi.....	112
1.4.125. Sakartaş Tepesi.....	112
1.4.126. Sakızlaklıçalı Tepesi	112
1.4.127. Saksağanlı Tepesi	113
1.4.128. Sarıtaş Tepesi	113
1.4.129. Sarıyol Tepesi.....	113
1.4.130. Sırtlama Tepesi.....	113
1.4.131. Soğucak Tepe.....	113
1.4.132. Şalbalı Tepe.....	113
1.4.133. Takırdavıktaş Tepesi.....	113
1.4.134. Taşlık Tepe	114
1.4.135. Teknece Tepesi.....	114
1.4.136. Terseğen Tepesi.....	114
1.4.137. Tınaz Tepesi.....	114
1.4.138. Tilki Tepesi	114
1.4.139. Top Tepe.....	115
1.4.140. Topak Tepe	115
1.4.141. Topban Tepesi	115
1.4.142. Toprak Tepe.....	115
1.4.143. Toşurların Tepesi.....	116
1.4.144. Uçkun Kayası	116
1.4.145. Uzunbelen Tepesi.....	116
1.4.146. Uzuncaeriş Tepesi	116
1.4.147. Üçtaşlar	116
1.4.148. Veyseller Tepesi.....	116
1.4.149. Yarpınar Tepesi	117
1.4.150. Yaryol Tepesi.....	117
1.4.151. Yiğbeleni Tepe	117
1.4.152. Zengerde Tepesi.....	117
1.4.153. Zeytin Tepesi.....	117
1.4.154. Zingırlar Tepesi.....	118
1.5. SU ADLARI	119
1.5.1. Acısu Deresi	119
1.5.2. Ağılı Dere	119
1.5.3. Ahmetali Deresi.....	119
1.5.4. Akbaba Çayı	119
1.5.5. Akçaköprü Deresi	119

1.5.6. Arap Pınarı.....	120
1.5.7. Asar Deresi.....	120
1.5.8. Asmalıçukur Deresi	120
1.5.9. Baklacı Deresi	120
1.5.10. Barutlu Pınarı.....	120
1.5.11. Beş Pınarı.....	120
1.5.12. Boladan Deresi.....	121
1.5.13. Bük Pınarı.....	121
1.5.14. Büyükcik Kuyusu	121
1.5.15. Çakal Deresi.....	121
1.5.16. Çamlı Dere	121
1.5.17. Çamsuyu Pınarı.....	121
1.5.18. Çelebi Deresi / Pınarı.....	122
1.5.19. Çepel Deresi.....	122
1.5.20. Çillerkapı Deresi.....	122
1.5.21. Çukurdüzlük Deresi.....	122
1.5.22. Çürücein Deresi.....	122
1.5.23. Dağlıca Deresi	123
1.5.24. Dalçam Kuyusu	123
1.5.25. Damlarca Pınarı.....	123
1.5.26. Değirmen Deresi	123
1.5.27. Deliktaş Deresi	123
1.5.28. Dereboğaz Deresi + Pınarı	123
1.5.29. Derin Dere.....	123
1.5.30. Diliktaş Pınarı	123
1.5.31. Dipsiz Pınar.....	124
1.5.32. Dutlu Pınar.....	124
1.5.33. Eğri Dere.....	124
1.5.34. Eğriöz Deresi.....	124
1.5.35. Eminbey Kuyusu.....	124
1.5.36. Erişik Boğazı + Deresi	124
1.5.37. Gelindüşen Pınarı.....	124
1.5.38. Gerdemeli Deresi.....	125
1.5.39. Gözü Pınarı	125
1.5.40. Güngörmez Pınarı	125
1.5.41. Hamam Pınarı	125
1.5.42. Hamamlık Pınarı	125
1.5.43. İkiölük Pınarı	125
1.5.44. İlmeli Pınarı	125
1.5.45. İlmeliçukur Deresi.....	126
1.5.46. Kalabaklı Deresi.....	126

1.5.47. Kale Deresi.....	126
1.5.48. Kanlıkapız Deresi.....	126
1.5.49. Kara Dere.....	126
1.5.50. Karaanlı Deresi.....	127
1.5.51. Karaçay Deresi.....	127
1.5.52. Karıncakapız Deresi.....	127
1.5.53. Karıncalı Kuyusu.....	127
1.5.54. Kaşat Kuyusu.....	127
1.5.55. Kavaklı Pınarı.....	128
1.5.56. Kazan Deresi.....	128
1.5.57. Ketire Deresi.....	128
1.5.58. Koca Dere.....	128
1.5.59. Kocaçay Pınarı.....	128
1.5.60. Kocageçit Deresi.....	128
1.5.61. Kocakapız Deresi.....	128
1.5.62. Kocamuluk Pınarı.....	128
1.5.63. Kocamustafa Kuyusu.....	129
1.5.64. Kocaorman Deresi.....	129
1.5.65. Kol Deresi.....	129
1.5.66. Kosa Pınarı.....	129
1.5.67. Kurtini Deresi.....	129
1.5.68. Kurucain Deresi.....	129
1.5.69. Kumazkavak Pınarı.....	129
1.5.70. Kumlu Dere.....	129
1.5.71. Kuzgun Deresi.....	129
1.5.72. Küçükincik Kuyusu.....	130
1.5.73. Kükür Deresi.....	130
1.5.74. Külden Pınarı.....	130
1.5.75. Mangalgeçidi Pınarı.....	130
1.5.76. Marsık Kuyusu.....	130
1.5.77. Menevişliöz Deresi.....	131
1.5.78. Mihilinkapız Deresi.....	131
1.5.79. Naneli Deresi.....	131
1.5.80. Pınar Deresi.....	131
1.5.81. Pıtraklıöz Deresi.....	131
1.5.82. Saklısu Deresi.....	131
1.5.83. Sarı Dere.....	131
1.5.84. Sarısu Deresi.....	132
1.5.85. Saygeçit Deresi.....	132
1.5.86. Sırtlanini Deresi.....	132
1.5.87. Sıtma Pınarı.....	132

1.5.88. Soğanlık Deresi	132
1.5.89. Soğucak Dere	132
1.5.90. Soğucaksu Deresi	133
1.5.91. Soğuksu Deresi	133
1.5.92. Söğüt Pınarı.....	133
1.5.93. Sökeli Pınarı.....	133
1.5.94. Sömek Deresi.....	133
1.5.95. Şavkılı Deresi	133
1.5.96. Taşkalan Pınarı	133
1.5.97. Tatlıçay Deresi	134
1.5.98. Velioglu Kuyusu.....	134
1.5.99. Yarpınar Deresi.....	134

İKİNCİ BÖLÜM

AKSU YER ADLARININ SINIFLANDIRILMASI

2.1. KÖKEN BAKIMINDAN YER ADLARI	135
2.1.1. Tek Kelimeden Oluşan Yer Adları	135
2.1.2. İki veya Daha Fazla Kelimeden Oluşan Yer Adları	140
2.2. YAPI BAKIMINDAN YER ADLARI.....	147
2.2.1. Basit Kelimeden Oluşan Yer Adları.....	147
2.2.2. Türemiş kelimeden oluşan yer adları	149
2.2.3. Birleşik Kelimelerden Oluşan Yer adları	152
2.3. ANLAM BAKIMINDAN YER ADLARI.....	157
2.3.1. Bitkiler ile ilgili yer adları.....	157
2.3.2. Sular ile ilgili yer adları	158
2.3.3. Yabancı Dillerden Alıntı Kelimelerden Oluşan Yer Adları	158
2.3.4. Renkler ile ilgili Yer Adları	159
2.3.5. Yer şekilleri ve Kayaç Adları İle İlgili Yer Adları	160
2.3.6. Hayvanlar İle İlgili Yer Adları	162
2.3.7. Eşya, Yapı vb. Nesne Adları ile İlgili Yer Adları	162
2.3.8. Kişi, Soy, Boy, Cemaat, Oymak Adları İle İlgili Yer Adları	163
2.3.9. Meslek ve Unvan Adları İle İlgili Yer Adları	164
2.3.10. Yer - Yön Belirten Kelimelerle İlgili Yer Adları	164
2.3.11. Halkın Günlük Yaşamı (işleri, inançları vb.) İle İlgili Yer Adları	165
SONUÇ.....	166
KAYNAKÇA	170
EKLER.....	175
ÖZGEÇMİŞ.....	178

KISALTMALAR

age.	Adı geçen eser	İÖ	İsa'dan Önce
akt.	Aktaran	İS	İsa'dan Sonra
Alm.	Almanca	İt.	İtalyanca
AÖF	Açıköğretim Fakültesi	KK.	Kaynak Kişi
Ar.	Arapça	MÖ	Milattan önce
bk.	Bakınız	OT	Orta Türkçe
Bulg.	Bulgarca	Rum.	Rumca
C	Cilt	s.	Sayfa
çev.	Çeviren	S	Sayı
DLT	Divânu Lügâti't Türk	T.	Türkçe
DTCF	Dil, Tarih, Coğrafya	TDAY	Türk Dili Araştırmaları
Fakültesi		Yıllığı	
dzl.	Düzenleyen	TDK	Türk Dil Kurumu
ed.	Editör	TDKY	Türk Dil Kurumu Yayınları
ET	Eski Türkçe	vb.	ve benzeri
Far.	Farsça	vd.	ve diğerleri
Fr.	Fransızca	Yay.	Yayınları, Yayıncılık
haz.	Hazırlayan	Yun.	Yunanca
İbr.	İbranice		
İng.	İngilizce		

ÖZET

Tarih boyunca adlandırma işi asla tesadüfi bir iş olmamış aksine belli amaçlar doğrultusunda ve belli kurallara, yöntemlere göre yapılmıştır. Yer adı bilimi de bu amaç, kurallar ve yöntemleri tespit etmek gayesiyle yapılan çalışmalar kapsamındadır. Yer adı bilimi çalışmaları sonucunda adlandırma faaliyetleri sırasında toplumları etkileyen unsur ve olgular tespit edilmektedir. Aynı zamanda ele alınan bölgenin tarihi, coğrafi özellikleri, meskûn olanların dili ve kültürü hakkında belli fikirler elde edilebilmektedir. Bu amaç ile yer adı çalışmalarına katkıda bulunmak ve bu konudaki merakların giderilmesi adına Antalya ilinin Aksu ilçesinin yer adları tespit edilip köken bakımından incelemeye tabii tutulmuştur. Çalışmanın konusu olan ilçeyi belirleme sebebi ise merkez ilçelerden olan Aksu hızla kentleşmekte ve kültürümüzün kalıntıları olan yer adları unutulmakta, çeşitli sebeplerle değişmekte veya yer adlarını oluşturan kelimelerin anlamı, ilk hâli belirsizleşmektedir. Bu adların yani kültürümüzün toprağa işlenmiş hazinelerinin yok olup gitmesine mâni olmak amacıyla ilçede mahalle, mevki, toplu evler, dağlar, tepeler, dereeler vb. tüm coğrafi unsurlar Aksu İlçe Belediyesi'nden temin edilen haritalar aracılığıyla tespit edilip incelenmeye çalışılmıştır.

Yer adı verilışı faaliyetlerinde yaşayan kitle ve kültürü, bölgenin fizikî coğrafyası, tarihî vakaalar etkili olmaktadır. Aksu ilçesi yer adlarında da bu etmenlerden bahsedilebilir. Oğuzların Anadolu'ya göçüyle başlayan Türkleşme süreci yer adlarında kendini yoğun bir şekilde hissettirmektedir. İlçenin bulunduğu bölgeye yerleşen Oğuz boy ve obalarının etkisi baskın olmakla birlikte bölgenin fizikî coğrafyası da adlandırma faaliyetlerinde etkili olmuştur.

Çalışma iki ana bölümden oluşmakta ve ilk bölüm yer adlarının kökeni, yapısı, tarihî incelemesini içermektedir. Birinci bölüm beş bölüme ayrılarak Aksu ilçesinin mahalleleri, mahalle tüzel kişiliği bulunmayan eski mahalleleri, diğer yer adları, dağ vb. yer şekilleri ve su adları (hidronim) ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Aksu yer adlarını sınıflandırma çalışması yapılmıştır. Bu bölüm üçe ayrılarak yer adları köken bakımından, yapı bakımından ve anlam bakımından sınıflanmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde dil bilimi, ad bilimi, yer adı bilimi ve Aksu ilçesiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Aksu, yer adları, köken bilgisi, anlam bilimi

SUMMARY

Toponymy of Antalya Aksu

Throughout history, naming has never been an accidental task; on the contrary, it has been done for certain purposes and according to certain rules and methods. Toponym science, is a study conducted to determine these purposes, rules and methods. With toponymy studies, elements and phenomena affecting societies during naming activities can be identified. At the same time, certain ideas can be obtained about the history, geographical characteristics, language and culture of the inhabitants of the region. For this purpose, in order to contribute to toponymy studies, the place names of Aksu district of Antalya province were identified and analyzed in terms of origin. The reason for determining this district as the subject of the study, is the rapid urbanization of Aksu, one of the central districts, is rapidly urbanizing and place names, which are indicators of our culture, are forgotten, changed for various reasons or the meaning of the words that make up the place names, the first state becomes unclear. In order to prevent the disappearance of these names all geographical elements such as neighborhoods, localities, mountains, hills, streams, etc. in the district were determined and examined through the maps obtained from the Aksu District Municipality.

The culture of the population, the physical geography of the region and historical event are effective in the activities of place naming. These factors were also effective in the place names of Aksu district. The Turkization process, which started with the migration of the Oghuzs to Anatolia, shows itself intensely in place names. The physical geography of the region, along with the influence of those who settled in the region where the district is located, also affected the naming activities.

The study consists of two main parts and the first part includes the historical analysis of place names in terms of origin and structure. The first part, the divided into five parts as the place names of Aksu, the neighborhoods, old neighborhoods, other place names, landforms and water forms. In the second part, the classification of Aksu place names has been done. This section is divided into three and the place names are classified in terms of origin, grammar and meaning. In the introduction part of the study, information about linguistics, onomastics, toponym science and Aksu district is given.

Keywords: Antalya, Aksu, toponymy, etymology, semantic

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın konusu Aksu yer adlarını belirlemek ve bu adların kaynaklarını tespit etmektir. Bu doğrultuda Aksu ilçesinin yerleşke ve coğrafi nesne adlarının ne gibi değişikliklere uğradığını, adların köken ve yapı bakımından nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemek amacıyla bu çalışma vücuda getirilmiştir. Yer adları birer kültür unsuru olduğu için ve yapılan yer adı bilimi çalışmalarına katkıda bulunmak adına bu çalışmanın yapılması önemli görülmektedir. Ayrıca ilçede yapılan bazı idari çalışmalar sonucunda yer adlarının değiştirildiği ya da nüfus artışı vb. gibi nedenlerle bazı mahallelerin birleştirilmesi, başka bir mahalleye dâhil edilmesi gibi durumların söz konusu olduğu görülmektedir. Bu gibi durumlar neticesinde yer adlarının kaybolma tehlikesi öne çıkmaktadır ve bu tehlikeye karşı yer adlarının kaybolması önlenmek istenmektedir. Çalışmaya kaynak olarak Aksu Belediyesi'nden temin edilen haritalara, tarihî kaynaklara, sözlüklere ve kaynak kişilere başvurulmuştur. Çoğunlukla araştırma metodu kullanılarak derleme metodundan da faydalanılmaya çalışılmıştır. Tarihi kaynaklardan yerleşkelerin adı, eski adı, bölgeye yerleşen etnik gruplarla ilgili bilgi toplanmıştır. Coğrafi nesnelerin adları incelenirken halkın yer adı verme geleneği ile ilgili çalışmalar dikkate alınmış, bunun yeterli olmadığı durumlarda yerli halkın bilgisine başvurulmuştur. Yer adlarını mahalle adları, tüzel kişiliği bulunmayan mahallelerin adları, ne yerleşke ne doğal bir coğrafi unsur olarak sayamayacağımız yerler (yani diğer yer adları), dağ, tepe vb. yer şekilleri adları ve su adları olarak gruplayarak inceleme yoluna gidilmiştir. Eski mahalle olarak geçen yerleşkelerin resmi olarak mahalle tüzel kişilikleri bulunmamaktadır. Mevki, tarla vb. ne yerleşke adı ne de coğrafi unsur adı olarak sayılamayacak yerleri de diğer yer adları olarak sınıflandırmak uygun görülmüştür. Elde edilen verilerden hareketle yer adları köken, yapı ve anlam bakımından tasnife tâbi tutulmuştur. Bu tasnif çalışmasında Mustafa Şenel'in "Elazığ Yer Adları" adlı çalışması ile İbrahim Şahin'in "Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine" adlı yazısından faydalanılmıştır.

GİRİŞ

A) DİL VE DİL BİLİMİ

Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zebandır.¹ Dil, toplumu toplum yapan en önemli kültür öğelerinden biridir. Dilin bu özelliği dolayısıyla uzun yıllar çalışmalar yapılmış ve çeşitli eserler meydana getirilmiştir. Dilin niteliğini anlamak, onun tüm özelliklerini betimleyebilmek insanlığı anlamamızı da sağlar² düşüncesiyle dil, her yönden incelenip anlaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda dilin pek çok tanımı yapılmış ve işlevi dile getirilmiştir. Türk dilciliğinin önemli isimlerinden biri olan Muharrem Ergin dili, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessese”³ olarak tanımlamıştır. Ergin’in de dikkat çektiği üzere dilin kendi kanunları vardır ve bu kanunlar çerçevesinde gelişir, değişir. Bu değişim ve gelişim toplumdan topluma değişmektedir, işte bu farklılık dilin kültür taşıyıcılığı görevi üzerinde merak uyandırmaya başlar. Lisan toplumun kimliği olarak düşünülürse dilde saklı toplum dinamikleri görülebilir. İşte dil bilimi de bu amaçla çeşitli alt başlıkları da dâhil olmak üzere disiplinler arası çalışmalar yürütür.

Doğan Aksan, “dil, her yönüyle bir ulusun kültürünün aynasıdır, insanın ve uygarlığın en önemli belirtisidir.”⁴ diyerek dilin işlevine dikkati çekmiştir. Bu işlevden hareketle dil bilimi diğer adıyla lengüistik adlı bilim öne çıkmıştır.

Dil bilimi, dillerin yapısını, gelişmesini, dünyada yayılmasını ve aralarındaki ilişkileri ses, biçim, anlam ve cümle bilgisi bakımından genel veya karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim, lisaniyat, lengüistik, filolojidir.⁵ Dilin insan doğasını anlamamız konusundaki katkısı, dilin onu konuşan toplumla olan bağlantısı, ruh ve düşünceyle ilgisi, kaynağı gibi olgular bu bilimin konularını oluşturmaktadır. Dil çalışmalarının ilkleri –daha çok felsefe, din ve yazın ile ilgili olsa da- Eski Hint ve Eski Yunan’a kadar uzanmaktadır. Dini kitapların yanlış okunması konusundaki endişelerle dil bilgisi kitapları yazılmış, köken bilgisi üzerinde durulurken, “sözcüklerle nesnelere arasında ses açısından ilişki bulunup bulunmadığı sorusu incelenmiştir. Yine dilin doğuştan mı olduğu yoksa insanlar tarafından mı oluşturulmuş olduğu sorunu ele

¹ www.sozluk.gov.tr (erişim tarihi 14.10.2022)

² Özsoy vd. 2018: 4-5.

³ Ergin, 2013: 3.

⁴ Aksan, 2020: C. 1, s. 13.

⁵ www.sozluk.gov.tr (erişim tarihi 16.10.2022)

alınmış, nesnelere bu nesnelere anlatan sözcüklerin arasındaki ilişki irdelenmiştir. Platon sözcüklerin kökenleri sorununu incelerken Aristo da dil ve dil seslerinin öğeleri üzerinde durmuştur.”⁶

“Çağdaş anlamda bilimsel ve bağımsız dil incelemeleri 19. yüzyılda karşılaştırmalı dil çalışmaları olarak başlamış, 20. yüzyılın başlarında İsviçreli dilbilimci F. de Saussure’un ‘dili kendi içinde kendisi için inceleme’ ilkesi çerçevesinde özerk bir bilim dalı kimliği kazanmıştır.”⁷ Saussure, dilin niteliğine ve çeşitli sorunlarına sağlam kanıtlar getiren bir kuram oluşturmuş ve dilcilikte önemli gelişmelerin başlangıcı olan çağı başlatmıştır.

Saussure’e göre dil biliminin görevi şu maddelerde verilebilir:

a) *Ulaşabildiği bütün dilleri betimlemek, bu dillerin tarihini incelemek, bir başka deyişle dil ailelerinin evrimini göstermek, her ailedeki ana dillerin ilk biçimlerini olanaklar çerçevesinde ortaya koymak*

b) *Bütün dillerde sürekli ve evrensel olarak kendini gösteren güçleri araştırmak, tarihin bütün özel olaylarını açıklayabilecek genel yasaları bulmak*

c) *Kendi sınırlarını çizmek ve kendi kendisini tanımaktır.*⁸

Bu tanımlamayı belirtmekle dikkat çekilmek istenen mesele dilin kendisini çeşitli açılardan inceleyerek ne olduğunu belirleyebilmek maksadıyla güdülen amaçtır. Bu bakış açısıyla dil çalışmalarında çeşitli akımlar etkili olmuştur. Saussure etkisiyle yaygınlaşan *yapısal dil bilimi*⁹ yanında özellikle Bloomfield’in yerleşmesini sağladığı *betimlemeli dil bilimi*¹⁰ ele alınabilir. Betimlemeli dil bilimi yeni bir dönemin başlamasına sebep olur. Önemli bir dil bilimci olarak anılması gereken N. Chomsky’nin temellerini attığı *üretimsel dil bilgisi*¹¹ de yayılmaya ve yerleşmeye başlamıştır.

Dil bilimi çalışmaları çeşitli akımlardan etkilenirken farklı disiplinlerle de ilişkilendirilebilir. Dil olgusu üzerinde durulurken dilin bir kültür taşıyıcısı ve belli bir kurallar dizgesi olduğundan bahsedilmiştir.

Aksan, dil-kültür ilişkisi için şöyle bir sav öne sürer: “*Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnızca dilbilim*

⁶ Aksan; age, s. 16-17.

⁷ İmer, 2011; Dilbilim Sözlüğü, dilbilim (linguistics) maddesi.

⁸ F. de Saussure, 1998: 34.

⁹ “Yapısal dilbilim (Alm. strukturelle Linguistik, Fr. linguistique structurale, İng. structural linguistics); Dili bir yapı olarak ele alan, eşzamanlı yaklaşıma ağırlık veren çeşitli dilbilim akımlarının ortak adı.” (Vardar 2002, yapısal dilbilim maddesi).

¹⁰ “Betimlemeli / betimsel dil bilimi (Alm. beschreibende Linguistik, deskriptive Linguistik, Fr. linguistique descriptive, İng. descriptive linguistics). Bir dildeki gerçekleşmiş öğelerden oluşan bir bitince aracılığıyla o dilin yapısını inceleyen dil bilimi akımı.” (Vardar 2002, betimsel dilbilim maddesi).

¹¹ Dönüşümsel dil bilimi olarak da bilinir. “Dönüşümsel dilbilgisi; Genel anlamda, bir dönüşüm bileşeni içeren dilbilgisi türüdür. Üretken-dönüşümlü dilbilgisi (Generative transformational grammar), Üretken dilbilgisi (Generative grammar) diye de adlandırılır.” (İmer vd. 2011, dönüşümsel dilbilgisi maddesi).

incelemeleriyle, bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz.”¹²

Dilin, insan düşüncelerinin şekillenmesinde ve bu düşüncelerin aktarılmasında etkin rol oynadığı kabul edilirse ve insan da yaşadığı çevre ile olaylardan etkilendiğine göre dil biliminin de coğrafya ve tarih gibi sosyal bilimlerle ilişkisi açıklanabilir. Dil inceleme yöntemlerine bakıldığında bu bilimlerin yöntemlerinden de faydalandığı görülür. Kısacası dil bilimi, disiplinler arası çalışmalarla, belirli yöntemler ışığında dilin niteliğini açıklarken tarih, coğrafya, sosyoloji, etnoloji, psikoloji vb. gibi bilimlerden faydalanır ve edindiği birikimle bu bilimlere de bilgi ve ipuçları sağlar denilebilir.

Dil bilimi geniş araştırma yelpazesine sahip olması gerekçesiyle bir takım alt dallara ayrılmıştır ve bu alt dallardan biri Ad Bilimidir.

B) AD BİLİMİ (Alm. *Onomastik*, *Nanienkunde*, Fr. *onomastique*, İng. *onomastics*)

Ad bilimi diğer adıyla onomastik; adları anlam, köken, kültürel ve tarihsel değişim yönünden inceleyen dilbilim alanıdır.

Ad ve adlandırma insanlık tarihi kadar eskidir çünkü adlar toplumun kendisi ve kendisi dışındaki her şeyi ayırt etme ihtiyacından doğar. *Ad* terimi, kısaca her türlü canlı ve cansız varlığı, düşünceyi, duyguyu, olayı ya da olguyu ifade eden dil ögesi olarak tanımlanmaktadır.¹³ İnsanoğlu kendisi ve kendisi dışındaki varlıkları gerek ayırt edebilmek gerek varlığına bir anlam verebilmek için her şeye bir ad verme ihtiyacı duyar. Bu ihtiyaçtan doğan adlandırma olayı insanlığın kendisi kadar eskidir ve insanlıkla beraber gelişmektedir. Adlar ve adlandırma toplum içinde gördüğü işle birlikte toplum içinde ortaya çıkmıştır, bu ortaya çıkış da belli kurallara göre oluşmaktadır. Her dilin kendine özgü dil araçları olduğu gibi ad yapmada da belli kurallar ve dilsel öğeleri bulunur. Bu sebepten hangi toplum hangi dili nasıl oluşturur konusundaki merak, adlar ve adlandırma meselesini de içine almaktadır.

Adlar ve adlandırma toplum içinde ortaya çıkar denilmiştir. Adlandırma olgusu insanlığın zorunlu ihtiyaçlarından doğduğuna göre de isimlerde insanlığa ait öğeler bulunabilir. Din, kültür, tarih vb. ad verme geleneğinin oluşmasında etkili olan unsurlardandır ve bu unsurlar adlandırmalarda dün etkili olduğu gibi bugün de aynı etkiyi taşımaktadır. Adlandırma olayında etkili olan ad verme geleneklerinin araştırılması disiplinler arası bir çalışmayı gerektirir ve ad bilimi çalışmaları da tarihî ve kültürel çalışmalara destekleyici bir önem taşır.

¹² Aksan, 2020: 65.

¹³ İ. Şahin, 2021: 11.

Adlandırmanın başlangıcı gibi gelişimi de bazı ipuçları vermektedir. Nasıl ki insanlık yaşadığı olaylar vb. olgularla gelişip değişiyorsa bu değişimler adlara da yansımaktadır. Dil öğelerinden olan adlar da ses bilimsel değişikliklere uğramakta, özel adların tanımlayıcısı eskileşmekte¹⁴, bazı kelimeler unutulup sadece yer adı gibi unsurlarda yaşarken, alıntı kelimelerin kökenini tespit etmek zorlaşmaktadır ve bu gibi nedenlerle adlar üzerinde yapılan çalışmaların önemi artmaktadır.

Adların verilmiş şekilleri önem arz ettiği gibi tanımladıkları nesne vb. de önem taşımaktadır ve ad bilimi çalışmaları buna göre şekillenmektedir. Dil bilgisinde ad kabul edilen sözcükler *onim* (özel ad) ve *apelyatif* (cins ad / tür ad) olarak ikiye ayrılmaktadır. Özel ad; objeyi onun içinde bulunduğu diğer nesnelere ayıran sözcükler için kullanılan terimdir. Cins adı ise tek bir simgeyi ifade etmeyen sözcüklerdir. İşte ad bilimi, daha çok özel adlar olmak üzere adları inceleyen, araştıran dil bilimi alanıdır.

Berke Vardar ad bilimini, “gösterilenden ya da kavramdan kalkarak anlatımı, gösterilenin bağlandığı gösterenleri inceleyen *anlambilimsel araştırma*”¹⁵ olarak tanımlar. Ad biliminin anlam sorunlarıyla ilgilendiğini ve “sözlükbilimin bir alt kolu olarak görmekte ve kişi ile yer adlarını araştıran alan”¹⁶ olarak gördüğünü söyleyebiliriz.

Türk dil biliminin kurucusu kabul edilen Doğan Aksan ise ad bilimi çalışmalarını iki gruba ayırarak inceler: Tür Adları Alanı (geniş adbilim) ve Özel Adlar Alanı.¹⁷ Aslında Vardar da Aksan da ad bilimini tür adları ve özel adlar olarak iki grupta inceler. Ad bilim alanında çalışmalar yapan İbrahim Şahin ise bu sınıflandırmadan tür adları / ikincil adlar olarak bahsedilen kısmın dil biliminin *onomatoloji* ya da *onomasiyoloji* adıyla bilinen alt dalı olduğunu ve ad biliminin bir alt dalı olarak adlandırılmasının uygun olmadığını savunur. Bu tanımlamanın ad bilimini anlam bilimi kapsamına sokacağını belirterek ad biliminin “araştırdığı malzeme türünün kapsamı itibarıyla sözcükbilim; malzemenin araştırma yöntemi, anlayışı itibarıyla de onomasiyoloji çerçevesinde şekillenmiş bir dilbilim kolu” olduğunu ifade eder.¹⁸ Buradan hareketle ad bilimini “Genel adbilim ve Özel adbilim” olmak üzere ikiye ayırır. Şahin’e göre *Genel adbilim* ad soylu sözcükleri dilsel yönden inceler. *Özel adbilim* ise “bir dilin belirli bir bölge, lehçe ve tarihi metinlerine ait adbilimcil malzemenin derlenmesi, incelenmesi, çeşitli sınıflandırmalar yaparak istatistikî sonuçlar çıkartılması, o konuda sözlüklerin

¹⁴ Habibli, 2009: 22-38.

¹⁵ Vardar; 2002: 12.

¹⁶ İ. Şahin, 2021; 15.

¹⁷ Aksan, 2020: 32.

¹⁸ İ. Şahin, 2021: 15-16.

hazırlanması ve yine bölgeler, lehçeler, tarihî dönemler ve metinler esas alınarak birtakım karşılaştırmalar yapılması” şeklindeki çalışmaları tanımlayacak şekilde açıklar.¹⁹

Ad bilimiyle ilgili çeşitli tanımlamalar mevcut olsa da çalışma malzemesi olarak ad soylu sözcükler ile özel adlar üzerinde çalışıldığı konusunda hemfikir olunmuştur diyebiliriz.

Bu çalışmaya konu olan yer ad bilimi, ad biliminin bir koludur ve Şahin’in yukarıda bahsedilen açıklamasında da yer aldığı gibi özel ad olan yer adlarını çeşitli yönlerden inceler, karşılaştırır ve açıklar.

C) YER ADI BİLİMİ ~ YER ADLARI BİLİMİ (TOPONİMİ)

“Yer adı bilimi diğer adıyla *toponimi* ²⁰ “(Alm. *Toponymie, Toponomastika, Ortsnamenkunde*; İng. *toponymy, place-name study, toponomastic*; Fr. *toponomastique, topoymie*) yer adlarının ortaya çıkışlarını, yapılarını, anlamlarını, gelişmelerini, ortaya çıkışlarındaki geleneği ve prensipleri araştıran ad bilimi alanıdır.”²¹ Çalışma alanı çevremizdeki nesnelere kadar geniş olan ad biliminin kolu olan yer adları bilimi bütün yer adlarını, köy ve şehir, coğrafya, ırmak, göl, dağ vb. aklımıza gelen tüm yerlerin adlarını inceler.

Yer adları “toprağa işlenmiş kültür unsurları”²² olduğu için büyük önem arzeden dil malzemeleridir. Yapılan birçok çalışma ve kendi deneyimlerimiz sonucunda denilebilir ki insanoğlu yaşadığı yöreni kendi kimlikleri, günlük ihtiyaçları, yaşam biçimleri, ekonomik faaliyetleri, inançları, yörenin iklimi ve coğrafyası vb. etkisiyle adlandırmaktadırlar. Yani bu adlandırmalar kesinlikle tesadüfi değildir. Bu yönden yer adları öncelikle o bölgede yaşayan halkın sosyal yaşamı ve tarihi ile o yerin özellikleriyle ilgili ipuçları vermektedir. Bir mevki veya köy adı bize bir tepenin varlığı, cami vb. gibi bir yapının varlığı, hangi boyun hangi obasının oraya yerleştiği, toprak özelliği veya yöre halkının hangi işle meşgul olduğunu açıklayabilir. Sonuçta “bir milletin dilinde o milletin aksini buluruz”²³ ve yer adları da milletin dilinin unsurlarından oluşmaktadır.

Halkın sosyal yaşamı ve konuştuğu dilin ürünleri olan yer adlarını incelerken malzemenin oluşumu bakımından disiplinler arası bir çalışma yürütmek doğru çıkarımlar ve sağlıklı bir derleme yapmak açısından çok önemlidir. Yer adları kültürel ürünler olduğu için tarih, coğrafya, sosyoloji ve dil bilimi gibi bilimlerden yararlanmakta ve onlara da çeşitli faydalar sağlamaktadır.

¹⁹ İ. Şahin, 2021: 17-18.

²⁰ Yunanca ‘yer, mevki, mahal’ anlamlarına gelen *topos* ile ‘bir kişi ya da bir şeyin özel adı; şöhret, ün ve ad’ kelimelerinden meydana gelmiştir (Kurgun: 2020).

²¹ İ. Şahin: 76.

²² Kurgun, 2002.

²³ Şenel, 2013: 37.

Bu bilimlerden yer adlarıyla en çok ilişkisi olanlardan biri tarih bilimidir. Tarih bilgisi olmadan yer adı çalışmaları, yer adı çalışmaları olmadan tarih çalışmaları eksik kalacaktır. Toplumunu etkileyen olaylar, önemli kişiler, halk kültür tarihinde yer edinmiş unsurlar çoğu kez yer adlarına yansımıştır. “Bir yere kim hâkim olursa yer adları da o milletin diliyle ifade edileceği”²⁴ için millete ait kültürel unsurlar ve milletin dili ile ilgili veriler elde edilebilecek bir çalışma alanıdır.

Kişi, boy veya soylardan adını almış birçok yer olması yanında yer adlarının işaret ettiği şey coğrafi nesnelere dir. Bununla birlikte coğrafi nesnelere den adını almış yerler de vardır.²⁵ Bu nedenle coğrafya bilimi de yer adlarıyla ilişkili olmak durumundadır.

Yer adları çeşitli disiplinlerle birlikte çalışmak durumunda olsa da asıl malzemesi dildir yani yer adları aslen dilin kelime hazinelerindedir. Dildeki (yer adlarındaki) fonetik değişimler, dilsel unsurlar (ekler vb.), sözcüklerin yapısı dil biliminin alanıdır. Yer adlarının verilme sebebi veya şekli sosyal kültüre aitken bu adların yapısı dil biliminin ışığında aydınlatılacaktır. Kurgun’un da ifade ettiği gibi “yer adı, dile ait kelimelerden oluşan ancak özellikleri bakımından onlardan belli noktalarda ayrılan, tarihî olayları aydınlatacak kadar tarihle ilgili, herhangi bir coğrafi nesneyi benzerinden ayırt etmeye yarayan ve sadece bir nesneye karşılık gelen özel adlardır.”²⁶ Kısaca yer adı bilimi malzemesi üzerine çalışma yapılırken dil bilimi tabanında tarih ve coğrafya gibi sosyal bilimler yardımıyla çalışmalar yürütülmek durumundadır.

Yer adı bilimi “yer adlarını yapı, anlam ve köken bakımlarından açıklamaya çalışır. Bu çalışmalarda bütün yer adları, köy ve şehir gibi yerleşme yerlerinin (yani eski tabirle meskûn yerlerin) adları, tabii yer adları (yani dağ, dere, tepe vb. adları) göz önünde tutulur. *Toponymie*’nin dağ, tepe, bel, sırt vb. adları üzerinde duran kolu *oronymie*, dere, çay, ırmak, göl vb. adlarını ele alan kolu da *hydronymie* adıyla anılır.”²⁷

Yer adları, bir bölgenin coğrafi yapısı ile ilgili olduğu gibi orada yaşayanların yaşam biçimleri ile de yakından ilgilidir.²⁸ İnsanların yaşadığı yerlere ad verme şekilleri veya verdikleri adlar o toplumun tarihi, folkloru, sosyo-kültürel yapısı gibi alanlarda bazı bilgiler vermekte ya da en azından bazı bilgileri teyit etme açısından yardımcı olmaktadır. Bu nedenle yer adı bilimi önem teşkil eder ve bu bağlamda pek çok çalışma yapılmıştır.

²⁴ Şenel, 2013: 37.

²⁵ Kurgun; age.

²⁶ Kurgun; age.

²⁷ Eren, 2018: 11.

²⁸ Atmaca ve Güzel, 2018: 304-328.

Kadmon'dan aktarılan bilgiye göre yer adı biliminin kurucusu olarak Johann Jakob Egli kabul edilmektedir.²⁹

Bu bilim dalının tarihi gelişimine bakacak olursak doğuş yeri Avrupa'dır. Fransa'da bu alanda Houze, Aguste Longnon gibi isimler çalışmalar yapmıştır. 1938'de Paris'te Uluslararası *I. Toponymie ve Anthroponymie Kongresi* toplanmıştır. Bu kongreye 20'ye yakın ülke katılmıştır. Bu kongre sonunda Fransa'da bir *Toponymie ve Anthroponymie* Komisyonu da kurulmuştur.³⁰

Belçika'da da yer ad bilim çalışmaları gelişmiştir. Vincent, Carnoy gibi çalışmacıların isimleri sayılabilir. 1926'da Belçika'da bir *Toponymie ve Diyalektoloji Komisyonu* kurulmuştur.

Almanya'da da P. Skok, H. Gröhler, Gamillscheg ve Scjnetz'in bu alanda ciddi çalışmalar meydana getirdiği görülür. "Bu çalışmaların önemli bir örneği olarak Adolf Bach'ın "Alman Yeradları" adlı yapıtını gösterebiliriz."³¹

Yer adı bilimi çalışmalarında eski bir geçmişi olan Slav ülkelerinde de önemli çalışmalar yapılmıştır. Slavist F. Miklosich, Slav yer adlarını yapı ve anlam bakımlarından ele almıştır.³²

Bu ülkelerin yanında İspanya, İtalya, Macaristan gibi ülkelerde de çalışmalar yapılmıştır ve bu bilime faydalı eserler vücuda getirilmiştir.

Türkiye'deki yer ad bilimi çalışmaları yeni sayılmakla birlikte bu alanda yapılan ilk çalışma M. Fuat Köprülü'ye aittir. 1925 yılında yayımlanan "*Oğuz Etnolojisine Dair Tarihi Notlar*" adlı makalesinde Oğuz boylarının Anadolu'daki yayılma alanlarında coğrafya adları ve köy adları üzerinde durulmuştur.³³ Ancak doğrudan Anadolu yer adlarını konu alan ilk çalışma olarak 1928 yılında, Hüseyin Nihal ve Ahmet Naci'nin birlikte yayımladıkları "*Anadolu'da Türklere Ait Yer İsimleri*" adlı makale kabul edilmektedir. "Bu makale haritalar üzerinde yapılmış ve Oğuz boylarına ait adlar listeler halinde sunulmuştur."³⁴

1936 yılında Fehmi Aksu şehir, köy, dağ, tepe, göl, dere vb. gibi coğrafî nesnelere adlarını tasnif ettiği "*Isparta İli Yeradları*" adlı eserini yayımlamıştır.³⁵

Yer adları ile ilgili bahsedilmesi gereken önemli bir çalışma da Abdülkadir İnan tarafından 1945 yılında yayımlanan *Anadolu'nun Toponimisi ve Türk Boylarının Adları Meselesi* adlı yazısıdır.

²⁹ (akt.) Kurgun; age.

³⁰ Eren, 2018: 11.

³¹ Aksan, 2020: age, C. 3, s.101.

³² Eren, age, s. 12.

³³ A. Gündüz Önal, 2012.

³⁴ Levent Kurgun; age.

³⁵ Fehmi Aksu (1936); Isparta İli Yeradları, Isparta Halkevi Yay., (Gündüz Önal ve Kurgun'dan alınmıştır.)

1950 yılında Hasan Eren “*Türk Yer Adları Hakkında Araştırmalar-Ören*” adlı makalesini yayımlar. 1965 yılındaysa “*Türk Yer Adları-Sökü*” ve “*Yer Adlarımızın Dili*”³⁶ adlı yazılarını yayımlamıştır. Bu son yazısında dünyada ve Türkiye’de yapılan yer adlarıyla ilgili çalışmalardan bahseder. Aynı yıl Semavi Eyice “*İstanbul’un Mahalle ve Semt Adları Hakkında Bir Deneme*”³⁷ adlı makalesini yayımlar.

Faruk Sümer “*Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*” adlı çalışmasında Oğuz boy adları kaynaklı yer adlarından söz etmiştir.³⁸

Özcan Başkan’ın 1970 tarihli “*Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme*” adlı yazısı ile Doğan Aksan 1973 tarihli “*Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar*” adlı yazısında yer adlarını tasnif etmişlerdir.³⁹

1984 yılında *Türk Yer Adları Sempozyumu* düzenlenmiştir ve sempozyumda okunan bildiriler kitap haline getirilmiştir.⁴⁰

Yer adları konusunda Tuncer Gülensoy’un 1995 yılında yayımladığı “*Türkçe Yer Adları Kılavuzu*” adlı çalışma da önemli yayınlandandır. Gülensoy bu kitabında değiştirilen köy adlarını, köy adlarında kullanılan ikinci adları, köy adlarında kullanılan ekleri, belde, ilçe ve il adlarını vermiştir.⁴¹

Yer adlarıyla ilgili dikkat çeken çalışmalar yapan Sadettin Gömeç Köktürkçe yazıtlar, Dede Korkut, Divanû Lûgati’t-Türk gibi eserlerdeki yer adlarını incelediği makaleler yayımlamıştır.⁴²

Yine önemli bir çalışma olarak Nuri Akbayar’ın 2002 yılında yayımladığı “*Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*” verilebilir.

Yer adları ve ad bilimi konusunda öne çıkan bir isim de İbrahim Şahin’dir. Şahin’in yer adlarıyla ilgili çalışmalarından örnek olarak “*Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine*”⁴³ ve “*Türkiye Yeradbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları*”⁴⁴ adlı makaleleri verilebilir.

³⁶ Hasan Eren (1965); *Yer Adlarımızın Dili*, TDAY Belleten, Ankara, s. 155-165. / Hasan Eren(1965); *Türk Yer Adları-Sökü*, TDAY Belleten, Ankara, s. 149-153.

³⁷ Semavi Eyice (1965); *İstanbul’un Mahalle ve Semt Adları Hakkında Bir Deneme*, *Türkiyat Mecmuası XVI*, İstanbul, s. 199-216.

³⁸ Faruk Sümer (1967); *Oğuzlar (Türkmenler)-Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara. (Aysun Önal’dan alıntıdır.)

³⁹ Özcan Başkan (1970); *Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme*, TDAY Belleten, Ankara, s. 237-251. / Doğan Aksan (1974); *Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar*, TDAY Belleten, s. 185-193.

⁴⁰ *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1984.

⁴¹ Tuncer Gülensoy (1995); *Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, TDKY, Ankara. (Gündüz Önal’dan alıntıdır.)

⁴² G. Şahin, 2010.

⁴³ İbrahim Şahin (2007); *Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine*, A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 32, s. 1-14.

⁴⁴ İbrahim Şahin (2013); *Türkiye Yeradbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları*, *Avrasya Terim Dergisi*, 1 (1): 46-58.

Türkiye’de yer adı çalışmaları henüz istenen seviyede olmasa bile konuyla ilgili son yıllarda hız kazanmıştır. Yer adları ile ilgili makaleler, sempozyumlar, doktora ve yüksek lisans tezleri bir hayli artmış olup önemli çalışmalar meydana getirilmektedir. Aysun Gündüz Önal’ın 2012’de yayımladığı “Alanya’nın Yer Adları” adlı yüksek lisans tezi ve 2018’de yayımladığı “Batı Anadolu Yer Adları (Sınıflandırma ve Dil Bilgisi İncelemesi)” adlı doktora tezi bu çalışmalara örnek verilebilir. Yine Denizli iliyle ilgili dikkate değer çalışmalar meydana getiren Levent Kurgun’un 2002 yılında yayımladığı doktora tezi olan “Denizli İli Yer Adları” bugün basımı gerçekleşmiş bir eserdir. Mustafa Şenel’in de 2003 yılında doktora tezi olarak yayımlanan “Elazığ İli Yer Adları” adlı çalışması kitap olarak basılmıştır.⁴⁵

Daha yeni sayılabilecek tezler için Ayşegül Kuşdemir’in “Yerköy İlçesi Yer Adları”⁴⁶ adlı doktora tezi, Serpil Yumuşak’ın “Nevşehir Yöresi Yer Adları ve Bunlar Hakkındaki Anlatmalar”⁴⁷ adlı yüksek lisans tezi, Murat Durna’nın “Yozgat Yer Adları Üzerine Bir İnceleme”⁴⁸ adlı yüksek lisans tezi verilebilir. Yine dikkate değer çalışmalar olarak Kübra Ülkü Ney’in “Kırıkkale İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme”⁴⁹ adlı yüksek lisans tezi, Hakan Holat’ın “Elmalı Yer Adları”⁵⁰ adlı yüksek lisans tezleri örnek verilebilir.

Yer adlarıyla ilgili bibliyoğrafik çalışma olarak Güven Şahin’in 2010 yılında yayımlanan “Türkiye’de Yapılmış Toponomi Çalışmaları” adlı makalesi örnek verilebilir.

Son olarak bu alanda çalışmalar yapanlar arasında Mehmet Eröz, Mehmet Şakir, Sırrı Üçer ile Mesud Koman, İshak Refet Işıtman gibi isimler sayılabilir.

Yapılan ve yapılmaya devam eden yer adı bilimi çalışmalarında adlandırmaları etkileyen belli başlı unsurlar olduğu görülmektedir. Bir yerleşim adının oluşması için ad verilecek bir yerin olması ve o adı verip kullanacak bir topluluğun olması gerekmektedir. Bu durum yerleşme adlarının verilmesinde etkili olan iki temel faktörü öne çıkarır. “Bunlardan ilki, köy adlarının yakınlardaki dağ, tepe, göl akarsu, toprak, bitki örtüsü vb.nin özelliklerinden ya da doğrudan bunların adından esinlenerek, doğal çevre elemanlarına göre adlandırılması, ikincisi ise, insan, aşiret, soy ile çeşitli olayların etkisinde kalınarak ya da onlardan esinlenerek beşerî özelliklere göre köy adları oluşturulmasıdır (Tuncel, 2000).⁵¹

⁴⁵ Mustafa Şenel (2013); Elazığ İli Yer Adları, Manas Yayıncılık, Elazığ.

⁴⁶ Ayşegül Kuşdemir (2018); Yerköy İlçesi Yer Adları, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Doktora Tezi, Kırıkkale.

⁴⁷ Serpil Yumuşak (2017); Nevşehir Yöresi Yer Adları ve Bunlar Hakkındaki Anlatmalar, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir.

⁴⁸ Murat Durna (2013); Yozgat Yer Adları Üzerine Bir İnceleme, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

⁴⁹ Kübra Ülkü Güney (2022); Kırıkkale Yer Adları Üzerine Bir İnceleme, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir.

⁵⁰ Hakan Holat (2019); Elmalı Yer Adları, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

⁵¹ S. Koday ve T. Aydın, 2016.

Adlandırılan coğrafyanın fizikî durumu adları etkiler ancak hangi dilde ve hangi kültürel bağlamda adlar konacağını belirleyen o coğrafyaya yerleşen kitlelerdir. Her toplum yaşadığı coğrafyaya ayak izlerinin yanında yer adlarını kendilerinden birer nişane olarak bırakır. Kendi kimliklerini kendilerine ait olduğunu düşündükleri topraklara da yansıtacaklardır. Bu doğrultuda Anadolu'nun Türkleşmesinden sonraki görüntüsü ele alınabilir. Oğuzlar kitleler halinde bu topraklara yerleşmeye başlayınca yanlarında getirdikleri kültürlerini aslında kimliklerini dilleri aracılığıyla yerleşkelerine yansıtmışlardır.

Oğuzların Anadolu'ya yerleşmeleri sırasında gösterdiği özellikleri Üçer ve Koman şöyle tasnif etmiştir:

1. Yerleştikleri yerlerin adını, kendilerine boy adı olarak aldılar: Haymana Aşireti gibi
2. Etrafında birleştikleri bir aile veya aile başkanının adını aldılar: Aydınlı, Karamanlı, Cihan Beyli aşireti gibi
3. Kendilerini birleştiren en küçük bir oymağın adını alarak yeniden bir boy teşkil ettiler: Ak Koyunlular, Kara Koyunlular gibi
4. Daha ziyade yerleştikleri köylere, dolaylarındaki dağlara, tepelere, yollara, yörelere, göllere, ırmaklara, çaylara, kuyulara bağlı oldukları boyun veya bölüntülerin adını verdiler: Kayı Köyü, Bayat Höyüğü, Afşar Kuyusu gibi.⁵²

Ele alınan Aksu ilçesi yer adlarında da yöreye yerleşen boy ve obaların adlarının sıkça kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanında bölgenin çevresel özelliğini anlatan isimler, renk adları, coğrafi nesnelere, kültürel tarih unsurları vb. yer adı olarak kullanılmıştır.

Yer adlarını etkileyen unsurlar ele alındıkça tespit edilen yer adlarını sınıflandırma ihtiyacı doğmaktadır. Bununla birlikte yer adları genellikle yapı ve anlam bakımından sınıflandırmalara tabi tutulmuştur.

Yer adlarının tasnifi konusunda Hasan Eren, Tuncer Gülensoy, Mehmet Eröz, Doğan Aksan, Özcan Başkan, Levent Kurgun, İbrahim Şahin gibi isimler çalışmalar yapmışlardır. En temel ve özet tasnif Hasan Eren'e aittir. Eren, yer adlarını köken bakımından iki büyük gruba ayırmıştır: *1. Türk kökünden gelen adlar, 2. Yabancı dillerden alınmış olanlar.*⁵³

Genel olarak yer adları çevre özellikleri, şahıs, boy ve uruk adları, meslek vb. gibi toplumu anlatan isimlerden etkilenmiştir ve tasnif çalışmalarında da bu özelliklerin belirlendiği görülür.

Yer adları birer dil unsuru olduğu için bu kelimelerin anlamı olduğu kadar yapısı da önem arz etmektedir. Toponimleri oluşturan kelimelerin gramer yapısı, yer adlarında en çok kullanılan ekler vb. gibi konular da dil bilgisi için önem arz etmektedir. Bu konuyla ilgili bir

⁵² Sırrı S. Üçer ve M. Mes'ud Koman, 1945: 10.

⁵³ Eren, 2018: 14.

yazısında İbrahim Şahin “toponimcil ekler” kavramını alana kazandırırken yer adlarının gramer yapısındaki eğilimlerini derli toplu bir şekilde ele almıştır.⁵⁴

Bunlar ve tüm yer adı çalışmaları dil ve kültür bağlamında bize değerli ipuçları veya önemli bilgiler vermektedir. Bu bilgiler ışığında gerek ele alınan coğrafyanın tarihi hakkında gerek o coğrafyada yaşayan insanları etkileyen olgular hakkında fikir edinilebilmektedir. Konuşma dilinde unutulmuş ancak yer adında yaşayan bir kelimeyi tespit etmek, yaşadığımız çevrede kimlerin bulunduğunu tespit ederken işe yarayacak bir ipucu bulmak, tarihten dil bilgisine dek pek bilim dalına malzeme sağlayacak bir alan olan yer adı bilimi bu yönleriyle çok kıymetlidir. Bu doğrultuda daha önce hiçbir toponimcil çalışma yapılmadığı için yörede yaşayan Türk boyları, bölgenin coğrafyası, bitki örtüsü vb. ile yörede yaşayan insanların yaşamlarıyla ilgili verilerin kaybolmaması adına Aksu ilçesi dikkat çekmektedir.

Ç) AKSU İLÇESİ

Aksu, Antalya'nın 19 ilçesinden olup beş merkez ilçeden biridir. İlçe Antalya'nın 16 km. doğusunda Düden ve Aksu Akarsuları arasında kurulmuştur. Sınırları Güneyde Akdeniz, Kuzeyde Burdur'a dayanmakta olup doğusunda Serik ilçesiyle sınırı Aksu Çayı ile ayrılmakta, batısında ise Kepez, kuzeybatısında Döşemealtı ve güneybatısında Muratpaşa ilçesi yer almaktadır.⁵⁵

Aksu 2009 yılında 4 belediyenin (Pınarlı, Yurtpınar, Çalkaya ve Aksu) birleşmesiyle *ilçe* statüsü kazanmıştır, 1 Nisan 2014 yılı itibariyle Karaöz Belediyesinin de sınırlarına dâhil edilmesiyle birlikte son hâlini almıştır. Aksu Belediyesi'nden alınan bilgiye göre 2008 yılında çıkan 5747 sayılı yasa ile ilçe kurulmuş ve Aksu bucağındaki köyler ve beldeler Aksu ilçesine bağlanmıştır. 2014 yılında çıkan 6360 sayılı kanun ile ilçeye dâhil olmayan civar köyler mahalle statüsü kazanarak ilçeye dâhil edilmiştir. İlçe son TÜİK verilerine göre 35 mahalle yaklaşık 70 bin nüfusu barındırmakta ve hızla göç almaktadır.

Aksu, tarihî ve doğal zenginlikleri ile Antalya'nın en güzel ilçelerinden biridir. Coğrafi ve sosyal dağılımıyla çok renkli bir kültüre sahiptir. Perge Antik Kenti ve Kundu Bölgesi'ndeki otelleri dünyaca ünlüdür.

Antalya Havaalanı ve D400 Karayolu ile ulaşım ağının içinde yer alır. Kurşunlu Şelalesi ve ilçeye adını veren Aksu Çayı ile önemli su kaynaklarına sahip olan ilçe Türkiye'de düzenlenen ilk Expo olma özelliği taşıyan EXPO2016 ANTALYA'ya da ev sahipliği

⁵⁴ İ. Şahin, 2007: 1-14.

⁵⁵ <https://www.antalya.gov.tr/aksu> (02.11.2022)

yapmıştır.”⁵⁶ Yeni yeni bilinmeye başlayan Karataş Mağarası da turistleri bölgeye çeken bir doğal güzelliştir.

İlçenin, eski yıllarda da bir nahiye olarak halka hizmet verdiği ve 1977 yılında da belde olarak teşkilatlandığı anlaşılmaktadır. Yerli halk tarafından “Karanlık Sokak”⁵⁷ olarak da bilinen ilçenin tarihi MÖ 1200 yıllarına dayanmaktadır.

İlçenin kurulu olduğu bölge Helen, Roma ve Bizans dönemini yaşamıştır. İlçe sınırları içerisinde bulunan Perge ve Antik Tiyatro bu dönemin kalıntılarıdır. “Perge, bir zamanlar Pamfilya Bölgesine başkentlik yapmış antik bir kenttir. Şehirdeki Akropolis’in Tunç Çağı döneminde kurulduğu düşünülmektedir. Helenistik dönem boyunca şehir eski dünya içerisindeki en zengin ve güzel şehirlerden biri sayılmaktadır. Ayrıca Yunan matematikçi Pergeli Apollonius' un memleketidir. Türkiye’de çıkan en güzel ve bozulmamış heykeller bu bölgeden çıkmakta sanat ve ticaret yönünden çok gelişmiş bir şehir merkezi olduğu düşünülmektedir.”⁵⁸

Perge harabeleri Perge antik kentinin kalıntılarıdır. Kilykia-Psydia ticaret yolu üzerinde bulunduğu Pamphilia’nın önemli şehirlerinden biridir. İlk şehir 50 metre yükseklikte Akropolde kurulmuş ve sonraları tepenin güneyine yayılmış Hellenistik devirde etrafı surlarla çevrilmiştir. Roma devrinde surların dışına taşmış ve bu zamanda abidevî birçok eser inşa edilmiştir.⁵⁹

Perge, Aspendos ve Sillyon antik kentleri gibi, Antalya-Side arasında yer alan düzlükten 30-40 m yükseklikteki küçük platolar üzerine kurulmuştur. Helenistik Devrinde halkın bir kısmı, kentlerini bu akropolislerin eteklerine taşımışlardır. Bizans Devrinde ise akropolislerine geri çekilip son devirlerini burada yaşamışlardır.⁶⁰

Daha Büyük İskender’den önce Perge, Perge Artemisi Kültü ile antik dünyanın dört bir tarafından ziyaret edilen, tanrıya seçkin hediyeler sunulan, kutsal ve zengin bir kent idi. Perge adının Hitit dilinden geldiğini iddia eden araştırmacılar çoğunluktadır. Buna karşın kentlerinin kuruluşlarını bir efsanevi kişiye atfetmeyi seven Grekler, ilk kez İS 124’te İmparator Hadrian tarafından başlatılan “Pan Athenaia Şenlikleri”ne katılabilmek ve İmparator’dan yardım alabilmek için Grek olma koşulu getirilince, Pergeliler de kentlerinin kurucuları olarak Truva Savaşı’ndan sonra yurtlarına dönmeyip Anadolu’da kalmayı tercih eden Akhalar’ın, Kalkhas ve Mopsos adlı efsanevi kahramanlarının liderliğinde Perge kentinin kurulduğunu iddia ederek kentin girişini bunların heykelleri ile süslediler. Ünlü coğrafyacı Strabon da aynı şeyleri yazınca, Perge’de araştırma yapan ve daha önce kentin kuruluşunu İÖ 1200’e tarihlenen araştırmacılar büyük bir yanılığa düştüler. Ancak yapılan son araştırmalar, bu kentin en geç İÖ 2.000 yıllarına yerleşime açıldığını göstermektedir. Perge’nin Greklerce klonize

⁵⁶ https://www.aksu.bel.tr/Aksu-Ilcesi-Tarihcesi_page_18 (erişim tarihi 11.05.2022)

⁵⁷ “Aksu” (haz. A. Kerim Atılğan), 2012: 250-253.

⁵⁸ https://www.aksu.bel.tr/Aksu-Ilcesi-Tarihi-ve-Dogal-Guzellikleri_page_19 (erişim tarihi 11.05.202)

⁵⁹ Antalya İl Yıllığı, 1967: 113.

⁶⁰ Çimrin, 1999: 108.

edilmesi ise İÖ 7. yy'ın başında önce Rodos'a sonra da Anadolu'ya geçen Argoslular tarafından olmuştur. Kentin akropolisi'nin yanından geçen Kestros (Aksu) nehri taşlıkların işlenmesine elverişli olması, Perge'ye aynı zamanda liman kenti avantajlarını sağlıyordu.⁶¹

Yerli bir Anadolu dilinden gelen kentin adı, Grekçe değildir. Kentin adına ilk kez İÖ 334'te, Büyük İskender'in buradan geçtiği sırada rastlanır. Daha sonra Bergama'nın egemenliği altına giren kent, Bergama'nın vasiyet yoluyla Romalılara geçmesiyle Roma'ya tabi olur.⁶²

İlçenin Osmanlı döneminde kuruluşu ise 20. yüzyılda ilçeyi de içine alan Teke Sancağı içerisinde birtakım düzenlemeler yapıldığı döneme dayanır. 1914 tarihli bir raporda Antalya kazasının merkez köylerinin birkaçıyla Serik'in kuzeyindeki köylerin bir kısmından Perge harabeleri üzerinde kurulmuş olan Murtana Macun köyü merkez itti haz olunarak burada akan nehrin adına izafeten Aksu adında bir başka nahiye teşkil edilmesi şeklinde bir önerinin varlığı göze çarpar.⁶³ Bu bahsedilen nahiyenin kuruluşu ise 1933 yılını bulur.

1933 yılında 21 köy birleştirilerek *Aksu Nahiyesi* kurulmuştur. Önce nahiye merkezi Solak Köyü idi. Fakat merkez bir yıl sonra Macun Köyünün *Karanlık Sokak Mevkiine* taşınmıştır. Bu dönemde Aksu merkeze bağlı bucak konumundaydı.⁶⁴ Bugün ise Aksu, ilçe statüsü kazanmıştır.

İlçeye adını veren Aksu Çayı, Göller Yöresinden doğup Akdeniz'e akmaktadır. Aksu, Isparta yakınlarındaki Akdağ ile Davraz Dağı'ndan gelen suların birleşmesiyle oluşur. Bu dağlar kalker ve flişlerden bir yapıya sahiptir.⁶⁵ Akarsuyun antik dönemdeki adı *Kestros* iken bugün *Aksu* adını almıştır.

Aksu adı Türklerde fazlaca kullanılan adlardan biridir. Derleme Sözlüğü'ne göre "aksu" kayalardan sızan tatlı ve berrak su anlamına gelmektedir. Bölgedekiler akarsuyun çevresine yerleştikten sonra suyun tatlı veya berrak olmasından kaynaklı bu ismi vermiş olabilirler. Aksu renk ve su adı kökenli bir toponimdir. Türklerde renk adlarının semantiğini ele alan Rus kökenli Türkolog Kononov *aķ su* adının "dağlardaki karların erimesiyle beslenen nehirler" demek olduğunu belirtir. Yine Kononov'un Barthold'dan aktardığına göre "normalde nehir ayrımı yapılırken, onun doğal yatağında akan kısmına Aksu veya Ak-Darya" denilmektedir.⁶⁶ Gerçekten de yukarıda değinildiği gibi Aksu Çayı dağ sularıyla beslenen doğal yatağa sahip bir nehirdir.

⁶¹ Çimrin, 1999: 108.

⁶² Çimrin, 1999: 108.

⁶³ Sarıçelik, Bahar 2020: 85-114.

⁶⁴ Antalya İl Yıllığı, 1967: 39.

⁶⁵ https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Aksu_Çayı (erişim tarihi 11.05.2022)

⁶⁶ Kononov, Güz 2015/17:185-204.

İlçenin bugünkü nüfusu için de bölgenin tarihine bakmak gerekecektir. “Antalya tarihin her devrinde kozmopolit bir kent olma özelliğini sürdürmüştür.”⁶⁷ Aksu’da bulunduğu ilin bu özelliğini yansıtmaktadır. “İngiliz Tuğamiral Sir Francis Beaufort ‘Karamanya’ adlı eserinde Antalya’nın 1800’lü yıllarını anlatırken nüfusun üçte ikisinin Müslüman kalan üçte birinin ise Rumlar’dan oluştuğundan bahseder.”⁶⁸ Cumhuriyet dönemindeyse Yunanistan ile yapılan mübadeleler sonucu muhacir gruplar Aksu yöresinin de içinde olduğu bölgelere yerleştirilmişlerdir. Bu göçler ve karmaşık yapı az da olsa yer adlarına da yansımıştır.

Bahsedildiği gibi İlçede 35 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerde meskûn olan kimselerin çoğunluğu Teke Yöresi Yörüklerinden olup o dönemki boy ve obaların bugünkü bakiyelerinden oluşmaktadır. “Osmanlı ictimai yapısının temel taşlarından birisi olan Yörükler, Teke yöresinde yaylak ve kışlak döngüsü içerisinde yüzyıllardan beri sosyo-kültürel yapılarını koruyan, Oğuz boylarına mensup, Türkmen teşekkülleridir.”⁶⁹ Mahallelerin isimleri dikkate değer bir oranda nüfusun mensup olduğu boy ve oba adlarından gelmektedir.

“Onbeşinci ve onaltıncı yüzyıllarda çok sayıda oymağın barındığı Teke yöresinde, ondokuzuncu yüzyıla gelindiği zaman eski oymakların birkaçı hariç büyük çoğunluğu yerleşik hayata geçmiştir.” Tez konumuz olan Aksu yöresinde *Alaylı, Çepel, Ecevidli, Fettahlı, Hacısali, Honamlı, Karahacılı, Karakoyunlu, Karamanlı, Karatekeli, Kömürcü, Kötekli, Milli, Murtana, Sarıkeçili, Yeniosmanlı* gibi farklı adlarla anılan çok sayıda oymak ve bunların alt kolları olan obaları bulunmaktadır.⁷⁰ Bu çalışmada ele alınan mahalle adlarında bu oymak ve obaların adlarının yer adı olarak sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında Aksu ilçesi, Akdeniz iklimine sahip ve Antalya’nın yer şekilleri özelliklerini taşıyan, sulak ve Akdeniz tipi bitki örtüsüne sahip bir bölgedir. Bölgenin bu özelliği yine yer adlarına yansımıştır. Yer adları coğrafi unsurlardan etkilenmiş ya da bu unsurların direkt adını almıştır. Yine yörede yaşayan kitlenin dili ve kültürü çerçevesinde şekillenmiştir.

⁶⁷ Çimrin, 2006: 460.

⁶⁸ Çimrin, 2006: 460.

⁶⁹ Ak, 2015: 5.

⁷⁰ Ak, 2015: 19. (Sadece bugün Aksu yöresinde gözlemlenebilen oymaklar alınmıştır.)

BİRİNCİ BÖLÜM

AKSU İLÇESİ YER ADLARI

1.1. Mahalle Yer Adları

Aksu ilçesinde mahalle tüzel kişiliği bulunan toplamda 35 mahalle bulunmaktadır.

1.1.1. Alaylı (< Far. *alay* + T. *+lı*)

Aksu Belediyesi kaynaklarına göre 6360 sayılı Yasa ile 31.03.2014 tarihinden sonra köyden mahalle olarak belediyeye dâhil edilmiştir.

Alaylı adı, alay kelimesinin isimden isim yapma *+II* eki almasıyla oluşmuş bir türemiş sözcüktür. Yunanca kökenli küçümseme anlamına gelen alay ile değil, Farsça kökenli topluluk anlamına gelen *alay*⁷¹ kelimesiyle alakalı olduğu aşikârdır. Köyün adı *Alaylı Yörüklerinden* geldiği için boy, topluluk adı kökenlidir.

Türkçe Sözlükte de ‘alaylı’ mektepli karşıtı olarak verilmektedir. Osmanlılar zamanında alaylı kelimesi ‘rütbeden yükselen subay / memur’⁷² anlamında kullanılmaktaydı. Mahallenin adının Alaylı Yörüklerinden geldiği bellidir ama bu obanın adını bu anlamdan mı aldığı teyit edilememiştir. Ancak Osmanlı arşiv kaynaklarında da *Alaylı Karyesi*’nin kayıtlı oluşu bu adın o dönemden beri kullanıldığını kanıtlamaktadır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinden topladığı bilgilerle Teke Yöresi ile ilgili kaynak çalışmalara imza atan tarihçi Mehmet Ak, eserinde Alaylı Yörüklerinin bölgede onbeşinci yüzyıldan beri var olduklarını ve belgelerde *Alaylı / Alaylu* şeklinde geçtiğini belirtir. Yine 1455 tahririnde “Alaylu Yörükleri Cemaati” adı altında Kürt nahiyesine bağlı köylere bağlı olarak kaydedildiklerini, onsekizinci ve ondokuzuncu yüzyıllarda konargöçer olarak kaydedildiklerini Ak’tan öğrenmekteyiz. 19. yüzyıl sonlarında yerleşik hayata geçmeye başlayan Alaylılar kendi adlarıyla anılan *Alaylı* köyünü kurmuşlardır.⁷³

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan Köylerimiz adlı eserde Alaylı köyü yer almaktadır ve isim değişikliğine gidilmemiş köylerdendir. 2012 Belediye Kanunu ile köy olmaktan çıkmış ve mahalle tüzel kişiliği kazanmıştır.

⁷¹ Alay (Farsça) Herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk, bütün, hepsi, genel olarak üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu. (TDK Türkçe Sözlük)

⁷² Redhouse, 1968: alaylı maddesi.

⁷³ Ak, 2015: 22.

1.1.2. Altıntaş (< *altın + taş*)

Aksu Belediyesinden alınan kaynaklara göre 1977 yılından itibaren Çalkaya Belde Belediyesi'ne bağlı iken 22/03/2008 tarihinden itibaren 5747 sayılı yasa ile Çalkaya Belediyesi'nin adı *Aksu* olarak değiştirilmek üzere *Aksu Belediyesi* sınırlarına dâhil edilmiştir.

Çalkaya adı iki kelimedenden oluşan sıfat tamlaması şeklinde birleşik bir addır. Maden ve kayaç isimlerinin yer adı oluşumlarındaki etkisine örnektir. Her iki kelime de Türkçe kökenli olup mecazî bir anlam ifade etmektedir.

Altın (ET. *altun*, *altūn*) kelimesi Eski Türkçeden beri kullanılmakta olup değerli bir madeni karşılamaktadır. Kelime etimolojisi ile ilgili yapılan çalışmalara göre altın birleşik bir kelimedir ve Türkçe renk adı *āl* ve Çince olduğu düşünülen *tuy* 'bakır' kelimesinden meydana geldiği ifade edilmektedir.⁷⁴

1.1.3. Atatürk (< *ata+türk*)

Yeni mahallelerdendir. Kaynak kişiye göre (KK 9) mahallenin eski adı *Kocabelen*'dir. Yine kaynak kişiye göre mahalle düz bir yükseklikte bulunmaktadır ve bu nedenle bu adı almıştır.

Atatürk adı, Türkçe kökenli iki kelimedenden meydana gelen bir sıfat tamlamasıdır. Millî ve kültürel değerlerin yer adlarında kullanılmasına bir örnektir.

1.1.4. Barbaros (< *barbaros*)

Aksu Belediyesi kaynaklarına göre 1977 yılından itibaren Aksu Belde Belediyesi'ne dâhil iken 22/03/2008 tarihinden itibaren 5747 sayılı yasa ile Aksu İlk Kademe Belediyesi'nin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile Çalkaya İlk Kademe Belediyesi'ne katılmıştır. Çalkaya Belediyesi'nin adı Aksu olarak değiştirilince mahalle Aksu sınırlarına dâhil olmuştur. Eski kaynaklarda bu adda bir yerleşim yeri kaydı bulunamamıştır o nedenle nüfus artışıyla kurulduğu bellidir.

Barbaros adı büyük Türk denizcisi, Barbaros Hayrettin Paşa'ya (1467–1546) Avrupalılar tarafından verilen ve "Kızıl sakal" anlamına gelen bir ad⁷⁵ olup Türkçe kökenlidir. Millî tarihimizde önemli kişilerin adlarının yer adı olarak kullanılmasına bir örnek teşkil etmektedir.

⁷⁴ Mudrak, Güz 2015/17: 229-242.

⁷⁵ sozluk.gov.tr (erişim tarihi 08.01.2023)

1.1.5. Boztepe (<boz + tepe)

Kaynaklara göre mahallenin eski adı “İstavroz Köyü”⁷⁶ olarak verilmektedir. İstavroz bilindiği gibi Hristiyanlıkta haç anlamına gelmektedir. 1914 yılında Teke Sancağının Konya Vilayetinden ayrılmasıyla Teke Yöresinde idari yapıyla ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar arasında bazı yeni köyler kurulması ya da bazı köylerin adının değiştirilmesi gündeme gelmiştir. O dönem Antalya merkeze bağlı İstavroz köyünün ahalisinin Müslüman olması nedeniyle bu köyün adının değiştirilmesi, köyün kurulu olduğu tepeye binaen Boztepe adının verilmesi teklif edilmiştir.⁷⁷ K. Sarıçelik’ten aktarılan bilgiye göre o dönemde bu fikir gerçekleştirilememiştir ancak Cumhuriyet döneminde köyün adı “Boztepe”⁷⁸ olarak karşımıza çıkar. Bu köy günümüzde mahalle statüsü kazanmış ve Aksu ilçesine dâhil olmuştur.

Coğrafi özelliklerin adlandırmada etkili olduğu mahallenin ismi Türkçe kökenli iki kelimededen oluşan bir sıfat tamlamasıdır. Boz kelimesi açık toprak rengi, kül rengi, gri⁷⁹ anlamında olup tepenin özelliğini gösterir niteliktedir. Renk ve yer şekli adlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.1.6. Cihadiye (< Ar. *cihadiye* << *cihādiyye*)

Cihadiye kelimesi, Arapça kökenli ve savaş anlamındaki cihād > cihādī “*cihadla ilgili*”den cihādiyye olup Sultan II. Mahmud zamanında savaş masraflarına karşılık olarak bastırılan sikkeye verilen addır⁸⁰.

Mahallenin adı ulaştığımız kayıtlara göre Osmanlı devri Antalya Şerhiye Sicilleri’nde *Cihadiye karyesi* (köyü) olarak kaydedilmiştir.⁸¹ O dönemden beri de aynı isimle anılmaktadır. Kaynak kişiye göre (KK9) de bu mahallenin ahalisi muhacirdir.

Yerleşkenin neden bu adı aldığı bilgisine ulaşılamasa da kültürel bağlamda çeşitli nedenlerle temas edilen dillerden alıntı olan kelimelerin yer adı olarak kullanılması durumuna örnektir denilebilir.

1.1.7. Cumhuriyet (< Ar. *cumhuriyet* << *cumhûriyyet*)

Millî unsurların yer adı olarak kullanılmasına örnektir. Cumhuriyet, Arapça kökenli olup “cumhurluk”⁸² anlamına gelir ve bir yönetim biçimini ifade etmektedir.

⁷⁶ Tızlak; Osmanlı Döneminde Bazı Köyler Antalya ve Korkuteli’nin Bazı Köyleri (Muhtar ve İmamları İle Birlikte, C. 1, 2010: 145-148.

⁷⁷ Sarıçelik, 2020: 85-114.

⁷⁸ Komisyon, 1933.

⁷⁹ <https://sozluk.gov.tr> (erişim tarihi 08.01.2023)

⁸⁰ <http://lugatim.com/s/cihadiye> (erişim tarihi 08.01.2023)

⁸¹ A. Doğan, 2012.

⁸² Devellioğlu, 1996: cumhûriyyet جمهورية maddesi.

Adı değiştirilmiş mahallelerdendir ve eski adı Hacılar'dır. Hacı sözcüğü Arapça hācc (hacca gitmiş kişi)⁸³ kelimesinden dilimize geçmiştir.

Hacılar mahallesinde oturan kişilerden (KK 4) alınan bilgiye göre Antalya Korkuteli'nden göçen dedeleri buraya yerleşen ilk kişi imiş. Yine kaynak kişiler (KK 8 ve KK 9) dedelerinin Hacı lakabını almasıyla bu adı aldığını ifade etmişlerdir. Kaynak kişiler Hacıseli Yörüklerinden olduklarını ve bu adın bununla bağlantılı olabileceğini dile getirmişlerdir. Gerçekten de belgelere göre Teke yöresine Hacısalı / Hacısalar veya Hacıkaralı Yörüklerinin yerleştiği görülmektedir. Hacısalı Yörükleri bugünkü Aksu bölgesinde konargöçer hayatı yaşarken sonradan yerleşik hayata geçip ve Serik ile Aksu ilçeleri mevkiinde meskûn olmuşlardır.⁸⁴ Bu bilgiye göre yöre halkının söylemini doğrulayıp Hacısalı sözünün Hacıseli'ye döndüğü düşünülebilir. Kısacası boy, uruk adı kökenli yer adlarındandır.

1.1.8. Çalkaya (< çal+kaya)

Mahallenin adlandırılmasında coğrafi özelliklerin etkili olduğu görülmektedir. Türkçe kökenli iki kelimedenden oluşan bir sıfat tamlamasıdır. Çal, 'taşlık yer, çıplak tepe'⁸⁵ anlamına gelen bir kelimedir ve sıfat görevini taşımaktadır. Gülensoy sözlüğünde çal kelimesini iki anlamda almıştır ve bir anlamı güncel anlamla aynıyken bir diğer anlamı 'alaca, kır; gri' anlamında almıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarında çal kelimesinin ala renk olduğu belirtilmiştir.⁸⁶ Bu tanımlamayı baz alırsak bu yer adı için renk ve kayaç adı kökenlidir denilebilir.

Köylerimiz 1968'de Mandıralar (Mandırlar) köyünün adı Çalkaya olarak değiştirilmiş olarak kayıtlıdır. 1977 yılında Çalkaya, Hacısalılar, Mandırlar, Güzelyurt, Altıntaş köylerinin birleştirilmesiyle belde olmuştur. 2008 yılında çıkan Belediye Kanunu ile hepsi ayrı birer mahalle olarak Aksu ilçesine dâhil edilmiştir.

1.1.9. Çamköy [< T. çam+ Far. köy (<< kûy)]

Türkçe kökenli çam ve Farsça kökenli köy (< Far. kûy) kelimelerinden meydana gelen birleşik bir addır. Bitki adı kökenli yer adlarındandır.

Çam, çamgillerin örnek bitkisi olan; dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı⁸⁷ olarak tanımlanmaktadır. Kelimenin kökeniyle ilgili ise farklı görüşler mevcuttur. Eren, etimolojik sözlüğünde çam kelimesini

⁸³ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

⁸⁴ Ak, 2015: 37-38.

⁸⁵ <http://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (21.01.2023)

⁸⁶ Gülensoy I, 2007: Çal maddeleri.

⁸⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

Arapça mum anlamına gelen şam kelimesiyle bağdaştırır. Ağızlarda çam ağacı için şam ve ışam kelimelerinin kullanıldığını, Arapça ş- seslerinin Türkçede ç- sesine dönmesinin sık karşılaşılan bir durum olduğunu ve çam ağacından çıra elde edildiği için bu ağaca mum ağacı demenin normal olduğunu iddia eder.⁸⁸ Gülensoy ise bu görüşe karşı çıkar ve Eski Oğuz Türkçesi döneminden beri *çam* kelimesinin ‘toplu, kümeli (ağaç)’ anlamında kullanıldığını, çam kelimesi ile birlikte *çama* (*demet, tutam*), *çamça* ~ *çamçak* (*ağaçtan oyularak yapılmış büyük kaşık*, *çamçak* ~ *çambardak* (*tahta faras*) sözcüklerindeki çam kökünü Arapça şam köküne bağlayamayacağımızı savunur. Ayrıca her Arapça ş- sesinin de ç-‘ye dönmediğini öne sürer.⁸⁹

Kelimenin kökeninde farklı görüşler mevcut olmakla birlikte bölge halkına (KK 9) göre bu köy çamlık bir yermiş, o yüzden de bu adı almıştır. Yerel ağızlarda köyün adının Çamköy olarak değil de ‘Şamköy’ olarak seslendirildiğini de belirtmekte fayda görülmektedir.

Osmanlı kaynaklarında (1840 Nüfus Defterine) geçen *Karye-i Çam*⁹⁰ adlı yerin bahsimiz olan Çamköy olduğu açıktır. İçişleri Bakanlığının hazırladığı Köylerimiz 1933’e bakıldığında da Çamköy karşımıza çıkmaktadır. Bu bilgilerden hareketle eski dönemlerden beri adı değişmeden varlığını sürdüren yerleşkelerdendir diyebiliriz.

1.1.10. Dumanlar (< *duman* + *lar*)

Türkçe kökenli duman (OT. tuman) kelimesinin +lar ekiyle yeradı anlamı kazanmış hâlidir. Gülensoy duman kelimesinin kökeni olarak < tu- ‘tıkamak, engel olmak’ + man⁹¹ biçimini vermiştir.

Osmanlı kaynaklarında “Antalya merkez kazaya bağlı Karye-i Dumanlı”⁹² olarak geçen köy bugün Dumanlar ve Yeni Dumanlar⁹³ olarak ikiye ayrılmıştır ve Yenidumanlar bugün müstakil bir mahalledir. Cumhuriyet döneminde de aynı adla karşımıza çıkan köyün adının “bataklık çok olduğu için”⁹⁴ *Dumanlar* olarak anıldığı düşünülmektedir. Yöre halkı da bunu doğrulamaktadır (KK 1).

1.1.11. Fatih (< *Ar. fātih*)

Kelime Arapça kökenli olup feth ‘açmak, fethetmek’ kökünden türemiş fātih ‘fetheden, açan, ülkeler zapt eden kimse’⁹⁵ anlamındadır. Büyük Osmanlı padişahı Fatih Sultan

⁸⁸ Eren, 1999: çam maddesi.

⁸⁹ Gülensoy, age; çam maddesi.

⁹⁰ A. Doğan; age.

⁹¹ Gülensoy, age; duman maddesi.

⁹² A. Doğan; age.

⁹³ bk. Yeni Dumanlar Mahallesi.

⁹⁴ https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dumanlar_Aksu (11.05.2022)

⁹⁵ <http://lugatim.com/s/Fatih> (05.02.2023)

Mehmet'in adından geldiği belli olan bu ad milli kültürümüzde önemli kişilerin yer adlarında kullanılmasına örnektir.

Sonradan oluşturulmuş mahallelerden olmalıdır. Çünkü eski kaynaklarda adı geçmezken bugün mahallenin bulunduğu bölge, kaynaklarda adına rastladığımız (*Fettahlı*, *Macun* vb.) mahallelerin sınırında kurulmuş bulunmaktadır.

1.1.12. **Fettahlı** (< *Ar. fettah* + *T. +lı*)

Fettah kelimesi, Arapça kökenli olup *feth* kelimesinden gelmektedir. “Kapalı şeyleri lutüfla ve rahmet kapılarını açan” anlamında Esmâ-i hüsnâdan biridir⁹⁶. Fettah kelimesinin üzerine +II isimden isim yapım ekinin eklenmesiyle türemiştir.

Teke Yöresinde bulunan Fettahlı Yörükleri belgelere göre Manavgat'tan Teke Yöresine gelmişlerdir. Teke Sancağının Karahisar-ı Teke kazasında kışlayan Fettahlı Yörüklerinden Antalya çevresinde bulunanlar Antalya merkeze bağlı kendi adlarıyla kurdukları Fettahlı köyüne yerleşmişlerdir.⁹⁷ Bugün hâlâ bu adla varlığını sürdüren bu yer Aksu bucağında bulunan pek çok köy gibi mahalle statüsüyle Aksu ilçesine dâhil olmuştur. Fettahlı Yörüklerinin yerleşmeye adını vermesi dolayısıyla boy, topluluk kökenli bir yer adıdır denilebilir.

1.1.13. **Gökdere** (< *gök+dere*)

Türkçe kökenli iki kelimedenden oluşan sıfat tamlaması biçiminde bir yer adıdır. Coğrafi unsurların ve özelliklerinin (burada renginin) yer adlarında kullanılmasına örnektir.

Gök kelimesi öz Türkçe olup gökyüzünün, denizin rengi, mavi ve maviye çalan yeşil olarak tanımlanmaktadır.⁹⁸ Yerel ağızlarda olgunlaşmamış anlamında kullanılıyor olsa da burada renk adı olarak kullanıldığı anlamca kanıtlanmaktadır. Derenin rengini anlatan bir sıfatla oluşmuş bir birleşik addır. Bölgede bulunan bir dereden adını almış olmalıdır.

Aksu belediyesi kaynaklarına göre 1992 yılından beri Yurtpınar Belde Belediyesi'ne bağlı bir köy iken 2008 tarihinden itibaren bugünkü adıyla Aksu ilçe belediyesine katılmış ve mahalle olmuştur.

1.1.14. **Güloluk** (< *Far. gül* + *T. oluk*)

Farsça kökenli gül⁹⁹ kelimesi ve Türkçe kökenli oluk kelimesinden meydana gelmiş bir birleşik isimdir.

⁹⁶ <http://www.lugatim.com/s/Fettah> (erişim tarihi 08.01.2023)

⁹⁷ Ak, 2015: 31-32.

⁹⁸ <http://sozluk.gov.tr>. Güncel Türkçe Sözlük

⁹⁹ Devellioğlu, 1996: gül گُل ‘1. çiçek. 2. bilinen çiçek, gül çiçeği, gül ağacı.’ maddesi.

Adı değiştirilen mahallelerdendir ve eski adı kaynaklarda “Kındıra¹⁰⁰ < Kandıra köyü” olarak geçmektedir. Kındıra köyünün meskûnları Teke Yöresindeki Gebizli Yörüklerinin Kındıra Obasıdır.¹⁰¹

Kındıranın kaynaklarda verilen anlamı, özetle ‘saz nevinden bir ot, hasır otu’¹⁰² olarak geçmektedir. Bu adın anlamının muhtemelen zamanla unutulması veya standart dilde kullanımının olmaması gibi sebeplerle değiştirilmiş olup Güloluk mahalleye ad olarak verilmiştir.

Mahalle sınırları içerisinde bulunan Güllüler mahallesinden hareketle bu addaki gül kelimesi çiçek anlamındaki Farsça gül olmalıdır. Oluk kelimesi de bir şeyin akmasına yarayan üst yanı açık boru olarak tanımlanan OT. *oluk* 1. ‘küçük kayık’; 2. ‘oluk, yalak’¹⁰³ anlamına gelmektedir. Gülensoy’a göre kelimenin etimolojisi *oy* ‘yerdeki oyukluk, çukurluk (DLT)’ + *luk*¹⁰⁴ biçimindedir.

Bu tanımlara göre bitki ve su adı kökenli bir yer adıdır.

1.1.15. **Güzelyurt** (< *güzel* + *yurt*)

Adı değiştirilen mahallelerden biridir. Bu yerleşke Kötekli Yörüklerinin yerleştiği¹⁰⁵ bölge olup eski adı da Kötekli idi. Kötek kelimesi bugün olumsuz bir anlam taşıdığı için bu adın değiştirilmiş olduğu düşünülmektedir. Kötek ‘baston, sopa’ ve ‘sopayla atılan dayak’ anlamına gelmektedir. Eren kelimenin etimolojisini < köt- + -(e) olarak verirken yerel ağızlarda köt- ‘dövmek, dayak atmak’ olarak geçtiğini belirtir.¹⁰⁶ Gülensoy ise köt- fiilinden değil küt- ‘gütmek, beklemek’ fiilinden türediğini, küt- + -(e)k ‘hayvan güderken kullanılan sopa’ anlamına geldiğini ifade eder.¹⁰⁷

Bugünse mahallenin adı Güzelyurt olmuştur. Türkçe göze ve kulağa hoş gelen anlamındaki ve göz kelimesinden < göz (köz) + el¹⁰⁸ şeklinde türeyen bir kelime olan güzel kelimesinin yurt kelimesini nitelemesiyle oluşan bir sıfat tamlamasıdır.

1.1.16. **Hacialiler** (< *Ar. hacı* + *Ar. ali* + *T. +ler*)

Arapça kökenli iki kelimededen meydana gelen, kişi adlarının etkisiyle oluşan bir yer adıdır. Hac yapan kişi anlamındaki hacı ve kişi adı olan Ali’nin birleşmesiyle oluşmuştur.

¹⁰⁰ Komisyon, 1968.

¹⁰¹ Ak; age.

¹⁰² Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: kındıra maddesi.

¹⁰³ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

¹⁰⁴ Gülensoy, age II., oluk maddesi.

¹⁰⁵ Ak, 2015: 57-59.

¹⁰⁶ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (05.02.2023)

¹⁰⁷ Gülensoy, age, kötek maddesi

¹⁰⁸ Gülensoy, age, güzel maddesi

Kaynaklara göre Teke Yöresinde bulunan Saçıkaraklı Yörüklerinin 19. yüzyılda Hacıaliler obası vardı.¹⁰⁹ Muhtemelen bu obanın buraya yerleşmesiyle köy olmuş ve bu adı almıştır.

1.1.17. İhsaniye (< Ar. *ihsaniye*)

Arapça kökenli ihsan ‘iyilik etme, bağışlama, bağışlanan şey’ kelimesine Arapça ad ve toponimcil bir ek olan /+iye/’nin gelmesiyle türemiştir.

Antalya Şeri’yye Sicilleri kayıtlarında adı geçen İhsaniye’nin köy olarak Osmanlı kaynaklarında geçtiği biliniyor.¹¹⁰ Yani geçmişten bu yana adını korumuş ve varlığını sürdürmüş yerleşkelerdendir. Kaynak kişiye (KK 9) göre mahallenin ahalisi muhacirdir.

1.1.18. Karaçalı (< *kara + çalı*)

Türkçe kökenli iki kelimededen oluşan sıfat tamlaması şeklinde bir yer adıdır. Bitki örtüsünün yer adı oluşumunda etkili olduğu isimlerdendir.

Bugün mahallenin adı Karaçalı olarak geçse de Karaçalı olarak da bilinmektedir. Yine Osmanlı kaynaklarında bu yer adı karşımıza “Karaçalı, Karaçalı, Karaçalı”¹¹¹ olarak çıkmaktadır. Zannımızca bu yerin adı “Karaçalı” idi ancak zamanla bu hali aldı. Yöre halkı (KK 1) da bunu doğrulamaktadır, bölgenin çalılık olmasından dolayı bu şekilde adlandırıldığını ifade etmektedirler.

Gülensoy “< kara + çalı adının halk ağızlarında ‘böğürtlen; engel, uğursuz’”¹¹² anlamlarında kullanıldığını belirtir. Çalı kelimesinin morfolojisine bakıldığında “< çal- ‘batmak, dalamak’+ ı”¹¹³ olarak gösterilmektedir. Karaçalı biçiminde eğer bir ses düşmesi var ise çalı kelimesi öne çıkmaktadır ancak ses düşmesi yok ise çal kelimesini ele almak gerekir. Çal kelimesi ise ‘taşlık yer’ manasındadır. Ancak belirtildiği üzere halk bunu bitki olan çalıya bağlamaktadır. Bölgenin Akdeniz ikliminde olması ve çalı tarzı bitkilerin yetiştiği yerler olması da bu fikri güçlü kılmaktadır. Yani bitki adı kökenli bir yer adıdır.

Osmanlı arşivlerinden topladığı bilgilerle Anadolu’daki boy, oba ve cemaatlerle ilgili ayrıntılı bir çalışma yapmış Türkay’a göre Teke yöresine yerleşen Karaçalı (Karaçalı)¹¹⁴ cemaati de vardır. Bu yönden boy, topluluk adı kökenlidir.

¹⁰⁹ Türkay, 2012.

¹¹⁰ A. Doğan; age.

¹¹¹ A. Doğan; age. Ayrıca bk. Sarıçelik, Bahar 2020: 85-114.

¹¹² Gülensoy; age, karaçalı maddesi.

¹¹³ Gülensoy; age, çalı maddesi.

¹¹⁴ Türkay, 2012: 399.

1.1.19. Karaöz (< kara + öz)

Türkçe kökenli iki kelimededen oluşan sıfat tamlaması biçiminde bir ad olup su adlarının ve iklim özelliklerinin yer adı oluşumunda etkili olduğu durumlara örnektir.

Öz sözcüğü *kendi* anlamı dışında “dere, çay; sulak, verimli yer”¹¹⁵ anlamındayken Yeni Tarama Sözlüğü’nde vadi¹¹⁶ anlamı da verilmektedir. Yöre halkının öz adının bölgenin sulak olmasından geldiğini düşünmesi buradaki öz sözcüğünün bu anlamlarıyla kullanıldığı fikrini güçlendirmektedir. Gerçekten bu yöre sulak bir coğrafyadır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında *öz* (< *öz* < *öüz* < *ögüz* < *ögüz*)¹¹⁷ sözcüğü derelerin çıktığı yer, su çıkan yer olarak kullanılmaktadır. Kaynak kişi (KK 1) bu yerde eskiden su çıkan yerlerin çok olduğunu, hatta o kadar çokmuş ki insanların su çıktığı dönemlerde kayıkla gezdiğini söylemiştir. Kara sözcüğünün yer adlarında renklerin Türk kültür hayatında çeşitli sembolleri ifade etmesi neticesinde kullanıldığı biliniyor. Kara rengi pek çok kültürde olduğu gibi kuzey yönünü sembolize ediyor¹¹⁸ olsa da burada ‘kara kış’ deyimindeki anlamıyla bölge ikliminin zorlu şartlarını ifade ettiği yöre halkınca dile getirilmektedir. Zaten bu mahallenin nereye göre kuzeyde kalacağı da tartışmalıdır çünkü bölgeye Bucak yöresinde meskûn olan Melli / Milli Yörüklerinin bir kısmının yerleştiği biliniyor ve Bucak’a göre de güneyde kaldığını ifade etmek gerekmektedir.

Osmanlı kaynaklarına göre Karaöz’ün bazen Bucak’a bağlı bazen Antalya merkeze bağlı çoğunlukla “kaza, nahiye”¹¹⁹ olarak geçmektedir. Cumhuriyet döneminde de kayıtlara köy veya belde olarak geçmiştir. Kısaca adı değişmeden günümüze gelmiş mahallelerdendir.

1.1.20. Kayadibi (< kaya+ dip +i)

Tamlayanı da tamlananı da Türkçe kökenli olan belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşmuş bir ad olup kayaç adı kökenlidir.

Kaya kelimesi Orta Türkçe (kaya) döneminden itibaren kullanılmaktadır. Kelimenin Moğolca ve diğer Türk diyalektlerindeki biçimleri karşılaştırılmış ve kökeniyle ilgili çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşler ve ses denklikleri ile eski eserlerdeki biçimler ışığında bu sözcüğün kullanımının çok eski dönemlerde yaygınlaştığı sonucuna varılmıştır.¹²⁰

Eski kaynaklara göre “Kayadibi”¹²¹ şeklinde kaydedilmiştir. Kısacası eski dönemlerden bu yana adı aynı kalmış mahallelerden denilebilir.

¹¹⁵ <https://sozluk.gov.tr> (erişim tarihi 10.01.2023)

¹¹⁶ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: “öz” maddesi.

¹¹⁷ Atmaca, 2016: 622.

¹¹⁸ Genç, 1997: 1075-1110.

¹¹⁹ Beden, 2004.

¹²⁰ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (06.02.2023)

¹²¹ A. Doğan; age.

1.1.21. Kemerağzı [*< Far. kemer + T. ağ(t)z+ı*]

Bu yer adı tamlayanı Farsça kökenli tamlananı Türkçe kökenli olan bir belirtisiz isim tamlamasıdır. Ağız kelimesinin organ anlamı yanında “1) bir akarsuyun denize / göle döküldüğü yer, munsap, 2) koy, körfez, liman vb. yerlerin açık tarafı, 3) kavşak, uç, kenar, çıkış yeri”¹²² anlamları bulunmaktadır. Burada da bu anlamda kullanıldığını düşünülmektedir ve buna göre bu yer adı yer şekli adı kökenlidir denilebilir.

Eski kaynaklar tarandığında 19. yüzyılda “Kemerağzı Çiftliği”¹²³ ile karşılaşılmaktadır. Yine Cumhuriyet döneminde 1933 Köylerimiz’de Kemerağzı köyünü kayıtlıdır. Bu bilgilere göre o dönemden beri de bu yerleşim yerinin varlığını ve adının aynı olduğu söylenebilir.

1.1.22. Konak [*< ko-n-(a)k124*]

Konak kelimesi, Türkçe Sözlük’te “büyük ve gösterişli ev; vali, kaymakam gibi yüksek dereceli devlet görevlilerinin resmi konutu”¹²⁵ ve “Misafırhane, misafır”¹²⁶ anlamına gelen türemiş bir addır.

Eski kaynaklarda bu isimle bir mahalle veya köy ile karşılaşılmamaktadır. Yine Cumhuriyet döneminde İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan Köylerimiz adlı yayınların hiçbirinde de Antalya ilinde bu adla bir yerleşkenin kayıtlı olmadığı görülmektedir. Bu durum mahallenin yeni kurulmuş olabileceğini gösteriyor. Halkın Aksu’nun eski adı olarak verdiği “Karanlık Sokak” adında bahsedilen yerin tam olarak buraya denk geldiği düşünülmektedir.¹²⁷

1.1.23. Kumköy (*< T. kum + Far. köy*)

Türkçe kökenli ve Farsça kökenli iki kelimededen meydana gelen sıfat tamlaması biçiminde bir addır. Kum; silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, ufak, sert tanelerin bütünü olarak tanımlanır.¹²⁸ Kum kelimesinin (ET. ~ OT. kum) morfolojisi < kūm (+/-) < kū +/-m¹²⁹ olarak verilebilir. Köy kelimesi ise Farsça *kūy* ‘sokak, mahalle, geçit’ sözcüğünden evrilmiştir ve yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birimi¹³⁰ olarak tanımlanabilir.

¹²² <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.01.2023)

¹²³ A. Doğan; age.

¹²⁴ Gülensoy, 2007: konak maddesi.

¹²⁵ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (20.02.2023)

¹²⁶ <https://sozluk.gov.tr> Tarama Sözlüğü (20.01.2023)

¹²⁷ bk. Giriş; Aksu İlçesi.

¹²⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (20.01.2023)

¹²⁹ Gülensoy, age, kum maddesi.

¹³⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (06.02.2023)

Kaynak kişi (KK 1) bu yerin Aksu Çayı yakınlarında sahil ve kumluk bir yer olduğu için bu adı aldığı ifade etmektedir. Yine “Kumköy adını kışın esen sert ve aşırı hızlı fırtınaların sahilden aldığı kumları yüzyıllar boyunca önünde sürükleyerek köy yerleşim alanı da dâhil etrafının tamamen kumlardan kaplı olmasından aldığı”¹³¹ yönünde bir ifade mevcuttur. İlçenin Akdeniz’e kıyısı olan mahallelerinden olduğunu da belirtmekte fayda var.

Osmanlı kaynakları ve Köylerimiz 1933’te Serik ilçesine dâhil¹³² olarak karşımıza çıkan mahalle yakın zamanda Aksu ilçesine dâhil edilmiştir.

1.1.24. Kundu (< *kundu*)

Kundu kelimesi, Derleme Sözlüğünde “atın karnındaki yavru”¹³³ anlamında verilmiştir. Bu kelime *kunlamak*, *kulun*, *kundak* kelimeleriyle bağlantılı olmalıdır. Ancak Kundu yerleşkesi eski belgelerde “Kondu, Kondı”¹³⁴ şekillerinde de görülmektedir. Buradaki kelime baz alınırsa kon- (ET., OT. *kon-* < ko- ‘koymak’ + n-)¹³⁵ fiiliyle ilişkili olabilir. Konmak fiili üzerine görülen geçmiş zaman eki /-DI/ gelerek bu kelimenin bu hali almış olma ihtimali vardır. Bilindiği gibi Oğuz boyları Anadolu’ya geldiklerinde göçer hayatını bir süre devam ettirmişlerdir. Teke bölgesine yerleşen Yörüklerin yerleştiği yani konduğu bölgelerden biri olan bu yer geçmişten bu yana mahalle o dönemki adıyla karye olarak anılmıştır. Bu bilgileri göz önüne aldığımızda Kundu’nun kon- fiilinden gelmiş olabileceği de düşünülmektedir. Ancak Osmanlı Türkçesi ile yazılmış belgelerin Arap harfli olması nedeniyle farklı okumalara yol açabileceğini de göz önünde tutmak gerekir. Belgelerdeki okunuşun Kundu mu Kondu mu olduğu yoruma açıktır. Günümüz söyleyişini dikkate aldığımızda *kulunlamak* ile ilgili kelime öne çıkmaktadır ve buna göre hayvan adı kökenlidir demek gerekir.

Köylerimiz 1968’de adı değişen köylerden olan yerleşke eski adı Kundu yeni adı “Özlü” olarak kaydedilmiştir. Bugün Kundu Mahallesi olarak kayıtlara geçtiğine bakılırsa eski adını tekrar almıştır. Osmanlı kaynaklarında da “Kundu Karyesi” olarak kayıtlı olması bu yerleşkenin adının hep bu olduğunu göstermektedir.

Öz kelimesi Karaöz Mahallesi’nde ele alınmıştır. Özlü adı da *öz* + *lü* şeklinde türemiş bir yer adıdır.

¹³¹ https://tr.m.wikipedia.org/wiki/kumkoy_Aksu (13.05.2022)

¹³² Sarıçelik; age ayrıca Komisyon, 1968.

¹³³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü) (20.01.2023)

¹³⁴ Sarıçelik; age.

¹³⁵ Gülensoy; age, Kon- maddesi.

1.1.25. Kurşunlu (< *kurşun+lu*)

Bölgede bulunan Kurşunlu Şelalesi ve yine bölgeye yerleşen Kurşunlu Yörüklerinin adını almış mahalledir. Kaynak kişi (KK 10) annesinden duyduğuna göre eskiden şelalenin olduğu yerde şimdi olmayan bir çukur olduğunu, insanlar buradan geçerken efelerin geceleri kurşun attığını, o yüzden de buradan geçerken gündüz olmasına dikkat ettiklerini ifade etmektedir. Bu şekilde bir durum yaşandığı için bu adla anıldığını duyduğunu söylemektedir.

Bir elementin ve merminin karşılığı olarak kullanılan kurşun sözcüğü Orta Türkçe döneminde *qorogjin* şekliyle [*~* *qoşun* (DLT) *~* *qoşün* (Oğuzlar) [*<* *qorşün*] *<* *qorğosın* *<* ET. *qor* ‘zarar, ziyan’ + *go* – *ş* + (i)n veya *<* OT. *qoroğ* ‘sadak, okluk’ (DLT) + *çin*]¹³⁶ kullanıldığı biliniyor. Hasan Eren, Orta Türkçe dönemi *korugjin* biçiminde bulunan –j- sesi nedeniyle yabancı bir dilden alıntı¹³⁷ olduğunu dile getirir. Metal adlarıyla ilgili yazısında Oleg Mudrak kelimenin ilk geçtiği kaynakları ve biçimlerini verdikten sonra Moğolca biçimiyle karşılaştırır. Kelimenin en Eski Türkçeye ait oluşun şüpheli olduğu belirtir ancak “çok eski dönemde Türkçenin ana dalına geçtiğinin tahmin edildiğini”¹³⁸ belirtir.

Teke Yörükleriyle ilgili geniş çalışmalar yapan tarihçi Mehmet Ak’a göre 18. yüzyılda Teke bölgesindeki Yeniosmanlı Yörüklerinin obalarından biri Kurşunlu Obası’dır.¹³⁹ Yerleşik hayata geçip bugün oturdukları yerde meskûn olmuşlar ve ulaşabildiğimiz kaynaklara göre Antalya Şer’iyye Siciller kayıtlarında geçen köylerden biri de Kurşunlu’dur.¹⁴⁰ Cumhuriyet döneminde de mahalle olana kadar aynı adla köy olarak kayıtlara geçmiştir.

Metal adları kökenli yer adlarındandır.

1.1.26. Macun (< *Ar. macun* << *ma’cūn*)

Arapça ‘*acn*’ hamur kıvamına getirmek, yoğurmaktan *ma’cūn*; hamur kıvamına getirilmiş şey¹⁴¹ anlamındadır.

Mahallenin adı bölgeye yerleşen “Murtuna Yörüklerinin Macunlu obası”¹⁴² ndan gelmektedir. Osmanlı devrinde Antalya Sancağının Konya Vilayetinden ayrıldığı dönemde idari yapı ile ilgili yapılan çalışmaları gösteren belgelere göre “Murtuna Macun köyü Perge harabeleri üzerinde kurulmuştur” ve burayı merkez alarak kurulacak olan Aksu nahiyesinden bahsedilmiştir.¹⁴³ Bugün de ilçenin merkezinde sayılabilecek olan köy artık Murtuna’dan

¹³⁶ Gülensoy, age, kurşun maddesi.

¹³⁷ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (25.01.2023)

¹³⁸ Mudrak, Güz 2015 / 17, s. 229-242.

¹³⁹ Ak; age.

¹⁴⁰ A. Doğan; age.

¹⁴¹ <https://lugatim.com/s/Macun> (06.02.2023)

¹⁴² Ak; age.

¹⁴³ Sarıçelik; age. s. 101

bağımsız bir köy olarak Köylerimiz (İçişleri Bakanlığı Köylerimiz 1933, 1968) belgelerinde yer almıştır. Bugün de 2013 yılındaki düzenlemelerden sonra mahalle olmuş ve geçmişten bu yana adı aynı kalmış yerleşkelerden biri olmuştur.

1.1.27. Mandırlar [*< Rum. mandır(a) + T. +lar*]

Mandıra (Rumca *mandra*); koyun, keçi gibi süt veren hayvanların barındırıldığı, süt ve süt ürünlerinin elde edildiği yer¹⁴⁴ demektir. Ayrıca Osmanlı Türkçesine baktığımızda “Türk halk müziğinde bir form”¹⁴⁵ adı olduğunu görülmektedir.

Eski kaynaklarda “Mandırla, Mendirle”¹⁴⁶ olarak kaydedilen yerleşkenin adı Köylerimiz 1968’de eski adı *Mandıralar* ve yeni adı *Çalkaya* olarak kaydedilmiştir. Bugün Çalkaya ve Mandırlar iki ayrı mahalle olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynaklardaki kayıtlara bakılırsa kelimenin söylenişinde değişimler olduğu görülmektedir. Alıntı bir kelime olması bu durumda etkili olan unsurlardandır. Bu söyleniş farklılığını dikkate alarak yöre halkına yerleşkenin adının nereden geldiği sorulduğunda bölgeye ilk yerleşildiğinden bu yana mandıracılık yapıldığını o nedenle bu adı aldığını ifade etmişlerdir (KK 3).

1.1.28. Murtuna (*< murtuna*)

Murtuna kelimesi bu hâliyle sözlüklerde bulunamamıştır. Ancak tarihi adlarla ilgili çalışma yapan Bilge Umar’a göre Murtana / Murtuna adının aslı *Mordana*’dır. “Mo-(a)rda-(wa)na ögeleriyle, Ana Tanrıça-Pınarı-Ülkesi ögelerinden türetilmiştir” ve adı değiştirildiğinde verilen Yurtpınar adında da olduğu gibi yöredeki bir pınardan dolayı bu adı almış olabileceğini belirtir. Yani kelime Umar’a göre Luvi dilinden Mo (ana / ana tanrıça) + arda / arta (akarsu) + wana (ilgi, ait olma, mensup olma belirtir) kelimelerinden oluşmuştur.¹⁴⁷

Yerleşke eski belgelerde “Teke yöresinde bulunan Murtana Yörüklerinin yerleşik hayata geçmesiyle Murtana’nın Antalya merkeze bağlı meskûn bir köy”¹⁴⁸ olarak geçmektedir. Osmanlı belgelerinde cemaat, köy olarak çokça çıkan yerleşke Köylerimiz 1968’de Murtuna’nın adı Yurtpınar¹⁴⁹ şeklinde değiştirilmiş olarak kayıtlıdır. Bugün Yurtpınar da Murtuna da iki ayrı mahalledir.

¹⁴⁴ <https://sozluk.gov.tr> Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü (31.01.2023)

¹⁴⁵ Redhouse, 1968.

¹⁴⁶ A. Doğan; age ayrıca F. Tızlak; age.

¹⁴⁷ Umar, 1993: 588.

¹⁴⁸ Ak; age. s. 63-65.

¹⁴⁹ Komisyon 1968.

Yerleşkeye adını veren Murtuna yörüklerinden dolayı bu yer adı boy, topluluk adı kökenlidir.

1.1.29. Pınarlı (< pınar+lı)

Pınar (OT. mınar) ‘yerden kaynayarak çıkan su, kaynak, bu suyun çıktığı yer, çeşme’ anlamına gelen bir kelimedir. Gülensoy kelimeyi “<buğ ‘yansıma’ + ar” şeklinde açıklar ve büngüldemek fiili ile bağlantılı olduğu bilgisini verir.¹⁵⁰

Pınarlı adı da pınar kelimesine yer adlarında çokça karşımıza çıkan /+II/ isimden isim yapım ekinin eklenmesiyle türemiş bir addır.

Bu yerleşke “1998 tarihinde belediye statüsü alarak beldeye dönüşür”¹⁵¹ ve Cihadiye, Çamköy, Cumhuriyet (Hacılar), Soğucaksu mahallelerinin birleşmesiyle belde belediyesi olarak anılır. 2008 yılında çıkan Belediye Kanunu ile belediye tüzel kişiliği kaldırılır ve mahalleye dönüşür. Diğer mahalleler de ayrı birer mahalle olarak ilçeye dâhil edilmiştir.

1.1.30. Soğucaksu [< soğu(k)+cak + su]

Türkçe kökenli iki kelimedenden oluşan sıfat tamlaması biçimli bir birleşik kelimedir.

Yerleşkenin adını yörede bulunan Soğucaksu Deresi’nden aldığı bellidir. Yer adlarında su adlarının kullanıldığına sıkça şahit olunmaktadır. Burada da suyun özelliği akarsuyun adı olmuş o da yörenin adı olup bir yerleşke adı olmuştur.

1.1.31. Solak (<sol+ak)

Solak “(OT. solamuğ) ‘sol elini kullanan kimse’ < söl + ak”¹⁵² şeklinde türemiş bir kelimedir.

Teke Yöresinde bulunan Murtuna Yörüklerinin “Solaklı veya Solakismail (Pıtılar)”¹⁵³ obasının yerleştiği köy kaynaklarda “Karye-i Solak, Solak”¹⁵⁴ şeklinde geçmektedir ve eski dönemlerden bu yana aynı adla bu yerleşke varlığını korumuştur.

“Eskiden çok sulak olduğu için ve Antalya-Alanya yoluna giderken yolun sol kenarında kaldığından adı zamanla Sulak mahalleden Solak mahallesine çevrilmiştir”¹⁵⁵ şeklinde bir yorum vardır. Yerleşkenin adının buraya yerleşen Solaklı obasından aldığını ve Solakismail obası olarak da bilindiğini yukarıda belirtmiştik. Bu adlandırma obanın ileri gelenlerinden

¹⁵⁰ Gülensoy II, 2007: pınar maddesi.

¹⁵¹ https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Pınarlı_Aksu (13.05.2022)

¹⁵² Gülensoy; age II, solak maddesi.

¹⁵³ Türkay; age.

¹⁵⁴ Doğan; age. Ayrıca Sarıçelik; age.

¹⁵⁵ https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Solak_Aksu (erişim tarihi: 13.05.2022)

birinin *Solak İsmail* adlı bir kişi olduğu fikrini aklımıza getirmekte ve bir insanın özelliğini belirten kelimeyi (yani solak) öne çıkarmaktadır. Bu nedenle sulak adının, gerçek durumun unutulup bilinen bir sebebe bağlanma durumundan dolayı bu yerin adı olarak söylendiğini düşünülmektedir. Bu düşüncelerden hareketle yerleşkenin adı boy, topluluk adı kökenli bir yer adıdır denilebilir.

1.1.32. Topallı (< *topal+lı*)

Türkçe kökenli *topal* kelimesinin /+II/ isimden isim yapım ekiyle türemiş hâlidir. *Topal* / *topar* (< *to - p + (a)r*)¹⁵⁶ kelimesi bacağında sakatlık olan kişi veya hayvanı ifade eden kelimedir. Bu kelime çoğu zaman bir lakap olarak kişi adlarında kullanılmaktadır.

Topallı obası “onsekizinci yüzyılın ilk çeyreğinde Karahacılı Yörükleri içerisinde çıkmış bir oba iken ondokuzuncu yüzyıla geldiğinde oldukça büyüyen Yeniosmanlı Yörüklerinin”¹⁵⁷ obalarından biridir. İşte bu oba (*Topallı köyü*) eski belgelerde de bu adla¹⁵⁸ kayıtlıdır. Bu bilgiye göre boy, topluluk adı kökenli bir yer adıdır.

1.1.33. Yenidumanlar (< *yeni + duman+lar*)

Türkçe kökenli iki kelimededen oluşan sıfat tamlaması biçiminde oluşan bir yer adıdır. *Dumanlar*¹⁵⁹ mahallesinden bölünüp bu adı almıştır.

Yenidumanlar, Yunanistan ile yapılan mübadele anlaşması sonucunda 1924 yılında Selanik’ten gelen muhacirlerin yerleştirildiği bir mahalledir.¹⁶⁰ Buna istinaden *Muhacir Dumanlar* olan köyün adı 1968 *Köylerimiz*’de değişmiş olarak kayıtlıdır ve *Yeni Dumanlar* olarak kaydedilmiştir.

Eski belgelerde “*Dumanlı, Dumanlar*”¹⁶¹ olarak kayıtlı olan yerleşkenin adı *Dumanlar* mahallesinde ele alınmıştır.

1.1.34. Yeşilkaraman (< *yeşil + karaman*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. *Yeşil* kelimesi bölgenin bitki örtüsünü anlatan bir sıfat olarak burada yer almaktadır ve renklerin yer adlarında kullanımı durumuna örnektir.

¹⁵⁶ Gülensoy; age. II, *topar* maddesi.

¹⁵⁷ Ak; age, s. 78.

¹⁵⁸ A. Doğan; age.

¹⁵⁹ bk. *Dumanlar Mahallesi*.

¹⁶⁰ https://tr.w.wikipedia.org/wiki/Yenidumanlar_Aksu (13.05.2022)

¹⁶¹ Tufan, 2018: Ayrıca A. Doğan; age.

Yeşil (OT. yaşıl) kelimesinin yaş kökünden türediği ve /y/ ile /ş/ seslerinin etkisiyle ince sıradan okunur olduğu pek çok araştırmacı tarafından kabul edilmektedir.¹⁶² Clauson'a göre “yaş kökünden gelmektedir ve +sII ekiyle türemiştir: yaş + sıl > yaşsıl > yaşıl.”¹⁶³ Karaman sözcüğünün kelime anlamı ise “Orta Anadolu'da yetiştirilen, kuyruğu iri ve yağlı bir tür koyun”¹⁶⁴ olarak açıklanmaktadır.

Bu yerleşkenin adı bugün Yeşilkaraman olarak geçse de eski adı *Asikaraman*'dır ve daha eski kaynaklarda da “Asikaraman karyesi, Asikaramanlı”¹⁶⁵ şeklinde geçmektedir. Asikaraman adının Osmanlı'nın Karamanoğlu Beyliğini fethettiğinde Asi Karaman'da yaşayan ailelerin isyan çıkartarak bölgeyi terk etmesinden geldiği söylenmektedir.¹⁶⁶ Osmanlı Arşivlerine bakıldığında Teke Yöresinde bulunan Karamanlı Yörüklerinin büyük çoğunluğu o dönemde (1831) Karaöz'e bağlı Karamanlı Mahallesi'ne yerleşmiş olmalıdır. Asikaraman'ın “II. Murad döneminde yaşanan Osmanlı-Karamanoğlu çatışmasından sonra Karamanoğlu Mehmet Bey'in ordusundan kalan bakiyeleri”nden teşekkül ettiği muhtemeldir.¹⁶⁷ Karamanlı Yörükleri oldukları isimden belli olan mahallenin “asi” sıfatını almış olması bu şekilde açıklanmıştır. Bu bilgilere göre boy, topluluk adı kökenli bir yer adıdır denilebilir.

1.1.35. Yurtpınar (< yurt + pınar)

İki Türkçe kökenli kelimedenden oluşan birleşik bir addır.

Yurt bugün vatan, memleket, mesken, oturulan yer¹⁶⁸ anlamında kullanılırken Orta Türkçe döneminde kamp, yıkıntıları, ev, oturma yeri¹⁶⁹ olarak da kullanılmaktaydı.

Pınar kelimesi ise yerden kaynayarak çıkan su, kaynak, bu suyun çıktığı yer, çeşme¹⁷⁰ olarak tanımlanabilir. Orta Türkçe döneminde mınar ‘pınar, su gözü’ Brockhelmann'a göre yerden kaynayarak çıkan suyun sesinden gelmektedir. Kaşkârlı Mahmut ise mınar kelimesinin Oğuzca olduğunu ifade eder.¹⁷¹ Gülensoy da Brockhelmann'ın görüşüne uyar nitelikte “< buñ- ‘yansıma’ + ar” olarak kelimenin kökenini açıklar. Bugün ağızlarda kullanılan büngül, büngüldemek fiili de buñ- kökünün yaşadığı kelimelerdir.¹⁷²

¹⁶² <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.02.2023)

¹⁶³ Sir G. Clauson, 1972: yaşıl maddesi.

¹⁶⁴ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe S. (22.02.2023)

¹⁶⁵ A. Doğan age. Ayrıca Tızlak; age.

¹⁶⁶ https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Yeşilkaraman_Aksu (13.05.2022)

¹⁶⁷ Ak; age. s. 51-52.

¹⁶⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

¹⁶⁹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

¹⁷⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

¹⁷¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

¹⁷² Gülensoy: age. II, pınar maddesi.

Köylerimiz 1968’de eski adı *Murtunagürlü* olarak kayıtlıdır. Murtuna adından Murtuna mahallesinde bahsetmiştik. (Gürlü de Murtuna Yörüklerinin obalarından biridir¹⁷³ ve eski kaynaklarda da “Gürlü köyü” olarak kayıtlar bulmak mümkündür.) Güzelyurt, Murtuna ve Gürlü mahallelerinin birleşmesiyle oluşmuş bir beldedir ve 2008 yılında belediye lağvedilip Aksu belediyesine bağlı bir mahalleye dönüştürülmüştür. Bugün Murtuna ve Yurtpınar iki ayrı mahalledir.

---

¹⁷³ Ak; age.

1.2. Eski Mahalleler

Mahalle tüzel kişiliği bulunmayan mahalleler. Bu mahallelerin bugün resmi olarak mahalle veya köy kimlikleri bulunmamaktadır.

1.2.1. Ağalarönü (< ağa+lar + ön+ü)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir birleşik addır.

Ağa kelimesi ‘ağabey, toprak sahibi, varlıklı kişi’ anlamına gelir ve bazı bilim adamlarınca Moğolca aqa ‘büyük erkek kardeş, yaşlı kişi’ kelimesinden alıntıdır.¹⁷⁴ Bu tanıma göre meslek veya unvan kökenli bir yer adıdır denilebilir.

1.2.2. Alakese (<ala + kese)

Biri Türkçe biri Farsça kökenli iki kelimededen oluşan sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir addır.

Ala iki üç renkli nesnelere için kullanılan bir renk adıdır. Kese ise Farsça (kīse) kökenli olup küçük torbanın adıdır.

Yöre halkına göre (KK 1 ve KK 2) bu yerin adının *Alakirse* olduğunu ifade etmektedirler. Zaten mahalle sınırları içerisinde *Alakirse Göleti* de bulunmaktadır. Kirsenin ne demek olduğu sorulduğunda yöre halkı kilise olması gerektiğini, eskiden burada yabancıların olduğunu, onlardan kalma kilise olabileceğini ifade etmektedirler. Kilisenin halk ağızlarındaki söylenişinin *kirse*¹⁷⁵ olması bu bilgileri doğrular niteliktedir. Kısacası kilise ses değişmesiyle *kirse* oradan da *kese*ye dönmüştür. Aslen yapı kökenli olmakla birlikte *kese* kelimesinden ötürü eşya adı kökenli bir yer adıdır denilebilir.

1.2.3. Altınova (< altın + ova)

Altın¹⁷⁶ kelimesinin nitelediği ova kelimesi çevrelere göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği, geniş veya dar düzlük, yazı¹⁷⁷ demektir. Yani bu yer adı yerel şekillerin etkisiyle oluşmuştur diyebiliriz. Etimolojisine baktığımızda < ovā < ōya < ōy + a ‘çukur, basık, alçak yer’¹⁷⁸ olarak verilebilir.

Bu yer adı metal adı ve yer şekli adı kökenlidir.

¹⁷⁴ <https://sozluk.gov.tr> (17.03.2023)

¹⁷⁵ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (17.03.2023)

¹⁷⁶ Altın kelimesi için bk. Altıntaş Mahallesi.

¹⁷⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

¹⁷⁸ Gülensoy; age II, ova maddesi.

1.2.4. Aykırı [*< aykırı (< arkuru)*179]

Aykırı kelimesi “karşıt, ters, yamaç, yan”¹⁸⁰ anlamlarına gelen bir kelime olup burada bu yerleşkenin ters bir yönde olmasından dolayı buranın adı olmuştur. Bölge halkına göre (KK 1) köyün yerinin ters olması nedeniyle, yani yamaçta, eğri bir zeminde kurulduğu için bu adı almıştır.

Aykırı kelimesinin eski biçimi *arkuru* için “*arku:*’dan türemiş bir fiil, *arkur-*’un zarf-fiil almış biçimi”¹⁸¹ olabileceği yönünde bir açıklama mevcuttur.

1.2.5. Beşevler (*< beş + ev+ler*)

Beş + evler şeklinde oluşan bir sıfat tamlamasıdır. Ev sözcüğü Eski Türkçe döneminden beri kullanılmakta olup (*eb > ew > ev*)¹⁸² yaşanan yer, konut, hane anlamındadır. Rus kökenli Türkolog Gordlevsky’nin sayılarla ilgili yazısında beş rakamı, eski dönemlerde “sayımın en üst sınırıydı”. Yine Gordlevsky’e göre artık Türklerde beş rakamının eski anlamı kalmamış olsa da Türklerde ve diğer bazı topluluklarda beş rakamı “sayının büyüklüğüne işaret eden tamamlanmış miktarı içerir”¹⁸³. Buna göre bu yer adında da ev sayısının beş rakamıyla nitelenmiş olması dikkat çekicidir. Bu yer adı gibi Aksu ilçesinde tespit edilen Beşevler mevki, Beşkavak mevki ve Beşpalamut mevki de mevcuttur. Bu yer adları Diğer Yer adları bölümünde incelenmiştir.

Yöre halkına göre (KK 2) aynı yerde bulunan beş tane evden adını almıştır. Kısaca yapı adı kökenlidir.

1.2.6. Cami (*< Ar. cami*)

Arapça kökenli bir kelime olan *câmi*’ “toplayan, saran, kuşatan; müslümanların ibadet evi”¹⁸⁴ anlamındadır. Bu yer adı yapı adlarının ve dini unsurların yer adı oluşumlarındaki etkisine örnektir.

1.2.7. Cumalık (*<Ar. cuma + T. lık*)

Arapça “cem ‘toplamak’tan cum’a”¹⁸⁵ gelen Perşembe ve Cumartesi arasındaki, Cuma namazı anlamını karşılayan kelime. Cuma kelimesine yer adı oluşumunda sık kullanılan /+lIk/ isimden isim yapım ekinin eklenmesiyle oluşmuştur.

¹⁷⁹ Clauson; age, *arkuru* maddesi.

¹⁸⁰ <https://sozluk.gov.tr> (17.03.2023)

¹⁸¹ H. Arslan Erol, 2008: 157.

¹⁸² Gülensoy; age I., *ev* maddesi

¹⁸³ Gordlevsky, 2021: 47-62.

¹⁸⁴ Tulum, 2013.

¹⁸⁵ <https://sozluk.gov.tr> (07.02.2023)

Yöre halkına göre (KK 1) burada yaşayanların Cuma namazına geldiği ve sonradan yıkılan bir camiden dolayı bu adı almıştır. Buna göre dini unsurların yer adlandırmalarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.2.8. Çaybaşı (< çay + baş+ı)

Yer şekillerinin yer adı oluşumunda etkili olduğu belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşmuş bir addır. Çay kelimesi Gülensoy'a göre < say 'kara taşlık yer; çakıl taşlı sığ dere yatağı' (DLT)¹⁸⁶ köküne bağlanır. Hasan Eren ise "çağdaş diyalektlerde 'küçük akarsu', 'ırmak', 'küçük akarsu yatağı' olarak kullanılan say biçimiyle birleştirilemeyeceğini"¹⁸⁷ savunur. Baş kelimesi de bir şeyin başı, başladığı yer, üstü olarak tanımlanabilir.

Bir çay kenarında (başında) kurulması nedeniyle bu adı aldığı belli olan yerleşkenin adı su adı kökenlidir.

1.2.9. Çepel (< çepel)

Bugün Karaöz Mahallesi'ne bağlı bir mevki olarak bilinen bu yerleşkenin adı *Çepel*, *Çepeli*, *Cebel* şeklinde kayıtlarda geçmektedir. Kaynaklara göre "Teke yöresinde, muhtemelen Çepel Yörüklerinin bir kısmının yerleşimi sonucunda ortaya çıkan ve 1831 yılında Karaöz nahiyesine bağlı olarak yazılan Çepel köyünün zamanla nüfusu artmış ve 1840 yılında müstakil bir köy olmuştur."¹⁸⁸ Bu bilgiden hareketle boy, topluluk adı kökenlidir.

Sözlük anlamına göre *cebel* kelimesi 'sahipsiz, boş toprak' ve Arapça 'dağ'¹⁸⁹ anlamına gelmektedir. Kelimeye *çepel* biçimiyle bakıldığında 'kir, bulaşık, çamur, pislik'¹⁹⁰ manasına geldiği görülmektedir. Bu sözcük *çipil* ve yerel ağızlarda kullanılan *çöpel* kelimesiyle bağdaştırılmaktadır. Eren sözcüğü, *cebel/çepel* 'içinde sap, taş, toprak gibi yabancı madde bulunan tahıl; çalı çırpı, çer çöp; çamur, pislik' ağızlarda *çöpel* < çöp – (e)l, *çeper* (< çepel)¹⁹¹ şeklinde açıklamıştır. Gülensoy da bu açıklamayı doğrularcasına kelimenin kökenini 'çepel = < çöp + (e)l'¹⁹² şeklinde verir.

Kaynaklarda köyün adı farklı şekillerde görülmektedir. Bu biçimlerden *Cebeli* / *Çepeli* şekilleri bizi sözcüğün Arapça 'dağa ait, dağla ilgili' anlamındaki *cebelî* ile ilgisinin olup olmadığını düşünmeye itmektedir. Eğer *Çepel* Yörükleri dağlı oluşlarından bu adı almışlar ise halk Arapça *cebele* hâkim olmadığı için kelimeyi zamanla Türkçeleştirmiş veya asıl anlamını

¹⁸⁶ Gülensoy; age I. çay maddesi.

¹⁸⁷ Eren, 1999: çay maddesi.

¹⁸⁸ Ak, 2015: 26.

¹⁸⁹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük ayrıca <https://lugatim.com/s/Cebel> (07.02.2023)

¹⁹⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.01.2023)

¹⁹¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (25.01.2023)

¹⁹² Gülensoy; age I, Çepel maddesi.

unutup Türkçe çepel ile karıştırmışlardır denilebilir. Kaynaklarda ortak bir biçimin olmamasından dolayı halkın kullandığı şeklin esas alınması daha doğru olacaktır. Zaten kaynak kişiye göre (KK 1) buranın insanı kötüymüş, toprakları da bakımsızmış. Bu bilgiye göre halk nezdinde mahallenin adı yani Çepel sözcüğü Türkçe kökenli *çepel*dir denebilir.

1.2.10. Dedemolla (< T. dede + Ar. molla)

Arapça mevlā ‘efendi’ kökeninden mūlā > molla ve eskiden büyük kadı¹⁹³ anlamı yanında “medrese öğrencisi, büyük bilgin, dini yönü ağır basan kimse”¹⁹⁴ anlamı da vardır.

Kaynak kişiye göre (KK 2) Kurşunlu bölgesine yerleştiği bilinen Honamlı Yörüklerinden Dede Molla¹⁹⁵ adında yörük biri varmış ve mahallenin adı bu kişiden gelmektedir. Bu bilgiye göre mahallenin adı kişi adı kökenlidir.

1.2.11. Ecevitler (< ecevit+ler)

Kişi adı kökenli bir yer adıdır. Derleme Sözlüğüne göre kelime anlamı “1) çevik, çalışkan, açık fikirli, açığız, 2) yaramaz, sinirli, 3) fitne”¹⁹⁶ şeklindedir.

Bugün Kurşunlu Mahallesi sınırları içerisinde kalan bu mahalle, kuvvetle muhtemel “Antalya’da yaşayan Ecevidli Yörüklerinin Aksu Kurşunlu köyü çevresine yerleşmesi”¹⁹⁷ sonucu oluşmuştur. Buna göre boy, uruk, kişi adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.12. Ekşililer (< ekşi + li + ler)

Türemiş bir kelime olup yer adlarında sık karşılaştığımız +II ve +IAr eki almış bir kelimedir.

Ekşi / eşgi kelimesi yerel ağızlarda limonun adıdır. Ekşili derken kuvvetle muhtemel limon ağaçlı bir yer olmasından bu adı almıştır. Buradan hareketle bitki adı kökenlidir.

1.2.13. Ermenek (<ermenek)

Karaman iline bağlı Ermenek ilçesiyle aynı adı taşıyan mahallenin adı olan Ermenek kelimesi hakkında çeşitli görüşler mevcuttur. Kimi kaynaklara göre kelime Arapça “İrem-nâk” ‘cennet bağları’ kelimesinden galmektedir. Kimi kaynaklara göre ise kelimenin aslı Türkçe olup er ‘er kişi, insan’ kelimesi ile ‘kahraman’ anlamına gelen *men* ve Uygurca ‘karşı yamaç’ anlamına gelen *ek* kelimesinden türemiştir. Bu tanıma göre “Er-men-ek” ‘kahraman insan yeri’

¹⁹³ <https://lugatim.com/s/Molla> (07.02.2023)

¹⁹⁴ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (27.01.2023)

¹⁹⁵ Ayrıca Honamlı Yörükleri Kültür ve Dayanışma Derneği sayfasında Dede Molla adlı kişiden bahsedilmiştir; bk. www.honamliyoruklari.org.tr (29.01.2023)

¹⁹⁶ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

¹⁹⁷ Ak; age, s. 27.

veya ‘kahraman (er) insanların bulunduğu yamaç’ anlamına gelmektedir. Bu görüşlerin yanında MS 30 yılında şehri (Karaman Ermenek için) ele geçiren Romalı General Germanius adını şehre vermiş ve şehir “Germenicopolis” adını almıştır. Bu addan hareketle isim ses değişikliğine uğramış ve Germenak halini almıştır. Baştaki g- sesinin düşmesi ve son hecedeki -a- sesinin -e- sesine dönüşmesiyle Ermenek halini almıştır.¹⁹⁸ Bu ilçesinin tarihi adının Germenicopolis olduğu bilinen bir gerçekken “Ermenak (yükseklerde yaşayan yiğit insanların ülkesi) olarak da anılmaktadır.¹⁹⁹ Kısaca kelimenin kökeni hakkında kesin bir fikir birliği olmasa da çeşitli görüşler mevcuttur.

Karaman Ermenek ile Aksu Altıntaş mahallesindeki bir yerleşkenin ad benzerliğinin sebebini Hüseyin Çimrin aktarmaktadır. Ona göre bu mahalle 1955 bir şahsın yerleşmesiyle oluşmaya başlamıştır. 1957 yılında birkaç şahsın Konya Ermenek’ten gelerek 90 dönümlük bir arsa almasıyla Antalya’nın güney doğusunda ‘Diştaş’ (bugün Muratpaşa sınırında olan Altıntaş Mahallesi Diştaş Evleri bulunmaktadır.) denilen mevkide bir mahalle oluşmaya başlamış ve bu mahalleye Antalya Valisi Bahaddin Güney’in doğduğu yerin adı verilmiştir. Bu mahalle 1981 yılında Muratpaşa Mahallesi bağlanmıştır.²⁰⁰ Bugün Aksu ilçesi Altıntaş Mahallesi sınırlarında bulunan Ermenek Mahallesi eski bir mahalle olmalı veya haritalandırma faaliyetlerinde sınırların çizimi sonucu farklı bir mahalle olarak haritalara yansımış olmalıdır.

1.2.14. Göçmenler (< göç+men)

Göçmen ‘muhacir, göç eden’ anlamına gelen türemiş bir kelimedir. Bu mahallenin bu şekilde anlandırılma sebebi kuvvetle muhtemel göçmen bir grubun gelmesiyle olmuştur. Bugün Topallı Mahallesi sınırlarında bulunan yöreye yapılan göçlerle ilgili ulaşılan bilgilere göre 1950 tarihli *Bulgaristan Göçü* neticesinde Antalya’ya gelen göçmenlerden 23 aile Topallı Köyü’ne yerleştirilmiştir.²⁰¹ Göçmenler mahallesi bugün Topallı Mahallesi sınırlarında bulunmaktadır. Bu durumla bu tarihi bilginin uyuşması bize bu adın topluluk adı kökenli olduğunu göstermektedir.

1.2.15. Gökmenler (< gök+men)

Gökmen mavi gözlü kimse anlamına gelir ve yeşil-mavi renkleri yerine kullanılan gök rengiyle ilgilidir: “< gök (<kö:k) + men”²⁰². Boy, topluluk, sülale adı kökenli olmalıdır.

¹⁹⁸ <http://ermenekilcesi.blogspot.com/p/karamanermenek-ilcesi-tarihi.html?m=1> (26.03.2023)

¹⁹⁹ <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Ermenek> (26.03.2023)

²⁰⁰ Çimrin, 2006: 390.

²⁰¹ Çimrin, 2006: 464-465.

²⁰² Gülensoy I, 2007: gökmen maddesi.

1.2.16. Güllüler (< Far. gül+ T. +lü+ler)

Kişi adlarının yer adı oluşumunda etkili olduğu örneklerdendir. Farsça kökenli çiçek anlamındaki gül²⁰³ kelimesinin Türkçe /+II/ ekinin eklenmesiyle oluşmuş biçimdir. Kaynak kişiye (KK 7) göre burada yaşayan insanlar eskiden gül takarlarmış ve o nedenle bu şekilde bu adla anılır olmuşlardır. Bu mahalle adı bitki adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.17. Hacıceliller (< Ar. hacı +Ar. celil + T. ler)

Kişi adı olan ve birleşik isim şeklinde oluşan bir yer adıdır. Hacı hacca gitmiş kişiye denirken Arapça celâl “büyük ve ulu olmaktan celîl ‘çok yüce, ulu, kadri ve mertebesi yüksek’” anlamına gelen aynı zamanda Allah’ın güzel isimlerinden olan Celil de kişi adıdır.

Bu mahalle yöreye yerleşen Honamlı Yörüklerinin obalarından biri olan Hacıcelillerden gelmektedir²⁰⁴. Buna göre kişi, boy, soy, cemaat adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.18. Hacılar (< Ar. Hacı + T. +lar)

Cumhuriyet mahallesinin eski adı olan mahalle bugün hala halk arasında kullanılmakta ve haritalarda görülmektedir. Hacılar adıyla ilgili bilgi, Cumhuriyet Mahallesi maddesinde detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1.2.19. Hacımehmetli (< Ar. hacı + mehmet + T. +li)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur ve kişi adlarının yer adlarında kullanılmasına örnektir.

Hacı kelimesi Hacıaliler Mahallesi’nde incelenmişti. Mehmet kişi adı da arapça kökenli bir kişi adıdır. Buna göre bu yerleşke adı kişi adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.20. Hacıoğlu [< Ar. hacı + T. oğ(u)l+u]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. Hacı kelimesi önceki maddelerde incelenmişti. Oğul kelimesi de Eski Türkçede *oğul*, *oğul* ‘oğul, evlat’ biçiminde kullanılırken bugün sadece erkek evlat anlamıyla kullanılmaktadır.²⁰⁵ Buna göre kişi (lakap olarak), boy, soy, cemaat adı kökenli yer adlarındandır.

²⁰³ Devellioğlu; age, gül maddesi.

²⁰⁴ Ak, 2015: 38.

²⁰⁵ Tekin, 1988.

1.2.21. Hamambaşı (<Ar. hamam + T. baş+ı)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir kelimedir. Hamam Arapça hammām'dan alıntı bir kelimedir.

Yöre halkına (KK 2) göre her evde suyun bulunmadığı zamanlarda burada bulunan sulak alanda halk çamaşır ve banyo ihtiyaçlarını karşılamaktaydılar. Herkesin sırayla ihtiyacını karşıladığı bu yer hamam olarak kullanılmış ve zamanla 'Hamambaşı' adını almıştır.

Bu yer adı halkın günlük yaşamlarında hangi yerde ne yaptıklarının, ad oluşumlarında etkili olduğunu göstermektedir.

1.2.22. Hantazoğlu [< hantaz + T. oğ(u)l+u]

Belirtisiz isim tamlaması [hantaz + oğ(u)l + u] şeklinde oluşan bir yer adıdır. Hantaz kelimesi 'iri yarı, dört köşe, yakışksız adam, yakışksız olan her şey (İH:22) → hondaz 'kabasaba, biçimsiz (kimse)' (DS VII: 2402)²⁰⁶ anlamına gelmektedir. Fatih mahallesinde bulunan Hantazyurdu mevkiinde de bu kelimenin geçiyor oluşu bu adın bir kişi, aile veya sülale adından geldiğini düşündürüyor. Buradan hareketle kişi adı kökenli yer adlarındandır denilebilir.

1.2.23. Hasırlık (< Ar. hasır << haşîr + T. +lık)

Hasır Arapça haşîr kelimesinden alıntı olup "saz, kabuk, yaprak vb. bitki maddesiyle örülmüş taban veya tavan örtüsü"²⁰⁷ anlamına gelmektedir. Eşya adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.24. Hatipler (< Ar. hatip << haṭīb + T. +ler)

Arapça huṭbe 'hitap etmek'ten haṭīb 'hitap eden, söz söyleyen kimse'²⁰⁸ kelimesinden dilimize geçmiş bir kelimedir. Bölge halkına göre (KK 1) mahallenin önde gelenleri hatipmiş o nedenle mahalle bu adla anılmıştır. Meslek adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.25. İkibaşlı (< iki + baş+lı)

Baş kelimesi temel anlamı yanında bir 'topluluğu yöneten kimse'²⁰⁹ anlamı da vardır. Burada da bu anlamda kullanılıyor olması kuvvetle muhtemeldir.

Sıfat tamlaması şeklinde bir birleşik addır.

²⁰⁶Salan, Haziran-2017: 103-144.

²⁰⁷ <https://sozluk.gov.tr> (17.03.2023)

²⁰⁸ <https://lugatim.com/s/Hatip> (07.02.2023)

²⁰⁹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (07.02.2023)

1.2.26. İlyasalanı (< İbr. ilyas + T. alan+ı)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır ve kişi adı kökenlidir.

İlyas kişi adı “1. Kutsal kitaplarda adı geçen, yağmurlara hükmeden İsrail Peygamberi, 2. Mersin ağacı”²¹⁰ anlamına gelmektedir.

Halk söylenişinde Ellezalanı olarak karşımıza çıkan mahalle Topallı Yörüklerinin yerleştiği bölgedir. Tarihi kaynaklarda Kürt (Murtana) Nahiyesi köylerinden olarak “Yüregir ma’a İlyasalanı”²¹¹ şeklinde kayıtlıdır. Bu bilgidен hareketle eski bir yerleşim olduğu düşünülmektedir.

1.2.27. İmamlar (< Ar. imam + T. +lar)

Arapça imām kelime anlamı olarak “önde bulunan, kendisine uyulan kişi; önder, baş, başbuğ, bey, reis”²¹² anlamına gelmektedir. Meslek adlarının yer adlarında kullanılmasına örnektir.

1.2.28. Kabağaç (< kaba+ağaç)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan birleşik bir addır ve bitki adı kökenlidir.

Kaba ağızlarda daha çok “büyük, iri, kocaman”²¹³ anlamıyla kullanılmaktadır. Nitelediği ağaç kelimesi için Ramstedt’in önerdiği etimoloji yani bitki manasındaki *ı*+ kökünden geldiği fikri kabul görür diyebiliriz (*ı*+ağaç)²¹⁴. Gülensoy da “ı ‘ağaç topluluğu, koru, orman’ +ğaç ‘küçültme eki’” olarak kelimeyi açıklar.²¹⁵

1.2.29. Karamehmetler (< kara + Ar. mehmet + T. +ler)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Kara renk adı olsa da Türklerde çeşitli adlarda da farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Burada da kişinin lakabı veya unvanı olarak kara sıfatı “baş, ulu, güçlü, kuvvetli”²¹⁶ anlamlarında kullanılmış olduğu semantik açıdan muhtemeldir. Bunun yanında şahsın esmer olması da etkili olmuş olabilir. Mehmet adı Muhammet ‘övlümüş’ adının Türkçeleşmiş biçimidir.²¹⁷ Kısaca kişi adının yer adı olarak kullanıldığı durumuna örnektir.

²¹⁰ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (17.03.2023)

²¹¹ Armağan, 1996.

²¹² Tulum, 2013.

²¹³ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: kaba maddesi.

²¹⁴ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (21.01.2023)

²¹⁵ Gülensoy; age I, ağaç maddesi.

²¹⁶ Kononov, Güz 2015 / 17: 185-204.

²¹⁷ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (27.01.2023)

1.2.30. Kartlar (< *kart+lar*)

Gençliği ve körpeliği kalmamış²¹⁸ anlamındaki kart kelimesine gelen +IAr çokluk ekiyle yer adı olmuştur. Bir sülalenin ya da şahsın lakabı olduğu anlaşılıyor. Eren'in aktardığı bilgiye göre Ramstedt kart sözcüğünün karı- 'yaşlanmak' fiilinden gelmekte olduğunu söyler. Türkiye Türkçesi ağızlarında da kart sözcüğü yaşlı, ihtiyar manasında kullanılması bu görüşü kuvvetlendirir.²¹⁹

Kaynak kişiye (KK 8) göre mahalle burada yaşayanlardan bu adı almıştır. Dolayısıyla aile, soy, sülale adı kökenlidir.

1.2.31. Kepez (< *kepez*)

Kepez yer adlarında sık karşılaşılan adlardandır. Sözlük anlamı yüksek tepe, dağ; dağların oyuk, kuytu yerleri, gelin başlığı, tavuk ve kuşların ibiği veya başındaki uzun tüyler²²⁰ şeklindedir. Gülsensoy da kelimenin etimolojisini "kepez ~ kebez 'pamuk' (DLT) < kapa 'kaba ve yüksek olan her nesne '(DLT) + z"²²¹ olarak verir. Eren ise anlamını "deniz kıyısında yerli kaya", Türkiye Türkçesi ağızlarında "verimsiz toprak, tepe, in, göl ve ırmaklarda çukur" olarak açıklarken kökeninin bilinmediğini, Türkçe 'başlık, gelin başlığı' anlamındaki kepez ile bağdaştırılamayacağını öne sürmüştür.²²²

Kepez kelimesi başta Antalya ili olmak üzere yer adlarında çokça kullanılmaktadır. Bu durumu ve Eren'in tanımını dikkate aldığımızda yer şekli adı kökenlidir denilebilir.

1.2.32. Kerimler (< *Ar. kerim + T. +ler*)

Kişi adlarının yer adı oluşumunda etkili olduğu örneklerden biridir. Arapça 'kerem' cömert olmak, şerefli olmaktan gelen *kerim*, kerem sahibi, cömert, büyük, şerefli anlamındadır.²²³ Kaynak kişiye göre (KK 8) bu yerleşkenin adı bu mahallenin ileri gelenlerinden Kerim adlı bir şahsın adından gelmektedir.

1.2.33. Kır (< *kır*)

Kır; renk anlamı yanında genellikle şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır²²⁴ anlamıyla bilinir. Derleme Sözlüğünde yabancı, yadırgı anlamının da

²¹⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

²¹⁹ Eren, 1999: age., kart maddesi.

²²⁰ <https://sozluk.gov.tr> (26.01.2023)

²²¹ Gülsensoy, age I: kepez maddesi.

²²² Eren; age, kepez maddesi.

²²³ <https://lugatim.com/s/Kerim> (06.02.2023)

²²⁴ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

bulunduğu görülmektedir. Gülensoy kelimeyi *kır* ‘basık dağ, açık yer’²²⁵ olarak açıklar. Kısaca yer şekli kökenli bir yer adıdır.

1.2.34. Kocaömerler (< T. *koca* + Ar. *ömer* + T. +*ler*)

Ömer kişi adı Arapça kökenli olup ‘yaşama, yaşayış, hayat, canlılık’²²⁶ anlamındadır. Bu yer adı sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır ve kişi adı kökenlidir.

1.2.35. Kopturlar (< *koptur*+*lar*)

Derleme Sözlüğü’nde *koptur* kelimesi tez canlı, ivercen²²⁷ olarak tanımlanmaktadır. Gülensoy ise *koptur*- fiilini ele alır ve dörtlüye koşturmak olarak tanımlar. +IAr çokluk ekinin durumu nedeniyle kelimenin isim olduğu anlaşılıyor. Bir ailenin veya şahsın lakabı olan bir sıfat olma ihtimali yüksektir. Bu nedenle kişi veya boy, topluluk adı kökenli bir yer adıdır.

1.2.36. Kökcüler (< *kök*+*cü*+*ler*)

Türemiş bir yer adıdır. Eski ve Orta Türkçe dönemlerinde kök ‘asıl, kök’²²⁸ şeklinde ve anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. Kelimenin yapısına bakıldığında kökcülük yani ağaç kökü çıkararak odun elde eden ve bunlardan kazanç sağlayan kimse anlamı çıkmaktadır. Gerçekten de kök kökleyerek kazanç sağlayan kimseler vardır ve buna göre bu yer adı meslek adı kökenlidir.

1.2.37. Kömürcüler (< *kömür*+*cü*+*ler*)

Eren etimolojik sözlüğünde Uygur döneminden beri *kömür* biçimiyle kullanıldığını ifade eder. Yaygın kabule göre “köm- (> güm-) kökü + -(ü) r” şeklinde kökenine gidildiğini aktarırken kelime başı k > g değişimi olmaması nedeniyle köy – (> küy) ‘yanmak’ + (yağmur sözcüğündeki) –mUr eki şeklindeki savı da düşündürücü bulmaktadır.²²⁹ Türkçe üzerine gramer çalışması yapan Gabain ise kömürün köy- ‘yanmak’ fiilinin üzerine yağmur kelimesindeki –mUr ekinin gelmesiyle oluştuğunu ifade etmektedir: kömür < köy-mür.²³⁰

Mahallenin adı meslek adı gibi dururken Antalya ve çevresinde meskûn olan Türk oymak ve obalarından “Kömürcüler Yörükleri”²³¹ ile ad benzerliği dikkat çekicidir.

²²⁵ Gülensoy, age, I, kır maddesi.

²²⁶ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (08.02.2023)

²²⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

²²⁸ Gülensoy, age, kök maddesi.

²²⁹ <https://sozluk.gov.tr> (21.01.2023)

²³⁰ Gabain,1988: 54.

²³¹ Ak; age, s. 56.

1.2.38. Körler (< *Far. kör + T. +ler*)

Kör kelimesinin görme engelli anlamı yanında mezar anlamı da mevcuttur. Görme engelli anlamındaki kör Farsça kūr ‘görme engelli, tek gözlü’²³² sözcüğünden gelmektedir. Yine mezar anlamındaki kör Farsça gūr kökünden dilimize geçmiştir ve sıklıkla halk ağızlarında yer almaktadır.

Bölgede mezar manasındaki körü pek bilinmemesinden veya unutulmuş olmasından dolayı buradaki kelimenin görme engelli veya keskinliği yeterli olmayan anlamında kullanılan sözcük olması muhtemeldir. Kelime üzerine gelen +lAr çokluk eki bunun bir aile, sülale adı lakabı olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle boy, topluluk adı kökenlidir denilebilir.

1.2.39. Köşeler (< *Far. köse + T. +ler*)

Kelime anlamı ‘bıyığı, sakalı çıkmayan’²³³ anlamına gelen köşenin Farsça küse, kōsa’dan alıntı olduğu ifade edilmektedir. Yer adlarında sıkça karşılaşılan +lAr çokluk ekini almış olması bunun bir sülale, kişi adı/lakabı olduğunu göstermektedir. Kaynak kişiye göre (KK 1) buraya yerleşen ilk kişi köse imiş ve bu nedenle bu yer bu şekilde adlandırılmıştır.

Bu mahallenin (Karaöz Mahallesi sınırları içerisinde) Teke Sancağı’nda meskûn olan ‘Köşeler’²³⁴ cemaati ile ilgisi tespit edilememiştir. Köşeler cemaatiyle ilgili bir çalışması olan İlker Yiğit’ten aktarılanlara göre Manavgat’ın Karadut köyünde meskûn olan Köşeler cemaatinden bahsedilmektedir. Yiğit çalışmasında bu köyden Antalya merkeze yapılan göçlerden bahseder.²³⁵ Ancak ele alınan Köşeler mahallesiyle ilgili net bir veri bulunmamaktadır. Kaynak kişi (KK 1) bu köyün çok önceleri kurulduğunu ve burada oturanların nereden buraya göçtüklerini bilmediğini ifade etmektedir. Bu nedenle İlker Yiğit’in ele aldığı köy ile bu çalışmada ele alınan yerleşkenin ilgisi olup olmadığına açıklık getirecek bir veri mevcut değildir. Bu mahallenin Köşeler cemaatiyle ilgisi kurulamasa da kişi, boy, cemaat adı kökenli yer adlarından olduğu aşikârdır.

1.2.40. Köyyeri (< *Far. köy << kûy + T. yer+i*)

Köy kelimesi Farsça kûy ‘sokak, mahalle, geçit’²³⁶den alıntıdır. Gülensoy, yer kelimesi için Eski Türkçe yâr (EUTS, 293: yârçile ‘rehberlik etmek, kılavuzluk etmek, sevketmek’) yirtinçü ‘yeryüzü, dünya’ < yâr²³⁷ biçimini gösterir. Köyyeri biçimi aslında köy, köylük yer,

²³² <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (07.01.2023)

²³³ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.01.2023)

²³⁴ Türkay; age, s. 465.

²³⁵ Yiğit, 2018: 1026-1040.

²³⁶ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

²³⁷ Gülensoy; age II, yer maddesi.

köyün toplandığı yer olarak kullanılıyor denilebilir. Kaynak kişi (KK 7) de bu bilgiyi doğrulamaktadır ve köy yatağı olduğu için bu adı aldığını ifade etmektedir.

1.2.41. Kumşurlar (< *kumşur* + *lar*)

Kelimenin anlamı sözlüklerde ve halkta bulunamamıştır. Kaynak kişilere göre (KK 8 ve KK 9) hâli vakti yerinde Hüseyin adlı bir kişinin lakabı *Kumşur* imiş ve bu adamın lakabı yaşadığı yere ad olmuştur. Bu bilgiye göre kişi adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.42. Mahmutağa (< *Ar. mahmut* + *T. ağa*)

Kişi adlarının yer adı olarak kullanıldığı mahallelerdendir ve birleşik bir addır. Mahmut ismi Arapça hamd ‘övmek’ kökünden ‘mahmūd’ övülmüş methedilmiş, methe ve övgüye değer²³⁸ anlamına gelmektedir. Ağa kelimesi bilindiği gibi ağabey; geniş toprakları olan, varlıklı kimse anlamına gelmektedir. Bu kelimedenden dolayı bu adın bölgede yaşayan önemli bir kişiden geldiğini düşünülmektedir.

1.2.43. Mahmutlar (< *Ar. mahmut*²³⁹ + *T. +lar*)

Kişi adlarının yer adlarında kullanılmasına örnektir.

1.2.44. Martılar (< *İt. martı* << *martin* + *T. +lar*)

İtalyanca *martin* ‘yalıçapkını’²⁴⁰ kelimesinden alıntıdır. Hayvan adlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu durumlara örnektir.

1.2.45. Mozalar (< *moza / mozu* << *mozak* + *lar*)

Moza / mozu kelimesi “domuz yavrusu”²⁴¹ anlamına gelmekte ve mozak kelimesinin ağızlardaki biçimidir. Kaynak kişi (KK 1) de bu bilgiyi doğrulamaktadır.

Kaynak kişi bu mahallenin adını burada yaşayanların tıpkı bir mozu gibi toprak ~ an ~ tarla sınırını ittirdiklerini yani arazi sınırlarını aştıkları için bu adı aldıklarını ifade etmektedir.

Kısaca hayvan adı kökenli yer adıdır.

1.2.46. Müdürler (< *Ar. müdür* << *mudır* + *T. +ler*)

Meslek adlarının yer adı oluşumunda etkili olduğu durumuna örnektir. Arapça *mudır* kelimesinin ses uyumu sebebiyle dönüşmüş halidir.

²³⁸ <https://lugatim.com/s/Mahmut> (07.02.2023)

²³⁹ Mahmut kişi adı için bir önceki maddeye bk.

²⁴⁰ <https://sozluk.gov.tr> (27.01.2023)

²⁴¹ <https://sozluk.gov.tr> (25.05.2023)

1.2.47. Nalbantlar (< *Ar. nal* << *na'l* + *Far. bant* << *bend* + *T. +lar*)

Nalbant Arapça ve Farsça kökenli iki kelimedenden oluşan birleşik bir sözcük olan “na’l-bend” kelimesinden alıntıdır.²⁴² Bu yer adı meslek adı kökenlidir.

1.2.48. Naneli ~ Nanalı (< *Ar. nane* << *na'na'* + *T. +li*)

Nane Arapça kökenli “na’na”²⁴³ kelimesinden alıntı olup ‘ballıbabagillerden, yaprakları sapsız, çiçekleri beyaz ve menekşe renginde, güzel kokulu, yaprakları baharat olarak kullanılan, çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi’²⁴⁴ anlamındadır.

Bölge halkına (KK 1) göre eskiden burada yaşayanlar yaylaya gittiklerinde buralarda yetişen naneler solmasın diye üzerlerine kül dökerlermiş ve buralarda nane çok olurmuş. O nedenle bu adı aldığını söylüyorlar. Bu yer adı bitki adı kökenlidir.

1.2.49. Nizamlar (< *Ar. nizām* + *T. +lar*)

Arapça kökenli nizām ‘1. dizi, sıra. 2. düzen, usul, tertip, yol; kaide’ anlamına gelmektedir²⁴⁵. Kişi veya boy, topluluk adlarının yer adları oluşumundaki etkisine örnektir.

1.2.50. Ormandamı (< *orman* + *dam* + *i*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır: orman (< or ‘1. çukur, hendek, 2. tepe, dağ’ + man ‘büyüklük bildiren ek’)²⁴⁶ + dam (tām ‘ev’) + *i*.

Bitki adı kökenli ve yapı adı kökenli yer adlarındandır.

1.2.51. Ortaköy (< *T. orta* + *Far. köy*)

Orta kelimesi iki uçtan eşit uzaklıkta olan yer²⁴⁷ manasında kullanılmaktadır. Bölge halkı bu adın Yukarıköy ve Aşağıköy olarak bilinen yerlerin tam ortasında bulunmasından geldiğini ifade etmektedirler. Bugün bu köyler ya yok olmuş ya da nüfusun dağılımına göre alan olarak Ortaköy sınırlarında bulunmaktadırlar.

Gülensoy orta kelimesinin kökenini “< or ‘merkez; yer*’; taht*’ + t + a ‘yön eki’”²⁴⁸ şeklinde verir.

²⁴² Devellioğlu; age, na’l-bend نعلبند maddesi.

²⁴³ Devellioğlu; age, نناع maddesi.

²⁴⁴ <https://sozluk.gov.tr> (25.01.2023)

²⁴⁵ Devellioğlu; age, نظام maddesi.

²⁴⁶ Gülensoy; age. II. orman maddesi.

²⁴⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.01.2023)

²⁴⁸ Gülensoy, age. II: orta maddesi.

1.2.52. Patırlar (< patır+lar)

Derleme Sözlüğüne göre ‘peltek konuşan, kekeme, dilsiz’ yanında ‘ince ve küçük meşe dalları’ anlamlarındadır. Gülsensoy ise patır kelimesini “genellikle yürüme, düşme, dökülme gibi hareketler olurken güçlü, gürültülü ses çıkarttığını anlatır’ anlamıyla < pat ‘yansıma’ + ır” şeklinde açıklar. ²⁴⁹ Kelime bugün Standart Türkçede gürültü patırtı ikilemesinde yaşamaktadır.

Kelimenin aldığı +lAr çokluk ekinden hareketle bir sülale, topluluk adı olduğu anlaşılıyor. Bu nedenle boy, topluluk adı kökenlidir.

1.2.53. Pıtılar (< pıtı+lar)

Teke Yöresi’nde meskûn Yörüklerden Murtuna aşiretinin obalarından Solaklı veya Solakismail obası, eserlerde bazen Pıtılar obası olarak geçmekteydi.²⁵⁰ Bu bilgiden hareketle boy, uruk vb. adlarının yer adlarında kullanılması durumuna örnektir diyebiliriz.

1.2.54. Sağırlar (< sağır+lar)

Sağır anlam olarak işitmeyen, duymayan manasını karşılamaktadır. Eren kelimenin “eski ve yeni diyalektlerde ‘tek’ olarak kullanılan saşar ~ sınşar’dan geldiği anlaşılıyor”²⁵¹ diyerek kökenini açıklamaya çalışır. Yine Eren, Clouson ve Brockhelmann gibi bilgilerden aktardığı verilere göre “sağır’ın (< saşır < saşar) ‘tek kulaklı’, yani ‘sağır’ anlamına gelen saşır kulaklı (< saşar kulaklı < saşar kulaklığ) adından geldiğini” ve “doğal bir elips (ellipse) sonunda Türkçede sağır (<saşır) biçimini aldığını” aktarır. Gülsensoy ise daha farklı bir etimoloji ile açıklar: “< sak ‘çok iyi duyan kulak’ (DS. X, 3516) + ‘? olumsuzluk yapan ek’.”²⁵²

Kelime kökeninin uzun bir açıklaması varken bu yer adı bir sülale adı olmalıdır. Buradan hareketle boy, topluluk adı kökenlidir.

1.2.55. Serikli (< serik+li)

Serik kelime anlamı olarak “peynir kurdu, küp ağzına kapatılan deri parçası [-> seğrik]”²⁵³ demektir.

Aksu ilçesinin doğusunda yer alan Serik ilçesi bu yer adının kullanıldığı yerdir. Muhtemelen Serik Yörüğü olan veya Serik’ten oraya gelmiş biri / birilerinin olması bu yerleşkenin oluşumunda etkili olmuştur. Kısaca boy, soy, cemaat adı kökenli yer adlarındandır.

²⁴⁹ Gülsensoy; age II, patır maddesi.

²⁵⁰ Ak; age, ayrıca bk. Türkay; age.

²⁵¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlük (27.01.2023)

²⁵² Gülsensoy; age II, sağır maddesi.

²⁵³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (08.02.2023)

1.2.56. Solakköy (< *T. sol+ak + Far. köy* <<*kûy*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır.

Solak kelimesi Solak Mahallesi'nde incelemiştir. Köy kelimesi de Farsça 'kûy'dan alıntıdır.

1.2.57. Söbüce (< *söbü+ce*)

Tek kelimedenden oluşan türemiş bir yer adıdır.

Söbü (OT. söbi, subı) 'biçimi yumurta gibi olan' anlamına gelmektedir ve Gülensoy'a göre "< OT. subı- 'uzamak, incelmek, söbüleşmek' (DLT)" fiilinden gelmektedir.²⁵⁴

1.2.58. Şallar (< *Far. şal + T. +lar*)

Şal kelimesi Farsça (şāl) kökenli olup omuzları örtmek için kullanılan geniş atkı²⁵⁵ veya 'ev yapımı yünlü kumaş'²⁵⁶ anlamındadır. Eşya adı kökenli bir addır.

1.2.59. Taşköy (< *T. taş + Far. köy*)

Türkçe ve Farsça iki kelimedenden meydana gelen sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Kayaç adı ve yerleşke adı kökenlidir. Kaynak kişiye (KK 10) göre bu köyün kurulduğu yer çok taşlık, taşlı bir tepenin üzerindedir. Bu nedenle *Taşköy* şeklinde adlandırılmıştır.

1.2.60. Traşlar (< *Far. traş* << *terāşī + T. +lar*)

Farsça "terāşī 'kazımak, yontmak, düzeltmek' kelimesinden terāş > tirāş şeklinde alıntı bir kelimedir.²⁵⁷ Boy, topluluk adı kökenlidir.

1.2.61. Yaka (< *yaka*)

Türkçe Sözlükte semt, sahil adıyla verilen yaka sözcüğü yan, yön, semt, sırt, bayır, kıyı²⁵⁸ anlamlarında da kullanılmaktadır. Clouson etimolojik sözlüğünde 'kısaca bir şeyin kenarı, kıyısı' olarak açıklar. Yakın kelimesiyle ilişkilendirerek yak- kökünden geldiği görüşünü belirtir.²⁵⁹ Kaynak kişiye (KK 7) göre bu köy yamaçta, tepenin başında kurulduğu için bu adı almıştır.

²⁵⁴ Gülensoy; age. II, söbü maddesi.

²⁵⁵ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

²⁵⁶ Redhouse; age. (homespun woolen cloth)

²⁵⁷ <http://lugatim.com/s/Tiras> (23.01.2023)

²⁵⁸ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (23.01.2023)

²⁵⁹ Clouson, 1972: yaka maddesi.

1.2.62. Yazırlar (< yazır+lar)

Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Yazır boyundan geldiği anlaşılan bu yer adı boy, topluluk adı kökenlidir.

Oğuz boyları adlarının etimolojisi üzerine bir çalışma yapan A. B. Ercilasun çalışmasında Yazır adının geçtiği eserleri ve biçimlerini (örn. Kaşgarlı'da Yazgır) verdikten sonra bu kelime üzerine çalışma yapan bilginlerin görüşlerini özetler. Kelime kökünün “yaz-, yaz- (yaymak), yazı (kır, ova) kelimeleriyle ilişkili olabileceği yolundaki görüşlerden en doğrusunun, yaymak anlamına gelen yaz- fiilinden geldiği yönündeki görüş olduğunu belirtir. Ona göre Yazgır > yazır ‘yaymak’ manasındaki yaz- fiilinin Çağatayca ve birçok Türk lehçesinde abartma anlamı veren -gır ekini almasıyla türemiştir ve “iller ağası(büyüğü), çok vilayete sahip” anlamına gelmektedir.²⁶⁰

1.2.63. Yeni Mahalle (< T. yeni + Ar. mahalle)

Yeni [ET., OT. yangı > yengi ‘yeni, taze’ < yang(/ŋ) ‘saklanması gereken şey’ + ı]²⁶¹ + mahalle (Arapça maħll ‘inip konulacak yer’den maħalle)²⁶²

Aksu ilçesi sınırlarında *Yeni Mahalle* adı biri Topallı biri Yurtpınar mahallesinde olmak üzere iki adettir. Topallı Mahallesini açıklarken Yeni Osmanlı Yörükleri olarak adlandırılan yörüklerden bahsetmişti. Buradaki Yeni Mahalle adlandırması buna binaen verilmiş olabileceği gibi sonradan kurulmuş olduğundan dolayı da verilmiş olabilir.

Yerleşke adı kökenli bir yer adıdır.

1.2.64. Yeşilyurt (< yeşil + yurt)

Eski adı *Gavurgacılar ~ Kavurgacılar* olan ve bugün mahalle tüzel kişiliği bulunmayan yerlerdendir. Kavurga (halk ağızlarında gavurga) ‘buğday, mısır gibi tahılların kuru yemiş gibi yenilmek için ateşte kavrulmuşu²⁶³, na verilen addır. Kavur- fiilinden –ğa (< kavur – ğ < kağur – ğa < kaç + ur –ğa)²⁶⁴ ekiyle türemiş bir kelime olan kavurga bölge halkına (KK 1) göre burada yaşayan insanların kavurga yüzünden kavga etmesi ya da genel olarak kavgacı olması sebebiyle bu yerin adı olmuştur.

Mahallenin yeni adı Yeşilyurt ise sıfat tamlaması biçimindeki bir birleşik addır. Yeşil²⁶⁵ renk adı olduğu gibi canlı, taze olarak da kullanılmaktadır.

²⁶⁰ Ercilasun, 2008: 9-25.

²⁶¹ Gülensoy; age II, yeni maddesi.

²⁶² <http://lugatim.com/s/mahalle> (19.03.2023)

²⁶³ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.01.2023)

²⁶⁴ Gülensoy; age, kavurga maddesi.

²⁶⁵ Yeşil kelimesi için bk. Yeşilkaraman Mahallesi.

1.2.65. Yumuk [*< yum-(u)k*]

Yumuk; “< yum-(u)k ‘yumulmuş olan, tombul’²⁶⁶ türemiş bir addır. Yöre halkına (KK 2) mahallenin adının nereden geldiği sorulduğunda net bir cevap alınamamıştır. Mahalle sakinlerinin lakabı olabileceği gibi yörede bulunan taşların vs. yuvarlak, *yumuk* olması gibi doğal bir durum da mahallenin adlandırılışında etkili olabilir.

---

²⁶⁶ Gülensoy; age II, yumuk maddesi.

1.3. Diğer Yer Adları

Diğer yer adları; Mevkiler, mezarlıklar, toplu evler vb. yerleşke adı olmayan ve doğal birer coğrafi unsur olmayan yer adlarını içermektedir. Bu şekilde ayrı bir gruplamaya gidilme ihtiyacının hissedilme sebebi bu yer adlarını mahalle veya coğrafi nesnelere gruplarına eklenemeyeceğine dair fikirdir.

1.3.1. Ada Mevki (< *ada*)

Ada dört bir yanı suyla çevrili kara parçasıdır. Yer şekli kökenli bir yer adıdır.

1.3.2. Ahmetçavuşlar (< *Ar. ahmet + T. çavuş+lar*)

İsim tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adı olmakla birlikte kişi adlarının yer adı olarak kullanılması durumuna örnektir.

Ahmet Arapça kökenli bir kişi adıdır. Çavuş askerlikteki bir rütbeyken halk arasında şef anlamında da kullanılmaktadır. Çavuş kelimesiyle ilgili bir yazısı olan Sefer Solmaz, yazısında çavuş kelimesinin tarihî anlamlarını ve kökeniyle ilgili görüşleri ele alır. Solmaz'a göre kelimenin tarihi seyri “çabış > çavış > çavuş” şeklindedir. Solmaz kelimenin kökeniyle ilgili Hatice Şirin User'in görüşüne katıldığını ifade ederek “çap-“ fiil kökünden “-ş” eki kullanılarak çabış unvanının elde edildiğini öne sürer. Solmaz, Şirin'in çap- fiilinin “vurmak” anlamını temel aldığına dikkat çekerken “koşmak” anlamından türediğini belirtir. Ona göre çavuşun görevleri de dikkate alındığında “koşmak” anlamına gelen ‘çap-‘ fiiline dayanan koşuşturma anlamındaki *çabış* ismi” bu kelimenin kökenidir.²⁶⁷

Kaynak kişiye göre (KK 7) eskiden Ahmet adlı bir adam askerdeyken çavuş olmuş ve köye geldikten sonra köy onun adıyla anılır olmuştur. Sonradan da köyün adı öyle kalmıştır.

1.3.3. Akçabelen Mevki (< *ak+ça + belen (<bèl+(e)n)*)²⁶⁸

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş, yer şekillerinin adlandırmada etkili olduğu yer adlarındandır.

Ak kelimesi beyaz renginin yanında batı yönünü de sembolize etmektedir.²⁶⁹ Ancak akça şeklinde türetilmesine bakılırsa bu belenin yani yükseltinin rengini belirtmektedir. Yani renk adı olarak yer - yön belirttiği söylenemez çünkü sıfat görevi taşımaktadır.

²⁶⁷ Solmaz, 2018: 423-436.

²⁶⁸ Gülensoy; age I, belen maddesi.

²⁶⁹ Genç 1997: 1075-1110.

1.3.4. Akdut Mevki (< T. ak + Far. dut << tût)

Akdut bir sıfat tamlaması olup dut ağacının meyvesi beyaz olanına verilen addır. Bu örnekte de bitki adlarının ve bitki örtüsünün yer adı oluşumunda etkili olduğunu görüyoruz.

Dut (OT. tît) Farsça tût, tûd kelimesinden alıntıdır.²⁷⁰

1.3.5. Akkavak Evleri (< ak + kavak)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur ve bitki adlarının yer adlarında kullanıldığı örneklerdendir.

Türkçe kökenli kavak kelimesinin kav kökünden geldiği genel kabuldür. Kav “ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde”²⁷¹ye verilen addır. Eren kavak ağacının “kabuğu döküldüğü, kavladığı için; kav + - (a)k”²⁷² şeklinde kavak sözcüğünü açıklar.

Akkavak ise kavak ağacının yapraklarının altı beyaz olan türüne verilen addır.

1.3.6. Akkumsamralısı Mevki [< ak + kum + samra + lı + (s)ı]

Tamlayanı sıfat tamlaması olan isim tamlaması biçimindedir.

Samra (> samıra) ağızlarda gübre, hayvan gübresi olarak kullanılmaktadır. Ak rengi kumun rengini, “temiz” oluşunu anlatıyor olabilir. Ancak renklerin semantiği düşünüldüğünde “Akan, hızlı akan anlamındaki ‘ak’ kelimesi (ak-, ‘akmak’, ‘akıp gitmek’), coğrafi isimlerindirmeleri ifade eden tamlamaların içerisinde yer almıştır: ak kum ‘barkan kumlar’.”²⁷³ Kononov’un verdiği örnekte olduğu gibi bu yer adında da kumun akması, akan kum manasında bu ad verilmiş olabilir. Renk adları pek çok toplumda olduğu gibi çeşitli anlamlara sahip olabilmektedir ancak artık toplumda bu anlamlar unutulmuşur. Bu nedenle bu yer adındaki ak renk adı sadece renk anlamıyla halk dimağında yer almaktadır.

1.3.7. Akkuyu Mevki [< ak + kuyu]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır: < ak + kuyu (kuğuğ)²⁷⁴. Renk adı kökenlidir. Ak renk adı burada “batı yönünü, temziliği, beyazlığı”²⁷⁵ temsil ediyor olabilir. Bir önceki maddede bahsedildiği gibi renklerin çeşitli semantiği olmasına rağmen zamanla bunlar unutulmuşur ve özellik renklerin yönleri temsil etmesi durumu halk nezdinde

²⁷⁰ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

²⁷¹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (24.01.2023)

²⁷² <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

²⁷³ Kononov, Güz 2015/17:185-204.

²⁷⁴ Gülensoy; age I, kuyu maddesi.

²⁷⁵ bk. Genç; age, ayrıca; Kononov; age.

bilinir bir durum olmaktan çıkmıştır. Bu nedenle halka göre bu kuyu muhtemelen taşının rengi ya da temiz olması nedeniyle bu adı aldığı düşünülmektedir.

1.3.8. Aksarnıç Mevki (< T. ak + Ar. sarnıç)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan yer adlarından olup renk adı kökenlidir.²⁷⁶

Sarnıç yağmur sularının biriktirildiği üstü kapalı yapının adı olup Arapça “şihrīc > şahrīc (küçük havuz)”²⁷⁷ kelimesinden alıntıdır.

1.3.9. Alicikler Evleri (< Ar. ali + T. +cik T. +ler)

Ali ismi, Arapça “yüce, ulu, yüksek; orun bakımından en üstün”²⁷⁸ demektir. Kişi adlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir. Bu ad Ali kişi adına + cık küçültme eki ve yer adlarında sık kullanılan +lAr çokluk ekinin gelmesiyle oluşmuştur.

Kişi adları kökenli yer adlarındandır.

1.3.10. Aliyaylası Evleri [< Ar. ali + T. yayla + T. (s)ı]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır: Ali + yayla [ya-y(<z) la- + -g]²⁷⁹ +sı. Bu yer adında da kişi adlarının yer adlandırmalarındaki örneği görülmektedir.

1.3.11. Andızlı Mezarlığı (< andız+lı)

Bir tür ardıç olan andız (aḡduz)²⁸⁰ ağacı servi ağacıdır. Bu yer adı bitki adı kökenlidir.

1.3.12. Arap Alanı (< Ar. arap)

Arap, Arapça kökenli bir kelime olup bu kavmin adıyla halk ağzında “koyu esmer” manasında da kullanılmaktadır. Uruk adı kökenlidir. Kaynak kişiye göre (KK 10) buralarda Arap kökenli birisi oturuyordu, kuvvetle muhtemel yerin adı o kişiden gelmektedir.

1.3.13. Arapatılansazlığı Mevki (< Ar. arap + T. at- ul- an + T. saz + lık + ı)

Tamlayanı sıfat fiil eki almış birleşik kelime olan bir isim tamlamasıdır. Uruk ve bitki adı kökenlidir.

²⁷⁶ Ak renk adı için bk. Akkuyu Mevki.

²⁷⁷ <http://lugatim.com/s/Sarnic> (27.01.2023)

²⁷⁸ <https://sozluk.gov.tr>, Kişi Adları Sözlüğü (11.02.2023)

²⁷⁹ Gülensoy; age, yayla maddesi.

²⁸⁰ Gülensoy; age I, andız maddesi: aḡduz ‘andız otu’ (DLT); bu andız ağaçlarda ‘anıç’ olarak bilinen ot olmalıdır.

1.3.14. Aşağı Mevki (< *aşağı*)

Aşağı [OT. aşak ‘dağ eteği’ (DLT) < aşağı < aşağı < aşağı + a].²⁸¹ Yer yön bildiren kelimelerin yer adı oluşumlarında kullanılmasına örnektir.

1.3.15. Aşağıkemeragzı Mevki (< *aşağı* + *kemer* + *ağız* + *ı*)

Tamlananı isim tamlaması biçiminde olan bir sıfat tamlamasıdır. Yer - yön bildiren kelimelerin yer adı oluşumlarında kullanılmasına örnektir.

1.3.16. Aşağıköy Mevki (< *T. aşağı* + *Far. köy* << *kûy*)

Sıfat tamlaması biçiminde kurulmuş bir yer adıdır: aşağı²⁸² + köy (Farsça *kûy*). Yer yön bildiren kelimelerin ve yerleşke adlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.3.17. Aşağıoba Mevki (< *aşağı* + *oba*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır.

Oba kelimesi her ne kadar oymak, boy olarak bilinse de ağızlarda “komşu, beş on evli köy”²⁸³ olarak kullanımı da karşımıza çıkmaktadır. Bu yer adında da köy olarak kullanıldığı anlam bakımından anlaşılıyor. Buradan hareketle yer yön bildiren kelime yanında yerleşke adı kökenlidir.

1.3.18. Aşağıörüm Mevki [< *aşağı* + *ör-(ü)m*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır.

Aşağı ve örüm kelimelerinden daha önceki maddelerde bahsedilmişti. Yer yön bildiren kelimelerin yer adı oluşumlarında kullanılması durumuna örnektir.

1.3.19. Atçayırı (< *at* + *çayır*+*ı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. Hayvan ve bitki adlarının yer adlarında kullanımına örnektir.

At (OT. at) tek tırnaklı binek ve yük hayvanıyken çayır [< çay ~ çiy (DLT) + (i)r]²⁸⁴ ‘üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer’ demektir.

1.3.20. Avcılar Evleri (< *av+cı+lar*)

Meslek adlarının yer adları oluşumunda etkili olduğu örneklerdendir.

²⁸¹ Gülensoy; age I, aşağı maddesi.

²⁸² bk. Aşağı Mevki.

²⁸³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

²⁸⁴ Gülensoy; age, I, çayır maddesi

Avcı [OT: awçı (DLT) < āb + çı]²⁸⁵ avlanmayı seven veya kendine iş edinen kimse demektir.

1.3.21. Ayvalık Mevki (< Far. ayva + T. lık)

Eren, köken bilgisi sözlüğünde Türkçedeki yemiş adlarının birçoğunun Farsçadan alındığına dikkat çekerek ayvanın da Farsça ābia sözcüğünden alındığının açık olduğunu belirtir.²⁸⁶

Yer adlarında sıkça karşılaşılan +İlk ekinden de anlaşılacağı üzere ayva ağacı olan bir yerden bahsedilmektedir. Muhtemen bir ayva bahçesinden hareketle bu adı almıştır. Kısaca bitki adı kökenlidir.

1.3.22. Babuşlar Evleri (< babuş+lar)

Babuş kelimesi yerel ağızlarda baba anlamı taşımaktadır. Akrabalık bildiren kelimelerin yer adı olarak kullanılmasına örnektir denilebilir ancak burada bu yer adı bir sülale lakabı gibi durmaktadır. O nedenle boy, topluluk adı kökenlidir.

1.3.23. Bahçelerönü Mevki (< Far. bahçe + T. +ler + T. ön + ü)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Bahçe Farsça kökenli alıntı²⁸⁷ bir kelime olup bağ, bahçe, tarla vb. anlamlarda kullanılmaktadır. Bölge halkı (KK 1) ettikleri bahçelerin olduğu yere yakın bir yer olduğunu o nedenle bu adla anıldığını ifade etmektedirler. Yer yön bildiren kelime adlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu yer adlarındandır.

1.3.24. Balıklar Mevki (<balık+lar)

Balık “< bālık [T. Tekin, Hamilton. Uyg. ~ OT. balık (DLT, KB)]”²⁸⁸ kelimesi Eski Türkçeden bu yana kullanılan bir kelime olup bu yer adı da hayvan adlarının yer adı oluşumlarındaki etkisine örnektir. Kaynak kişiye (KK 9 ve KK 10) göre bu yerin adı *Balıklağan* idi ve çok balık olduğu için bu adı almıştır. Balıklağan sözcüğündeki +ağan eki kuvvetle Terseğen Tepesi’nde incelenen +AğAn²⁸⁹ ekiyle aynı olmalıdır. Yani balığın çok olduğu yer manasına gelmektedir.

²⁸⁵ Gülensoy; age, I, avcı maddesi.

²⁸⁶ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

²⁸⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (21.03.2023)

²⁸⁸ Gülensoy; age I, balık maddesi.

²⁸⁹ bk. Terseğen Tepesi.

1.3.25. Batingözü Mevki [*< bat-(ı)n + göl+ü*]

Bu mevki, Batıntı Mevki ile aynı mahallede (Karaöz) yer almaktadır. Buradan hareketle bu iki adın (Batingözü ve Batıntı) bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

Batın kelimesi Arapça kökenli olup “isim olarak ‘bir şeyin içi, iç boşluğu, karın; kabileden küçük aile gruplarının oluşturduğu topluluk (oba)’ anlamlarına gelmektedir. Aynı zamanda “batın ’bir yerin iç tarafı, vadi tabanı, havza’ anlamında coğrafi bir terim olarak da geçmekte olup Arabistan’da çeşitli yerlerin özel adı olmuştur.”²⁹⁰ Bu tanım temel alındığında Batingözü yer adı için bir vadideki gölden bahsedilecektir.

Ancak kaynak kişiye (KK 6 ve KK 1) göre Batıntı ve Batingözü mevkileri ilişkili olabilir. Bu yer, Batıntı Mevki ile ilişkili ise *Batın* kelimesi Türkçe kökenli olmalı ve *bat-* fiilinden türemiş olmalıdır. Kaynak kişilere göre Batıntı suyun aktığı yer ise (ki göl olmasından dolayı her hâlükârda suyla ilişkilidir) bu yer adı su adı kökenlidir. Karaöz Mahallesi incelenirken kaynak kişinin (KK 1) bu yerde kaynak, özlerin çok olduğunu ifade ettiğinden bahsedilmişti. Yine bu ifade de bir kaynak, su çıkan yer ile buradaki gölle ilişkili olabileceği fikrini güçlendirmektedir.

1.3.26. Batıntı Mevki [*< bat- (ı)-n +tı*]

Kaynak kişiye (KK 1) göre su çıkan yere *batıntı* denmektedir. Yine başka bir kaynak kişiye göre (KK 6) “bataklık, suyun battığı yer” anlamında kullanılmaktadır. Bu tanımlara göre burası su adlarıyla ilgili yer adlarından.

Kaynak kişilerin ifadelerine göre Batıntı suyun battığı veya çıktığı yer demek ise bu kelime *bat-* fiiliyle ilintilidir. Buradan hareketle kelimenin morfolojisi “bat- (ı) -n²⁹¹ +tı” şeklindedir denilebilir.

1.3.27. Bedirler Mevki (*< Ar. bedir + T. +ler*)

Arapça bedr ‘dolunay’ kelimesinden alıntı bir kişi adıdır.²⁹² Buradan hareketle kişi adı kökenli bir yer adıdır.

1.3.28. Belikçamlık Mevki [*< bel- (i)k + çam+lık*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adı olup bitki adı kökenlidir.

²⁹⁰ <https://islamansiklopedisi.org.tr/batin-fikih> (25.05.2023)

²⁹¹ Ergin, 2013: age, s. 188-189. Ergin’e göre fiilden isim yapan -n+ ekinin “yaptığı isimler fiilin gösterdiği hareketi yapanı, olanı ve daha çok, yapıları ifade eder”. Buna göre suyun devamlı batmasından dolayı ‘batın’ kelimesi meydana gelmiştir.

²⁹² <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (21.03.2023)

Belik kelimesi saç örgüsü anlamını karşılıyor olsa da “bölük, parça, kısım” anlamı da vardır. Eren kelimesinin saç örgüsü olarak kullanılmasından yola çıkarak belik sözcüğünün *böl-* fiilinden geldiğini ifade eder.²⁹³ Kısaca belik bölünmüş olana verilen addır.

1.3.29. Beşevler Mevki (< *beş + ev+ler*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan birleşik bir yer adıdır: *beş*²⁹⁴ + *ev* (*eb > ew > ev*²⁹⁵) +*ler*. Sayı adı ve yapı adı kökenlidir. Kaynak kişiye göre (KK 2) burada bulunan beş ev nedeniyle bu adı almıştır.

1.3.30. Beşirler Mevki (< *Ar. beşir + T. +ler*)

Arapça *beşir*, “muştucu, müjdecî; güler yüzlü, güleç (kimse)”²⁹⁶ demek olup kişi adı olarak dilimizde kullanılmaktadır. Kısaca bu yer adı kişi adı kökenlidir.

1.3.31. Beşkavak Mevki (< *beş + kavak*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarından olup sayı ve bitki adı kökenlidir.

Kavak kelimesinden Akkavak Mevkiinde, beş sayısından da Beşevler Mahallesiinde bahsedilmiştir.

1.3.32. Beşpalamut Mevki (< *T. beş + Rum. palamut*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adı olup sayı ve bitki adı kökenlidir. Kaynak kişiye (KK 2) göre bu yörede bulunan beş tane büyük palamut ağacı bulunmaktadır ve o nedenle bu şekilde adlandırılmaktadır.

Palamut (Rumca *palamuda*) bir balık türüdür ve yine halk ağzında pelit olarak bilinen bir meşe türü ağaçtır.²⁹⁷ Beş sayısı ise Beşevler Mahallesiinde ele alınmıştır.

1.3.33. Biberler Mezarlığı (< *Rum. biber + T. +ler*)

Biber, Rumcadan alıntı bir kelimedir.²⁹⁸ Bitki adlarının yer adlarından kullanılması durumuna örnektir.

²⁹³ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (27.01.2023)

²⁹⁴ Beş sayısı için bk. Beşevler Mahallesi.

²⁹⁵ Gülensoy; age I. ev maddesi.

²⁹⁶ Tulum, 2013: بشر beşir maddesi.

²⁹⁷ <https://sozluk.gov.tr> (19.03.2023)

²⁹⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (28.01.2023)

1.3.34. Bostanlık Mevki (< *Far. bostan* << *būstān* + *T. +lık*)

Farsça *būstān* kelimesinden *bostan* ‘sebze bahçesi’ anlamı yanında ‘salatalık’²⁹⁹ anlamında da kullanılmaktadır. Bostanlık adındaki /+IIk/ ekinden hareketle sebze ekilip dikilen yeri ifade ettiği düşünülebilir. Kısaca bitki adı kökenlidir.

1.3.35. Boynuzluğçit Mevki [< *boynuz+lu* + *geç-(i)t*]

Sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş ve bitki adlarının kullanıldığı yer adlarındandır. Buradaki boynuz (“müngüz ~ mingiz ~ müyüz < müñüz”³⁰⁰) hayvanların başında bulunan organı değil keçi boynuzu olarak bilinen ağacı temsil etmektedir. Halk ağzlarında keçi boynuzuna kısaca *boynuz* dendiği bilinmektedir.

Yöre halkından alınan bilgiye (KK 1) göre bir yere gitmek için kullanılan bir yerde keçi boynuzu ağaçları varmış ve o nedenle bu adı almıştır.

1.3.36. Boynuzlu Tarla (< *boynuz+lu*)

Boynuz kelimesini yukarıdaki maddede incelemiştir. Bitki adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.37. Bozyer (< *boz* + *yer*)

Sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. Renk adlarının yer adlarında kullanımına örnektir.

Boz (OT. bōz) açık toprak rengi, gri rengini anlatan kelimedir.³⁰¹ Buradaki toprağın rengi dolayısıyla bu şekilde adlandırılmış olmalıdır.

1.3.38. Bükler (< *bük+ler*)

Bük (ET., OT. bük ‘köşe, bucak’)³⁰²; arazi, kıyı anlamına gelen sözcüktür. Yer şekilleri kökenli bir yer adıdır.

1.3.39. Camiyıkığı Mevki [< *Ar. cami* + *yık-* (i)k + ı]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır. Bu yer adı yapı adı kökenlidir.

²⁹⁹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

³⁰⁰ Gabain, 1988. Ayrıca bk. Gülensoy; age I, boynuz maddesi.

³⁰¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (27.01.2023)

³⁰² Gülensoy; age I, bük maddesi.

1.3.40. Candaş Evleri (< Far. can + T. +daş)

Farsça cān kelimesinin üzerine Türkçe +dAş ekinin gelmesiyle oluşmuş ve ‘can dostu, can yoldaşı’³⁰³ anlamını karşılayan yer adıdır.

Türkçe isimden isim yapım eki +dAş ekinin kökeni ile ilgili ekin +dA bulunma hâl eki ve eş sözcüğünün (+da + eş > daş) birleşmesinden meydana geldiği noktasındaki genel olarak kabul gören görüştür.³⁰⁴ Ekle ilgili detaylı bilgiye Ahmet Caferoğlu’nun “Türkçede +DAş Lâhikası”³⁰⁵ adlı eserine bakılabilir.

1.3.41. Cinli Mezarlık (< Ar. cin + T. +li)

Arapça cinn kelimesinden alıntıdır.³⁰⁶ Halkın inançlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.3.42. Çallak Mevki (< çallak)

Kaynak kişilerden *çallak* kelimesiyle ilgili bir bilgi alınamamıştır. Callak kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında ‘yobaz’³⁰⁷ anlamına gelmektedir.

Bu kelime ile ses benzerliğinden ötürü Çallak adının buradan geldiği düşünülebilir. Muhtemelen baştaki c- sesi sertleşerek ç- sesine dönüşmüştür. Böylece ‘callak ~ çallak’ kelimesi bir kimseyi niteleyen sıfat olarak ele alınırsa bu yer adı, kişi adı kökenli yer adıdır denilebilir.

1.3.43. Çaltılık Mevki (< çaltı+lık)

Türemiş bir ad olup bitki örtüsünün bir yeri adlandırmadaki etkisini gösteren yerlerdendir.

Gülensoy’a göre çaltı kelimesi çal - ‘batmak, dalamak; ısırarak’ kökünden gelmektedir: “< çal- tı”.³⁰⁸ Dolayısıyla bitki adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.44. Çamcatepe Mevki (< çam+ca + tepe)

Bölgede bulunan tepeden hareketle bu adı almıştır. Belirtisiz isim tamlaması biçiminde birleşik bir sözcüktür: çam+ca + tepe (OT. töpü)³⁰⁹. Bitki adı ve yer şekilleri adı kökenli yer adlarındandır.

³⁰³ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (27.01.2023)

³⁰⁴ Ekşioğlu, 2020: 854-875.

³⁰⁵ Ahmet Caferoğlu (1929); Türkçede +DAş Lâhikası, İktisat Matbaası, İstanbul.

³⁰⁶ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.03.2023)

³⁰⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (25.03.2023)

³⁰⁸ Gülensoy; age I, çaltı maddesi.

³⁰⁹ Gülensoy; age II, tepe maddesi.

1.3.45. Çamlıdalan Mevki (< çam+lı + dala-n)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Dalan (~dalān) yöre ağzında avu~avı olarak bilinen tırtıla verilen addır (KK 5) ve bu tırtıllar çoğunlukla çam ağaçlarında bulunmaktadır. Bu tırtıl insan vücuduna değdiğinde ‘dalar’ yani güneş yanığı gibi yakar, cildin kızarmasına neden olur. İşte bu *dala-* fiilinden türemiş bir ad olup bu tırtılın adını karşılamaktadır. Bu yer adı da muhtemelen bu hayvanlardan dolayı bu adı almıştır. Kısaca bitki ve hayvan adı kökenlidir denilebilir.

1.3.46. Çamlık Mevki (< çam+lık)

Türemiş sözcükten meydana gelen ve bitki adlarının yer adlandırmalarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.3.47. Çamurlu Mevki (< çamur+lu)

Çamur kelimesinin morfolojisi “< çam - mur (Doerfer - Tezcan, Wörterbuch des Chaladsch 97)”³¹⁰ şeklinde açıklanmaktadır.

Kaynak kişiye göre (KK 1) buradaki çamurlu yerde hastalar şifa bulmak için bu çamurun içine yatarmış ve adı da bu özellikli çamurdan gelmektedir. Yine kaynak kişiye göre bu çamur artık bulunmamaktadır ancak bu yer hâlâ aynı adla bilinmektedir.

1.3.48. Çat Mevki (< çat)

Çat kelimesi “iki yolun veya iki derenin birleştiği yer, kavşak”³¹¹ anlamıyla ağzılarda kullanılmaktadır. Kısaca yer şekli adı kökenlidir.

1.3.49. Çatalarla (< çat-al³¹² + tarla)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adıdır: çat-al + tarla (OT. tarıĝ-la-ĝ)³¹³

Çatal yemek yerken kullanılan alet adı yanında yol ayrımı gibi ikiye bölünen şeylerde de kullanılır. O nedenle tarlanın şekliyle alakalı bir durumu anlatıyor olmalıdır.

³¹⁰ Gülensoy; age I, çamur maddesi.

³¹¹ <https://sozluk.gov.tr> (27.01.2023)

³¹² Gülensoy; age I, çatal maddesi.

³¹³ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (27.01.2023)

1.3.50. Çengirler Mevki (< *çengir*)

Çengir kelimesinin anlamı Türkiye Türkçesi ağızlarında “çok muvakkat ve eğreti olan çadır, küçük göçebe çadırı”³¹⁴ şeklindedir. Bu tanımdan hareketle bu yer adı eşya adı kökenli yer adlarındanndır.

1.3.51. Çeşitliören Mevki (< *Far. çeşit + T. +li +T. ören*)

Sıfat tamlaması biçiminde bir birleşik addır. Bu yer adı yörede eski kalıntıların olduğunu, ilçe tarihinin çok eski zamanlara götürülebileceğini açıklar niteliktedir.

Çeşit kelimesi, Farsça ‘çeşid’ sözcüğünden alıntıdır.³¹⁵ Kalıntı anlamındaki ören ise “< OT: ör- ‘belirmek, çıkmak, kopmak, yükselmek’(DLT)”³¹⁶ şeklinde açıklanır. Yine Gülensoy’a göre *ören* Türkiye Türkçesi ağızlarında şehir, köy anlamlarında da kullanılmaktadır. Bu tanıma göre bu yer adı ‘Çeşitliköy’ olarak düşünülebilir. Tabi ören adının viran, kalıntı anlamı da göz ardı edilmemelidir.

1.3.52. Çetelibük Mevki (< *Bulg. çete+li + T. bük*)

Çete kelimesi Bulgarca çeta³¹⁷ kelimesinden alıntıdır. Bük kelimesi de yer şekli adıdır. Buna göre bu ad yer şekilleri adı kökenlidir. Ancak kaynak kişilere göre (KK 9 ve KK 10) bu yerin adı *Çetirlik*’tir. Çetir kelimesi de bu yörede bir bitkiye verilen addır.³¹⁸ Buna göre bu yer bitki adı kökenlidir.

Yer adının haritaya farklı işlenmesinin sebebi muhtemelen bu yeri iyi bilmeyen veyahut *çetir* kelimesine hâkim olmayanlarca haritalandırma işlemi yapılmasının sonucudur. Bu yerin doğru adını alıp haritadakini biçimi bırakılabılırdi ancak yer adı bilimi olmadan yapılan çalışmaların eksik olabileceği konusunda güzel bir örnek teşkil ettiği için bu duruma dikkat çekmek istenmiştir.

1.3.53. Çıracık Mevki (< *Far. çıracık << çerâğ*)

Farsça “çerâğ ‘mum, meş’ale gibi ışık veren şey’ > çerâğ”³¹⁹ kelimesinden alıntı olup Türkçemizde “zanaat öğrenmek için bir ustanın yanında çalışan kimse” anlamıyla kullanılmaktadır. Meslek adı kökenlidir.

³¹⁴ Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, 1968: 1138. Ayrıca bk. Yalgın, 1932: 60.

³¹⁵ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (27.01.2023)

³¹⁶ Gülensoy; age. II, ören.

³¹⁷ <https://sozluk.gov.tr> Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü (11.02.2023)

³¹⁸ bk. Resim 3.

³¹⁹ <http://lugatim.com/s/Çıracık> (11.02.2023)

1.3.54. Çiftlik Mevki (< Far. çift + T. +lik)

Farsça kökenli *cuft*³²⁰ sözcüğünden Türkçe +lik ekiyle türemiş bir kelimedir. Eskiden iki hayvan sürülerek yapılan çift sürme deyiminden dolayı tarım yapılan yerin adının çiftlik olma ihtimali kuvvetle muhtemeldir.

Adından belli olduğu üzere burada bir çiftliğin olması nedeniyle bu adı almıştır.

1.3.55. Çimenlik ~ Çimençilik Mevki (< çim+en+lik ~ çim+en+çi+lik)

Bitki örtüsünün kullanıldığı yer adlarındandır: çim +en³²¹ +lik.

Bölgede çimen kelimesinin yaygın kullanılmadığını daha ziyade ot kelimesinin sık kullanıldığını biliyoruz. Bölge halkına burayı sorduğumuzda buradaki çimenlerin sıradan çimlere benzemediği, alt tarafları sarı, yumuşacık çimenler olduğu ifade edilmiştir (KK 1). Bu nedenle buradaki ot örtüsünün bilinenden farklı olması nedeniyle ayrı bir ad aldığını hatta yer adı oluşumunu etkilediği görülmektedir.

1.3.56. Çortak Mevki (< çortak)

Çortak kelimesi bu hâliyle sözlüklerde bulunamamıştır. Ses değişimi vb. bir durum olabileceğini düşünüp kelimenin farklı şekillerine bakıldığında ‘çörtek’³²² kelimesiyle karşılaşılmıştır. Derleme Sözlüğüne göre ‘çörtek, çörten ve iki taraflı küçük çapa’ anlamlarına gelmektedir.

Benzer kelimelere bakıldığında Gülensoy’un sözlüğünde “çörten ‘çatılardaki su oluğu’ < çör + - tAn ‘su sesi yansıması’” kelimesi ile karşılaştırılır.³²³ Türkiye Türkçesi ağızlarında ‘çörten’ kelimesinin pek çok varyantını veren (çor+tuk) Gülensoy’un tanımı dikkate alınırsa *çortak* kelimesinin de bu kelimeyle bağlantılı olması kuvvetle muhtemeldir.

1.3.57. Çömlekbaşı Mevki (< çömlek + baş+ı)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır: çömlek [çon > çöm (> şöm) + lAk / ET: çönek ‘kova’]³²⁴ + baş +ı. Eşya adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.58. Çubuklu Tarla (< çubuk+lu)

Türemiş bir yer adıdır. Çubuk (< çip ‘ince, yumuşak dal’ + (ı)k)³²⁵ + lu. Eşya adı kökenli yer adlarındandır.

³²⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (11.02.2023)

³²¹ Gülensoy; age I, çimen maddesi.

³²² Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, 1968: 1293.

³²³ Gülensoy; age I, çörten maddesi.

³²⁴ Gülensoy; age I, çömlek maddesi.

³²⁵ Gülensoy; age I, çubuk maddesi.

1.3.59. Çullualantepe Mevki (< Ar. çul+lu + alan + tepe)

Tamlayanı sıfat tamlaması biçiminde olan bir isim tamlamasıdır.

Çul Arapça *cull* kelimesinden alıntı olup kıldan ve kenevirden yapılmış kaba örgülü dokumanın adıdır.³²⁶ Kısaca bu yer adı eşya adı kökenlidir.

1.3.60. Dağlıcatepe Mevki (< dağ+lı+ca + tepe)

Sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir yer adıdır.

Dağ (ET. tag) yeryüzünde yükseltiyeye verilen addır. Kısacası yer şekli adı kökenlidir.

1.3.61. Dallık Mevki (< dal+lık)

Yörede hayvancılıkla geçim sağlandığı biliniyor. Beslenen keçi vb. hayvanlara dal kesilip yedirilir, bu yerin ağacın dalı vs. iyi ise ve bu amaçla kullanıldığı için bu adı almış olabilir. Kısaca bitki adı kökenli bir yer adıdır.

1.3.62. Dalkavak Mevki (< dal + kavak)

Sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir ad olup bitki adlarının yer adlarında kullanımına örnektir. Dal ve kavak kelimelerini önceki maddelerde incelemiştir.

1.3.63. Damyeritepe Mevki (< dam + yer+i + tepe)

Tamlayanı isim tamlaması olan isim tamlaması biçiminde birleşik bir yer adıdır: dam (OT. tām) + yer+i + tepe (OT. töpü)³²⁷. Yapı adı kökenli bir yer adıdır.

1.3.64. Damyığıtepe Mevki [*< dam + yık- (ı)k+ı*]

Tamlayanı belirtisiz isim tamlaması olan isim tamlaması biçiminde birleşik bir yer adıdır: dam (OT. tām) yık- (ı)k+ı + tepe (OT. töpü). Yapı adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.65. Darboğaz Mevki (< dar + boğaz)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır: dar (ET. ~ OT. tar) + boğaz (OT. boğaz ~ boğ(u)z < boğ-(u)z)³²⁸.

Boğaz burada iki dağ arasındaki geçit anlamında kullanılmaktadır ve bu nedenle yer şekillerinin yer adlandırmalarında etkili olmasına örnek teşkil etmektedir.

³²⁶ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (28.01.2023)

³²⁷ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (21.02.2023)

³²⁸ Gülensoy; age I, boğaz maddesi.

1.3.66. Değirmendere Evleri (< değirmen + dere)

Değirmencilik ile ilgili kelimeler üzerine çalışma yapan Mehmet Özmen yazısında değirmen (ET. < tegirmen) kelimesinin yer adı olarak kullanımıyla ilgili de bilgiler vermiş ve *değirmen*'in yer adı olarak ve yer adlarında yaygın olarak kullanıldığına dikkat çekmiştir.³²⁹ Bu durum halkın yaşamında yer alan unsurların yer adı oluşumlarında etkili olduğu kanıtlar niteliktedir. Gülensoy değirmen sözcüğünün morfolojisini “< tek ‘dönmek’ + -ir- +men ‘çevirmek, döndürmek’³³⁰ şeklinde vermektedir. Kuvvetle muhtemel burada yer alan derenin suyuyla çalışan bir değirmen vardı ve adı ‘değirmen dere ~ değirmen deresi’ şeklindeydi ve bu ad kullanıldıkça başka bir yer adı oluşumunda etkili olmuştur. Böylece bu yöredeki evler *Değirmendere Evleri* olarak anılır olmuştur. Su ve yapı adı veya halkın günlük işleriyle alakalı yer adlarından olduğu söylenebilir.

1.3.67. Destiiçi Mevki (< Far. testi << desti +T. iç+i)

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşan yer adıdır. Standart Türkçede testi, Farsça desti³³¹ sözcüğünden alıntı olup ağızlarda #d‘li biçimini korumuştur.

Bölge halkından (KK 1) aldığımız bilgiye göre buradaki büyük arazi üstten daralan ve alt tarafı geniş bir şekilde olup testi şeklini andırdığı için insanlar buraya böyle demeye başlamışlar ve bu adı almıştır. Eşya adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.68. Dipkulak Mevki (< dip + kulak)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Dipkulak adının bir ifadesi olmadığı gerekçesiyle ‘dikkulak’ olabileceği, buradan hareketle kulaklı bir hayvanla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Ancak Kulak Mevki³³²nde bu yerin köşe bir yer olmasından dolayı kulağa benzetilip bu adı aldığı kaynak kişiden (KK 9) aktarılmıştır. Burada da aynı durum söz konusu olabilir.

1.3.69. Direkli Mevki (< direk+li)

Direk “ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek, sütun” olarak tanımlanabilir ve Gülensoy’a göre morfolojisi “(ET. tirkük ~ OT. tirek) < ti:re- ‘dikmek’ -k”³³³ şeklindedir. Direk bir eşya adı olduğuna göre eşya ~ nesne adı kökenli yer adlarındadır.

³²⁹ M. Özmen, 1989: 463-502.

³³⁰ Gülensoy; age I, değirmen maddesi.

³³¹ <https://sozluk.gov.tr> (23.01.2023)

³³² bk. Kulak Mevki

³³³ Gülensoy; age I, direk maddesi.

1.3.70. Diştaş Evleri (< diş + taş)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarıdır. Taşların diş benzetilmesiyle oluşmuştur.

Kayaçların yer adı oluşumlarında etkili olduğu durumlara örnektir.

1.3.71. Dönme Mevki (< dön- me)

İsim-fiil eki alarak adlaşmış bir addır.

1.3.72. Düzyer (< düz + yer)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarıdır. Yer şekillerinin durumu yer adlandırmalarında etkili olmaktadır, bu yer adı da bu duruma örnek teşkil etmektedir: düz (ET. tüz) + yer (ET. yär)³³⁴.

1.3.73. Edişler Evleri (< ediş+ler)

Derleme sözlüğünde ediş “gürültü, tartışma”³³⁵ anlamında verilmektedir. Burada aile, sülale adı olduğu anlaşılıyor böylece boy, topluluk adı kökenli adlardır diyebiliriz.

1.3.74. Eşen Alanı (< eşen)

Eşen kelimesinin ne olduğu kaynak kişilerden tespit edilememiştir. Ancak “Anadolu’da birçok yerde Esenli / Eşenli Yörük Cemaat adına rastlanılmaktadır”. Aksu ilçesinin bulunduğu yöreyi içeren Teke Sancağı yöresinde de bu cemaatin meskûn³³⁶ olmuş olması bize göstermektedir ki bu yer adı boy, cemaat adı kökenli bir addır.

1.3.75. Eylik Evleri (< eylik)

Eylik kelimesi kuvvetle muhtemel Standart Türkçedeki *iyilik* kelimesidir. Tarama Sözlüğüne göre eylik > eylük > iyilik (iyi + lik)³³⁷ biçiminde oluşum gösterir. İyi kelimesi < eyü [<< ädgü]³³⁸ biçiminden günümüz biçimine gelmiştir.

³³⁴ Gülensoy; age.

³³⁵ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

³³⁶ Yakupoğlu, 2009. ayrıca; “Teke Sancağı Yöresine Yerleşen ‘Esenli (Esenlü), (Esinli, Esinlü) (Eşenli, Eşenlü), Eşenler’ Yörük taifesi için bk. Türkay; age.

³³⁷ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020.

³³⁸ Gabain; age.

1.3.76. Fakı Mevki (< Ar. fakı)

Fakı, fakih (fıkıh bilgini) sözünün Türkçedeki bir kullanılışı olup özellikle kişiler için unvan ve yer adlarında karşımıza çıkmaktadır.³³⁹ Türkiye Türkçesi ağızlarında *fakı* kelimesinin “soylu, hoca”³⁴⁰ olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu adı bir unvan, hitap olarak düşünürsek meslek - unvan adı kökenlidir denilebilir.

1.3.77. Fişkalık Mevki (< fişka+lık)

Yer adlarında sıkça karşılaştığımız +ilk isimden isim yapım ekiyle türeyen kelimenin kökü olan fişka adı “yaş gübre”³⁴¹ demektir. Gülensoy morfolojisini “< fiş ‘yansıma’ +kı ‘gübre’” gösterirken yerel ağızlarda fişkanın yaş gübre olarak adlandırıldığını belirtir.³⁴² Bölge halkı da fişkanın hayvan gübresi demek olduğunu söylemektedirler. Buna göre gübrelik olarak kullanılan yani hayvan gübrelere atıldığı bir yer olduğu bellidir. Halkın günlük işleri ile ilgili yer adlarındandır.

1.3.78. Gazeller Küme Evleri (< Ar. gazel + T. +ler)

Gazel Arapça kökenli olup “1. lâtif. 2. klasik şark şiirinin en mühim ve en çok kullanılmış olan nazım şeklidir.”³⁴³ Ancak ağızlarda yine Arapça kökenli “gazil ‘sağlam olmayan, zayıf, güçsüz kimse veya şey’den gelen gazel; “sonbaharda ağacın üstünde kuruyan veya dökülen yaprak”³⁴⁴ anlamında kullanılmaktadır. Bize göre halk dimağında yaprak anlamındaki gazel (~gazal) yer aldığı için bu kelime bitki kökenlidir.

1.3.79. Gemlek Mevki (< gemlek)

Kelimenin gemlek şekline ne halk dimağında ne de sözlüklerde rastlanmıştır. Bu nedenle ‘Gemlek’ adının gömlek veya gemlik kelimelerinin ses değişimine uğramış biçimi olarak düşünmekteyiz. Gemlik adında bir ilçe adının var olduğu biliniyor. Bu nedenle gemlik kelimesini dikkate alarak bu sözcüğün “ekin demetelerini bağlamaya yarayan uzun buğday sapı; gem”³⁴⁵ anlamlarına geldiği söylenebilir. Kısaca bu yer adı eşya adı kökenlidir.

³³⁹ <http://lugatim.com/s/Fakı> (27.01.2023)

³⁴⁰ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

³⁴¹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

³⁴² Gülensoy; age I, fişka maddesi.

³⁴³ Devellioğlu; age, gazel لغاز maddesi.

³⁴⁴ <http://lugatim.com/s/Gazel> (11.04.2023)

³⁴⁵ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (30.04.2023)

1.3.80. Göçükyolutepe Mevki [*göç-(ü)k + yol+u + tepe*]

Tamlayanı belirtisiz isim tamlaması olan bir isim tamlamasıdır ve yer şekli adı kökenlidir.

Göçük, ören, yıkıntı³⁴⁶ anlamındadır.

1.3.81. Gödeler Mevki (< *göde+ler*)

Göde “karnı şiş, hastalıklı (kimse); kısa boylu, şişman, göbekli; gebe”³⁴⁷ anlamında kullanılan bir sözcüktür. Göde adı bir kimsenin lakabı olmalıdır. Kelime üstüne gelen /+lAr/ eki bu adın bir aile veya sülale adı olduğunu kanıtlar nitelitedir. Kısacası boy, soy, aile adı kökenlidir denilebilir.

1.3.82. Göller Mevki (< *göl+ler*)

Su şekillerinin yer adları oluşumlarında etkili olduğu yer adlarındandır.

1.3.83. Gözlektepe Mevki [*< göz (kö- z) + le- k + tepe*]

İsim tamlaması şeklinde oluşmuş bir yer adıdır: göz (kö- z) + le- k + tepe (ET. töbü ~ töpü ~ töpö)³⁴⁸.

Gözlek kelimesi “gözetleme yeri”³⁴⁹ anlamına gelmektedir ve bölgede yaşayanlara burayı sorduğumuzda eskiden koyun, keçi güdenlerin mallarını gözetlemek için bu tepede durduklarını o yüzden de böyle söylendiğini belirtmişlerdir (KK 1). Yer şekli adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.84. Gülbardak Mevki (< *Far. gül + T. bardak*)

Farsça kökenli gül ve Türkçe kökenli bardak [OT. bart + -(a)k]³⁵⁰ kelimelerinden meydana gelen birleşik bir isimdir. Bitki ve eşya adı kökenlidir.

1.3.85. Gümüşler Evleri (< *gümüş+ler*)

Eski Türkçeden (kümüş) bu yana kullanılan kelime Farsça gumāşa kelimesiyle karşılaştırılıyor ancak Eren bu biçimin Türkçeden Farsçaya geçtiğini ifade eder.³⁵¹ Oleg Mudrak metal adlarıyla ilgili makalesinde Yenisey yazıtlarında kelimenin biçiminin *kümüş*

³⁴⁶ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

³⁴⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

³⁴⁸ Gülensoy; age II, tepe maddesi.

³⁴⁹ <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

³⁵⁰ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (20.03.2023)

³⁵¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

şeklinde olduğunu belirtir ve kelimenin Ramstedt'in de ifade ettiği gibi Eski Türkçeye Çince'den geçmiş olabileceğini söylemektedir.³⁵²

Bu yer adı metal adı kökenlidir.

1.3.86. Güngörmez Mevki (< *gün* + *gör-* *mez*)

İsim ve fiil kökenli iki kelimedenden meydana gelen cümle tipinde birleşik bir addır: gün (ET. kün) + gör- (OT. kör-) mez.

Gün ağızlarda güneş, güneş ışığı anlamlarında kullanılmaktadır. Burada da bu mevki gün ışığını az alan bir yer olduğu için bu adı almış olduğunu görüyoruz. Yöre halkı (KK 1) da bunu doğrulamaktadır.

1.3.87. Güzelyalı Evleri (< *T. güzel* + *Rum. yalı*)

Güzel (< göz + el < köz + el)³⁵³ kelimesinin Rumca kökenli yalı kelimesini nitelediği sıfat tamlamasıdır. Bu yer adı yapı adı kökenlidir.

1.3.88. Hantazyurdu Mevki (< *hantaz* + *yurt+u*)

Hantaz kelimesini Fettahlı mahallesinde bulunan Hantazoğlu mahallesinde incelemiştir.³⁵⁴

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde ve kişi, aile adları / lakaplarının kullanılmasıyla oluşmuş yer adlarındandır.

1.3.89. Hasiçi Mevki (< *Ar. has* << *ḥāṣṣ* + *T. iç+i*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır: has (Ar. ḥāṣṣ)³⁵⁵ + iç + i.

1.3.90. Hayıtlık Mevki (< *hayıt+lık*)

Hayıt (> ayıt) “sıcak bölgelerde yetişen, kırmızı çiçekli, yaprağı zeytin yaprağına benzeyen, dallarından sepet yapılan bir çeşit ağaç” anlamına gelir ve başındaki h- sesi ikincil bir sestir.³⁵⁶

Bitki adı kökenli bir yer adıdır.

³⁵² Mudrak; age.

³⁵³ Gülensoy; age I, güzel maddesi.

³⁵⁴ bk. Hantazoğlu Mahallesi.

³⁵⁵ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

³⁵⁶ <https://sozluk.gov.tr> (21.01.2023)

1.3.91. Hortlar Evleri (< hort+lar)

Türkiye Türkçesi ağızlarında ‘hort’ kelimesinin çeşitli anlamları olduğu görülmektedir. Ancak burada bir aile veya sülale lakabı olduğu ve “semiz, toplu, şişman; delikanlı, yiğit; yetim, öksüz”³⁵⁷ anlamlarından birinin buradaki manası olduğu düşünülmektedir. Buna göre boy, soy, aile adı kökenli yer adlarıdır.

1.3.92. Höyükli Mevki (< höyük+lü)

Höyük (hüyük < üyük) Çağdaş diyaleklerde mevcut olan öy- ‘yığmak’ fiilinden türemiş olmalıdır.³⁵⁸ Yer adlarında sıkça karşımıza çıkan +II yapım eki almış olan bu yer adı burada eski kalıntıların yer aldığını bildirmektedir.

1.3.93. Ilgınlıada Mevki (< ılgın+lı +ada)

Sıfat tamlaması şeklindeki bir birleşik ad olup bitki örtüsü ve yer şekillerinin yer adlarında kullanılmasına örnek teşkil eden bir addir.

Ilgın, sulak yerlerde yetişen bir tür söğüt ağacıdır. Dîvânu Lûgâti’t - Türk’te “yılgun”³⁵⁹ olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alaylı mahallesinde de Ilgınlıada Tepesi vardır.³⁶⁰

1.3.94. Ilıca Mevki (< ılı+ca)

İli kelimesinden türemiştir.

Ilıca “sıcak su kaynağı, kaplıca, hamam”³⁶¹ anlamına gelmektedir. Halkın günlük yaşamına ait unsurların yer adı oluşumlarındaki etkisine örnek teşkil etmektedir.

1.3.95. İncikpınarı Mevki (< in+cik + pınar+ı)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir birleşik addir. Baldır manasındaki incik sözcüğünün burada kullanılma ihtimalini ele alınca ‘incik’in başka bir anlamı olabileceği düşünülmektedir. Halk ağızlarında incinmek fiilinde de karşılaşılan “inci-k ‘ağrı, sızı, acı’”³⁶² kelimesi dikkate alınmalıdır. Bunun yanında küçük mağara olarak düşünebileceğimiz in isim köküne küçülme +cik ekinin gelmesiyle oluşan in + cik türemiş adı anlam bakımından ele alındığında daha akla yatkın gelmektedir. Buna göre bu yer adı küçük mağara olan ‘in’

³⁵⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

³⁵⁸ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

³⁵⁹ Gülensoy; age I, ılgın maddesi.

³⁶⁰ bk. Ilgınlıada Tepesi.

³⁶¹ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: ılıca maddesi.

³⁶² Gülensoy; age I, incik maddesi.

kelimesinin küçültülmüş hali olmalıdır. Bu bakımdan yer şekli ve su adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.96. İncirağacı Mevki (< *Far. incir* << *encîr* + *T. ağaç*+*t*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde ve bitki adından oluşmuş bir yer adıdır.

İncir pek çok meyve adı gibi Farsçadan (*encîr*)³⁶³ dilimize geçmiştir.

1.3.97. İstasyon Arazisi Mevki (< *Fr. istasyon* << *station* + *Ar. arazi* + *T. +si*)

İki kelimesi de yabancı dillerden alıntı olan ve isim tamlaması şeklinde oluşan birleşik bir yer adıdır.

İstasyon (Fransızca *station*) “tren, metro durağı; araştırma kuruluşu, satış, bakım, aşı vb. işler yapılan kuruluş veya yer”³⁶⁴ karşılığındadır. Arazi kelimesi ise “(Arapça *arż*’ın çoğul şekli *erāzî*) yer, toprak”³⁶⁵ anlamındadır.

1.3.98. Kaba ağaçtepe Mevki (< *kaba*+ *ağaç* + *tepe*)

Tamlayanı sıfat tamlaması olan sıfat tamlaması biçimli yer adıdır: *kaba* + *ağaç* (*ī*+*ğaç*)³⁶⁶ + *tepe* (OT. *töpö*).

Yöre bitki örtüsünün ve yer şekillerinin yer adı oluşumunda etkili olduğu örneklerdendir.

Kaba kelimesi burada ağacın büyük, kalın olması nedeniyle kullanılmaktadır. Mevkide bulunan tepenin adı bu yerin adı olmuştur.

1.3.99. Kabaklar Evleri (< *kabak*+*lar*)

Kabak kelimesinin bitki anlamı dışında “tüysüz, dazlak” anlamı da vardır. Kısacası kişi, say, aile adı kökenlidir. Dil araştırmacılarına göre *kap* + (*a*)*k* şeklinde *kāb*’ın küçültme biçimidir.³⁶⁷

1.3.100. Kadiroğlu Evleri (< *Ar. kadir* + *T. oğul*+*u*)

İsim tamlaması biçiminde oluşmuş ve kişi adlarının kullanıldığı yer adlarındandır.

Kadir (Arapça *qadir*) güçlü anlamına gelmektedir³⁶⁸ ve kişi adı olarak kullanılmaktadır.

³⁶³ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

³⁶⁴ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

³⁶⁵ <http://lugatim.com/s/Arazi> (10.02.2023)

³⁶⁶ Gülensoy; age I, ağaç maddesi.

³⁶⁷ <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

³⁶⁸ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (22.01.2023)

1.3.101. Kağnı Yolu (< kağnı)

Kağnı “iki veya dört tekerlekli, dingilli tekerlekle birlikte dönen öküz arabası”³⁶⁹nın adıdır. Hasan Eren’in aktardığına göre “Jean Deny (Principes 81) Eski Türkçede ‘tekerlek’ olarak kullanılan kağ’dan geldiğini dile getirmiştir (kağlı >kağnı). Doerfer (TMEN 1541) köken açısından Türkçe olmadığını dile getirmiş, eski bir kültür dilinden alındığını ortaya atmıştır.”³⁷⁰ Gülensoy kağnı [ET., (Uyg.) kağlı ~ OT. kağlı (DLT)] kelimesinin <kang ‘yansıma’ + lı şeklinde etimolojik açıklamasını yaparken Clauson’ın da bahsettiği Oğuzların Kağlı boyundan bahsederek Doerfer’in başka bir dilden olduğunu yönündeki görüşüne karşı çıkar.³⁷¹ Kısacası bu yer adı eşya ~ nesne adı kökenlidir.

1.3.102. Kapılı Mevki (< kapı+lı)

Eski Türkçe dönemi ‘kapığ’ ve Orta Türkçe dönemi kapuğ şeklinde kullanılmakta olan kapı “Türkçe kap- (~ kapa-)”³⁷² kökünden geldiği görüşü kabul görür.

Bu yer adı eşya ~ nesne adı kökenlidir.

1.3.103. Karaağaçlı Mevki (< kara + ağaç+lı)

Sıfat tamlaması şeklinde oluşan bir birleşik ad olup bitki örtüsü etkisinden bahsedilebilecek bir yer adıdır. Karaağaç şekliyle bir ağaç türünün adıdır.³⁷³

1.3.104. Karabelen Mevki [< kara + belen (<bəl+(e)n)³⁷⁴]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik yer adlarındandır.

Belen; bel, sırt, bayır gibi anlamlara gelen yer şekli adıdır.³⁷⁵ Kara rengi ile nitelenmiş olması yüksek ihtimalle “tepe, tümsek, yüksek tepe”³⁷⁶ anlamı katıyor olmalıdır. Kısaca renk adı ve yer şekli adı kökenlidir.

1.3.105. Karaboynuzalanı Mevki (< kara + boynuz (OT. münüz³⁷⁷) + alan+ı)

Tamlayanı sıfat tamlaması olan birleşik bir yer adıdır.

Kara boynuz keçiboynuzu ağacını anlatmaktadır. Bu ağacın bulunduğu alana bu adın verilmesi bitki adlarının yer adlarında kullanılması durumuna örnektir.

³⁶⁹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (21.01.2023)

³⁷⁰ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (21.01.2023)

³⁷¹ Gülensoy I, 2007: kağnı maddesi.

³⁷² <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik sözlüğü (10.02.2023)

³⁷³ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (10.01.2023)

³⁷⁴ Gülensoy; age I, belen maddesi.

³⁷⁵ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (21.01.2023)

³⁷⁶ Kononov; age.

³⁷⁷ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

1.3.106. Karabucak Mevki (< *kara* + *bucak*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yeradıdır ve renk adı kökenlidir.

Bucak kelimesi kenar, köşe, yer olarak tanımlanmaktayken memleket, semt, mahalle olarak da tanımlanmaktadır.³⁷⁸ Orta Türkçe biçimi “buçgaç ‘bucak; aç’ kelimesi bıç- + gak”³⁷⁹ veya “būç - ğa - k”³⁸⁰ etimolojik açıklamaya tabi tutulmaktadır. Kara rengiyle nitelenmiş olması “kuzey yönünü, bir olumsuzluğu veya karanlık oluşunu (güneş almayışını)”³⁸¹ anlatıyor olabilir.

1.3.107. Karabükü Mevki (< *kara* + *bükü*)

Bu adı *kara* + *bük* + *ü* şeklinde belirtisiz isim tamlaması şeklinde düşünülürse *bük* kelimesi ‘arazi, kıyı’³⁸² anlamındadır. Ancak *kara* + *bükü* şeklinde sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir isimse *bükü*; “büyü, örülmüş kamyş torman, [< bükü ‘1. büyü. 2. toprak altında yaşayan, fındık büyüklüğünde, koyu kahverengi, zehirli bir böcek’]”³⁸³ anlamına gelen kelimenin ele alınması gerekir.

Yörede böğü / bö olarak kullanılan kelime ‘zehirli örümcek’ olarak bilinmektedir.³⁸⁴ Kara sözcüğünün sıfat olma görevi daha sık kullanıldığından ve böğü ~ bükü olarak adlandırılan hayvanın yörede biliniyor olması ikinci olasılığı kuvvetlendirmektedir. Buna göre büyü anlamı var ise kara sıfatı “uğursuz, kara, yağız”³⁸⁵ anlamı kazanacaktır ancak *bügü* ~ *bükü* yani böcek adı ise böceğin rengini niteliyor olacaktır.

1.3.108. Karagöl Mevki (< *kara* + *göl*)

Su şekillerinin yer adlarında kullanılmasına örnektir ve sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir birleşik addır.

Göl kelimesinin morfolojisi “< kö – ‘toplanmak’ + - l”³⁸⁶ şeklinde verilebilir. Kara sıfatı kuvvetle muhtemel gölün “kuzeyde olduğunu, koyu rengini, büyük oluşunu, temiz-katıksız oluşunu veya ulu ve korkutucu oluşunu”³⁸⁷ anlatıyor olmalıdır.

³⁷⁸ <https://sozluk.gov.tr> (22.01.2023)

³⁷⁹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

³⁸⁰ Gülensoy; age I, bucak mahallesi.

³⁸¹ Genç; age.

³⁸² Gülensoy; age I, bük maddesi. Bük kelimesi Güncel Türkçe Sözlükte ‘dönemeç; akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar, bükük; ovada veya dere kıyısında çalı ve diken topluluğu; böğürtlen’ olarak tanımlanırken Tarama Sözlüğünde ‘sık çalılık, fundalık’ olarak tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr> 21.01.2023). Bölge halkının kelimeyi sınır, kıyı olarak kullanması nedeniyle Gülensoy’un tanımı ele alınmıştır.

³⁸³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (21.01.2023)

³⁸⁴ Atmaca, 2020: 413.

³⁸⁵ Genç; age.

³⁸⁶ Gülensoy; age I göl mevki.

³⁸⁷ Kononov; age.

1.3.109. Karamaninyukarısı Yolu (< *karaman+ın + yukarı+sı*)

Belirtili isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır.

Yeşilkaraman Mahallesi ile Topallı Mahallesi sınır mahallelerdir. Muhtemelen Yeşilkaraman temel alınarak bu yere bu ad verilmiş olmalıdır.

1.3.110. Karaşahinler Evleri (< *T. kara + Far. şahin + T. +ler*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. Hayvan adlarının yer adı oluşumunda etkili olduğu örneklerdendir.

Şahin hayvan adı Farsça kökenli bir kelimedir.³⁸⁸ Karaşahin olarak kuşun rengi belirtiliyor olmalıdır. Karaşahinler şeklinde bahsedilmesi orada yaşayanların lakabı olduğunu göstermektedir.

1.3.111. Karayer (< *kara + yer*)

Sıfat tamlaması biçiminde bir yer adıdır.

Kara sıfatı toprağın rengini gösterebileceği gibi kara renginin sembolize ettiği anlamları da karşılıyor olabilir. Kara rengi kuzey yönünü, coğrafi nesnenin rengi, güneş ışığını alışı durumu, bitkilerin rengi, o yerde meydana gelmiş üzücü bir olayı anlatmak için kullanılmaktadır.³⁸⁹

1.3.112. Kavakarası Mevki (< *kavak + ara+sı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş ve bitki adlarının yer adlarında kullanılmasına örnektir.

Kavak kelimesinin etimolojisi önceki maddelerde incelenmişti. Burada kavakların olduğu bir yerin anlatıldığı görülmektedir.

1.3.113. Kavaklı Mevki (< *kavak+lı*)

Bitki örtüsünün yer adlarında sıkça kullanıldığını gösteren örneklerdendir.

1.3.114. Keçeciler (< *keçe+ci+ler*)

Meslek adı biçiminde türemiş bir yer adıdır.

Keçe yapak, keçi kılını döverek elde edilen kaba kumaşa verilen addır.³⁹⁰

³⁸⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (21.01.2023)

³⁸⁹ Uysal ve Coşkun, 2019: 205-225.

³⁹⁰ <https://sozluk.gov.tr> (30.01.2023)

1.3.115. Kelhasan Evleri (< *Far. kel + Ar. hasan*)

Bir kişi adı veya lakabı olduğunu açıktır. Bu nedenle kişi adı kökenli yer adlarındandır.

Kel kelimesi Farsça kökenli olup saçsız; biçimsiz, zayıf hayvan ya da insan”³⁹¹ anlamlarını karşılamaktadır. Hasan kişi adı ise Arapça kökenlidir ve “güzel; iyi ve hayırlı iş”³⁹² anlamlarındadır.

1.3.116. Kervansaray Mevki (< *Far. kervansaray*)

“Farsça kārṯān > kervān ve serāy ‘ev’”³⁹³ kelimelerinden oluşan birleşik bir addır. Yapı adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.117. Kesikli Mevki [*< kes- (i)k+li*]

Kesik sözcüğü kesilmiş durumda olan anlamında biliniyor olsa da ağızlarda “tarla, bağ ve bahçe çevresine açılan hendek; bağları ayıran çit, ark vb.”³⁹⁴ anlamlarında da kullanılmaktadır.

1.3.118. Kesmeliyatağı Mevki (< *kesme+li + yat- ak+ı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Kesme ağızlarda bir bitkinin adıdır. Görüldüğü üzere burada da bitki adlarının yer adlarında kullanılması örneği mevcuttur.

1.3.119. Keşirler Evleri (< *keşir+ler*)

Tarama Sözlüğüne göre keşir (keşür / kişür³⁹⁵ ~ OT: (Oğuzca) geşür³⁹⁶) havuç anlamına gelmektedir. Bitki adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.120. Ketirli Mevki (< *ketir+li*)

Ketir yerel ağızlarda “taşlık ve çalılık yer, dağ yolu, saban işlemeyen taşlı toprak”³⁹⁷ anlamlarında kullanılmaktadır. Bunun yanında “sakız, kitre, zambak çıkarılan ve yakacak olarak kullanılan dikenli bir bitki” anlamına gelen ketire³⁹⁸ bitkisi ile kelime olarak benzerliği de göz ardı edilmemelidir.

Kısaca yer şekli adı kökenlidir.

³⁹¹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (30.01.2023)

³⁹² <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (30.01.2023)

³⁹³ <http://lugatim.com/s/Kervansaray> (15.02.2023)

³⁹⁴ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlüğü + Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

³⁹⁵ <https://sozluk.gov.tr> Tarama Sözlüğü (24.01.2023)

³⁹⁶ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

³⁹⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (10.01.2023)

³⁹⁸ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (25.01.2023)

1.3.121. Kırçanlarörümü Mevki (< kırçan+lar + örüm+ü)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır.

Kırçan kelimesini yöre halkına sorulduğunda bir ot, bitki adı olduğunu ifade etmektedirler. Derleme Sözlüğünde “diken ucu, dikenli bir bitkinin taze filizleri”³⁹⁹ anlamına gelmektedir. Örüm kelimesinden de daha önceki maddelerde bahsedilmişti ve sınır vb. anlamlarına gelmektedir.

1.3.122. Kızılkül Tarlası (< kızıl + kül)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş renge bağlı yer adlarındandır.

Kül kelimesi “kısa ve kalınca, keskin olmayan; sakat, kötürüm”⁴⁰⁰ anlamlarını karşılamaktadır. Kızıl rengi Türk dillerinde “güney yönünü temsil etmekte veya manevi ve milli bir renk olarak algılanmaktadır.”⁴⁰¹ Kızıl kelimesinin kökenine bakacak olursak “kız + sıl”⁴⁰² şeklinde türemiş bir sözcüktür. Burada kül kelimesi yüksek ihtimalle bir yer şeklini anlatmak için kullanılıyor olmalıdır. Kızıl rengiyle nitelenmesi toprağın rengini anlatabileceği gibi bahsedilen anlamları da katıyor olabilir.

1.3.123. Kızılşöğütgölü Mevki (< kızıl + şöğüt + göl+ü)

Sıfat tamlaması şeklindeki birleşik adın tamlayanını oluşturduğu isim tamlaması biçiminde, bitki örtüsü ve su şekilleri adının kullanıldığı bir yer adıdır.

Şöğüt kelime anlamı olarak Türkçenin eski dönemlerinde ağaç anlamını taşıyordu.⁴⁰³ O nedenle kızılşöğüt, kızılşöğüt olarak da bilinir. Şöğüt sözcüğünün etimolojisi “ < sök- + -üt”⁴⁰⁴ şeklindedir. Kızıl (kız + sıl) şöğüt şeklinde bir sıfat tamlaması oluşturulurken şöğüt ağacının rengini belirtmektedir.

1.3.124. Kireşme Mevki (< ? Far. kireşme)

Yöre halkınca bilinmeyen bu sözcüğün ses benzerliği neticesinde Farsça “kireşme, kereşme” kelimesiyle ilgili olması muhtemeldir. Kelime anlamı “gamze, göz kırpma, cilve, naz” olarak verilmektedir.⁴⁰⁵ Bu anlamın niçin burada yer adı olduğu tespit edilemediği için

³⁹⁹ <https://sozluk.gov.tr> (20.03.2023)

⁴⁰⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük + Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

⁴⁰¹ Genç; age.

⁴⁰² Clauson; age., s. 683.

⁴⁰³ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (21.01.2023)

⁴⁰⁴ Gülensoy; age II, şöğüt maddesi.

⁴⁰⁵ Kanar, 2008: kireşme - kereşme کرشمه

haritaya farklı bir şekilde aktarılacağı da unutulmamalıdır. Bu yer adı *kiriş* ‘pırasa, taşlar arasında biten bir çeşit ot’⁴⁰⁶ adı verilen bitki ile de alakalı olabilir.

1.3.125. Kocabahçe Mevki (< *T. koca* + *Far. bahçe*)

Türkçe ‘büyük’ anlamındaki *koca* ile Farsça *bāğçe*⁴⁰⁷ kelimelerinden oluşan, sıfat tamlaması biçiminde bir yer adıdır. Bölge halkı burada bir adamın büyük bahçesi olduğu için böyle bilindiğini söylemektedirler (KK 1).

1.3.126. Kocabelen Evleri (< *koca* + *belen*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır. *Belen* bir yer şeklidir ve burada da yer şekillerinin yer adlarında kullanımına örnektir.

1.3.127. Kocagöller Mevki (< *koca* + *göl+ler*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır.

Yörede bulunan gölden ismini almıştır. *Koca* sıfatı gölü niteler ve boyutunu anlatmaktadır.

1.3.128. Kocagözler Mevki (< *koca* + *göz+ler*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır: *koca* + *göz* (ET. *köz*)+*ler*.

1.3.129. Kocaörüm Mevki [*< koca* + *ör- (ü)m*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır.

Örüm [*< ör- (ü)m*]; “sınır, çevre, tarlanın çevresine yapılan çit, ağıl”⁴⁰⁸ anlamına gelmektedir ve *koca* kelimesi onun eskiliğini veya büyüklüğünü anlatmaktadır.

1.3.130. Kocatarla (< *koca* + *tarla*)

Sıfat tamlaması biçiminde, tarlayı niteleyen sıfatın adlaşmasıyla oluşmuş yer adıdır.

1.3.131. Kocazeytin Mevki (< *T. koca* + *Ar. zeytin* << *zeytûn*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan ve bitki örtüsünün yer adları oluşumunda etkili olması durumuna örnek bir addır.

⁴⁰⁶ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (21.05.2023)

⁴⁰⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (21.01.2023)

⁴⁰⁸ Gülensoy; age II, örüm maddesi.

Koca iri, büyük anlamı dışında bilindiği gibi yaşlı, ihtiyar⁴⁰⁹ anlamına da gelmektedir. Köken olarak Arapça olan zeytin (zeytûn) uzun ömürlü bir ağaç olarak yaş aldıkça fiziksel olarak da büyüyecektir. Bu nedenle koca sıfatı burada fiziksel büyüklüğü sebebiyle olduğu gibi ömrü bakımından “eski zeytin” manasında da adlandırılmış olabilir.

1.3.132. Konakyanı Evleri [*< kon-(a)k + yan+ı*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır.

Yöre halkından edinilen bilgiye göre Tekelioğlu Konağı Mandırlar Mahallesiinde bulunmaktadır (KK 3). Bu bilgiden hareketle bu adın verilmiş olduğu düşünülmektedir.

1.3.133. Kooperatif Evleri (*< Fr. kooperatif << kooperstif*)

Kooperatif Fransızca *coopérative* kelimesinden alıntıdır ve ‘ortak ihtiyaçları elverişli şartlara karşılamak için kurulan; kâr amacı olmayan ortaklık’⁴¹⁰ anlamındadır. Kooperatif evleri kısaca de toplu konut projesi olarak tanımlanabilir. Ancak burada kooperatif kuruluşuna yakın olması nedeniyle verilmiş olması daha olasıdır.

1.3.134. Kuru Alanı (*< koru*)

Bakımlı küçük ormana koru (OT. korıĝ < korı- + -ĝ) denilmektedir.⁴¹¹

Yine bitki örtüsü ile ilgili sözcüklerin yer adı oluşumlarındaki etkisi görülmektedir.

1.3.135. Kova Alanı (*< kova*)

Kova (ET. kowı⁴¹²) su vb. taşımak için kullanılan nesnenin adıdır. Bu yer adı da eşya ~ nesne adı kökenlidir denilebilir.

1.3.136. Kovanlık Mevki (*< kovan+lık*)

Arıcılık yapanların arı kovanlarını koyduğu yer olarak düşünülen mevkiinin adını da buradan aldığı düşünülmektedir. Eşya adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.137. Köklük Mevki (*< kök+lük*)

Türemiş bir addır. Kök olarak bahsedilen ağaç köküdür. Yakacak odun olarak kesilen ağaçların kökü çıkartılarak odun vb. gibi işlerde kullanılmaktadır. Bu bölgede kök çıkartıldığı için bu adı almış olmalıdır.

⁴⁰⁹ <https://sozluk.gov.tr> Tarama Sözlüğü (21.01.2023)

⁴¹⁰ <https://sozluk.gov.tr> Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü (24.01.2023)

⁴¹¹ <https://sozluk.gov.tr> (20.03.2023)

⁴¹² Gülensoy; age I, kova maddesi

1.3.138. Körcegözlersazlığı Mevkisi (< *kör+ce + göz+ler + saz+lık+ı*)

Tamlayanı sıfat tamlaması olan isim tamlaması biçimli yer adıdır. Burada da bitki adlarının yer adlarında kullanılması durumuna bir örnek görmekteyiz. Saz su kenarlarında yetişen bitkinin adıyla sazlık bu bitkinin yetiştiği yerlere verilen addır.

1.3.139. Köseler Evleri (< *Far. köse + T. +ler*)

Köseler adı Köseler Mahallesi'nde incelemiştir.⁴¹³ Bu yer adı da boy, aile kökenli yer adlarındandır.

1.3.140. Kötekli Evleri (< *Far. kötek + T. +li*)

Güzelyurt Mahallesinin eski adını ele alırken Kötekli ismini incelenmiştir.⁴¹⁴

1.3.141. Kulakavaklar mevki (< *kula + kavak+lar*)

Kula kelimesi “gövdenin sarı veya kirlili sarı renkte; yele, kuyruk ve bacağın alt kısmındaki kılların koyu renkte olduğu at donu” olarak bilinse de Derleme Sözlüğüne göre “kumral” olarak da kullanılmaktadır.⁴¹⁵ Kula kelimesini renk adı olarak ele alırsak bu yer adı sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir ad olup bitki adı kökenli olur. Kula kelimesi kavak ağacının rengini ifade eder denilebilir. Buna göre bitki ve renk adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.142. Kulak Mevki (< *kulak*)

Kulak “kul- ‘işitmek’ + ğak / -kağ”⁴¹⁶ bir organ adı olduğuna göre bu yer adı organ adları kökenlidir. Kaynak kişiye göre (KK 9) köşede bir yer olduğu için kulağa benzetilmiş olmalıdır ve bu benzetme sonucunda bu adı almıştır.

1.3.143. Kumgeçit Mevki [< *kum + geç- (i)t*]

Sıfat tamlaması şeklinde oluşturulmuş bir yer adıdır. Kayaç adı kökenlidir denilebilir.

1.3.144. Kumtepe Mevki (< *kum + tepe*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır ve kayaç adı kökenlidir.

“Kum (OT. kum) tepenin (OT. töpö)”⁴¹⁷ toprak özelliğini nitilemektedir. Bu yer adında yer şekillerinin yer adı oluşumlarında etkili olması örneği görülmektedir.

⁴¹³ bk. Köseler Mahallesi, Karaöz Mahallesi sınırlarındayken Köseler Evleri, Mandırlar Mahallesindedir.

⁴¹⁴ bk. Güzelyurt mahallesi.

⁴¹⁵ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

⁴¹⁶ Gülensoy; age I, kulak maddesi.

⁴¹⁷ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (20.03.2023)

1.3.145. Kurtluca Mevki (< *kurt* + *lu* + *ca*)

Burada bir hayvan adının türeyerek yer adı olduğu görülmektedir.

Kurt yırtıcı hayvan anlamına gelmekteyken “yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük havan”⁴¹⁸ anlamına da gelmektedir.

1.3.146. Küçükgür Mevki (< *küçük* + *gür*)

Sıfat tamlaması biçiminde olup bitki örtüsünün yer adlarında kullanılması durumuna örnektir.

Gür (< kür ‘cesur, yiğit, güçlü’⁴¹⁹) kelimesi sıfat görevinin yanında isim olarak kullanıldığında “çalılık, ormanlık”⁴²⁰ anlamını taşımaktadır. Bölge halkı (KK 1) da bu anlamı vermekle birlikte bu ormanlık yerin *Büyükgür* olarak anılan daha büyüğünün de olduğunu, buranın o yüzden bu adla bilindiğini ifade etmektedirler.

1.3.147. Mağaraçukuru Mevki (< *Ar. mağara* << *mağāre* + *T. çukur*+*u*)

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde ve yer şekilleriyle ilgili yer adlarından: mağara + çukur [çok- ‘kazmak’ +(u)r]⁴²¹ + u.

Arapça *mağāre* kelimesinden alıntı olan mağara yer kovuğu, in anlamı yanında “tarlalarda kendiliğinden biten, kırmızı beyazlı çiçek açan, kökleri çok yayılan yabanıl bir bitki”⁴²² nin adını da karşılamaktadır. Aslında bu bitkinin adı bölgede m̄ara olarak adlandırılmaktadır ve sözlüklerde “mara”⁴²³ şeklinde kelimenin tanımı yapılmaktadır. O nedenle bu yer adındaki mağaranın bitkiyi karşıladığını söylemek zor olacaktır. Buna göre bu ad, yer şekli adı kökenli yer adlarından.

1.3.148. Mağaza Mevki (< *Fr. mağaza*<< *magasin*)

Fransızca *magasin* kelimesinden alıntı olan kelime büyük dükkân, eşya ve erzak deposu anlamındadır.

Bölge halkı burada, mağazası olan zengin bir adamın arazisi olduğunu ve *mağazacının yeri* diye diye Mağaza diye adlandırılmaya başladığını ifade etmektedir (KK 1).

⁴¹⁸ <https://sozluk.gov.tr> (20.03.2023)

⁴¹⁹ Gülensoy; age I, gür maddesi.

⁴²⁰ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

⁴²¹ Gülensoy; age II, çukur maddesi.

⁴²² <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

⁴²³ Mara; kalın, sert köklü, ekilmiş tarlalara zarar veren bir ot, ayırkotu (<https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü 10.02.2023)

1.3.149. Makmara / Makmarı Mezarlığı (< Ar. makbara)

“Arapça makbere ‘mezar, mezarlık’”⁴²⁴ kelimesiyle ses benzerliğinden dolayı bu mezarlığın adının buradan geldiği aşikârdır. Makbara kelime ortasındaki -b- sesi -m- sesine dönüşerek *makmara* ~ *makmarı* şeklini almıştır.

1.3.150. Manavuşak Evleri (< Rum. manav + T. uşak)

Manav (Rumca manavis) sebze meyve satıcısı anlamı yanında ağızlarda “oturduğu yerin yerlisi olmayıp başka yerden gelen, göçmen”⁴²⁵ anlamında da kullanılmaktadır. Uşak kelimesi ise Gülensoy’a göre kelimenin morfolojisi “ET. uşak = uvşak ‘ufak, küçük’ ~ OT. uşak (DLT) < uw - şa- ‘ufalamak’ [> uşa-] + k”⁴²⁶ şeklindedir. Kaynak kişiye göre (KK 9) burada oturan ailenin soyadı *Manavuşak*’tır ve *manav oğlu*, *manav uşağı* olarak bilinmektedir. Adı da bu aileden gelmektedir. Buna göre kişi, sülale adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.151. Memililer Evleri (<Ar. memili << Mehmet / Mehmetali + T. +ler)

Kişi adının yer adı oluşumlarında etkili olduğu yer adlarındandır.

Memili adı muhtemelen Mehmet veya Mehmetali kişi isminin değişmiş hâlidir.

1.3.152. Menekşelik Mevki (< Far. menekşe << benefşe + T. +lik)

Menekşe Farsça *benefşe*⁴²⁷ kelimesinden alıntıdır. Bitki adı kökenlidir.

1.3.153. Mercimekli Mevki (<Far. mercimek << mercumek + T. +li)

Farsça *mercumek* kelimesinden alıntıdır.

Bölge halkına göre burada tarlası olan bir kişi mercimek ekermiş ve adı da buradan gelmektedir (KK1). Kısacası bitki adı kökenlidir.

1.3.154. Mersinli Mevki (< Rum. mersin + T. +li)

Rumca kökenli olan kelime bir bitki adıdır.⁴²⁸ Bitki adlarının yer adlarında kullanılması sık karşılaşılan bir durumken mersin kelimesinin de yer adlarında kullanıldığını bilinmektedir (Mersin ili gibi).

⁴²⁴ Kanar, 2011: makbere مقبره maddesi.

⁴²⁵ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

⁴²⁶ Gülensoy; age II, uşak maddesi.

⁴²⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (27.0.2023)

⁴²⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (21.01.2023)

1.3.155. Molos Mezarlığı (< Rum. *molos* ~ *moloz*)

Kaynak kişi (KK 9) buralarda bir mezarlığın olduğunu ancak adını bilmediğini ifade etmiştir. Yer adlarının elde edildiği haritada yer alan ada göre mezarlığın adı Molos'tur. Kelime Rumca *mólos*⁴²⁹ kelimesinden alıntı olup “molos ~ moloz ‘toprak ve kireçle karışık taş kırıntıları, yapı döküntüsü’ anlamına gelmektedir.”⁴³⁰

1.3.156. Narlı Mevki (< Ar. *nar* << *enâr* + *T. +lı*)

Farsça *enâr* kelimesinden alıntı olan nar bir bitki adıdır. Bu yer adı da bitki adı kökenlidir.

1.3.157. Otbitmez Mevki (< *ot* + *bit+mez*)

Cümle biçiminde olan ve yerin özelliğini anlatan birleşik bir addır. Bitmek fiili “(bitki, saç, tüy gibi şeyler için) çıkıp yetişmek” demektir [< KT. Uyg., DLT : büt- ~ püt- ~ bit- (EUTS. 159)].⁴³¹ Bitki adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.158. Ova Mevki (< *ova*)

Yer şekillerinin yer adı oluşumlarında etkili olması durumuna örnektir. Bölgede yer alan ovadan adını almıştır.

1.3.159. Oymaca Mevki (< *oy-ma+ca*)

Oy- fiil kökünden türemiş bir kelimedir. Oyma ve oymaca kelimeleri Türkiye Türkçesi ağızlarında çeşitli anlamlarda kullanıldığını görüyoruz; “raf, bacaların sütündeki karşılıklı delikler; ağaç yongası”.⁴³² Kısaca eşya adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.160. Öküz Damları (< *öküz*)

Öküz kelimesi “iğdiş edilmiş erkek sığır” anlamını karşılar ve Gülensoy'a göre “< ök (~ g) ü [> i ~ e] + z” şeklinde morfolojik açıklaması yapılır.⁴³³

Hayvan adı kökenli yer adlarındandır.

⁴²⁹ <https://sozluk.gov.tr> Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü (27.05.2023)

⁴³⁰ Eren, 1999: molos < moloz maddesi.

⁴³¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

⁴³² <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (21.01.2023)

⁴³³ Gülensoy; age II, öküz maddesi.

1.3.161. Ömerlerbükü Mevki (< Ar. *ömer+ler* + T. *bük+ü*)

Belirtisiz tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Kişi adlarının ve yer şekillerinin adlandırmada etkili olduğu örneklerdendir.

1.3.162. Örüm Mevki [*< ör- (ü)m*]

Güncel Türkçe Sözlük'te örüm "sürünün gece veya sabaha karşı otlaması"⁴³⁴ olarak verilse de bölge halkına örümün ne demek olduğu sorulduğunda "sınır, tarlanın yanındaki bellik" şeklinde cevap vermektedirler. Bu cevabı doğrular nitelikte olarak Gülensoy'un sözlüğünde örüm (< ör- (ü)m); "sınır, çevre, tarlanın çevresine yapılan çit, ağıl"⁴³⁵ tanımlamaları görülmektedir.

1.3.163. Örümce Mevki (< *örümce*)

Standart Türkçedeki örümcek ağızlarda *örümce* olarak geçmektedir. Gülsenoy'dan aktarılan bilgiye göre örümce ağızlarda örümcek yanında "bir tür buğday; buğdaya zarar veren bir tür tırtıl"⁴³⁶ anlamlarında da kullanılmaktadır.

Örümcek / örümce sözcüğünün morfolojisi "< ö:r- [*< hö:r-*] + -üm + çi"⁴³⁷ şeklinde gösterilebilir.

Bu yer adı hayvan adı kökenlidir.

1.3.164. Özbaşı Mevki (< *öz + baş +ı*)

Öz kelimesi ile ilgili Karaöz mahallesinde açıklama yapılmıştır. Bu yer adı belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş ve sularla ilgili bir yer adıdır.

1.3.165. Pazarönü Mevki (< *Far. pazar + T. ön +ü*)

Farsça *bāzār* kökünden alıntı pazar⁴³⁸ ile ön kelimesinde oluşan belirtisiz isim tamlaması biçiminde bir yer adıdır.

Bölge halkına göre (KK 1) bu yerden o zamanlar kurulan pazara gitmek için kullanılan yol varmış. Bu bilgiye göre pazara varmadan önce gelen bir yer olduğu için bu ismi almış olabileceği düşünülmektedir.

⁴³⁴ <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

⁴³⁵ Gülensoy; age II, örüm maddesi.

⁴³⁶ Gülensoy; age II, örümce maddesi.

⁴³⁷ Gülensoy; age II, örümce maddesi.

⁴³⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

1.3.166. Pazar Yolu (< *Far. pazar* << *bāzār*⁴³⁹)

Halkın günlük yaşamın ait unsurların adlandırmalardaki etkisine örnektir.

1.3.167. Pelitli Mezarlığı (< *Ar. pelit* << *bellût* + *T. +li*)

Pelit Arapça *bellût* ~ *belût* ‘pelit ağacı, meşe, palamut’ kelimesinden alıntıdır.⁴⁴⁰ Yer adlarında sık kullanılan +II eki ile türemiş bitki adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.168. Saçlak Mevki [*< saç+lak* (<+*la-k*)]

Saçlak kelimesi “gür saçlı”⁴⁴¹ anlamına gelmektedir. Kelimenin morfolojisine bakıldığında “+IA- ile -k+ eklerinin birleşmesiyle oluşmuş ve eklendiği söze ‘çokça bulunma’ işlevi katan +IAk eki”⁴⁴²nin gelmesiyle türemiştir.

Kaynak kişiye göre (KK 1) ‘Saçlak’ olarak adlandırılmasının sebebi buradaki ot ve çimenin saça benzetilmesinden ve gür olmasından kaynaklanmaktadır.

1.3.169. Safrataş Mevki (< *Ar. safra* + *T. taş*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan yer adlarındandır.

Safra sözcüğünün tanımına baktığımızda İtalyanca *saburra* (gemileri dengede tutmak için sintinelerine konulan ağırlık) ve Arapça *şafra* (öd salgısı) kelimeleriyle karşılaştık ve Arapça *safrā* > *aşfar* ‘sapsarı’⁴⁴³ kelimesinin renk anlamını da düşününce Arapça olan safranın buradaki safrayı karşıladığı düşünülmektedir. Bölgede denizciliğin yaygın olmaması nedeniyle denizcilikle ilgili yabancı kelimelerin çok bilinmemesi de bu düşünceyi destekler. Bu nedenle kayaç adı ve renk adı kökenlidir diyebiliriz.

1.3.170. Sakız Alanı (< *sakız*)

Orta Türkçe döneminde “sağız, sakız”⁴⁴⁴ olarak karşımıza çıkan kelimenin etimolojisi Gülensoy’a göre “< sakı- ‘beslemek’ + z (T. Tekin, Mak. I, 122)”⁴⁴⁵ şeklindedir.

Bu yer adı dilde tasarruf kuralı gereği sakız ağacının kısaca sakız olarak adlandırması neticesinde oluşmuştur denilebilir. Buna göre bitki adı kökenlidir.

⁴³⁹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

⁴⁴⁰ Devellioğlu; age, *bellût* ve *belût* بلوط maddeleri.

⁴⁴¹ Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, 1982: saçlak maddesi.

⁴⁴² Korkmaz, 2019: 131.

⁴⁴³ <https://sozluk.gov.tr> (27.01.2023)

⁴⁴⁴ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (23.01.2023)

⁴⁴⁵ Gülensoy; age II, sakız maddesi.

1.3.171. Sakızbucağı (< sakız + bucağ+ı)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır: sakız (< sakı- +z) + bucağ (OT. buçğak)⁴⁴⁶+ı. Bu yer adı bitki adı kökenlidir.

1.3.172. Sakızlaklı Tarla (< sakız+lak+lı)

Sakızlak bir çeşit sakız ağacıdır, çitlenbik de denir.⁴⁴⁷ Bu yer adı da bitki adı kökenlidir.

1.3.173. Saksığanlı Mevki (< saksığan+lı)

Saksığan; karnı ak, kanatları ve kuyruğu kül rengi, diğer yerleri parlak, kara, uzun kuyruklu kuştur.⁴⁴⁸ Kelime ET döneminde “sağızgan” olarak görülmektedir.⁴⁴⁹ Saksığan kelimesi Gülensoy’a göre “< sa + ığız - [~ ? ığır] + -ğan” şeklinde köken incelemesine tabi tutulabilir. Gülensoy bu morfolojiyi verirken -ğan ekinin fiilden ad yaptığını ve /r/ sesiyle biten kelimelere geldiğini belirtir.⁴⁵⁰

Bu yer adı hayvan adı kökenlidir.

1.3.174. Sarıoğlubeleni Mevki [< sarı + oğ(u)l + u +belen + i]

Sıfat tamlamasının tamlayanı olduğu belirtisiz isim tamlaması halinde bir yer adıdır: sarı [sārīg (sār + ü -ğ)]⁴⁵¹ + oğ(u)l + u +belen + i.

Sarıoğlu yüksek ihtimalle bir aile veya şahıs lakabı - adıdır. Buna göre kişi adı ve yer şekilleri adı kökenli yer adlarındandır.

1.3.175. Satıkazan Mevki (< satı+kazan)

Satı “satış, satın alınacak şey, pazar yeri (şatu)”⁴⁵² anlamlarına gelmektedir. Kazan kelimesi de ‘OT. kazgan’ coğrafi anlamıyla DLT eserinde yer almıştır ancak bugün yemek pişen kap anlamı yaygındır.⁴⁵³ Bu yer adı kısaca eşya adı kökenlidir.

⁴⁴⁶ Gülensoy; age I, bucağ maddesi.

⁴⁴⁷ <https://sozluk.gov.tr> (20.03.2023)

⁴⁴⁸ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (24.01.2023)

⁴⁴⁹ Atmaca, 2020: 400.

⁴⁵⁰ Gülensoy; age II, saksığan maddesi.

⁴⁵¹ Gülensoy; age II, sarı maddesi.

⁴⁵² Yeni Tarama Sözlüğü, 2020.

⁴⁵³ Eren, 1999; age, kazan maddesi.

1.3.176. Sivribelen Mevki [*< sivri+belen (bèl+(e)n)*⁴⁵⁴]

Sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir yer adıdır.

Sivri (ET. süvri ~ OT. süwri < süw - ri⁴⁵⁵) ucu keskin ve batıcı olan nesneyi ifade eder. Belen ise bel, tepe gibi bir yer şeklindedir. Yer şekillerinin yer adı oluşumlarında etkili olduğu yer adlarındandır.

1.3.177. Solaman Mevki (< İbr. solaman)

İbranice kökenli bir kişi adıdır.⁴⁵⁶ Türkçede Süleyman şeklinde karşımıza çıkan bu isim Batı dillerinde Solomon, Solaman şeklinde telaffuz edildiğini görmekteyiz⁴⁵⁷. Türklerin yaşadığı bir bölgede bu söylemin açıklaması olarak burada Türklerden önce yaşayan ya da geçmiş zamanda Osmanlı toplumunda bulunan gayrimüslimler öne çıkarılabilir.

Kısaca bu yer adı kişi adı kökenlidir.

1.3.178. Söğütlü Mevki (< söğüt+lü)

Bitki örtüsünün yer adı oluşumlarındaki etkisine örnektir: söğüt (~ söküt < sök- + -üt)⁴⁵⁸ + lü.⁴⁵⁹

1.3.179. Sünbüllük Mevki (< Far. sünbül + T. +lük)

Farsça sunbul; zambakgillerden, soğanla üretilen, 15 - 20 cm yüksekliğinde, çiçekleri keskin kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisinin⁴⁶⁰ adıdır. Standart Türkçede sünbül > sünbül değişimi vardır ancak bazen ağızlarda bu değişim görülmeyebiliyor. Kısaca bu yer adı bitki adı kökenlidir.

1.3.180. Sütdöküğü Mevki [*< süt + dök- (ü)k + ü]*

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır.

Süt kelimesinin kökeni araştırılırken Moğolca *sün* kelimesiyle karşılaştırılma yapılır ve Türkçe sütün *sū+*'den çokluk eki +t ile türediği görüşü genel kabuldür. Eren bu çokluk ekinin Moğolca olduğunu söylerken süt ürünleri ile ilgili kelimelerinde sonundaki /t/ sesine de dikkat çeker (örn. yoğurt).⁴⁶¹

⁴⁵⁴ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁴⁵⁵ Gülensoy; age II, sivri maddesi.

⁴⁵⁶ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (24.01.2023)

⁴⁵⁷ <https://www.zargan.com.tr/tr/q/solomon> (23.05.2023)

⁴⁵⁸ Gülensoy; age. I, söğüt maddesi.

⁴⁵⁹ söğüt kelimesiyle ilgili bk. Kızılsöğütgözü Mevki.

⁴⁶⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlüğü (24.01.2023)

⁴⁶¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

1.3.181. Süvarigeçidi Mevki [*< Far. süvari << sevārī + T. geç- (i)t+i*]

Farsça ve Türkçe olmak üzere iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan belirtisiz isim tamlaması biçiminde bir yer adıdır: sevārī (atlı, atlı asker; gemi kaptanı)⁴⁶² + geç- (i)t + i.

1.3.182. Tahtabelen Evleri [*< Far. tahta << tahte + T. belen (bēl+(e)n)*⁴⁶³]

Tahta Farsça *tahte* kelimesinden alıntıdır.⁴⁶⁴ Bu yer tahta elde etmek için kullanıyor olmalıdır o nedenle bu bu almıştır. Buradan hareketle belirtisiz isim tamlaması olup iyelik eki düşmüş olmalıdır. Bu yer adı yer şekli adı kökenlidir.

1.3.183. Tahtaköprü Mevki (*< Far. tahta << tahte + T. köprü*)

Farsça ve Türkçe kökenli iki sözcüğün bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır. Bu yer adı yapı adı kökenlidir.

Tahta kelimesini bir önceki maddede açıklamıştık. Köprü [ET. köbrüg ~köbrük ~kövrüg ~ OT. köprüg (DLT) < köb (/ p / v) + rü + g]⁴⁶⁵ kelimesine gelince Hasan Eren'in Clauson'dan aktardığına göre köpür- kökünden gelmektedir ancak köpür- ve köprü kelimleri arasındaki anlam bağı açıklanmaya muhtaçtır.⁴⁶⁶

1.3.184. Tekke Mezarlığı (*< Ar. tekke << tekye*)

Arapça kökenli *tekye* kelimesinden alıntı bir kelimedir.⁴⁶⁷ Halkın dini inançları ve yapı adı kökenlidir diyebiliriz.

1.3.185. Tehneli Mevki (*< tehne+li*)

Tehne sözcüğü تنها (Farsça tehnā) kelimesini karşılamaktadır. Ancak yer adında kelime üzerine gelen +li ekini ele alınırsa bu kelimenin ağızlarda *teynel* olarak bilinen defne ağacının karşılığı olması kuvvetle muhtemeldir. Nitekim Derleme Sözlüğünde de “tehne: defne [teynel]”⁴⁶⁸ olarak açıklanmaktadır. Bu bakımdan bitki adı kökenli bir yer adıdır.

1.3.186. Tepecik Mevki (*< tepe + cik*)

Yer şekli adı olan tepe kelimesine küçülme eki gelmesiyle türemiş bir yer adıdır. Yer şekillerinin yer adlandırılmalarında etkili olduğu durumlara örnektir.

⁴⁶² <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlüğü (24.01.2023)

⁴⁶³ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁴⁶⁴ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

⁴⁶⁵ Gülensoy, 2007: köprü maddesi.

⁴⁶⁶ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (27.01.2023)

⁴⁶⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

⁴⁶⁸ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (30.01.2023)

1.3.187. Teslimeyıkığı Mevki [*< Ar. teslime + T. yık- (i)k+ı*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş yer adıdır. Arapça selm ‘teslim olmak’ ve selem ‘boyun eğmek’ten teslîm⁴⁶⁹ kelimesi Türkçede isim olarak kullanılmazken Teslime biçimi (muhtemelen Arapça dişil eki gelmiş hali) kadın ismi olarak kullanılmaktadır. Bu mevkin bulunduğu yerde yaşamış kişilere göre (KK 10) eskiden kerpiç evler olurdu ve insanlar bu evlerde yaşardı. Kuvvetle muhtemel Teslime adlı bir kişinin yaşadığı ev yıkılmıştır ya da bu ailede yaşayan kimse kalmamıştır ve bu nedenle bu yer bu adla anılır olmuştur. Kısaca kişi adı kökenlidir.

1.3.188. Tombakkuyusu Mevki [*< tombak + kuyu+(s)u*]

Sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş yer adıdır. Kaynak kişiye göre (KK 1) Tombak kuyusu olarak bilinen yerde yaşayan ve “tombak” olarak tanınan bir kişi ve ailesi yaşamaktadır. Büyük ihtimalle burada bulunan kuyuyu kullanan “Tombaklar” olduğu için bu ismi almış olmalıdır.

Tombak kelimesi tombul, tombalak anlamındadır. Eren’e göre tombalak; “kısa boylu, şişman ve tombulca” anlamındadır ve ağızlarda “dobak, dobalak, tombak, tomalak” biçimleri de kullanılmaktadır. Bu türevlerin top kökünden geldiğini ve tombalak (~tombak) türevinin tonbalak (~tonbak) biçiminden çıktığı söyler. Ayrıca -n- sesinin sonradan türemiş bir ses olduğunu ekler.⁴⁷⁰

1.3.189. Topakkuyu Mevki [*< top + (a)k + kuyu*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan birleşik bir addir: “[top + -(a)k]⁴⁷¹ (< “to- ‘şişmek, kabarmak’ + p + (a)k”⁴⁷²) + kuyu [*< ET. kuduğ (EUTS, 185) ~ OT. kuyuğ ~ kuduğ ~ kuduğ (DLT) < kuduğ*]⁴⁷³

1.3.190. Topraktepe Mevki (*< toprak + tepe*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan yer şekilleriyle ilgili yer adlarındandır.

Toprak kelimesinin etimolojisi olarak Eren “< topur + -(a)k ’küçültme eki”⁴⁷⁴ biçimini verirken Gülensoy, Clauson’ın da önerdiği topra- ‘kurumak’ kökünden “< top(u)r+a- + -k”⁴⁷⁵ biçimini verir.

⁴⁶⁹ <http://lugatim.com/s/Teslim> (16.02.2023)

⁴⁷⁰ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

⁴⁷¹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

⁴⁷² Gülensoy; age II, topak maddesi.

⁴⁷³ Gülensoy; age I, kuyu maddesi.

⁴⁷⁴ <https://sozluk.gov.tr> (25.01.2023)

⁴⁷⁵ Gülensoy; age II, toprak maddesi.

Kaynak kişiye (KK 1) göre buradaki tepenin toprağında hiç taş veya kayaç yoktur. İnanişâ göre eskiden burada oturan yabancıların buraya başka yerden getirip yığıldığı bir toprak olup buraların toprağından farklı beyaz topraktır (ettoprağı olarak da bilinir).

1.3.191. Topallar Evleri (< *topal+lar*)

Aile / sülale adlarının yer adlarında kullanılmasına örnektir diyebiliriz.⁴⁷⁶

1.3.192. Topmevsim Mevki (< *T. top + Ar. mevsim*)

Top kelimesinin etimolojisini “to- ‘şişmek, kabarmak’ +p”⁴⁷⁷ şeklinde gösterebiliriz. Mevsim sözcüğü ise Arapça “vesm ‘damgalamak, işaretlemek’”⁴⁷⁸ kökünden gelerek bugünkü anlamı karşılar olmuştur.

1.3.193. Torakçı Mevki (< *torak+çı*)

Torak kelimesi “çökelek”⁴⁷⁹ anlamına gelmektedir ve Gülensoy etimolojisini “to- ‘toplanmak, bir araya gelmek; olgunlaşmak’ +r (a)k”⁴⁸⁰ şeklinde açıklamaktadır. Hasan Eren ise kelimenin anlamını “1. içi kömürleştirilecek ağaçlar veya pişirilecek tuğlalarla dolu olan ve dışı çamur ile sıvanan kümbet. 2. yağı alınmış süt veya yoğurdun kaynatılmasıyla elde edilen katık, çökelek” olarak vermektedir. Çökelek anlamına gelen torak sözcüğünün Farsça dūrāğ kelimesinden alıntı olduğu olasılığını ifade eder.⁴⁸¹ Bu tanımların yanında Eski Oğuz Türkçesi döneminde kullanılan ve “60 cm kadar yükseklikte hekimlikte kullanılan bir ot, rezene, tere otu, yabancı durak otu”⁴⁸² anlamına gelen torak otu denilen bir bitki adı vardır. Yine ses benzerliği yönünden ele almak gereken ve “yonga, talaş”⁴⁸³ anlamına gelen *turuk / turak* kelimesi mevcuttur. Genellikle meslek, işi yapan anlamı katan +CI - +CU⁴⁸⁴ eki aldığına göre bu ad meslek adı kökenlidir.

⁴⁷⁶ Topal kelimesi için bk. Topallı Mahallesi.

⁴⁷⁷ Gülensoy; age II, top maddesi.

⁴⁷⁸ <http://lugatim.com/s/Mevsim> (30.01.2023)

⁴⁷⁹ <https://sozluk.gov.tr> (30.01.2023)

⁴⁸⁰ Gülensoy; age II, torak maddesi.

⁴⁸¹ Eren, 1999; age, torak (1 ve 2) maddesi.

⁴⁸² Atmaca, 2016: 245.

⁴⁸³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.05.2023)

⁴⁸⁴ Korkmaz; age, s. 125.

1.3.194. Torluk Mevki (< tor+luk)

Sözlüklerde tor kelimesinin çeşitli anlamları olduğu görülmektedir ancak bölge halkının verdiği anlamın ele alması makbul bulunmuştur. Bu anlam ise torluk sözcüğünün “fidanlık”⁴⁸⁵ kelimesini karşıladığı anlamdır. Buna göre bitki adı kökenli bir yer adıdır.

1.3.195. Torun Tarlası (< torun)

Torun bilindiği gibi birinin çocuğunun çocuğu anlamındadır. Hasan Eren sözlüğünde torun sözcüğünün Ermenice (t’örn) kökenli olduğunu iddia eder.⁴⁸⁶ Ancak Gülensoy bu görüşe karşı çıkar ve “< torum [< tor + (u)n]” şeklinde tör ‘genç, toy’ kökünden getirir.⁴⁸⁷

1.3.196. Tömürler Evleri (< tömür+ler)

Türkiye Türkçesinde tömür kelimesi kullanılan bir biçim değildir. Sözlüklerde *tömür* biçimi karşımıza Uygur Türkçesinde ‘demir’ olarak çıkmaktadır.⁴⁸⁸

Tömürler adını demir kelimesi ile bağdaştırılırsa bir metal (ya da eşya) adı olup /+lAr/ çokluk eki dolayısıyla kişi, soy, aile adlarının yer adları oluşumunda etkili olduğu durumlara örnektir denilebilir. Ancak kaynak kişilere göre (KK 9 ve KK 10) bu yer adı Tömürler değil *Tömüler*’dir. Yani Çetelibük Mevki’nde olduğu gibi yine haritaları hazırlayanlarca yanlış yazılmış bir yer adıdır. Yine kaynak kişilerden aktarıldığına göre *Tömüler* bir ailenin (sülalenin) lakabıdır ve kişinin *töm töm* (zıplarcasına sallanarak) yürüyüşünü ifade eder.

1.3.197. Tüylüler Evleri (< tüy+lü+ler)

Tüy (ET. tü ~ tük ~ tüü ~ tüy)⁴⁸⁹ + lü +ler kelimesi bir sülale adı olmalıdır, buradan hareketle boy, soy, aile adı kökenlidir denilebilir.

1.3.198. Uzunbelen Mezarlığı [< uzun + belen (bèl+(e)n)⁴⁹⁰]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır. Yer şekillerinin yani coğrafi özelliklerin yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.3.199. Uzunburuntepe Mevki (< uzun + burun + tepe)

Sıfat tamlamasının sıfat olduğu bir sıfat tamlamasıdır ve yer şekilleriyle ilgilidir.

⁴⁸⁵ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (27.01.2023)

⁴⁸⁶ <http://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (30.01.2023)

⁴⁸⁷ Gülensoy; age II, torun ve torum maddeleri.

⁴⁸⁸ <https://sozluk.gov.tr> Karşılaştırmaları Türk Lehçeleri Sözlüğü (Uygurca) (15.05.2023)

⁴⁸⁹ Gülensoy; age II, tüy maddesi.

⁴⁹⁰ Gülensoy; age, belen maddesi.

Eski Türkçe döneminde uzun, usun olarak karşımıza çıkan uzun “< ü - z ‘uzun’ + -(u)n veya üz- / oz- ‘başkasından ileriye geçmek’ (DLT) -(u)n”⁴⁹¹ şeklinde morfolojik incelemesi yapılabilir.

Burun kelimesi ise organ ismi yanında “dağ doruğu, önce”⁴⁹² anlamında da kullanılmaktadır. Buradaki ‘uzunburun’ tamlamasının bir lakap mı ya da yer şeklini ifade eden bir sıfat mı olduğu sorusu aklımıza gelmektedir. Tepenin ismi olduğu anlaşıldığına göre yer şekliyle alakalı olması daha yüksek ihtimaldir. Gülensoy sözlüğünde burun kelimesini bur- ‘çevirerek kapatmak’ fiil kökünden “bur-un”⁴⁹³ etimolojisiyle açıklar. Eren ise “diyalektlerde kullanılan bura-, bur- ‘kokmak, koku vermek’ kökünden -(u)n ekiyle yapıldığını” ve Türkçede organ adlarında -n ekinin sık kullanıldığını ifade eder: bur - + -(u)n.⁴⁹⁴

1.3.200. Ütük Mevki [*< üt- (ü)k*]

Ütük kelimesinin kökü olan üt- fiili “bir şeyi, tüylerini yakmak için alevden geçirmek”⁴⁹⁵ anlamındadır. Bölge halkı (KK 2) burası yandığı için bu adı almış olabileceğini belirtmişlerdir. Yani *ütük* sözü yanık kelimesini karşılamaktadır.

1.3.201. Ütükbelen Mevki [*< üt-(ü)k + belen (bèl(e)n)*⁴⁹⁶]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır.

Ütük kelimesi bir önceki yer adında incelemiştir. Belen kelimesi de basit tanımıyla tepe sözcüğünü karşılamaktadır. Kısaca bu yer adı yer şekilleri adı kökenlidir.

1.3.202. Veyseller Evleri (< Ar. *veysel* + T. *+ler*)

Veysel Arapça veyis “yoksulluk, muhtaçlık”⁴⁹⁷ kelimesinden alıntı olup bu yer adı bir kişi adının yer adlarında kullanımına bir örnektir.

1.3.203. Yalaz Mevki (< *yalaz*)

Yalaz / *yalaza* [*< yā- ‘yanmak’ + l - a - z (+a)*] halk ağzında alev, tutuşturucu, talaş, ince, kuru odun anlamına gelen bir sözcüktür.⁴⁹⁸

⁴⁹¹ Gülensoy; age II, uzun maddesi.

⁴⁹² <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

⁴⁹³ Gülensoy; age I, burun kelimesi.

⁴⁹⁴ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

⁴⁹⁵ <https://sozluk.gov.tr> (27.01.2023)

⁴⁹⁶ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁴⁹⁷ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (24.01.2023)

⁴⁹⁸ <https://sozluk.gov.tr> (20.02.2023)

1.3.204. Yalıçam Mevki (<Rum. yalı + T. çam)

Rumca⁴⁹⁹ ve Türkçe kökenli iki sözcükten meydana gelen sıfat tamlaması biçimli bir sözcüktür.

Yapı adı ve bitki adı kökenlidir.

1.3.205. Yapraklı Tarla (< yaprak+lı + tarla)

Yer adlarında sıkça karşılaştığımız +II yapım eki alarak türemiş bitki adı kökenli yer adlarındandır. Yaprak kelimesi Clauson'a göre “yapur- fiil kökünden (tekrarlı hareket anlamında) türemiş isimdir.”⁵⁰⁰

1.3.206. Yazla Mevki [< yaz+la < (yaz+lag⁵⁰¹)]

Yazla “ > yayla”⁵⁰² yazın göçülen yaylaya verilen isimlerdendir. Yazlamak için gidilen yer olarak düşünülebilir ve “ < yaz + la”⁵⁰³ olarak morfolojisi verilebilir.

Halkın yaşamına ve kültürüne ait unsurların yer adı oluşumlarındaki etkisine örnektir.

1.3.207. Yeniörüm Mevki [< yeni + ör- (ü)m]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır.

Örüm [ör- (ü)m] kelimesi Örüm Mevkiinde ele alınmıştır.

1.3.208. Yığılhöyük Mevki (< yığ- ı + lı + höyük)

Yine sıfat tamlaması biçiminde oluşan bir yer adıdır.

Höyük kelimesi yıkılmış yerleşim bölgelerinin altında bulunduğu yayvan tepe veya toprak yığını, küçük tepe anlamlarında kullanılmaktadır. “Höyük [hüyük < üyük OT. öyük (Oğuzca)] öy- + -(ü)k ‘öy- ‘yığmak”⁵⁰⁴ biçiminde morfolojik açıklamaya tabi tutulabilir. Kaynak kişiye göre (KK 9) höyüklük yani taş yığının varlığı nedeniyle bu adı almıştır.

1.3.209. Yumruçakıl Mevki (< yumru + çakıl)

Sıfat tamlaması şeklinde oluştuğunu ve kayaç adlarının adlandırmada kullanıldığı görülmektedir. Gülensoy Uygurcada “yumburu (İKPÖ, 238) [/b/ türeme ünsüzü]” biçimini

⁴⁹⁹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

⁵⁰⁰ Clauson; age, s. 879.

⁵⁰¹ Gabain; age.

⁵⁰² <https://sozluk.gov.tr> Tarama Sözlüğü (22.01.2023)

⁵⁰³ Gülensoy; age II, yazla maddesi.

⁵⁰⁴ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (21.01.2023)

verdikten sonra kelimenin etimolojisini “< yum- (u)r - ‘yumrulaşmak’ + -u”⁵⁰⁵ şeklinde açıklar. Küçük taşlara verilen çakıl kelimesini yine Gülensoy “< çak ‘yansıma’ + (ı)l”⁵⁰⁶ olarak verir.

1.3.210. Yuvaçaltı (< *yuva* + *çaltı*)

Yuva kelimesi eski çağlardan bu yana (uya) kullanılır ve baştaki y- sesi ikincil bir sestir.⁵⁰⁷ Kısaca bu yer adı bitki adı kökenlidir.

1.3.211. Yuvalıca Mevki (< *yuva* + *lı* + *ca*)

Türemiş bir addır. Yuva eski çağlardan beri kullanılan (uya) bir kelime olup baştaki y- sesinin ikincil bir ses olduğu ifade edilmektedir. Hasan Eren’den aktarılanlara göre Clauson vb. bilginlere göre Kırgızca uyu- ‘birikmek, toplanmak’ kökü üzerinde durulabileceğini belirtir.⁵⁰⁸ Kaynak kişiye göre (KK 11) bu yer sık ormanlıktı ve yuvaya benzerdi. Burayı yuva tutanlar bu ormanlığı yuvaya benzettiği için adı bu şekildedir.

1.3.212. Zeytinlikyatağı Mevki [*Ar. zeytin* << *zeytûn* + *T. +lik* +*T. yat-* (a)k+ı]

Belirtisiz isim tamlaması biçimli birleşik bir yer adıdır. Yine bitki adlarının yer adlarında kullanımına örnek yer adlarındandır.

Zeytin Arapça kökenli alıntı bir kelimedir. Zeytinlik de zeytin ağacı dikili yeri ifade etmektedir.

⁵⁰⁵ Gülensoy II, age: yumru maddesi.

⁵⁰⁶ Gülensoy I, age: çakal maddesi.

⁵⁰⁷ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (27.01.2023)

⁵⁰⁸ Eren, 1999: yuva maddesi.

1.4. Dağ, Tepe vb. Yer Şekilleri Adları

1.4.1. Acısu Boğazı (< *acı + su*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır. ‘İçmeye elverişli olmayan tuzlu, kireçli, kükürtlü su’⁵⁰⁹ya acısu denmektedir. Muhtemelen Acısu Deresi’nin geçtiği bir boğaz olup adını da buradan almaktadır.

1.4.2. Ağalargedığı (< *ağa+lar + gedik+i*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. Meslek - unvan adları kökenli bir addır.

Gedik [kēt- ‘gedik açmak’ + (ü)k]⁵¹⁰ boşluk, çatlak anlamı yanında dağ geçidi anlamına gelmektedir.

Bölge halkına göre eski zamanlarda ağa olan insanlar buraya gelip toplanırlarmış. Bundan dolayı bu yere bu adın verildiğini ifade etmektedirler (KK 6).

1.4.3. Ahmetağa Dağı (< *Ar. Ahmet + T. ağa*)

Ahmet (Arapça övülmeye layık, övülmüş⁵¹¹) kişi adı ile oluşmuş isim tamlaması biçiminde bir birleşik addır.

Kişi adı ve unvan adlarının yer adlarında kullanılması durumuna örnek teşkil etmektedir.

1.4.4. Akçaalan Tepeleri (< *ak+ça + alan*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır: ak+ça + alan (OT. alan) “düz, açık ve geniş yer, meydan, saha”.⁵¹² Bu örnekte renk adlarının kullanıldığı görülmektedir. Akça sıfatı bu yerin “rengini veya temizliğini”⁵¹³ anlatıyor olmalıdır.

1.4.5. Akçapınar Tepesi (< *ak+ça + pınar*⁵¹⁴)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik addır.

Su ve renk adlarının yer adı olarak kullanılmasına örnektir.

⁵⁰⁹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (01.03.2023)

⁵¹⁰ Gülensoy; age I, gedik maddesi.

⁵¹¹ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (24.01.2023)

⁵¹² <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

⁵¹³ Kononov; age.

⁵¹⁴ Pınar kelimesi incelemesi için Pınarlı Mahallesi maddesine bakınız.

1.4.6. Akkorum Tepesi (< ak + korum)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır.

Korum “dağların sarp yamaçlarındaki düzlükler”⁵¹⁵in adıdır. Akkorum adında yine renk ve yer şekillerinin ad oluşumlarında etkili olduğu görülmektedir. Ak rengi burada yerin “batıda”⁵¹⁶ oluşunu niteliyor olabilir. Çünkü korum yamaçtaki düzlük olduğuna göre batı yönünde bir yamaç olabilir. Ancak halk dimağında ak renk adının batı yönünü simgelediğine dair bir bir mevcut değildir.

1.4.7. Aksazak Tepesi (< ak + sazak)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır ve bitki adı kökenlidir.

Sazak kelimesi sözlük anlamı olarak “bataklık, sazlık” anlamındadır ancak ağızlarda mersin ağacı anlamıyla da kullanıldığını biliniyor.⁵¹⁷ Mersin ağacının meyvesi aşılınmış ise beyaz aşılınmamış ise siyah renkli olmaktadır. Buradaki ak kelimesi ağacın rengiyle alakalı ise mersin ağacı anlamını ele almak gerekir.

1.4.8. Akyar Kayası (< ak + yar)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır.

Yar uçurum olup Akyar adı kayaların renginden dolayı oluşmuştur. Kısaca renk ve yer şekilleri adları ad oluşumlarında etkili olmuştur.

1.4.9. Alataşlık Tepesi (< ala + taş+lık)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır.

Ala karışık renkli anlamına gelen bir renk adıdır. Bu yer adı da yer şekillerinin renklerinin ad oluşumunda etkili olduğu örneklerdendir.

1.4.10. Ala Yazı (< ala + yazı)

Ala bir renk adı olup yazı kelimesi de “ova”⁵¹⁸ anlamına gelmektedir. Renk adı kökenli bir addır.

⁵¹⁵ <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

⁵¹⁶ Genç; age.

⁵¹⁷ Gülensoy II, age: sazak maddesi.

⁵¹⁸ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: yazı maddesi.

1.4.11. Arapbükü (< Ar. arap+bük+ü)

Arapça kökenli bir kelime olup bir halk adıdır ve ağızlarda “koyu esmer”⁵¹⁹ anlamında da kullanılmaktadır. Uyruk, halk adlarının yer adlarında kullanılmasına örnektir.

1.4.12. Arpabeleni Tepesi [*< arpa + belen (bèl+(e)n)⁵²⁰+i*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır. Arpa (OT. arpa) bir tahılın adyken belen Yeni Tarama Sözlüğü’nde (belen) “dağlık, sarp yer, dağ beli”⁵²¹ şeklinde, Derleme Sözlüğü’nde “yüksek, dağlık yerlerde görülen düzlük, açık yer”⁵²² şeklinde tanımlanmaktadır (Bölgede bu iki anlamda kullanıldığını bildiğimiz için bu tanımları aldık). Kaynak kişiye (KK 1) göre burada arpa ekilen bir tarlanın varlığı bu yere ad olmuştur. Kısacası bitki ve yer şekli kökenli yer adlarındandır.

1.4.13. Asar Tepe (< asar)

Asar “kayalık, tepe”⁵²³ anlamlarını taşır. Aksu ilçesine bağlı mahallelerde çokça karşımıza çıkan bu ad yükselti adlarının oronimlerde sıkça kullanıldığını göstermektedir.

1.4.14. Ballık Tepe (< bal+lık)

Bal kelimesine +İlk eki gelerek türemiş bir addır. Ballık sözcüğü kovan anlamına geliyor denilebilir. Bölge halkına (KK 1) sorduğumuzda buraya arı kovanları konduğu için bu adı almış olmalı demektedirler. Buna göre eşya adı kökenli yer adlarındandır.

1.4.15. Ballıkaltı Tepesi (< bal+lık + alt+ı)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Ballık sözcüğünün arı kovani koyulan yer olduğundan bir önceki maddede bahsedilmişti. Burası da yine bu durumdan ötürü bu adı almıştır.

1.4.16. Besidikmen Tepesi (< besi+dikmen)

Birleşik bir yer adıdır. Yörede hayvancılıkla uğraşan insanların hayvanlarını tuttukları, keçileri vb. tuzladıkları belirli yerler olduğunu ve bunların yer adlarına yansıdığını biliniyor. Bu yer adında da hayvanların beslendiği, tuzlandığı vs bir yer olduğu adını da buradan almış

⁵¹⁹ <https://sozluk.gov.tr> (02.02.2023)

⁵²⁰ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁵²¹ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: belen maddesi.

⁵²² <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (25.01.2023)

⁵²³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (23.01.2023)

olabileceği muhtemeldir. Besi, besleme işine verilen adken dikmen bir yer şekli adıdır. Buradan hareketle yer şekli adı kökenli ve halkın günlük işleri sonucunda oluşmuş bir yer adıdır.

1.4.17. Billen Tepesi (< *billen*)

Billen kelimesi “billenmek; yığılmak, toplanmak, birikmek”⁵²⁴ anlamlarına gelmektedir. Bu tanıma göre yığılmış bir tepeden bahsediliyor olmalıdır. Buna göre tepeyi niteleyen sıfatken adlaşmıştır ve yer adına dönüşmüştür.

1.4.18. Bitbeleni Tepe [*< bit + belen (bèl+(e)n)+i*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır: bit + belen + i.

Bit insan ve hayvan vücudunda yaşayan bir böcek adıyla bitpazarı vb. gibi benzetme yollu kullanımları da vardır. Bölge halkına göre (KK 1) bu tepenin ufak olması nedeniyle bu şekilde isimlendirilmiş olabilir.

1.4.19. Boynuz Tepesi (< *boynuz*)

Boynuz (ET. münüz) hayvanların başında bulunan organın adıyla Türkiye Türçesi ağızlarında keçi boynuzu ağacına da kısaca boynuz denmektedir.

Bu yer adında tepenin şeklinden ötürü bu adı almış olması muhtemeldir. Ancak yörede keçi boynuzu ağacının yer adlarında sık kullanıldığını da göz ardı etmemek gerekir.

1.4.20. Boynuzbeleni Tepesi [*< boynuz + belen (bèl+(e)n)+i*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır: boynuz (ET. münüz ~ mingiz < münüz)⁵²⁵ + belen [*bèl + (e)n*]⁵²⁶ + i.

Boynuz kelimesi hayvanların başındaki organ adıyla ağızlarda keçi boynuzu ağacını da karşılamaktadır. Belen ise “tepe, yüksek yer, üzeri yassı tepe, ufak tepe, sırt, bayır, yamaç, dağ eteği”⁵²⁷ anlamlarını karşılamaktadır. Kaynak kişiye (KK 1) göre buradaki boynuz keçi boynuzudur. Dolayısıyla bitki adı ve yer şekli kökenli addır diyebiliriz.

1.4.21. Boynuzlularla Tepesi (< *boynuz (münüz)⁵²⁸+lu + tarla*)

Boynuz kelimesi bir önceki maddelerde ele alınmıştır. Yöre halkına göre bu keçi boynuzu ağacından bu adı almıştır. Yani denilebilir ki bitki adlarının etkili olduğu bir addır.

⁵²⁴ Şenel, 2013: 771.

⁵²⁵ Gülensoy; age I, boynuz maddesi.

⁵²⁶ Gülensoy, 2007, belen maddesi.

⁵²⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (23.01.2023)

⁵²⁸ Gabain; age.

1.4.22. Bozburun Tepesi (< *boz* + *burun*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Bölge halkına (KK 12) göre tepede bulunan çıkıntı buruna benzetilmiş ve kayaların renginden ötürü de bu adı almıştır. Boz, gri rengini anlatan renk adı olduğuna göre renk adlarının ad oluşumlarındaki etkisine örnektir denilebilir.

1.4.23. Bozova (< *boz* + *ova*)

Boz ‘açık torak rengi, kül rengi, gri’ + “*ovā* < *ōya* < *ōy* + *a* (/v/ ↔ /y/) ‘çukur, basık, alçak yer’”⁵²⁹ kelimelerinden oluşan birleşik bir addır.

Renk adı kökenli bir addır.

1.4.24. Buzağı Tepesi (< *buz* + *ğ*)

Buzağı (ET. buzağı) “sütten kesilmemiş sığır yavrusu”⁵³⁰ anlamındadır. Hayvan adı kökenli bir addır.

Bölgede hayvancılığın yapıyor olması ve hayvanların yavrulama zamanında belli yerlere götürülmesi ele alınırsa sığırların yavrulaması için kullanılan bir yer olabileceği öne sürülebilir.

1.4.25. Bük (< *bük*)

Bük (ET., OT. bük) kelimesi ‘arazi, kıyı’ anlamına gelmektedir⁵³¹ ve burada yalın halde ad olarak kullanıldığını görüyoruz. Kısaca yer şekli adı kökenlidir.

1.4.26. Cümle Tepesi (< *Ar. cümle*)

Cümle kelimesi Arapça kökenli olup “tümce, dizge, bütün, hep, herkes”⁵³² anlamlarına gelmektedir. Kuvvetle muhtemel yörede yaşayanlar için toplanılan bir alan gibi bir anlam ifade etmektedir.

1.4.27. Çadırmersin Tepesi [*T. çadır* + *Rum. mersin* (<<*mirsini*)]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir birleşik addır.

⁵²⁹ Gülensoy; age II, ova maddesi.

⁵³⁰ <https://sozluk.gov.tr> (02.02.2023)

⁵³¹ Gülensoy; age. I, bük maddesi.

⁵³² <https://sozluk.gov.tr> (25.01.2023)

Çadır kelimesi Farsça kökenli *çāder* sözcüğünden geldiği kabul edilse de bazı araştırmacılar çat- fiiliyle ilgisinin tartışılması gerektiğini düşünmektedirler ve [OT. çaçır, çaşır. çatır (DLT)] < çāt - ır şeklini verirler.⁵³³

Mersin de Rumca *mirsini* kelimesinden alıntı⁵³⁴ olup bir bitki adıdır.

Bölge halkına (KK 1) göre eskiden sürülerini güdenler mersinlerin altında dururlarmış ve eskiden buralarda ev gibi olan bir mersin ağacı olduğunu, yağmur yağarken bile suyun altına çok sonradan akmaya başladığını, altında oyunlar oynadıklarını ifade etmektedirler. Kısacası mersin ağacının şeklinden dolayı bu adla anıldığını söylemektedirler. Bu bilgidен hareketle bitki adı kökenli bir addır denilebilir.

1.4.28. Çakmaklık Tepesi (< çak-mak+lık)

Çakmak (< çak - mak)⁵³⁵ kelimesine gelen +lık ekiyle türemiş bir addır. Bölge halkından (KK 1) aldığımız bilgiye göre bu tepeden çakmak taşı (düvenlerin altına çakılan küçük ve kesici taş) çıkarıldığı için bu tepenin adı çakmaklık olmuştur.

1.4.29. Çal Tepe (< çal)

Çal kelimesi “taşlık yer, çıplak tepe” anlamına gelmektedir. Ancak bölge halkına (KK 1) göre bitki olan çalidan dolayı adı bu olmuştur. Bu iddia kabul edilirse çalı kelimesindeki /ı/ ünlüsü “Çalı tepe” şeklinde söylenirken düşmüş olmalıdır. Yine bu bilgiye göre bitki adı kökenli bir addır.

Ancak herhangi bir ses düşmesi yoksa çal kelimesi “taşlık yer, çıplak tepe” anlamına gelen bir sözdür ve bu ad yer şekli kökenli bir ad olur.

1.4.30. Çalı Tepe (< çalı)

Bitki adı kökenli bir addır.

1.4.31 Çamlık Tepe (< çam+lık)

Bitki adı kökenli türemiş bir addır.

1.4.32. Çamlıyurt Tepesi (< çam+lı + yurt)

Sıfat tamlaması şeklinde bitki adı kökenli bir addır.

⁵³³ Gülensoy; age I, çadır maddesi.

⁵³⁴ <https://sozluk.gov.tr> (25.01.2023)

⁵³⁵ Gülensoy; age I, çakmak maddesi.

1.4.33. Çatalçam Tepesi (< çat- al⁵³⁶ + çam)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır. Dilimizde bir yol, ağaç, değnek vb. kollara ayrılan şeyler için çatal kelimesi sıfat kullanılmaktadır. Kaynak kişi (KK 1) de buradaki çamın çatal olduğunu yani dallarının ikiye ayrıldığını ifade etmektedir. Kısaca bitki adı kökenli bir addır.

1.4.34. Çatal Tepe (< çat-al)

Çatal kelimesine bir önceki maddede ele alınmıştı. Bölge halkına (KK 1) göre burada yan yana iki tepenin olması nedeniyle bu şekilde adlandırılmıştır. Eşya ~ nesne adı kökenli yer adlarındandır.

1.4.35. Çelebiyelbenisi Tepe [< T. çeleb + Ar. +î + yelbeni+(s)i]

Çelebi kelimesi Türkçe kökenli olup “< çelep / çalap ‘Tanrı, yüce kişi [< çala + apa] + Arapça î eki⁵³⁷” şeklinde oluşan bir kelimedir. Bu yer adındaki /-yelbenisi/ kısmı içinse birkaç husus söz konusudur. Kaynaklara bakıldığında *yelbe* kelimesi ‘deniz kuşu’ anlamında verilip Türkiye Türkçesindeki *yelve*⁵³⁸ kelimesiyle ilişkili olabileceği ifade edilmiştir.⁵³⁹ Bu bilgi doğru kabul edildiğinde sözcükte bir -v- ~ -b- ses değişimi olmuştur ve /çelebi + yelbe + n + i/ şeklinde bir isim tamlaması oluşmuştur. Kelime üzerine gelen +si eki de belirtme hâl (akuzatif) eki olmalıdır.

Ancak kelime *yelbe* değil de *yelben* olarak düşünülecek olursa bu kelime ile ses benzerliği bulunan ve Türk mitolojisinde erderha anlamına gelen *yelbeğen* sözcüğünü ele almak gerekecektir. Yelbeğen Altay Türklerinin inançlarında yedi başlı dev bir ejderha olarak tasvir edilen kötü ruhlu bir yaratığın adıdır.⁵⁴⁰ Yelbeğen kelimesinin anlamı olarak “erder tanrısı Yalpağan Han” ile birlikte anılmakta ve “yel (ruh, canlı) ve Büke/Böge (yiğit veya ejderha)” sözcüklerinin birleşik hali olduğu ifade edilmektedir. “Yal / Cal / Çal kökü ateş manası taşır ve ejderhaların ateş saçan yaratıklar olması ile de alakâlıdır. *Yal* sözcüğü Moğolcada cezalandırmak anlamına gelir. *Bağa / Baga* sözcüğü ise kaplumbağa gibi hayvanların sert kabuklarını ifade eder ve ejderhaların kalın derileri ve sert pullarını çağrıştırır. *Yalabımak* fiili ise ‘parıldamak’ manası taşır. *Yalpamak* fiili salınmak, *Yalpağa* ise ‘bayrak’ demektir.”⁵⁴¹

⁵³⁶ Gülensoy; age I, çatal maddesi.

⁵³⁷ Gülensoy; age I, çelebi maddesi.

⁵³⁸ Yelve: florya, ispinozgillerden, tüyleri yeşilimsi, ağaçlık ve fundalıklarda yaşayan, güzel ötüşlü bir kuş (<https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük) (24.05.2023)

⁵³⁹ Yıldız, 2017: 2272-2290.

⁵⁴⁰ Duman: 482-493.

⁵⁴¹ Karakurt, 2011: 320.

Bahaeddin Ögel'e göre bu kelime *Yel Büke*'dir. Ögel'den aktarıldığına göre Türklerde “yel” *cin* demektir ve “yelbeğen” de *dev* manasındadır.⁵⁴²

Bu yer adındaki /yelbe ~ yelben/ kısmının hangi sözcükle ilgili olduğu tespit edilememiştir. Kaynak kişiler (KK 7 ve KK 10) bu yerin adının ne demek olduğunu bilmediklerini ifade etmektedirler. Yapılan araştırma sonucu ulaşılan ve ses benzerliği olan kelimelere göre bu yer adı hayvan adı kökenli (yelve) veya halk inançları (yelbeğen) kökenlidir.

1.4.36. Çiçeklitaş (< çiçek+li + taş)

Bitki adı kökenli bir kayaç adıdır. Çiçek kelimesi bitki adıdır ve kökeni “< çéç- (< *seç-) + ek”⁵⁴³ biçiminde verilebilir.

1.4.37. Çingen Tepesi (< çingen)

Çingene, Kıpti, Roman olarak da anılan Çingen kelimesi bir topluluk adıdır⁵⁴⁴. Buradan hareketle topluluk adı kökenli yer adı diyebiliriz.

1.4.38. Çompara Tepesi (< T. çom + Far. para)

Bu tepenin adı Türkçe ve Farsça kökenli iki sözcükten oluşan birleşik bir yer adıdır. Çom kelimesinin halk ağzında ‘küme, yığın’⁵⁴⁵ anlamına gelir. Para kelimesi de Farsça ‘pāre’den alıntıdır.⁵⁴⁶ Çompara da “para yığını” anlamında kullanılmış olabilir. Kaynak kişiye göre (KK 6) “bu yerde (*Compara* olarak ifade ediliyor) eskiden para taşı denilen bir taş varmış (ören yeri gibi). Bu nedenle bu adı almış olmalıdır. Sözlük anlamı ve bu ifade uyduğu için eşya adı kökenli bir yer adıdır denilebilir.

1.4.39. Çorak Tepe (< çor+ak)⁵⁴⁷

Verimsiz anlamına gelen çorak kelimesi tepeyi niteleyerek ad olmuştur.

1.4.40. Çürüktaş Tepesi (< çürü-k + taş)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır: çürük (< çürü - k) + taş.

Çürük kelimesi bozuk anlamında olabileceği gibi sağlam olmayan anlamını da karşılamaktadır. Kayaç kökenli bir ad olup taşın özelliği de adlandırmada etkili olmuştur.

⁵⁴² Ögel, 1995: 567.

⁵⁴³ Atmaca, age., s. 841.

⁵⁴⁴ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.01.2023)

⁵⁴⁵ Gülensoy; age I, çom maddesi.

⁵⁴⁶ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük

⁵⁴⁷ Gülensoy; age I, çorak maddesi.

1.4.41. Damlarca Tepesi (< *damla-r+ca*)

Damlarca “tepesinden, kenarlarından su sızan, damlayan mağara, kaya kovuğu”⁵⁴⁸ anlamına gelmektedir. Kelime morfolojisi “damla - r + ca” şeklinde olmalıdır. Zeynep Korkmaz’a göre “+CA ekinin ‘görecelik, eşitlik’ işlevinden kalıplaşma yoluyla ‘göre = bir şey için, bir şeye mahsus’ işlevinde /+IIk/ ekine koşut bir yapım eki özelliği kazanmasıyla türettiği bazı adlar vardır.”⁵⁴⁹ Bu tanıma örnek olarak verdiği “damlaca” kelimesi bahsedilen yer adındaki Damlarca kelimesi ile aynı anlamda verilmektedir. Buna göre kelime türemiş bir kelime olup yer şekli kökenli bir yer adıdır.

1.4.42. Damyığı Tepesi (< *dam + yık- (i)k+ı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde birleşik bir yer adıdır. Yapı adı kökenli adlardandır.

1.4.43. Darıcıbük [< *darı (ET. tariğ ‘ekin’ < tarı- ‘ek-’ + ığ)⁵⁵⁰ + cı + bük]*

Bitki adı kökenli bir yer şekli adıdır.

1.4.44. Delik Tepe [< *del- (<tel-) + -(i)k⁵⁵¹*]

Delik kelimesi del- fiilinden türemiş bir isimdir. Yöre halkından (KK 1) aldığımız bilgiye göre tepedeki kayalarda bir delik olması nedeniyle bu adı almıştır.

1.4.45. Delikdeliğinalı Tepesi (< *del-(i)k + del-(i)k + i + nal+ı*)

Tamlayanı belirtisiz tamlaması biçiminde oluşan belirtisiz isim tamlamasıdır.

Delik kelimesinden bir önceki maddede bahsedilmiştir. Nal da Arapça kökenli bir kelimedir.⁵⁵²

Bu tepe adı bu haliyle tuhaf bir kelime olarak durmaktadır. Niçin delik kelimesi iki kere kullanılmış sorusu aklımıza gelmektedir. Yer şekillerinin nesnelere benzetilmesiyle oluşmuş olmalıdır.

1.4.46. Deliyurt Tepesi [< *deli (OT. telü ~ telve)⁵⁵³ + yurt (OT. yurt)]*

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır. Kuvvetle muhtemel unvan, lakap kökenli bir yer adıdır.

⁵⁴⁸ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (19.03.2023)

⁵⁴⁹ Korkmaz; age, s. 123.

⁵⁵⁰ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (19.03.2023)

⁵⁵¹ Gülensoy; age I, delik maddesi.

⁵⁵² Kanar, 2008: na’l نعل maddesi.

⁵⁵³ Gülensoy; age I, deli maddesi.

1.4.47. Dikicik Tepe (< *dikicik*)

Dikicik kelimesi halk ağızlarında “< dahacık, dâhâcık”⁵⁵⁴ yerine işte, şurada anlamlarınca kullanılan bir kelimedir. Ancak ‘dik’ sözcüğü ile ses benzerliği de göz ardı edilmemelidir.

1.4.48. Dikmen Tepe [*< dik (< tik) + men*]⁵⁵⁵

Dikmen sözcüğü “koni biçiminde tepe” demektir ve bölge halkı (KK 1) da bu anlamı doğrulamaktadır. Burada yer şeklinin bir özelliği adlandırmada etkili olmuştur.

1.4.49. Dikilitaş Tepesi (< *dik+ (i)l- i+ taş*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir isimdir.

Bölgede dikilmiş bir taş olabileceği bilgisine ulaşamadı ancak Aksu ilçesinin merkezi Perge harabeleri üzerine kurulmuştur ve yer adlarına bir göz atıldığında höyük vb. gibi adlandırmalarla karşılaşmaktayız. Yani burada dikilmiş bir taş ya da bir eser olabileceği muhtemeldir.

1.4.50. Diş Taşlar (< *diş*)

Diş ağızda bulunan çiğnemeye yarayan organların adıdır. Taşların dişe benzetilmesi sebebiyle bu adı aldığı açıktır. Organ adı kökenli bir addır.

1.4.51. Domalanlı Tepesi (< *domalan+lı*)

Yer adlarında sıkça karşımıza çıkan +II yapım eki olarak türemiş bir addır.

Domalan, “bozkır ve benzeri arazilerde ilkbahar aylarında yetişen, gelişimini toprak altında tamalayan, gövdesi yumru biçiminde, asklı bir tür mantar; yer mantarı, keme”⁵⁵⁶ anlamına gelmektedir. Bunun yanında “Domalan”⁵⁵⁷ olarak bilinen yörük grubunun olduğu da kaynaklarda öne çıkmaktadır.

Hasan Eren, etimolojik sözlüğünde domalan kelimesinin “mantar” anlamını verdikten sonra Türke top kökünden geldiğini ve bu kökten topak, tombul, tomurcuk gibi kelimelerin türediğini belirtir.⁵⁵⁸

⁵⁵⁴ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (26.03.2023)

⁵⁵⁵ Gülensoy; age I, dikmen maddesi.

⁵⁵⁶ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (24.01.2023)

⁵⁵⁷ Türkay; age. s.287.

⁵⁵⁸ Eren, 1999: domalan maddesi.

1.4.52. Döllük Tepesi (< *döl+lük*)

Döl kelimesi “yavru, nesil, soy”⁵⁵⁹ anlamına gelmektedir. Döllük de koyun, keçi vb. hayvanların döl zamanında kapatıldığı yer demektir ve hayvancılık yapanlar döl zamanında hayvanları belli bir yere taşıyıp orada tutmaktadırlar. Bu amaçla kullanılan yerler hayvancılığın yaygın olduğu yerlerde bulunmaktadır. Kısacası bu yer adı insanların günlük işleri ve ihtiyaçlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.4.53. Eylik Tepesi [*< iyi (ädgü)*⁵⁶⁰+*lik*]

Eylik kelimesi Eylik Evleri’nde incelenmiştir.

1.4.54. Fettanlarasarı Tepesi (< *Ar. fettan+ T. +lar + T. asar+ı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş adlardandır.

Fettan Arapça kökenli olup “fitne ve fesada teşvik eden, karıştırıcı, çokbilmiş; gönlü kendine çeken, kendine hayran eden, cilveli, cazibeli (kimse)”⁵⁶¹ anlamlarına gelmektedir. Asar kelimesi de Türkçe “kayalık, tepe”⁵⁶² anlamına gelen kelimedir.

Aslında Karaöz mahallesinde Asar tepe olarak bilinen ve iki tane olan tepe haritalara Fettanlarasarı ve Kavurgacılarasarı⁵⁶³ olarak alınmıştır. Bu iki tepenin arasından bugün Antalya - Isparta karayolu geçmektedir. Fettanlar (bölgede bilinen adıyla Fettenler) mahallesi tarafındaki tepenin Fettanlarasarı, yolun diğer tarafındaki yani Kavurgacılar mahallesi tarafındaki tepenin de Kavurgacılarasarı adıyla alındığı bellidir. Bu iki mahallenin birinin adı değişmiş olmakla beraber mahalle tüzel kişiliğinin bulunmaması ancak hala halkta biliniyor olması nedeniyle haritalara bu şekilde yansımış olmalıdır.

1.4.55. Gedicek Tepesi (< *gedi(k) +cek*)

Tepenin (muhtemelen kayaçların) bir özelliği adlandırmada etkili olmuştur.

1.4.56. Geren Tepe (< *geren*)

Geren “kuruyunca çatlayan toprak, verimsiz, tuzlu, killi toprak”⁵⁶⁴ anlamına gelmektedir. Kaynak kişiye göre (KK 9) bu yer verimsiz, tuzlu, balçık şeklinde bir toprağa sahiptir ve bu nedenle bu adı almıştır. Bu tanımlamaya göre bölgenin özellikleriyle ilgili yer adlarındandır denilebilir.

⁵⁵⁹ <https://sozluk.gov.tr> Tarama Sözlüğü (24.01.2023)

⁵⁶⁰ Gabain; age.

⁵⁶¹ <http://lugatim.com/s/Fettan> (07.03.2023)

⁵⁶² <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (25.01.2023)

⁵⁶³ bk. Kavurgacılarasarı Tepesi.

⁵⁶⁴ <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

1.4.57. Gödeşbeleni Tepesi [*< gödeş + belen (bèl+(e)n)⁵⁶⁵ + i*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır.

Gödeş kelimesi ağızlarda “semiz, etli, şiş karınlı”⁵⁶⁶ anlamlarında kullanılmaktadır. Bölge halkına gödeş kelimesi sorulduğunda bu anlamı doğrulamaktadırlar.

Bu tepenin bulunduğu yer Gödeşbeleni olarak haritada karşımıza çıkmaktadır ancak bu bölgede bu yer Gödeşler köyü olarak bilinmektedir. Bölge halkı da bu yeri Gödeşler olarak adlandırmaktadırlar (KK 1). Yani soy, sülale adının yer adı oluşumunda etkili olduğu bir örnektir denilebilir.

1.4.58. Gökbelen Tepesi [*< gök + belen (bèl+(e)n)⁵⁶⁷]*

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Belen bir yer şekli adı olup Gökbelen kısaca renk ve yükselti adlarının adlandırmalarda etkili olduğu örneklerdendir.

1.4.59. Gökbüğet Tepesi [*< gök + büğet (< böğe - t)*]

Büğet halk ağızlarında “su birikintisi, gölcük, bataklık; bent” anlamında olup Eren’den aktarılanlara göre *böğemek* ‘suyu önüne bent yaparak toplamak’ fiilinden türemiştir⁵⁶⁸. Buna göre bu yer adı renk ve su adlarının yer adlarında kullanılması durumlarına örnek teşkil etmektedir.

1.4.60. Gökçe Tepe (< *gök+çe*)

Gökçe renk adı olup aynı zamanda güzel anlamına gelmektedir. Burada tepenin toprağı ya da kayacının rengi ifade ediliyor olmalıdır. Bu yönden bakılırsa renk adı kökenli bir addır.

1.4.61. Gökseki Tepesi (< *gök + seki*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Seki (OT. sekü) basamak biçimindeki yeryüzü şekillerine verilen addır. Türkiye Türkçesi “toprak üstündeki yükseklik; ormanlık, kayalık ya da dağ başındaki düzlük vb.”⁵⁶⁹ gibi anlamları da bulunmaktadır. Renk adı ve yer şekilleri adlarının adlandırmalarda kullanılması durumuna örnek teşkil etmektedir.

1.4.62. Gölcük Tepesi (< *göl+cük*)

Su şekillerinin yer adı oluşumlarında etkili olduğu durumlara örnektir.

⁵⁶⁵ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁵⁶⁶ <https://sozluk.gov.tr> (24.01.2023)

⁵⁶⁷ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁵⁶⁸ Eren, 1999: büğet > büvet maddesi.

⁵⁶⁹ Gülensoy; age II, seki maddesi.

1.4.63. Gözlektaş (< göz+lek + taş)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Gözlek, gözetleme yeri anlamına gelir⁵⁷⁰ ve eskiden çobanların koyun, keçi vb. hayvanlarını güderken gözledikleri, izledikleri yerleri ifade eder. Halkın günlük iş ve yaşayışlarının yer adı oluşumlarındaki etkisine örnektir.

1.4.64. Gücükler Ovası (< küçük+ler)

Yerel ağızlarda küçük (OT. küçük < kiçi ‘yansıma’ +g)⁵⁷¹ kelimesi ‘gücük, güccük’ şeklinde dillendirilmektedir. Bölge halkının (KK1) anlattığına göre küçük ‘gücük’ namlı bir adamın tarlası vs. ‘Gücükler’ şeklinde anılmaktadır. Lakapların yani kişi adlarının yer adlandırılmalarında kullanılmasına örnektir.

1.4.65. Güre Tepe (< güre)

Bölge halkına (KK1) güre sözcüğünün anlamı sorulduğunda “vahşi, eğitilmemiş, işe alışmamış”⁵⁷² tanımını doğrular haldedir. Ancak “Güre tepe” şeklinde sorulduğunda güre ormanlık olduğu için o adı almıştır demektedirler. Yani bölge halkına göre buradaki güre “güre” kelimesinden türemiş ve güre ormanlık, çalılık olması nedeniyle bu tepenin adı olmuştur.

1.4.66. Hatipler Beleni (< Ar. hatip << haṭīb + T. +ler)

Arapça *haṭīb* konuşmacı, hutbe okuyan anlamında alıntı bir kelimedir. Meslek adlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu adlardandır.

1.4.67. Havutlutaş Tepesi (< Far. havut + T. +lu + T. taş)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Havut, Farsça deve semeri anlamına gelir. Etimoloji çalışmalarında Farsça kökenli olduğunu savunanlar olduğu gibi Türkçe olup “ ET. kovı ‘boş, kof, oyuk’ + t”⁵⁷³ şeklinde türemiş bir kelime olduğunu savunanlar da vardır.

Taşın havuta benzerliği nedeniyle bu adı alan tepe için kayaç adı kökenli bir ada sahip olduğu söylenebilir.

1.4.68. Helvacı Tepesi (< Ar. helva + T. +cı)

Arapça kökenli helva (ḥalvā) sözcüğünün Türkçe +CI ekiyle türemiş ve meslek adı haline gelmiş şeklidir. Meslek adlarının yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

⁵⁷⁰ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (20.05.2023)

⁵⁷¹ Gülensoy; age I, küçük maddesi.

⁵⁷² Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: güre maddesi.

⁵⁷³ Gülensoy; age I, havut maddesi.

1.4.69. İlginliada Tepesi (< *ilgin* + *lı* + *ada*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır.

İlgin (< yılgin) bir ağaç adı olup ada sözcüğü de etrafı suyla çevrili kara parçasını tanımlamaktadır. Kısaca bitki ve yer şekilleri kökenli bir addır.

1.4.70. İki Tepe (< *iki*)

Yan yana iki tepenin bulunması nedeniyle bu adı almış olup sayı adının yer adlandırmalarında etkili olduğu bir örnek teşkil etmektedir.

1.4.71. İkiz Tepe [*iki* < *iki* < *eki* + *z*]⁵⁷⁴

İkiz kelime anlamı olarak “bir çift, aynı cinsten iki tane”⁵⁷⁵ demektir. İki tane tepenin yanyana bulunması nedeniyle bu ad almış olmalıdır.

1.4.72. İkizoluk Tepesi (< *iki* < *eki* + *z* + *oluk*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. Oluk bir ırmak, pınar anlamında kullanılmaktadır. Buradan yolsa çıkarak su adlarının yer adı oluşumunda etkili olduğu örneklerdendir diyebiliriz.

1.4.73. İnönü Tepesi (< *in* + *ön* + *ü*)

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde birleşik bir addır. İn kısaca küçük mağara anlamına gelmektedir ve bu yer adı yer şekillerinin yer adlandırmalarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.4.74. İsmil Tepesi (< *İbr. ismil* < *ismail*)

İsmail kişi adı ağızlarda İsmil gibi biçimlerde söylenmektedir. İsmail yani İsmil adı İbranice kökenli olup “Tanrıyı işiten”⁵⁷⁶ anlamına gelmektedir.

1.4.75. Kale Tepe (< *Ar. kale*)

Kale Arapça kökenli yapı anlamının yanında ağızlarda sincaba verilen addır.⁵⁷⁷ Büyük ihtimalle bu ad Arapça kökenli ve yapı anlamına gelen kaledir. Yani yapı kökenli bir addır.

1.4.76. Kapaklıca Tepe [*kapak* < *kā* - *p* ‘kapamak’ + *ğ(a)k*]⁵⁷⁸ + *lı* + *ca*]

Türemiş bir ad olup eşya adı kökenli adlardandır.

⁵⁷⁴ Gülensoy; age I, ikiz maddesi.

⁵⁷⁵ <https://sozluk.gov.tr> Tarama Sözlüğü (24.01.2023)

⁵⁷⁶ <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (24.01.2023)

⁵⁷⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

⁵⁷⁸ Gülensoy; age I, kapak maddesi.

1.4.77. Kaplan Bükü (< kaplan)

Kaplan yırtıcı bir hayvan olup kelimenin etimolojisine dair çeşitli görüşler mevcuttur. Aslan, sırtlan gibi benzer yırtıcı hayvan adlarının kelime sonundaki -an, -lan ekleriyle çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Ancak kesin bir görüşe varılamamıştır.⁵⁷⁹ Bu görüşün yanında kelimenin *la-* kuvvetlendirme ekiyle *kap-* fiilinden türemiş olabileceği de öne sürülmektedir.⁵⁸⁰

Bu yer şekli adı hayvan adı kökenlidir.

1.4.78. Karabük (< kara+bük)

Bük bir yer şekli adıdır ve kara kelimesi sıfatken bu büke ad olmuştur. Bük kelimesini niteleyen kara sıfatı kuvvetle muhtemel “büyük, iri veya yüksek”⁵⁸¹ oluşunu anlatmaktadır.

1.4.79. Karacamurun Dağı (< kara+ca + murun)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır. Karaca kelime anlamıyla bir hayvan adıdır ancak buradaki kara renk adının +CA eki almış bir sıfat olduğu görülüyor. Murun da burun kelimesi olmalıdır. Büyük ihtimalle yer şekli çıkıntısından dolayı buruna benzetildiği için bu adı almıştır. Bu sebepten dolayı organ adı kökenli bir yer adıdır denilebilir.

1.4.80. Karaçatlak Bükü (< kara + çat ‘yansıma’ +la- k.⁵⁸²)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşan birleşik bir addır. Yer şekillerinin ve renk adlarının adlandırmalarda etkili olması durumuna örnektir. Kara sıfatı çatlağın “büyüklüğünü veya korkutucu”⁵⁸³ oluşunu anlatıyor olmalıdır.

1.4.81. Karadayı Tepesi (< kara + dayı)

Dayı annenin erkek kardeşi anlamına gelmekte olup Gülensoy’a göre “< OT. tağay (DLT) < t̄ay ‘anne tarafından akraba’”⁵⁸⁴ kökünden gelmektedir. Karadayı sözcüğünün bir şahıs lakabı olması muhtemeldir ve bu durumda şahıs adı kökenli bir addır diyebiliriz. Kara sözcüğü şahsın esmerliğini veya “baş, ulu, güçlü, kuvvetli”⁵⁸⁵ oluşunu ifade ediyor olmalıdır.

1.4.82. Karahayıt Ovası (< kara + hayıt)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır.

⁵⁷⁹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (24.01.2023)

⁵⁸⁰ Besli, 2010.

⁵⁸¹ Kononov; age.

⁵⁸² Gülensoy; age I, çatlak maddesi.

⁵⁸³ Kononov; age.

⁵⁸⁴ Gülensoy; age I, dayı maddesi.

⁵⁸⁵ Kononov; age.

Hayıt kelimesi Hayıtlık mevkinde incelenmişti. Bu ad da bitki adı kökenli bir addır. Kara rengi hayıt bitkisinin rengini nitelediği gibi çok ve sık oluşunu da niteliyor olabilir.

1.4.83. Karataş Mağarası (< *kara + taş*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olmakla birlikte renk ve kayaç adı kökenli bir addır. Bu mağara Yeşilkaraman Mahallesi sınırları içerisinde, Antalya merkeze 23. km uzaklıkta bulunmaktadır. Mağaranın turizm işleri ile mağarayı 2011 yılında işletmeye açan ve mağaranın adını aldığı Karataş ailesi ilgilenmektedir. 213. km uzunluğa sahip mağara MÖ 333 yılında Büyük İskender döneminde yapılan Sagalassos çıkarmasında silahların muhafaza ve yaralı askerlerin şifalı çamurla tedavi edilmesinde kullanıldığına inanılmaktadır. Mağara içerisinde “Şeytan Deliği, Şifalı Çamur, Aşk Çeşmesi, Bekir Kuyusu, Barış Gölü” bölümleri bulunmaktadır. Yine mağara ile ilgili “Yörük kızı Elif ile köyün delikanlısı ‘Asi’lerin Kerim” adlı gençlerin hikâyesi ziyaretçilere anlatılmaktadır.⁵⁸⁶

1.4.84. Kare Tepe (< *Fr. kare << carré*⁵⁸⁷)

Tepenin şekli yönünden niteleyen sıfat adlaşmıştır.

1.4.85. Kavurgacılarasarı Tepesi (< *kavur-ga+cı+lar + asar+ı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır. Kavurgacılar kelimesi Kavurgacılar Mahallesi’nde ele alınmıştı.⁵⁸⁸ Fattanlarasarı Tepesi maddesinde açıklandığı gibi bölge halkınca Asar Tepe olarak bilinen iki tepeden bir diğeri de bu Kavurgacılarasarı tepesidir. Fattanlarasarı maddesinde bahsedildiği gibi Kavurgacılar Mahallesi tarafında bulunan tepeye bu ad verilmiştir.

1.4.86. Kayacık Tepe (< *kaya + cık*)

Kaya kelimesinin küçültme eki almış halidir. Kayaç adı kökenli bir addır.

1.4.87. Keçilik Tepesi (< *keçi + lik*)

Hayvan adlarının yer adlandırmalarında kullanılması durumu örneklerindedir ve yine yer adlarında sık karşılaştığımız +IIk ekinin bulunduğu adlardandır.

⁵⁸⁶ Detaylı bilgi için bk. <https://www.gittikezdik.com/2021/03/karatas-magarasi.html?m=1> (14.10.2022)

⁵⁸⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (14.05.2023)

⁵⁸⁸ bk. Kavurgacılar Mahallesi.

Keçi kelimesinin (ET. äçkü ~ OT. eçkü) keçileri çağırma için “keç keç” kökünden geldiği iddia edildiği gibi eski biçimi eçkü ~ eçkinin yine keçileri çağırma sesi “eç eç” kökünden geldiğini ve keçi biçiminin Oğuzca hali olduğu yönünde iddialar vardır.⁵⁸⁹

1.4.88. Kelbük (< *kel+bük*)

Kel sözcüğü halk ağızlarında ufak, küçük anlamıyla da kullanılmaktadır. Burada yer şekli olan bük kelimesini niteleyen bir sıfat olarak adlaştırmıştır.

1.4.89. Kemel Tepe (< *Ar. kemall*)

Kemel kelimesi zannımızca Arapça ‘tam ve olgun olma, mükemmellik’ manasındaki kemal kelimesinden geliyor olmalıdır. Kemal kelime sonundaki ince /l/ sesi nedeniyle ağızlarda bu tür kullanımlara uğramış olmalıdır. Kısaca kişi adı kökenli bir addır denilebilir.

1.4.90. Kemer Tepe (< *Far. kemer*)

Kemer Farsça kökenli bir kelimedir. Kemer, kuşak, bel bağı gibi anlamları yanında yer adlarında da kullanılan bir kelimedir. Yöre halkı (KK 1) kemer kelimesinin boğaz, uçurum gibi dağ veya tepe yamaçlarındaki düz bölge için kullanıldığını belirtmektedir. Yani tepelere bu özelliği nedeniyle bu ad verilmiş ve kemer sözcüğü yer şekli adı anlamı kazanmıştır diyebiliriz.

1.4.91. Kemerli Tepe (< *Far. kemer + T. +li*)

Türemiş bir ad olup bir önceki maddede açıklandığı gibi yer şekilleriyle alakalı bir yer adıdır.

1.4.92. Keneveli Tepesi (< *T. kene + Ar. veli*)

Kişi adlarının yer adlandırılmalarında etkili olduğu örneklerdir. Kaynak kişiye (KK 1) göre bu tepenin olduğu mevkide Kene Veli lakaplı biri yaşamaktaydı ve adı da muhtemelen buradan gelmektedir.

1.4.93. Kepez Tepe (< *kepez*)

Kepez kelimesi “ (< kapa ‘kaba ve yüksek olan her nesne’ DLT + z) 1. yüksek tepe, dağ; 2. dağların oyuk, kuytu yerleri”⁵⁹⁰ anlamına gelmektedir. Buna göre yer şekli adlarıyla ilgili yer adlarındandır.

⁵⁸⁹ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (25.01.2023)

⁵⁹⁰ Gülensoy; age, kepez maddesi.

1.4.94. Kepezboğazı Tepesi (< kepez + boğaz+ı)

Belirtisiz isim tamlaması kökenli birleşik bir ad olup yer şekilleri adı kökenlidir.

1.4.95. Kesmelinin Tepesi (< kesme+li+nin)

Kaynak kişiye göre (KK 1) Kesmeli diye bir yer adı mevcuttur. Bur yer tespit edilemedi ama kelimedeki +II yapım eki bunu doğrular niteliktedir. Kesme (< kes-me ‘palamut’)⁵⁹¹ bir bitki adıdır dolayısıyla bu yer adı da bitki adı kökenlidir.

1.4.96. Kevkebeleni [< kevke + belen (bèl+(e)n)⁵⁹² +i]

Kevkedağı ile Kevkebeleni aslında aynı yerde aynı yükseltide bulunmaktadırlar. Taşlık, dağlık kısmı dağ veya tepe olarak anılırken düzlük ve topraklı kısmı belen olarak bilinmektedir (KK 1).

Sözlüklere göre kevke sözcüğünün anlamı “sarı sümbül”⁵⁹³ şeklinde verilmektedir. Ancak “kevke taşı” olarak adlandırılan ve volkanik patlamalar sonucu oluşan bir taş türü de vardır.⁵⁹⁴ Yöre halkının kelimenin anlamını bilmediğini ifade etmesi nedeniyle hangi anlamda kullanıldığı tespit edilememiştir.

1.4.97. Kevkedağı Tepesi (< kevke + dağ+ı)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır. Kevke adıyla ilgili ayrıntılı bilgi Kevkebeleni maddesinde yer almaktadır.

1.4.98. Kıbrıslı Ovası (< kıbrıs+lı)

Kıbrıs bilindiği üzere özel bir ad olup Kıbrıslı da ada halkından olan kimseye verilen addır. Buna göre kişi, boy, soy, cemaat adı kökenlidir denilebilir.

1.4.99. Kısarak Gediği (< kısarak)

Kısarak bugün dişi at anlamını karşılamaktadır. Kelimenin etimolojisine bakıldığında kısarak < kısır ‘döl vermeyen’ - (a)k ‘küçültme eki’ biçiminde ayrılır. Bu durum ele alındığında kelimenin eskiden kulunlamamış genç dişi atlar için kullanıldığını ancak zamanla genel olarak dişi at anlamını kazandığını anlarız.⁵⁹⁵

Kısacası hayvan adı kökenli bir addır.

⁵⁹¹ Gülensoy; age, kesme maddesi.

⁵⁹² Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁵⁹³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (25.01.2023)

⁵⁹⁴ <https://www.google.com/amp/s/m.sabah.com.tr/mus/2022/08/12/kevke-tasinin-cikarilmasina-baslandi/amp> (30.05.2023)

⁵⁹⁵ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

1.4.100. Kıraç Tepe (< *kıraç*)

Kıraç verimsiz, taşlık arazi için kullanılan bir addır. Burada da tepeyi niteleyen bir sıfatken adlaşmıştır.

1.4.101. Kızılhöyük Tepesi (< *kızıl + höyük*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olup renk adı kökenlidir. Kızıl (kız + sıl) rengi bu yer adında “güney yönü”⁵⁹⁶ veya sadece toprağın rengini belirtiyor olmalıdır.

1.4.102. Kızılova (< *kızıl + ova*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır. Ova çukurda kalmış geniş veya dar düzlük adıdır ve bu yer adı renk adı kökenlidir.

1.4.103. Kızılyapı Tepesi (< *kızıl + yap-ı*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Renk adı kökenli bir addır. Kızıl rengi (ya da kırmızı) Türk inançlarında güney yönünü temsil etmektedir.⁵⁹⁷ Ancak bu yer adında bu anlamda kullanıldığı düşünülmemektedir. Eğer rengini nitelemiyorsa bir olumsuzluk anlamı katıyor olabilir (yörede kullanılan *kızıl diş* deyimini kötü insan, yaramaz kişi anlamında kullanılmaktadır, burada da buna benzer bir anlam içeriyor olabilir).

1.4.104. Kızkapan Tepesi (< *kız + kap-an*)

Sıfat-fiil ile oluşmuş birleşik bir addır.

Bölge halkına (KK 1) göre eski zamanlarda bir kız ve oğlan birbirlerini sevmişler ancak kızını oğlana vermemişler, kız da bu tepede kaybolmuş. Bu tepenin adının oradan gelebileceği söylenmektedir. Yine kaynak kişiye göre (KK 10) bu tepenin içinde uzun oyuklar, inler varmış ve belki bu oyuklardan kız kaçırılmıştır. Bu nedenle de bu adı almıştır. Kısacası halk inanışları kökenli yer adlarındandır.

1.4.105. Kirişli Tepe (< *kiriş+li*)

Kiriş taşlar arasında biten, pırasaya benzeyen bir çeşit otun adıdır.⁵⁹⁸ Bu yönden bu ad için bitki adı kökenlidir diyebiliriz.

1.4.106. Koca Tepe (< *koca*)

Koca kelimesi tepeyi niteleyen bir sıfatken adlaşmıştır.

⁵⁹⁶ Kononov; age.

⁵⁹⁷ Genç; age.

⁵⁹⁸ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (20.01.2023)

1.4.107. Kocabelen Tepesi [*<koca + belen (bèl+(e)n]*

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır ve yer şekli adı kökenlidir.

1.4.108. Kocabük (*< koca+bük)*

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır. Bük, bir yer şekli adıdır. Koca sıfatı da onu nitelemektedir.

1.4.109. Kocayatak Tepesi [*< koca + yat-(a)k]*

Sıfat tamlaması şeklinde birleşik bir addır. Yatak kelimesi eşya anlamının yanında akarsuların aktığı yerin adıdır. Muhtemelen yer şekli olan yatak kelimesinden bu ad oluşmuştur ve böylece yer şekli kökenli bir addır diyebiliriz.

1.4.110. Kovanlık Tepe (*< kovan+lık)*

Arıcılıkla uğraşanlar kovanları belli yerlere koymaktadırlar. Burada da kovan koyulan bir yer olduğu için bu tepenin bu adla anıldığı bellidir. Bu yönden eşya adı kökenli bir addır.

1.4.111. Koyun Taşı (*< koyun)*

Hayvan adı kökenli bir addır. Koyun kelimesi tarihi gelişimini “koni > koñ; koñ > kon; koñ > koyn > koyın, koyun”⁵⁹⁹ biçiminde göstermiştir. Koyun biçiminin kökeni olarak da “kōn + (u)n”⁶⁰⁰ şeklinde verilmektedir.

1.4.112. Koyunyalı Tepesi (*< koyun + yal+ı)*

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik addır.

Koyun kelimesi bir önceki maddede incelenmiştir. Yal kelimesi “inek, köpek vb. hayvanların yiyeceği”⁶⁰¹ anlamına gelmektedir ve bazen hayvanlara yiyecek koyulan kaba da bu ad verilmektedir. Burada yapı anlamına gelen yalı kelimesi ile ilgili bir iz bulunamadığından kelimenin *yal+ı* biçiminde olduğu ve koyun otlatılan bir yer ya da vb. bir durumla ilgili olduğu düşünülmektedir. Kısaca hayvan adı kökenli bir addır.

1.4.113. Köklübucak Kayası (*< kök+lü + bucak)*

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir adıdır. Ağaçların köküne kısaca kök dendiğini bilmenktedir. Bucak kelimesi de Karabucak Mevkiinde incelemiştir.⁶⁰² Yani kelime köklü yer

⁵⁹⁹ Besli; age., s. 70.

⁶⁰⁰ Eren, 1999: koyun maddesi.

⁶⁰¹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (02.03.2023)

⁶⁰² bk. Karabucak Mevki.

(ağaç köklerinin olduğu yer) anlamına gelmektedir ve bu yönden bitki kökenli bir yer adı olarak düşünebiliriz.

1.4.114. Kömürlük Tepesi [*< kömür (köy-mür)⁶⁰³+lük*]

Kömür kelimesi Kömürcüler mahallesinde incelenmiştir.

Eşya adı kökenli bir addır denebilir.

1.4.115. Kumbağın Tepe (*< kumbak+ın*)

Kaynak kişiye (KK 2) göre *kumbak* kelimesi, yörede bilinen birinin lakabıdır ve o kişi ile ailesinin yerleştiği yer onun adıyla bilinmektedir. Bu bilgiden hareketle kişi adı kökenli bir yer adıdır denilebilir. Kelime anlamının ise yerel ağızlarda “göz çukuru”⁶⁰⁴ olduğu görülmektedir.

1.4.116. Mercimek Tepesi (*< Far. mercimek << merdumek*)

Bitki adı kökenli bir addır.

1.4.117. Nizâlı Tepe (*< Ar. niza+lı*)

Arapça *nizâ* ‘çekişme, kavga, anlaşmazlık, ihtilaf’⁶⁰⁵ anlamındadır. Nizâlı kelimesi de sıfat olup ihtilafli anlamındadır. Kuvvetle muhtemel bu yer ihtilafli ya da geçmiş bir dönemde bir kavga yaşanmış olması nedeniyle bu adı almıştır.

1.4.118. Orta Tepe (*< orta*)

Yer - yön bildiren bir kelime olan orta kelimesi tepeyi niteleyen bir sıfatken adlaşmıştır.

1.4.119. Otluk Tepe (*< ot+luk*)

Türemiş bir ad olan Otluk bitki adı kökenli bir yer adıdır. /+lUk/ isimden isim yapma ekibu tepede otun çok, bol olmasını anlatıyor olmalıdır.

1.4.120. Öksüz Tepe (*< ET. ög ‘anne’ + süz*)

Öksüz annesi olmayan anlamına gelirken halk ağızlarında “öksüz (OT. ök ‘akıl’ + süz) anlayışsız’ anlamında da kullanılmaktadır.⁶⁰⁶

⁶⁰³ Gabain; age.

⁶⁰⁴ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (02.05.2023)

⁶⁰⁵ <http://lugatim.com/s/Niza> (21.02.2023)

⁶⁰⁶ Gülensoy; age II, öksüz maddesi.

1.4.121. Öküzgötü Tepesi (<öküz + göt+ü)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olup hayvan adı kökenlidir. Kaynak kişiye göre (KK 2) öküzün arka kısmına benzemesinden dolayı bu adı almıştır.

1.4.122. Payamlıtaş Tepesi (< Far. payam << bādām + T. +l + T. taş)

Payam badem kelimesinin ağızlardaki söylenişidir. Kısaca bitki adı ve kayaç adı kökenli bir addı diyebiliriz.

1.4.123. Pazarbeleni Tepesi [< Far. Pazar << bāzār + T. belen(bèl+(e)n)+i]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir kelimedir. İnsanların günlük işleri ilgili kelimeler ve yer şekli adı kökenli bir addır. Kaynak kişiye (KK 1) göre pazar kurulan bir yer olmalıdır.

1.4.124. Pürgamış Tepesi (< pür + kamış)

Pür kelimesi çam yaprağı olarak bilinir ve “kimi ağaçlarda, yapraklardan sonra ayrı olarak süren ince yaprak, püren”⁶⁰⁷ anlamına gelmektedir. Kamış kelimesi de “sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesinden ney ve kalem yapılan bitki (~ OT. kamış (DLT))”⁶⁰⁸ anlamındadır. Kaynak kişiye göre (KK 6) burası çok sık, karışık, ormanlık bir tepedir ve sık çalılık olduğu için püre benzetilerek bu adı almış olmalıdır.

Bu bilgiye göre sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır ve bitki adı kökenlidir.

1.4.125. Sakartaş Tepesi (< sakar + taş)

Sakar sözcüğü Standart Türkçedeki bilinen anlamı dışında ağızlarda farklı anlamlar kazanabilmektedir. Bölgede yaşayan ve hayvancılık yapan kimselerin iki renkli keçileri sakar teke, sakar keçi gibi adlarla adlandırdıklarını da bilinmektedir. Yani buradaki sakar kelimesi renkle alakalı olmalıdır.

1.4.126. Sakızlaklıçalı Tepesi (< sakız+lak+l + çalı)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Sakızlak da çalı da bitkidir ve buna göre bu ad bitki adı kökenlidir.

⁶⁰⁷ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: pür / püren maddesi.

⁶⁰⁸ Gülensoy; age. I, kamış maddesi.

1.4.127. Saksaganlı Tepesi (< *saksagan+lı*)

Hayvan adı kökenli bir addır. Saksagan kelimesi Saksaganlık Mevkinde ele alınmıştır.

1.4.128. Sarıtaş Tepesi (< *sarı+taş*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olup renk adı ve kayaç adı kökenlidir. Sarı rengi dilimizde “merkez”⁶⁰⁹ anlamında da kullanılmaktadır. Ancak merkez taş gibi bir kullanım çok olası olmadığından taşın rengiyle alakalı olması daha muhtemeldir.

1.4.129. Sarıyol Tepesi (< *sarı+yol*)

Sıfat tamlaması şeklinde birleşik bir addır.

1.4.130. Sırtlama Tepesi (< *sirt+la-ma*)

Bu yer adı fiil kökenli türemiş bir sözcükten meydana gelmektedir.

1.4.131. Soğucak Tepe [< *soğu(k)+cak*]

Soğucak türemiş bir ad olup bir sıfatken adlaşmıştır. Tepenin Soğucaksu Deresi ile ilgisi tespit edilemese de isim benzerliği dikkate değerdir.

1.4.132. Şalbalı Tepe (< *şalba+lı*)

Şalba ~ çalba kelimesi kekik bitkisi gibi dağlarda yetişen geniş yapraklı, kokulu bir bitkinin adıdır. Şalbanın bol olması nedeniyle bu adı aldığı aşikârdır. Kısaca bitki adı kökenli yer adlarındandır.

1.4.133. Takırdavıktaş Tepesi [< *takırda-(v)-ık + taş*]

Kaynak kişiye göre (KK 2) bölgedeki çobanlar burada yazın hayvanlara arpa vs. veriyor ve tuz yalıyorlarmış. Hayvanların ayakları bu taşlık yerde takırtı şeklinde sesler çıkardığı için çobanlar tarafından bu şekilde anılır olmuş ve tepe bu adı almıştır. Bu bilgidен hareketle yansıma kökenli bir addır denilebilir. Takırda- fiiline “-Ik / -Uk, -k (ET-yUk)”⁶¹⁰ eki gelerek türediği açıktır. Halkın günlük yaşamı ve işleri ile ilgili unsurların yer adı oluşumlarında etkili olduğu durumlara örnektir.

⁶⁰⁹ Kononov; age.

⁶¹⁰ Korkmaz; age, s. 124-125. “Bu ek sıfat ve adlar türeten işlek bir ektir.”

1.4.134. Taşlık Tepe (< taş+lık)

Yer adı oluşumlarında sıkça karşımıza çıkan /+IIk/ ekiyle türeyen bir ad olup kayaç adı kökenlidir. Kayaç adı kökenli yer adlarındandır.

1.4.135. Teknece Tepesi (< tekne+ce)

Tekne [< ? tegre ‘daire’ (> tekre > tekne /r/ > /n/ değişmesi)⁶¹¹ deniz taşıtı anlamı dışında “türlü işlerde kullanılmak için ağaçtan yapılan, uzun ve geniş kap”⁶¹² anlamına sahiptir. Teknece biçimi ele alındığında tepenin şekliyle alakalı olabileceği düşünülmektedir.

1.4.136. Terseğen Tepesi (< ters+eğen)

Kaynak kişiye göre (KK 1) bu yer “terslikti” ve o nedenle bu adla anılmaktaydı. Yerel ağızlarda ters ‘hayvan gübresi’ manasında kullanılırken terslik “gübrelik, çöplük”⁶¹³ anlamlarına gelmektedir. Ters kelimesi her kadar isim kökenli bir kelime olsa da “-Ağan / AğAn < -A-gAn (?) fiilden isim yapım eki”⁶¹⁴ ile türemiştir. Bu durum Z. Korkmaz’ın ifade ettiği gibi bu “ekin geldiği bazı kelimeleri adlaştırma özelliği” nedeniyle olmuş olmalıdır. Kısacası çöplük veya hayvan gübreliği olarak kullanılan bu yer sürekli bu işlevde kullanıldığı için bu işin sürekli yapıldığını ifade eden bir addır. Halkın günlük işleri kaynaklı yer adlarındandır.

1.4.137. Tınaz Tepesi (< tınaz)

Tınaz kelimesi “dövülerek savrulmaya hazırlanan ekin yığını”⁶¹⁵ anlamına gelmektedir. Kaynak kişiye (KK 2) göre rüzgârlı olduğu için yöre halkının harman atmak, susamını vs. savurmak için geldiği tepe olup bu yapılan işleme de tınaz atmak dedikleri için bu adla anılmaktadır.

1.4.138. Tilki Tepesi (< tilki <<OT. tilkü⁶¹⁶)

Hayvan adı kökenli bir yer adıdır. Tilki kelimesinin *tük* ‘tüy’ kelimesinden +II ekiyle türediği yönündeki görüşün şüpheli olduğu⁶¹⁷ çünkü +II ekinin eski biçiminin +IIg olduğu ve

⁶¹¹ Gülensoy; age II, tekne maddesi.

⁶¹² <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (25.01.2023)

⁶¹³ <https://sozluk.gov.tr> (02.03.2023) Derleme Sözlüğü

⁶¹⁴ Korkmaz; age, s. 144-145.

⁶¹⁵ <https://sozluk.gov.tr> (02.03.2023)

⁶¹⁶ Gülensoy; age II, tilki maddesi.

⁶¹⁷ Besli, age., s. 102.

tük+lü biçiminin bu detaya uymadığı⁶¹⁸ görüşü yaygındır. Gülensoy etimolojik sözlüğünde kelimenin morfolojisini “< tül- ‘tüyünü dökmek’ + kü”⁶¹⁹ biçiminde verir.

1.4.139. Top Tepe (< top)

Top kelimesi bir eşya adı olsa da şekli itibari ile bir nesneyi niteleyen sıfat görevinde de kullanılmaktadır. Kuvvetle muhtemel şekli topa benzetildiği için bu adı almıştır.

1.4.140. Topak Tepe (< to-p+(a)k⁶²⁰)

Türemiş bir kelime olan topak top gibi, yuvarlak anlamına gelmektedir. Tepenin şeklini ifade eden kelime sıfatken adlaşmıştır.

1.4.141. Topban Tepesi [< to-p+ban << to-p+(a)n]

Bu yer adındaki kelimenin anlamını ‘Topban’ biçimiyle bulamayınca kelimedeki bir ses değişimi olabileceğini düşünülmüştür ve “şişman, tombul; köşe yastığı”⁶²¹ anlamına gelen topan kelimesiyle ilişkili olabileceği fikrine varılmıştır. Tepelere şekil yönünden benzetilerek yuvarlak, top şekilleri ile ilgili adlar verildiğine şahit olduk. Bu yer şekli adında da bu yönün baskın olduğunu düşünmekteyiz ve kuvvetle muhtemel ‘topan’ kelimesi -p- sesinden kaynaklı olarak bir ses türemesiyle ‘topban’ biçimine dönmüş olmalıdır.

1.4.142. Toprak Tepe (< toprak)

İlçenin kuzey kesiminde kalan Karaöz mahallesinden geçen Isparta yolu kenarında bulunan tepe taşsızdır ve toprağı bölgenin mevcut toprak türünden farklı bir toprağa sahiptir. Bu toprak yerel halk tarafından ettoprağı / ak toprak olarak bilinen beyaz renkli bir topraktır. Toprağının taşsız ve farklı olmasından dolayı bu adı aldığı düşünülmektedir.

Toprak kelimesinin kökeni olarak “topra:- ‘kurumak’tan türemiş isim” olduğu söylenebilir. Aktarılanlara göre Kâşkarlı’da kayıtlı olan topra- ‘kurumak’ fiilinden türemiş ve ‘kuru şey’ temel anlamının genişlemesiyle bugünkü anlamını kazanmıştır.⁶²²

Kaynak kişiden (KK 1) alınan bilgiye göre tepenin toprağı geçmiş zamanlarda ‘gâvurlar’ tarafından yığılmıştır. Gâvurların getirdiği bir toprak yığını olduğu için onlardan kalma altın, para vs. vardır düşüncesiyle bu tepe kazılmış ve Isparta yolu yapılırken de tepenin yarısı kazılmış ve kalan yarısı da yolun kenarında bulunmaktadır. Hâlâ bu isimle anılmaktadır.

⁶¹⁸ Eren, age., tilki maddesi.

⁶¹⁹ Gülensoy, age. II, tilki maddesi.

⁶²⁰ Gülensoy, age. II, topak maddesi.

⁶²¹ Gülensoy; age, topan maddesi

⁶²² H. Arslan Erol; age. s. 126.

Toprak tepe ismi toprak adının tepenin özelliğini belirttiğinden dolayı sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş bir addır.

Bir de Yurtpınar mahallesinde bulunan bir Toprak Tepe vardır. Muhtemelen bu tepe de toprak yapısı nedeniyle bu adı almıştır. Toprak adı tepeyi niteleyen sıfatken adlaşmıştır.

1.4.143. Toşurların Tepesi (< toşur+lar+ın)

Toşur kelimesi “büyük ve yuvarlak (baş için)”⁶²³ anlamına gelmektedir. Toşurlar biçimi bunun bir unvan, lakap olduğunu göstermektedir. Kaynak kişi de (KK 2) bunu doğrulamaktadır. Bu bilgidен hareketle kişi adı kökenli bir addır denilebilir.

1.4.144. Uçkun Kayası (< uç-kun)

Türemiş bir kelime olan uçkun kelimesinin yöre ağızlarında “anasınca uçmaya alıştırılan yavru kuş”⁶²⁴ anlamına gelmektedir. Adın buradan gelebileceği gibi yüksekliği nedeniyle de bu adı almış olabilir.

1.4.145. Uzunbelen Tepesi [*< uzun+belen (bəl+(e)n*]⁶²⁵]

Sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik bir addır. Belen bir yer şekli adıdır ve böylece yer şekilleri kökenli bir addır.

1.4.146. Uzuncaeriş Tepesi [*< uzun+ca + er-(i)ş*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Eriş kelimesinin ağızlarda ip, yün⁶²⁶ anlamlarına gelmektedir. Bu tanımdan yola çıkarak eşya adı kökenli bir addır denebilir.

1.4.147. Üçtaşlar (< üç + taş+lar)

Kaynak kişiye göre (KK 2) yan yana kayaların bulunması nedeniyle bu adla anılmaktadır. Üç sayısı burada sıfatken adlaşmıştır. Bu durumda sayı adının adlandırmalarında etkili olduğu durumlara örnektir.

1.4.148. Veyseller Tepesi (< Ar. veysel + T. +ler)

Veysel kişi adı Arapça veyis ‘yoksulluk, muhtaçlık’ anlamına gelmektedir. Burada kişi adı kökenli bir adlandırma mevcuttur.

⁶²³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

⁶²⁴ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

⁶²⁵ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁶²⁶ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

1.4.149. Yarpınar Tepesi (< *yar* + *pınar*)

Yarpınar Deresi'nden adını almış tepedir. Yar kelimesi “uçurum”⁶²⁷ anlamına gelir. Pınar kelimesi de Pınarlı mahallesinde incelenmişti. Buna göre şekli kökenli ve su adı kökenli adlardandır.

1.4.150. Yaryol Tepesi (< *yar+yol*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Tepenin adı yar yani uçurum kenarında bulunan yoldan gelmektedir. Eski zamanlarda eşek vb. hayvanlarda bölgeden Antalya merkeze ulaşılan bir yolken bugün Antalya-Isparta yolu geçmektedir. Yar kenarında olması nedeniyle Yaryol adını almış ve bu tepe de adını buradan almıştır. Buradan hareketle yer şekilleri kökenli bir addır.

1.4.151. Yığbeleni Tepe [< *yığ* + *belen* (*bəl+(e)n*)⁶²⁸ +*i*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır.

Derleme Sözlüğünde yığ kelimesi karşılığında “ığ” kelimesi verilip ığ kelimesinin anlamı da “pamuk, yün ve benzerinden iplik eğirmekte kullanılan, ortası şişkin, iki ucu sivri ve çengelli olan, ağaçtan yapılmış araç, eğirmen, kirmen”⁶²⁹ şeklinde verilmektedir.

Bölge halkına (Kk 2) bu tepeyi sorulduğunda burası başka bir yerden toprak getirilip “yığılmış” olabileceğini söylemektedirler.

1.4.152. Zengerde Tepesi (< *Far. zenger* + *T. +de*)

Zenger, Farsça kökenli olup “pas” anlamına gelmektedir.⁶³⁰ Yer adı üzerine gelen -de eki ise halkın deyiminde eklenmiş olmalıdır. Kaynak kişiye göre (KK 1) “Tengerek (yün eğirmeye yarayan araç)” adında bir yer vardı ve bu tepe burası olmalıdır. Buna göre ‘tengerek’ kelimesinden ötürü /-de/ ekinin eklenmiş olması muhtemeldir.

1.4.153. Zeytin Tepesi (< *Ar. zeytin* << *zeytûn*)

Zeytin ağaçlarından adını aldığı aşikârdır ve böylece bitki adlarının ad oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

⁶²⁷ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (24.01.2023)

⁶²⁸ Gülensoy; age I, belen maddesi.

⁶²⁹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (24.01.2023)

⁶³⁰ Tulum; age, zengâr زنگار maddesi.

1.4.154. Zıngırlar Tepesi (< *zingır+lar*)

‘Zıngır zıngır’ ikilemesinde ve ‘zangırdak’ kelimesinde karşımıza çıkan zıngır kelimesi yansımadır. Kelime üzerine gelen +lAr çokluk eki bu kelimenin bir unvan, lakap olduğunu göstermektedir. Kişi adlarının yer adlarında kullanılması durumuna örnektir.

1.5. Su Adları

1.5.1. Acısu Deresi (< *acı + su*)

Acısu boğazında incelendiği gibi tuzlu, kireçli veya kükürtlü su acısu olarak adlandırılmaktadır. İçmeye elverişli olmadığı için suyun tadı bir özellik olarak derenin adını oluşturmaktadır.

1.5.2. Ağılı Dere (< *ağı+lı*)

Ağı (ET. *āgu*) zehir kelimesinin Türkçesidir. Ağı “ağaç ve çalılarda yuva yapıp yaprak yiyen tırtıl”⁶³¹ ve zakkum ağacı için de kullanılmaktadır. Dereler bilindiği gibi yazları kuruduğu için sulak olmayan yerlerde zakkum ağacının yetişmemesi nedeniyle buradaki ağı ağaçlarda yaşayan tırtıl olmalıdır. Halk ağzında ‘*awu*’ olarak adlandırılan bu tırtıl özellikle çam ağaçlarında yuva yapmakta ve insan vücuduna temas ettiği takdirde güneş yanığı gibi teni yakmaktadır.

Kaynak kişiye göre (KK 1) burada zehir ile alakalı bir durum yoktur ve muhtemelen çam ağaçlarındaki tırtıl olan *ağı* ile ilgili olmalıdır.

1.5.3. Ahmetali Deresi (< *Ar. ahmet + ali*)

Ahmet kişi adından Ahmetağa Dağı maddesinde bahsedilmişti. Ali adı da yine Arapça kökenli “yüce, ulu, yüksek”⁶³² anlamına gelen kişi adıdır ve Ahmet Ali biçiminde birleşik halde de kişi adı olarak kullanılmaktadır. Kısaca kişi adları kökenli su adlarındandır.

1.5.4. Akbaba Çayı (< *ak+baba*)

Akbaba leş yiyen yırtıcı bir kuş olup adı birleşik kelimedenden meydana gelmektedir.

Hayvan adlarının ad oluşumlarında etkili olmasına örnektir. Ayrıca buraya yaşayan Akbaba soyadlı bir sülale olduğunun belirtilmesinde fayda vardır.

1.5.5. Akçaköprü Deresi [*< ak+ça + köprü (ET. köprüg)*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır.

Bu su adında da renk adlarının ve yapı adlarının yeradı oluşumlarındaki etkisi görülmektedir. Akça sıfatı yüksek ihtimal köprünün rengiyle alakalıdır.

⁶³¹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü. (24.01.2023)

⁶³² <https://sozluk.gov.tr> Kişi Adları Sözlüğü (25.03.2023)

1.5.6. Arap Pınarı (< *Ar. arap*)

Soy ve uruk adlarının adlandırmalardaki etkisine örnektir.

1.5.7. Asar Deresi (< *asar*)

Asar, Türkiye Türkçesi ağızlarında “kayalık, tepe”⁶³³ anlamına gelmektedir. Buna göre yer şekli adı kökenlidir.

1.5.8. Asmalıçukur Deresi (< *as-ma+lı + çukur*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir addir.

Yerel ağızlarda üzüm ağacına asma denmektedir. Muhtemelen burada aşılammamış bir asma vardı ve bu nedenle bu adı almıştır. Böylece bitki ve yer şekli adı kökenli bir ad olduğu ifade edilebilir.

1.5.9. Baklacı Deresi (< *Ar. bakla << bākīlā + T. +cı*)

Bakla, alıntı bir kelimedir ve Arapça da sebzenin genel adı iken Türkçede sebzenin bir türünün adıdır.⁶³⁴ Kelime üzerine gelen +CI eki genellikle meslek yapmada kullanıldığı için bakla satan ya da bakla ekip diken bir kişiden bu adın gelebileceğini düşünülmektedir. Buradan hareketle meslek adlarının ye adları oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir denebilir.

1.5.10. Barutlu Pınarı (< *Far. barut << bārūd*⁶³⁵ + *T. +lu*)

Türemiş bir ad olup eşya ~ nesne adlarının yer adı oluşumlarında kullanılması durumuna örnek teşkil etmektedir.

1.5.11. Beş Pınarı (< *beş*)

Sayı adları kökenli adlardandır.

Rus kökenli Türkolog Gordlevskiy’e göre beş sayısı geçmişte önemli kabul edilen ve temel sayılardandır. Gordlevskiy’in aktardığına göre “5 rakamı, sayının büyüklüğüne işaret eden tamamlanmış miktarı içerir” ki bir elde de beş parmak vardır.⁶³⁶ Bugün Çağdaş Türk Lehçelerinde beş rakamının sayı dışında başka bir anlamı karşıladığı veya eski anlamları taşıdığı söylenemez. Ancak yer adlarında salt sayı adının kullanılması kullanılması dikkat çekicidir.

⁶³³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (25.03.2023)

⁶³⁴ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

⁶³⁵ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

⁶³⁶ Gordlevskiy, 2021: 48 - 62.

1.5.12. Boladan Deresi [*< bolad + an*]

Kaynak kişiye göre (KK 1) bol akan bir dere olduğu için bu adı almıştır. Kelime kökenine bakıldığında gerçekten de “bolad”⁶³⁷ sözcüğü ‘çok, bol’ anlamına gelmektedir. Boladan üzerine gelen /+an/ eki oğlan, eren gibi kelimelerde karşılaşılan “sadakat ifadesi ve kuvvetlendirme (nadiren yahut eski çokluk eki) bildiren”⁶³⁸ ektir. Buna göre dereyi niteleyen sıfatken adlaşmıştır.

1.5.13. Bük Pınarı (*< bük*)

Yer şekillerinin ad oluşumlarındaki etkisine örnektir. Bük kelimesi *Bükler* maddesinde ele alınmıştır.

1.5.14. Büyükincik Kuyusu (*< büyük + in + cik*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş yer adlarındandır.

Kaynak kişiye göre (KK 2) buraya yerleşen obalar biri daha kalabalıkken diğeri daha az kalabalıktı. Kalabalık obanın yerleştiği yer Büyükincik olarak adlandırılırken diğeri Küçükincik olarak adlandırılmaktaydı. Bu obaların yerleştiği yerde bulunan kuyular da bu adlandırmaya göre anılmıştır. Biri *Büyükincik Kuyusu* olarak adlandırılırken diğeri *Küçükincik Kuyusu* olarak adlandırılmıştır.⁶³⁹ Kaynak kişinin bu ifadesine göre ya kuyular in olarak adlandırılıyor olmalı ya da obaların adından kaynaklı olarak kuyular *incik* ismiyle anılmış olmalıdır.

1.5.15. Çakal Deresi (*< Far. şağāl*)

Çakal kelimesi, Farsça şağāl’dan alıntıdır⁶⁴⁰ ve bilindiği gibi bir hayvan adıdır.

Görüldüğü üzere hayvan adlarının su adlarında kullanılmasına örnektir.

1.5.16. Çamlı Dere (*< çam + lı*)

Bitki adı kökenli ve türemiş bir addır.

1.5.17. Çamsuyu Pınarı [*< çam + su + (y)u*]

Belirtisiz isim tamlaması biçimli bitki adı kökenli addır. Kuvvetle muhtemel çamlık bir yerden akan bir su olmalı ve bu nedenle bu adı almış olmalıdır.

⁶³⁷ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: bolad maddesi.

⁶³⁸ Gabain; age, s. 44.

⁶³⁹ bk. Küçükincik Kuyusu.

⁶⁴⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (23.01.2023)

1.5.18. Çelebi Deresi / Pınarı (< *T. çelep* + *Ar. î*)

Çelebi kelime anlamı “Bekteşi ve Mevlevi pirlерinin en büyüklerine verilen unvan; Hristiyan tüccar, terbiyeli, görgülü, olgun kimse”⁶⁴¹ şeklindedir. Kelimenin oluşumu ise “< çelep/ çalap ‘Tanrı, yüce kişi [*çala* + *apa*] + Arapça *î eki*”⁶⁴² şeklindedir. Kişi adı ve unvanların yer adı oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.5.19. Çepel Deresi (< *çepel*)

Bu dere Çepel Mahallesi içerisinde bulunmaktadır. Çepel kelimesinin oraya yerleşen obanın adı olduğu Çepel Mahallesi maddesinde ifade edilmişti. Bu göre boy, urug adı kökenli bir yer adıdır.⁶⁴³

1.5.20. Çillerkapızı Deresi (< *çiller* + *kapız+ı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde birleşik bir addır. Kapız (~ kapuz) kelimesi dar ve derin boğaz, geçit anlamına gelmektedir.⁶⁴⁴ Kaynak kişiye göre (KK 1) bu derenin bulunduğu Yeşilkaraman Mahallesi yakınlarında bir dönem başbakanlık yapmış olan Tansu Çiller’e ait olduğu söylenen bir ev varmış. Gelip geçerken gördüklerine göre o evin yakınlarında bir boğaz vardı. İşte bu boğaz bu derenin geçtiği yer olmalıdır. Buradan hareketle kişi adı ve yer şekli adı kökenli bir su adı olduğu ifade edilebilir.

1.5.21. Çukurdüzlük Deresi (< *çukur* + *düz+lük*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir birleşik kelime olup yer şekilleriyle alakalı bir yer adıdır.

Tarama Sözlüğüne göre düz kelimesi “ova, düzlük, yazı” anlamlarını karşılamaktadır. Yer şekillerinin ad oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.5.22. Çürücein Deresi [(*çürü* - *k*)⁶⁴⁵ + *ce* + *in*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir birleşik addır.

Kaynak kişiye göre (KK 1) bu yerin kötü, tuz gibi dağılan bir toprağı vardır. Buna göre çürük kelimesi burada “sağlam ve dayanıklı olmayan”⁶⁴⁶ anlamında kullanılmaktadır. Burada olan inin yanından geçtiği için de bu dereye bu ad verilmiştir. Kısaca yer şekli kökenli bir addır.

⁶⁴¹ <https://sozluk.gov.tr> (23.01.2023)

⁶⁴² Gülensoy; age I, çelebi maddesi.

⁶⁴³ bk. Çepel Mahallesi.

⁶⁴⁴ Eren, 1999; age, kapuz maddesi.

⁶⁴⁵ Gülensoy; age I, çürük maddesi.

⁶⁴⁶ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

1.5.23. Dağlıca Deresi (< *dağ* + *lı* + *ca*)

Yer şekli kökenli bir ad olup türemiş bir isimdir.

1.5.24. Dalçam Kuyusu (< *dal*+*çam*)

Sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir addır. Bitki adı kökenlidir.

1.5.25. Damlarca Pınarı (< *damla*- *r*+ *ca*)

Damlarca kelimesi ağızlarda “tepesinden, kenarlarından su sızan, damlayan mağara, kaya kovuğu”⁶⁴⁷ anlamlarını karşılamaktadır. Bu ad Damlarca Tepesi maddesinde incelenmişti. Kısaca yer şekli kökenli bir addır.

1.5.26. Değirmen Deresi (< *değirmen*)

Değirmen kelimesi ‘Değirmendere Evleri’nde incelemiştir.⁶⁴⁸ Değirmenler genelde su yakınına kurulmaktadır. Pek çok yer adında görüldüğü gibi halk, günlük yaşamında yaptığı işleri veya o işlerle ilgili kelimeleri yer adlandırmalarında sıklıkla kullanmaktadır. Bu dere de yüksek ihtimal değirmen işlerinde kullanıldığı için bu şekilde adlandırılmıştır.

1.5.27. Deliktaş Deresi (< *del-* (*i*)*k* + *taş*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Yer şekli unsurlarının yer adlarında kullanılması durumuna örnektir.

1.5.28. Dereboğaz Deresi + Pınarı (< *dere* + “[*OT. boğaz ~ boğ(u)z*] *boğ-* (*u*)*z* < *buğ-ur*”⁶⁴⁹)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir yer adıdır Boğazın organ anlamı dışında “iki dağ arasındaki dar geçit, derbent” anlamı da vardır. Bölge halkına göre derenin yatağı boğaza benzediği, dar bir yerde olduğunu ifade etmektedirler. Yer şekli adı kökenli bir addır.

1.5.29. Derin Dere (< *derin* < *OT. teriη* < *ter* + *iη*)⁶⁵⁰

Derin kelimesi dere yatağının özelliğini anlatırken adlaşmıştır.

1.5.30. Diliktaş Pınarı (< *dil-* (*i*)*k* + *taş*)

Sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir addır.

⁶⁴⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

⁶⁴⁸ bk. Değirmendere Evleri.

⁶⁴⁹ Gülensoy; age I, boğaz maddesi.

⁶⁵⁰ Gülensoy; age I, derin maddesi.

Dilik dilimlenmiş gibi görünen çatlak, yarık anlamına gelen bir kelimedir. Kayaç kökenli bir yer adı olan Diliktaş adında taşı nitelemiştir. Bu yönden kayaç adı kökenli bir addır denilebilir.

1.5.31. Dipsiz Pınar (< *dip+siz*)

Türemiş bir yer adıdır. Su yatağının özelliğini anlatan sıfat adlaşmıştır.

1.5.32. Dutlu Pınar (< *Far. dut* << *tūt.*⁶⁵¹ + *T. +lu*)

Türemiş bir isimdir. Bitki adı kökenli adlardandır.

1.5.33. Eğri Dere (< *eğri* < *OT. egri* < *eg- ir- i* < *ēk-*⁶⁵²)

Su yatağının özelliği adlaşmıştır.

1.5.34. Eğriöz Deresi (< *eğri* + *öz*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Öz kelimesi Karaöz Mahallesi maddesinde ele alınmıştır ve su kaynağı anlamındadır ve buna göre su adları kökenli yer adlarındandır denebilir.

1.5.35. Eminbey Kuyusu (< *Ar. emin* + *T. bey*)

Kişi adı kökenli, birleşik bir yer adıdır.

1.5.36. Erişik Boğazı + Deresi [*< er- (i)ş- (i)k*]

Erişik halk ağızlarında cin, peri anlamlarına gelmektedir. Halkın inanışlarının yer adlandırmalarında kullanılması durumuna örnektir.

1.5.37. Gelindüşen Pınarı (< *gelin* < *'kel-* + *-(i)n*⁶⁵³ + *düş- en*)

Sıfat-fiil eki almış birleşik bir addır. Halkın inanışları kaynaklı bir su adıdır denilebilir. Halka göre bu pınarın bir yanından bir yanına gelin geçirmek istemişler ancak geçerken gelin düştüğü için bu adla anılır olmuştur.⁶⁵⁴

⁶⁵¹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Türkçesi (25.02.2023)

⁶⁵² Gülensoy; age, eğri maddesi.

⁶⁵³ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (03.03.2023)

⁶⁵⁴ Gelin Düştü olarak da anılan bu pınarla ilgili bilgi yöre halkı tarafından konuşulmaktadır.

1.5.38. Gerdemeli Deresi (< *gerdeme+li*)

Gerdeme ağzılarda ‘kerdeme, kerdime, gerdime’ olarak da geçer ve ‘sulak yerlerde yetişen, yaprakları salata olarak kullanılan bir yıllık, otsu bir bitki, tere’ anlamına gelir.⁶⁵⁵ Buna göre bitki adı kökenlidir.

1.5.39. Gözü Pınarı (< *göz+ü*)

Türkiye Türkçesi ağızlarında su çıkan yerlerin göz olarak da adlandırıldığını biliyoruz. Mecazi anlamda da olsa su adı kökenli bir addır denebilir.

1.5.40. Güngörmez Pınarı (< *gün* (< *ET. kün*) + *gör- mez*)

Cümle biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Gün kelimesi güneş, güneş ışığı olarak da kullanılmaktadır. Burada da bu yerin gün görmeyen yani güneş almayan bir yer olduğu ifade edilmektedir.

1.5.41. Hamam Pınarı (< *Ar. hamam* << *ḥammām*)

Hamam Arapça *ḥammām* ‘yıkılacak yer’ kelimesinden alıntıdır.⁶⁵⁶ Hamambaşı Mahallesi’nde halkın çamaşır yıkama gibi ihtiyaçlarını karşıladığı bir pınar olduğundan bahsedilmiştir. Hamam Pınarı halkın bu ihtiyacını karşıladığı pınardır. Halkın günlük iş ve ihtiyaçlarının yer adlandırmalarında etkili olduğu adlardır.

1.5.42. Hamamlık Pınarı (< *Ar. ḥammām +T. +lık*)

Bu adlandırmanın sebebi bir önceki maddede açıklanan sebebe benzerdir.

1.5.43. İkizoluk Pınarı (< *iki* << *éki+z*⁶⁵⁷ + *oluk*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır. Oluk bir ırmak, pınar anlamında kullanılmaktadır. Buradan yolsa çıkarak su adlarının yer adı oluşumunda etkili olduğu örneklerdendir denilebilir.

1.5.44. İlmeli Pınarı (< *ilme+li*)

İlme dikenli, çalılık benzeri bir bitki adıdır. Bitki adı kökenli bir yer adıdır.

⁶⁵⁵ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (03.03.2023)

⁶⁵⁶ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (03.03.2023)

⁶⁵⁷ Gülensoy; age I, ikiz maddesi.

1.5.45. İlmeliçukur Deresi (< *ilme+li +çukur*)

Sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir addır. Bitki adı ve yer şekli kökenli yer adlarındandır.

1.5.46. Kalabaklı Deresi (< *kalabak+lı*)

Kalabak kelimesi “keçe külah, taç”⁶⁵⁸ anlamına gelen bir kelimedir ancak bu su adında bu anlamda kullanıldığını söylemek zor olacaktır. Yöre halkına (KK 2) göre birden fazla kaynaktan beslenen ve birden fazla suyun bir araya gelmesiyle köpüren, oluşan bir dere olduğu için bu adı almıştır. Buna göre bu kelime “kalaba ‘kalabalık’”⁶⁵⁹ kelimesiyle ilgili olmalıdır.

1.5.47. Kale Deresi (< *Ar. kal'a*)

Kale kelimesi, Arapça kökenli alıntı bir kelimedir.⁶⁶⁰ Bölge halkına (KK 1) göre burada eski zamanlarda gâvurlara ait bir kale varmış, tepenin adı buradan gelmektedir. Bu bilgiye bakarak yapı adı kökenlidir diyebiliriz.

1.5.48. Kanlıkapızı Deresi (< *kan+lı + kapız+lı*⁶⁶¹)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde birleşik bir addır. Bu yer adı için yer şekli kökenlidir diyebiliriz.

1.5.49. Kara Dere (< *kara*)

Renk adı kökenli bir addır. Renk adları coğrafi adlandırmalarda sıkça başvurulan unsurlardandır. Barthold'dan aktarıldığına göre “nehir ayrımı yapılırken onun doğal yatağında akan kısmına aksu veya akderya, suni kanalına ise karasu veya karaderya denir.”⁶⁶² Bu dere doğal sınırı Aksu Çayı olan Gülluluk Mahallesinde bulunmaktadır. Bahsedilen tanım doğru kabul edilirse bu dere Aksu Çayından kopmuş bir kol olduğu için bu adı almış olabilir. Ancak derenin bulunduğu mahallede Karadayı Tepesi, Karaçatlak Bükü, Karabucak Mevki gibi kara renk adının geçtiği birkaç yer adı daha mevcuttur. Bu bakımdan farklı bir anlamı da olabileceği düşünülebilir.

⁶⁵⁸ Yeni Tarama Sözlüğü, 2020: kalabak maddesi.

⁶⁵⁹ Gülensoy; age. I, kalaba maddesi.

⁶⁶⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (20.01.2023)

⁶⁶¹ Kapız kelimesi için bk. Çillerkapızı Deresi.

⁶⁶² Kononov; age.

1.5.50. Karaanlı Deresi (< *kara* + *an* + *lı*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir isimdir. Kaynak kişiye göre (KK 1) bir bitkinin çok olduğu yer olması nedeniyle bu adı almış olmalıdır. Gerçekten de “karağan ‘1. fırça gibi kullanılan sert türlü bir bitki. 2. yapışkan ve kokulu yaprağı olan, bodur funda boyunda dikensiz bir bitki’ adında bir bitki vardır.⁶⁶³ Burada kara bir sınır adlandırması çok olağan olmayacağı için *karağan* bitkisiyle alakalı olması daha olasıdır. Buna göre bitki adı kökenlidir.

1.5.51. Karaçay Deresi (< *kara* + *çay*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

Çay dere anlamındaki çay sözcüğü olduğu için su adı kökenli bir yer adıdır. Kaynak kişi (KK 1) kara sıfatının burada kullanılmasını dere yatağında bulunan taşların hep siyah renkte olmasına, çıktığı yerin kara taşlı olmasına bağlamaktadır.

1.5.52. Karıncakapızı Deresi (< *karınca* + *kapız+ı*)

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde birleşik bir ad olup hayvan adı ve yer şekli adı kökenli bir addır. Karınca (karınçga) kelimesi yayılma şekline bakıldığında Oğuz sahasında kullanılan bir kelimedir. Clauson kelimenin Batı kökenli olduğunu ileri sürerken Brockelmann *karın* kelimesinden türemiş olmasının mümkün olduğunu ifade eder.⁶⁶⁴ Kapız kelimesi ise *Çillerkapızı Deresi* maddesinde ele alınmıştır.

Yöre halkına (KK 2) göre buğday, arpa vb. tahıl ekildiğinden karıncalar yakınlarına gelip yuva yaparlarmış ve bu yuvaların çokluğu nedeniyle bu ad ile anılmıştır.

1.5.53. Karıncalı Kuyusu (< *karınca*)

Hayvan adı kökenli yer adlarındandır. Bu adı alma sebebi bir önceki maddedekiyle aynıdır.

1.5.54. Kaşat Kuyusu (< *kaşat*)

Kaşat, Türkiye Türkçesi ağızlarında “damızlık keçi, teke”⁶⁶⁵ anlamına gelen bir sözcüktür. Bu tanıma göre hayvan adı kökenli bir addır.

⁶⁶³ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (03.06.2023)

⁶⁶⁴ Besli; age., s. 55.

⁶⁶⁵ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

1.5.55. Kavaklı Pınarı [*< kavak (kav+(a)k⁶⁶⁶+lı*]

Türemiş bir ad olup bitki adlarının yer adlandırmalarında etkili olduğu durumlara örnek teşkil etmektedir.

1.5.56. Kazan Deresi (*<kazan*)

Büyük, derin kaplara kazan denilmektedir. Bunun yanında “su çevrisi, kuyu”⁶⁶⁷ gibi anlamları da vardır. Kazan kelimesi Kaşgarlı Mahmut sözlüğünde “kazgan; çöküntü, çatlak ve yarıklar bulunan arazi”⁶⁶⁸ anlamıyla verilmiştir.

1.5.57. Ketire Deresi (*< ketire*)

Ketire “sakız, kitre, zamk çıkarılan veya yakacak olarak da kullanılan dikenli bir bitki”⁶⁶⁹ olarak bilinmektedir. Kısaca bitki adı kökenli bir addır.⁶⁷⁰

1.5.58. Koca Dere (*< koca*)

Koca kelimesi büyük, kocaman anlamına gelmektedir. Burada derenin büyüklüğünü belirten sıfatken adlaşmıştır.

1.5.59. Kocaçay Pınarı (*< koca + çay*)

Sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir addır. Su adı kökenli bir yer adıdır.

1.5.60. Kocageçit Deresi [*< koca + geç- (i)t*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olup yer şekilleri adı kökenlidir.

1.5.61. Kocakapız Deresi (*< koca + kapız⁶⁷¹*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir yer adıdır.

1.5.62. Kocamusluk Pınarı (*< T. koca + Ar. musluk << maslūk⁶⁷²*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Eşya adlarının adlandırmalardaki etkisine örnektir.

⁶⁶⁶ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023)

⁶⁶⁷ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

⁶⁶⁸ Kaşgarlı Mahmud, 2018: 190.

⁶⁶⁹ <https://sozluk.gov.tr>. Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

⁶⁷⁰ bk. Resim 4.

⁶⁷¹ kapız kelimesi için bk. Çillerkapızı Deresi.

⁶⁷² <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (28.03.2023)

1.5.63. Kocamustafa Kuyusu (< *T. koca* + *Ar. mustafa*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olup kişi adları kökenlidir.

1.5.64. Kocaorman Deresi (< *koca* + *orman*)

Sıfat tamlaması biçimli birleşik bir addir.

1.5.65. Kol Deresi (< *kol*)

Muhtemelen derenin kollarından dolayı bu adı aldı. Benzetme yoluyla da olsa organ adları kökenlidir.

1.5.66. Kosa Pınarı (< *kosa*)

Kosa kelimesi ile Dede Korkut Kitabında geçen “*koşa*; çift, iki, eş, ikiz”⁶⁷³ kelimesiyle bağlantılı olduğu düşünülürse *çift pınar*, *ikiz pınar* anlamında kullanılıyor olmalıdır.

1.5.67. Kurtini Deresi (< *kurt* + *in+i*)

Belirtisiz isim tamlaması biçimli birleşik bir ad olup hayvan ve yer şekli adı kökenlidir.

1.5.68. Kurucain Deresi (< *kuru+ca* + *in*)

Sıfat tamlaması şeklinde birleşik bir addir ve yer şekli adı kökenlidir.

1.5.69. Kumazkavak Pınarı [*< kumaz (< tomaz) + kavak*]

Kumaz kelimesi ne halkça bilinmektedir ne de sözlüklerde yer almaktadır. Burada da haritaki yazımının farklı olması durumu söz konusudur. Bu pınarın asıl adının Tomazkavak olması muhtemeldir. Tomaz kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında “*tombul*, *toparлак*, *tıknaz*”⁶⁷⁴ anlamlarına gelmekte olan bir sözcüktür. Buna göre kavağın nitelendiği sıfat tamlaması biçiminde birleşik bir addir.

1.5.70. Kumlu Dere (< *kum+lu*)

Türemiş bir ad olup kayaç adı kökenlidir.

1.5.71. Kuzgun Deresi (< *kuzgun*)

Hayvan adı kökenli bir yer adıdır. Kuzgun kelimesi ‘*karakarga*’ olarak bilinen bir karga türüdür. Hasan Eren’in aktardığına göre Brockelmann kuzgunun çıkardığı sestem gelen bir

⁶⁷³ Ergin, 2021.

⁶⁷⁴ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (29.05.2023)

kelime olduğunu ileri sürerken Jean Deny “kuz ‘gölgede kalan (yan)’ köküne +*gun* ekinin gelmesiyle türemiş bir kelime olduğunu belirtmektedir.⁶⁷⁵

1.5.72. Küçükincik Kuyusu (< *küçük* + *in+cik*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Kaynak kişiye göre (KK 2) burada bulunan kuyular etrafına yerleşen obalardan daha kalabalık olanı büyük daha az kişi olanı küçük olarak anılmaktadır. Bu nedenle bu kuyular da Büyükincik ve Küçükincik olarak adlandırılmaktadır.⁶⁷⁶

1.5.73. Kükür Deresi (< *kükür*)

Kükür kelime anlamı olarak ‘çok taşlı yer; toz, çöp, süprüntü’⁶⁷⁷ anlamına gelmektedir. Derenin taşlık bir yerde olmasından dolayı bu adı almış olması makbul bir görüş olmaktadır ve buna göre kayaç adı kökenlidir denilebilir.

1.5.74. Külden Pınarı (< *T. kül* + *Far. den*)

Kaynak kişiye göre (KK 5) külden kelimesi tandır ve sobalarda külün toplandığı bir şey, bir alana verilen addır. Külden kelimesinin külle ilişkili olduğu açıktır. Farsça kökenli +dAn eki Arapça, Farsça, bazen de Türkçe kelimelere takılarak yer, mahfaza, kap manasına gelen kelimeler türetir.⁶⁷⁸ Külden kelimesinde bulunan ek de bu ek olmalıdır. Yani tam Türkçesiyle *küllük* anlamı kazandırır ve kaynak kişinin ifadesini doğrular.

1.5.75. Mangalgeçidi Pınarı [< *Ar. mankal*⁶⁷⁹ + *T. geç-* (i)t+i]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir adı olup eşya adı kökenlidir.

1.5.76. Marsık Kuyusu (< *marsık*)

Kelime Türkçemizde *kapkara* anlamında kullanılan ‘marsık gibi’ deyiminde yaşamaktadır. Kelime anlamı olarak “yakıldığı zaman duman duman ve koku vererek yandığı için baş ağrısı yapan odun kömürü” ve “zayıf ve teni koyu renkte olan”⁶⁸⁰ anlamlarına gelmektedir. Yüksek ihtimalle lakabı ‘marsık’ olan bir kişiden harektle bu adla anılmaktadır.

⁶⁷⁵ Eren, age., kuzgun maddesi.

⁶⁷⁶ bk. Büyükincik Kuyusu.

⁶⁷⁷ <https://sozluk.gov.tr>. Derleme Sözlüğü (22.04.2023)

⁶⁷⁸ Devellioğlu; age, -dân -دان maddesi.

⁶⁷⁹ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.04.2023)

⁶⁸⁰ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.04.2023)

1.5.77. Menevişliöz Deresi (< *Far. meneviş* + *T. li* + *T. öz*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Meneviş Türkiye Türkçesi ağızlarında “çitlenbik, sakızağacı”⁶⁸¹ anlamına gelmektedir ve öz de su çıkan yer demektir. Bu tanıma göre bitki ve su adı kökenli bir addır.

1.5.78. Mimi linkapız Deresi [*< Ar. mehmet+ali* + *T. +(n)in* + *T. kapız*]

Mimili adı, yöre ağzında *Mehmetali* kişi adının söylenişi olmalıdır. Buradan yola çıkarak bu ad belirtisiz isim tamlaması şeklinde birleşik bir ad olup kişi adı kökenlidir.

1.5.79. Naneli Deresi (< *Ar. nane* << *na'na'* + *lı*)

Bu ad Naneli Mahallesi’nde ele alınmıştır. Bitki adı kökenli bir addır.

1.5.80. Pınar Deresi (< *pınar*)

Su adı kökenli bir addır. Pınar kelimesi Pınarlı Mahallesi maddesinde detaylıca incelemiştir.

1.5.81. Pıtıraklıöz Deresi [*< pıtırak* (< *pıtrak*) + *lı* + *öz*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır. Pıtırak “dikenli tohumu insanların giysilerine, hayvanların tüylerine yapışan bir ot”⁶⁸² adıdır. Pıtırak kelimesi Standart Türkçede pıtrak olarak bilinmekte olup kökeni “< pıt ‘yansıma’ + ır- (a)k”⁶⁸³ şeklinde açıklanabilir. Kelime DLT’de “buturgak” olarak geçmektedir ve bu kelime “fıstık şeklinde bir dikenin” adıdır.⁶⁸⁴ Öz kelimesi de Karaöz Mahallesi maddesinde ele alınmıştır. Kısacası bitki adı ve su adı kökenli bir addır.

1.5.82. Saklısu Deresi (< *sak+lı* + *su*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır: saklı (< ET. sak ‘özenli, dikkatli’ + *lı*)⁶⁸⁵ + su (OT. sūf ~ sūw). Su adı kökenlidir.

1.5.83. Sarı Dere (< *sarı*)

Renk adı kökenli bir addır. Kaynak kişiye göre (KK 1) dereye sarı isminin verilmesi dere yatağının kayaç yapısıyla ilgilidir. Derenin aktığı yörede sarı renkli çiçekler, pürenler

⁶⁸¹ <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (03.02.2023)

⁶⁸² <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlüğü (22.01.2023)

⁶⁸³ Gülensoy; age II., pıtrak / pıtırak maddesi.

⁶⁸⁴ Kâşkarlı Mahmut, age: 220.

⁶⁸⁵ Gülensoy; age II, saklı maddesi.

olması da etkili olmuş olabilir. Yine kaynak kişiye göre bu dere iki dağ ~ tepe arasından akmaktadır. Türk dilinde sarı renk adına “merkez, orta”⁶⁸⁶ anlamlarında kullanılmaktadır. Buna göre kaynak kişinin derenin iki dağ arasından aktığı ile ilgili verdiği bilgi bizi sarı renginin bu anlamına götürebilir.

1.5.84. Sarısu Deresi (< sarı + su)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olup renk adı kökenlidir. Kaynak kişiye göre (KK 1) suyun sararması sonucu bu adı almış olabilir. Sarı rengi halk dimağında hastalık ve pislikle bağdaştırılmaktadır (sarı yüzün hastalık belirtisi olması gibi). Bu nedenle derenin suyu bulanmış ise ya da çer çöp vb. var ise sarıyla ilişkilendirilmiş olmalıdır.

1.5.85. Saygeçit Deresi [< say + geç-(i)t]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir ad olup yer şekilleri adı kökenlidir.

1.5.86. Sırtlanini Deresi (< sırtlan + in+i)

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik bir addır ve hayvan adı kökenlidir.

Sırtlan kelimesinin kökeni için “sırt- ‘sırttaki kalın tüy’ + lan ‘ isim yapma eki” şeklindeki açıklama verilebilir. “Şçerbak’a göre sırtlan kelimesini etimolojik olarak açıklamak için arslan ve kaplan kelimeleriyle kıyaslamak gereklidir.⁶⁸⁷

1.5.87. Sıtma Pınarı [< sıt- (OT. isi) + -t- ma]

Sıtma sivrisineklerle bulaşan bir hastalık adıyla ağzılarda olarak adlandırılan ve bedeni yıkayınca sıtmayı gidereceğine inanılan kaynak suyuna “sıtma suyu” adı verildiği bilinmektedir.⁶⁸⁸

1.5.88. SOĞANLIK DERESİ (< soğan+lık)

Yer adlarında sıkça kullanılan +lık ekiyle türemiş bir ad olup bitki adlarının ad oluşumlarında etkili olduğu örneklerdendir.

1.5.89. Soğucak Dere [< soğuk (< soğ (/u) -k⁶⁸⁹) + cak]

Türemiş bir ad olup sıfatken adlaşmıştır.

⁶⁸⁶ Kononov; age.

⁶⁸⁷ Besli; age., s. 92-93.

⁶⁸⁸ <https://sozluk.gov.tr> Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (22.01.2023) ayrıca bakınız Gülensoy II; age, sıtma maddesi.

⁶⁸⁹ Gülensoy; age II, soğuk maddesi.

1.5.90. Soğucaksu Deresi [*< soğuk (< soğı (/u) -k) + cak + su*]

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş birleşik bir addır.

1.5.91. Soğuksu Deresi (*< soğuk (< soğı (/u) -k) + su*)

Sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik bir addır.

1.5.92. Söğüt Pınarı (*< söğüt*)

Bitki adı kökenli bir addır. Söğüt kelimesi “(OT. söğüt ~ söküt) < sök- + -üt”⁶⁹⁰ şeklinde incelenebilir.

1.5.93. Sökeli Pınarı (*< sökel+i*)

Aydın iline bağlı Söke ilçesinde karşımıza çıkan söke kelimesi ‘çökerek, dizleri üstüne oturma şekli’ anlamına geliyor olmalıdır. Sökeli adında “sökeli ‘Oğuzcada hasta’” anlamına gelmektedir.⁶⁹¹ Kelime üzerine gelen “Söke+li (Söke’den olan kimse)” anlamını düşündürmektedir. Ancak bu çok spesifik bir ad olacağından hasta anlamındaki sökel anlamı ağır basmaktadır. Muhtemelen bir lakap olması ve kişi adlarının yer adları oluşumundaki etkisi sonucu adlaşmış olmalıdır.

1.5.94. Sömek Deresi (*< sömek*)

Sömek kelimesi yöre ağızlarında “taneleri alınmış mısır koçanı”⁶⁹² anlamına gelmektedir. Bu tanımdan hareketle bitki adı kökenlidir diyebiliriz.

1.5.95. Şavklı Deresi (*< Ar. şavk (<< şevk) + ı + T. lı*)

Şavk kelimesi Arapça kökenli olup halk ağzında ışık anlamına gelmektedir.⁶⁹³ Kaynak kişiye (KK 1) göre bu yer tepe gibi bir yerin yamacındadır ve etrafı ağaçlık / ormanlık olan bir boşluktur. Kaynak kişi bu yerin güneş alan bir yer olduğu için bu adı alabileceğini ifade etmektedir.

1.5.96. Taşkalan Pınarı (*< taş + kal-an*)

Sıfat-fiil eki almış birleşik bir addır. Halkın inanışları ve efsaneleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

⁶⁹⁰ Gülensoy; age. II, söğüyü maddesi.

⁶⁹¹ bk. Kargaşlı Mahmut; age; söke ve sökeli maddeleri.

⁶⁹² <https://sozluk.gov.tr> Derleme Sözlük (22.01.2023)

⁶⁹³ <https://sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük (22.01.2023)

1.5.97. Tatlıçay Deresi (< *tat+lı + çay*)

Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuş bir addır: *tat + lı* [ET. *tatıġlıġ ~ tataġlıġ ~ OT. tatıġlıġ ~ tatlıġ (DLT) < tāt + ıġ + (~ aġ) 'tat' + lı(ġ)]⁶⁹⁴ + *çay*. Su adı kökenlidir. Kuvvetle muhtemel bu derenin suyunun temiz ve tatlı olmasından dolayı bu adı almıştır.*

1.5.98. Veliöġlu Kuyusu [*< Ar. veli + T. oġ(u)l+u*]

Belirtisiz isim tamlaması biçiminde birleşik bir addır ve kişi adı kökenlidir.

1.5.99. Yarpınar Deresi (< *yar + pınar⁶⁹⁵*)

Kaynak kişiye göre (KK 1) yardan yani uçurumdan akan bir su olduġu için bu adı almıştır. Buna göre yer şekli adı kökenlidir.

⁶⁹⁴ Gülensoy; age II, tatlı maddesi.

⁶⁹⁵ bk. Pınarlı Mahallesi.

İKİNCİ BÖLÜM

AKSU YER ADLARININ SINIFLANDIRILMASI

2.1. Köken Bakımından Yer Adları

2.1.1. Tek Kelimededen Oluşan Yer Adları

2.1.1.1. Farsça Kökenli Yer Adları

Çakal (Far. şağāl)

Çırac (Far. çirāğ)

Kemer (Far. kemer)

Kireşme (Far. kirişme)

Mercimek (Far. merdumek)

Pazar (Far. bāzār)

Tahta (Far. tahte)

2.1.1.2. Far. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Alaylı (Far. alay + T. +lı)

Ayvalık (Far. ābia + T. +lık)

Barutlu (Far. bārūd + T. +lu)

Bostanlık (Far. būstān + T.+lık)

Candaş (Far. cān + T. + daş)

Çiftlik (Far. cūft + T. +lik)

Dutlu (Far. tūt + T. +luk)

Güllüler (Far. gūl + T. +lü + ler)

Kemerli (Far. kemer + T. +li)

Köseler (Far. küse + T. +ler)

Kötekli (Far. kūtek + T. +li)

Menekşelik (Far. benefşe + T. +lik)

Menevişli (Far. beneviş + T. +li)

Mercimekli (Far. merdumek + T. li)

Sünbüllük (Far. sunbul + T. lük)

Şallar (Far. şāl + T. +lar)

Traşlar (Far. terāşî + T. +lar)

Zengerde; Far. zenger + de

2.1.1.3. T. + Far. / AR. Ek Şeklindeki Yer Adları

Çelebi (T. çalab + Ar. +î)

Külden (T. kül + Far. +dān)

2.1.1.4. Arapça Kökenli Yer Adları

Arap (Ar. arap)

Cami (Ar. câmi)

Cihadiye (Ar. cihâdiyye)

Cumhuriyet (Ar. cumhûriyyet)

Cümle (Ar. cumle)

Fakı (Ar. fakı)

Fatih (Ar. fâtiḥ)

Hamam (Ar. hammām)

İhsaniye (Ar. ihsâniyye)

Kale (Ar. ḳal'a)

Kemel (Ar. kāmīl)

Ketire (Ar. ketire)

Macun (Ar. ma:cun)

Makmara ~ Makmarı (Ar. maḳbara)

Zeytin (Ar. zeytūn)

2.1.1.5. Ar. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Alicikler (Ar. 'âlî + T. cil + ler)

Baklacı (Ar. bāḳilā + T. +cı)

Bedirler (Ar. bedîr + T. +ler)

Beşirler (Ar. beşîr + T. +ler)

Cinli (Ar. cinn + T. +li)

Cumalık (Ar. cum'a + T. +lık)

Fettahlı (Ar. fettāḥ + T. +lı)

Hacılar (Ar. hâcc(ı) + T. +lar)

Hamamlık (Ar. hammām + T. +lık)

Hasırlık (Ar. ḥaşîr + T. +lık)

Hatipler (Ar. ḥaṭîb + T. +ler)

Helvacı (Ar. ḥalvā + T. +cı)
 İmamlar (Ar. imām + T. +lar)
 Kerimler (Ar. kerīm + T. +ler)
 Mahmutlar (Ar. maḥmūd + T. +lar)
 Müdürler (Ar. mudīr + T. +ler)
 Nanalı (Ar. na'na T. +lı)
 Nizalı (Ar. nizā + T. +lı)
 Nizamlar (Ar. nizām + T. +lar)
 Pelitli (Ar. bellūt + T. +li)
 Veyseller (Ar. veysel + T. +ler)

2.1.1.6. Diğer Diller Kökenli Yer Adları

Kare (Fr. carrè)
 Kooperatif (Fr. coopérative)
 İsmil (İbr. ismâ'il)
 Mağaza (Fr. magasin)
 Molos (Rum. moles)
 Solaman (İbr. süleyman)

2.1.1.7. Diğer Diller + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Biberler (Rum. biber + T. +ler)
 Mandırlar (Rum. ma'ndıra + T. +lar)
 Martılar (İtl. martin + T. +lar)
 Mersinli (Rum. mersin + T. li)

2.1.1.8. Türkçe Kökenli Yer Adları

Ada	Balıklar
Ağılı	Ballık
Ala	Barbaros
Andızlı	Batıntı
Asar	Beş
Aşağı	Billen
Avcılar	Boladan
Aykırı	Boynuz
Babuşlar	Boynuzlu

Boz	Döllük
Buzağı	Dönme
Bük	Dumanlar
Bükler	Ecevitler
Çakmaklık	Edişler
Çal	Eğri
Çalı	Ekşililer
Çallak	Erişik
Çaltılık	Ermenek
Çamlık	Eşen
Çamurlu	Eylik
Çat	Fıskalık
Çatal	Gedicek
Çengirler	Gemlek
Çepel	Gerdemeli
Çiçekli	Geren
Çimenlik ~ Çimençilik	Göçmenler
Çingen	Gödeler
Çorak	Gökçe
Çortak	Gökmenler
Çubuklu	Gölcük
Dağlıca	Göller
Dallık	Gözü
Damlarca	Gücükler
Darıcı	Gümüşler
Değirmen	Güre
Delik	Hayıtlık
Dere	Hortlar
Derin	Höyüküklü
Dikicik	Ilıca
Dikmen	İki
Dipsiz	İkiz
Direkli	İlmeli
Diş	Kabaklar

Kalabaklı	Koyun
Kağnı	Kökcüler
Kapaklıca	Köklük
Kapılı	Kömürcüler
Kaplan	Kömürlük
Kara	Körler
Kartlar	Kulak
Kaşat	Kumbağın
Kavaklı	Kumlu
Kavraz	Kumşurlar
Kayacık	Kundu
Kazan	Kurşunlu
Keçeciler	Kurtluca
Keçilik	Kuzgun
Kel	Kükür
Kepez	Orta
Kesikli	Otluk
Kesmelinin	Ova
Keşirler	Oymaca
Ketire	Öksüz
Ketirli	Öküz
Kır	Örüm
Kısrak	Örümce
Kıraç	Patırlar
Kızıl	Pınar
Kirişli	Pınarlı
Koca	Pıtılar
Kol	Saçlak
Konak	Sağırlar
Kopturlar	Sakız
Koru	Sakızlaklı
Kosa	Saksağanlı
Kova	Sarı
Kovanlık	Serikli

Sırtlama	Topallar
Sıtma	Topallı
Soğanlık	Topban
Soğucak	Toprak
Solak	Torakçı
Söbüce	Torluk
Söğüt	Torun
Söğütlü	Toşurların
Sökeli	Tömürler
Sömek	Tüylüler
Şalbalı	Uçkun
Taşlık	Ütük
Tehneli	Yaka
Teknece	Yalaz
Tepecik	Yapraklı
Terseğen	Yazırlar
Tınaz	Yazla
Tilki	Yumuk
Top	Yuvalıca
Topak	Zıngırlar

2.1.2. İki veya Daha Fazla Kelimeden Oluşan Yer Adları

2.1.2.1. Arapça + Arapça Kökenli Yer Adları

Ahmetali (Ar. aḥmet + ālî)

2.1.2.2. Ar. + Ar. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Hacıaliler (Ar. ḥācc + ālî + T. +ler)

Hacıceliller (Ar. ḥācc + celîl + T. ler)

Hacımehmetli (Ar. ḥācc + mehmet + T. +ler)

2.1.2.3. Farsça + Arapça Kökenli Yer Adları

Kelhasan (Far. kel + Ar. hasan)

2.1.2.4. Far. + Ar. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Nalbantlar (Ar. na'l + bend + T. +lar)

2.1.2.5. Arapça + Türkçe veya Türkçe + Arapça Kökenli Yer Adları

Ahmetağa (Ar. ahmet + T. ağa)

Aksarnıç (T. ak + Ar. şahrīc)

Dedemolla (T. dede + Ar. mollâ < mevlâ)

Eminbey (Ar. emîn + T. bey)

Kocamusluk (T. koca + maslūk)

Kocamustafa (T. koca + mustafa)

Kocazeytin (T. koca + zeytûn)

Mahmutağa (Ar. mahmut + T. ağa)

Safrataş (Ar. safra + T. taş)

Topmevsim (T. top + Ar. mevsim)

Yenimahalle (T. yeni + Ar. maħalle)

2.1.2.6. Ar. + T. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Ahmetçavuşlar (Ar. ahmet + T. çavuş +lar)

Aliyaylası (Ar. ālî + T. yayla + sı)

Arapbükü (Ar. arap + T. bük+ü)

Camiyıkığı (Ar. cāmi' + T. yık- (ı)k(ğ) + ı)

Çullualan (Ar. cūll + T. +lu + T. alan)

Fettanlasarı (Ar. fettān + T. +lar + T. asar + ı)

Hacıoğlu (Ar. ḥacc + T. oğ(u)l + T. +u)

Hamambaş (Ar. hammām + T. baş + T. +ı)

Kadiroğlu (Ar. kâdîr + T. + oğ(u)l + T. +u)

Karamehmetler (T. kara + Ar. mehmet + T. +ler)

Kocaömerler (T. koca + Ar. ömer + T. +ler)

Mağaraçukuru (Ar. mağāre + T. çukur + u)

Mangalgeçiti (Ar. mangal + T. geç- (i)t + i)

Mimilinkapız (Ar. mehmetali + T. kapız)

Ömerlerbükü (Ar. ömer + T. +ler + T. bük + ü)

Teslimeyıkığı (Ar. teslime + T. yık- (ı)k + ı=)

Zeytinlikyatağı (Ar. zeytûn + T. +lik + T. yat-ak(ğ)+ı)

2.1.2.6. T. + T. + Ar. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Arapatılansazlığı (Ar. arap + T. at-(1)l-an + T. saz+lık+ı)

Çullualantepe (Ar. cüll + T. +lu + T. alan + tepe)

Delikdeliğinalı (T. del-ik + del- ik(ğ) + i + Ar. na'l + T. + ı)

2.1.2.7. T. + Far. T. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Aşağıkemeragzı (T. aşağı + Far. kemer + ağ(1)z + ı)

2.1.2.8. Farsça + Türkçe veya Türkçe + Farsça Kökenli Yer Adları

Akdut (T. ak + Far. tût)

Alakese (T. ala + Far. kese)

Aşağıköy (T. aşağı + Far. kûy)

Çamköy (T. çam + Far. kûy)

Çompara (T. çom + Far. pāre)

Gülbardak (Far. gül + T. bardak)

Güloluk (Far. gül + T. oluk)

Kocabahçe (T. koca + Far. bāğçe)

Kumköy (T. kum + Far. kûy)

Ortaköy (T. orta + Far. kûy)

Solakköy (T. sol + ak + Far. kûy)

Tahtabelen (Far. tāhte + T. belen)

Tahtaköprü (Far. tāhte + T. köprü)

Taşköy (T. taş + Far. kûy)

2.1.2.9. Far. + T.+ T. Ek veya T. + Far. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

Bahçelerönü (Far. bāğçe + T. +ler + T. ön +ü)

Çeşitliören (Far. çeşīd + T. +li + T. ören)

Destiiçi (Far. testī + T. iç + i)

Havutlutaş (Far. havut + T. +lu +T. taş)

İncirağacı (Far. encīr + T. ağaç + ı)

Karashaşinler (T. kara + Far. şahin + T. +ler)

Kemeragzı (Far. kemer + T. ağ(1)z + ı)

Köyyeri (Far. kûy + T. yer + i)

Menevişliöz (Far. beneviş +T. +li + T. öz)

Payamlıtaş (Far. bādām + T. +lı + T. taş)

Pazarbeleni (Far. bāzār + T. belen + i)

Pazarönü (Far. bāzār + T. ön + ü)

Süvarigeçidi (Far. sevārī + T. geçit + i)

2.1.2.10. Türkçe + Rumca veya Rumca+ Türkçe Kökenli Yer Adları

Beşpalamut (T. beş + Rum. palamut)

Çadırmersin (T. çadır + Rum. mersin)

Güzelyalı (T. güzel + Rum. yalı)

Manavuşak (Rum. manav + T. uşak)

Yalıçam (Rum. yalı + T. çam)

2.1.2.11. İbranice + Türkçe + T. Ek Kökenli Yer Adları

İlyasalanı (İbr. ilyâs + T. alan + ı)

2.1.2.12. Fr. + Ar. + T. Ek Şeklindeki Yer Adları

İstasyonarazisi (Fr. station + Ar. arāzī + T. si)

2.1.2.13. Bulg.+ T. Ek + T. Şeklindeki Yer Adları

Çetelibük (Bulg. çeta + T. li + T. bük)

2.1.2.14. Türkçe + Türkçe Kökenli Yer Adları

Acısu

Ağalargedığı

Ağalarönü

Akbaba

Akçaalan

Akçabelen

Akçaköprü

Akçapınar

Akkavak

Akkorum

Akkuyu

Aksazak

Akyar

Alataşlık

Alayazı

Altınova

Altıntaş

Arpabeleni

Asmalıçukur

Aşağıoba

Aşağıörüm

Atatürk

Atçayırı

Ballıkaltı

Batıngölü

Belikçamlık

Besidikmen

Beşevler

Beşkavak	Dipkulak
Bitbeleni	Diştaş
Boynuzbeleni	Eğriöz
Boynuzlugeçit	Gelindüşen
Boynuzlutarla	Gödeşbeleni
Bozburun	Gökbelen
Boztepe	Gökbüget
Büyükincik	Gökdere
Çalkaya	Gökseki
Çamcatepe	Gözlektepe
Çamlıdalan	Güngörmez
Çamlıdere	Güzelyurt
Çamlıyurt	Hantazoğlu
Çamsuyu	Hantazyurdu
Çatalçam	İlgınlıada
Çaybaşı	İkibaşlı
Çeşitliören	İkizoluk
Çillerkapızı	İlmeliçukur
Çömlekbaşı	İncikpınarı
Çukurdüzlük	İnönü
Çürücein	Kabaağaç
Çürüktaş	Kanlıkapızı
Dağlıcatepe	Karaağaçlı
Dalçam	Karaanlı
Dalkavak	Karabelen
Damyeri	Karabucak
Damyıkığı	Karabükü
Darboğaz	Karacamurun
Değirmendere	Karaçalı
Deliktaş	Karaçatlak
Deliyurt	Karaçay
Dereboğaz	Karadayı
Dikilitaş	Karagöl
Diliktaş	Karahayıt

Karamaninyukarısı	Kurucain
Karaöz	Küçükgür
Karataş	Küçükincik
Karayer	Ormandamı
Karıncakapızı	Otbitmez
Kavakarası	Özbaşı
Kavurgacılarasarı	Öküzgötü
Kayadibi	Payamlıtaş
Kepezboğazı	Pıtıraklıöz
Kesmeliyatağı	Pürgamış
Kevkedağı	Sakartaş
Kırçanlarörümü	Sakızbucağı
Kızılhöyük	Sakızlarlıçalı
Kızılküt	Saklısu
Kızılyapı	Sarıtaş
Kızkapan	Sarısu
Kocabahçe	Sarıyol
Kocabelen	Satıkazan
Kocaçay	Saygeçit
Kocageçit	Sırtlanini
Kocagöller	Sivribelen
Kocagözler	Soğucaksu
Kocakapız	Soğuksu
Kocaorman	Sugediği
Kocaörüm	Sütdöküğü
Kocayatak	Takırdavıktaş
Konakyanı	Taşkalan
Koyunyalı	Tatlıçay
Köklübucak	Tombakkuyusu
Kulakavaklar	Topraktepe
Kumazkavak	Uzunbelen
Kumgeçit	Uzuncaeriş
Kumtepe	Ütükbelen
Kurtini	Yarpınar

Yaryol

Yenidumanlar

Yeniörüm

Yeşilkaraman

Yeşilyurt

Yıǧbeleni

Yıǧlılıhöyük

Yumruçakıl

Yurtpınar

Yuvaçalı

2.1.2.15. T. + T. + T. Şeklindekiler

Akkumsamralısı

Göçükyolutepe

Kabaağaçtepe

Karaboyuzalanı

Kızılsöğütgölü

Körcegözlensazlığı

Sarioǧlubeleni

Uzunburuntepe

2.2. Yapı Bakımından Yer Adları

2.2.1. Basit Kelimeden Oluşan Yer Adları

Ada	Dere
Asar	Derin
Aşağı	Dumanlar
Aykırı	Ecevitler
Babuşlar	Edişler
Balıklar	Ermenek
Barbaros	Eşen
Bedirler	Fakı
Beş	Fatih
Beşirler	Gazeller
Biberler	Geren
Billen	Gödeler
Boynuz	Gök
Buzağı	Göller
Bük	Gözü
Bükler	Gücükler
Cami	Gümüşler
Cihadiye	Güre
Cumhuriyet	Hacılar
Cümle	Hamam
Çakal	Hatipler
Çal	Hortlar
Çalı	İhsaniye
Çat	İki
Çengirler	İlyas
Çepel	İsmil
Çırak	İmamlar
Çingen	Kağrı
Çorak	Kale
Çortak	Kartlar
Değirmen	Kare

Kaşat	Müdürler
Kavraz	Nizamlar
Kemel	Orta
Kemer	Ova
Kepez	Öküz
Kerimler	Patırlar
Keşirler	Pazar
Ketire	Pınar
Kır	Pıtılar
Kısrak	Sağırlar
Kireşme	Sarı
Koca	Sıtma
Kol	Solaman
Kooperatif	Sögüt
Kopturlar	Sömek
Kosa	Şallar
Koyun	Tekke
Körler	Tınaz
Köseler	Tilki
Kulak	Top
Kumşurlar	Topallar
Kundu	Toprak
Kuzgun	Toşur
Kükür	Torun
Macun	Traşlar
Mağaza	Tömürler
Mahmutlar	Veyseller
Makmarı	Yaka
Mandırlar	Yalaz
Marsık	Zengerde
Martılar	Zeytin
Mercimek	Zıngırlar
Molos	
Murtuna	

2. 2. 2. Türemiş Kelimeden Oluşan Yer Adları

2.2.2.1. + II Yapım Ekiyle Türeyen Yer Adları

Ağı + lı

Alay + lı

Andız + lı

Armut + lu

Barut + lu

Boynuz + lu

Cin + li

Çam + lı

Çamur + lu

Çubuk + lu

Direk + li

Dut + lu

Ekşi + li + ler

Fettah + lı

Gül + lü + ler

Höyük + lü

Kapa – k + lı + ca (Kapak + lı + ca)

Kapı + lı

Karınca + lı

Kavak + lı

Kemer + li

Kes – i + k + li (Kesik + li)

Ketir + li

Kıbrıs + lı

Kiriş + li

Kötek + li

Kum + lu

Kurşun + lu

Mersin + li

Nana (-e) + lı

Nar + lı

Niza + lı
 Pelit + li
 Pınar + lı
 Sakız + lak + lı (sakızlık)
 Saksagan + lı
 Serik + li
 Sögüt + lü
 Şalba + lı
 Tehne + li
 Topal + lı
 Tüy + lü + ler
 Yaprak + lı

2.2.2.2. + *lık* Yapım Ekiyle Türeyen Adlar

Ayva + lık
 Bal + lık
 Bostan + lık
 Cuma + lık
 Çak – mak + lık (Çakmak + lık)
 Çaltı + lık
 Çam + lık
 Çift + lik
 Çimen + çi + lik
 Dal + lık
 Döl + lük
 Ey + lik [Ey(i) + lik]
 Fışka + lık
 Hamam + lık
 Hasır + lık
 Hayıt + lık
 Keçi + lik
 Kovan + lık
 Kök + lük
 Kömür + lük

Menekşe + lik

Ot + luk

Soğan + lık

Sünbül + lük

Taş + lık

Tor + luk

2.2.2.3. + *CI* Yapım Ekiyle Türeyen Yer Adları

Av + cı + lar

Bakla + cı

Darı + cı

Keçe + ci + ler

Kök + cü + ler

Kömür + cü + ler

Torak + çı

2.2.2.4. + *CA* Yapım Ekiyle Türeyen Yer Adları

Dağ + lı + ca (Dağlı + ca)

Dam + lar + ca

Gök + çe

İli + ca

Kapa – k + lı + ca (Kapaklı + ca)

Kurt + lu + ca (kurtlu + ca)

Oy – ma + ca (Oyma + ca)

Söbü + ce

Tekne + ce

Yuva + lı + ca (Yuvalı + ca)

2.2.2.5. + *Cik* Küçültme Ekiyle Türeyen Yer Adları

Ali + cik + ler

Dik – i + cik (?)

Göl + cük

Kaya + cık

Tepe + cik

2.2.3. Birleşik Kelimelerden Oluşan Yer adları

2.2.3.1. İsim Tamlaması Biçiminde Oluşanlar

Ağalargedığı	İncirağacı
Ağalarönü	İnönü
Aliyaylası	İstasyon Arazisi
Arapbükü	Kadiroğlu
Arpabeleni	Karabükü
Atçayırı	Karaboynuzalanı
Bahçelerönü	Karamaninyukarısı
Ballıkaltı	Karıncakapızı
Batıngölü	Kavakarası
Bitbeleni	Kavurgacılararası
Boynuzbeleni	Kayadibi
Camiyıkığı	Kemerağzı
Çamsuyu	Kepezboğazı
Çaybaşı	Kesmeliyatağı
Çelebiyelbenisi	Kevkeleni
Çillerkapızı	Kevkedağı
Çömlekbaşı	Kırçanlarörümü
Damyeri	Konakyanı
Damyıkığı	Koyuntaşı
Delikdeliğinalı	Koyunyalı
Destiiçi	Körcegözlersazlığı
Fettanlararası	Köyyeri
Göçükyolu	Kurtini
Gödeşbeleni	Mağaraçukuru
Hacıoğlu	Mangalgeçidi
Hamambaşı	Mimilininkapız
Hantazoğlu	Ormandamı
Hantazyurdu	Öküzgötü
Hasiçi	Ömerlerbükü
İlyasalanı	Özbaşı
İncikpınarı	Pazarbeleni

Pazarönü
Sakızbucağı
Sarıoğlubeleni
Sırtlanini
Süvarigeçidi
Sütdöküğü
Teslimeyıkığı

Yığbeleni
Zeytinlikyatağı

2.2.3.2. Sıfat Tamlaması Biçiminde Oluşanlar

Acısu
Akbaba
Akçaalan
Akçabelen
Akçaköprü
Akçapınar
Akdut
Akkavak
Akkorum
Akkumsamralısı
Akkuyu
Aksarnıç
Aksazak
Akyar
Alakese
Alataşlık
Ala Yazı
Altınova
Altıntaş
Atatürk
Asmalıçukur
Aşağıköy
Aşağıoba
Aşağıörüm
Belikçamlık

Beşevler
Beşkavak
Beşpalamut
Boynuzlugeçit
Boynuzlu Tarla
Bozburun
Bozova
Boztepe
Bozyer
Büyükincik
Çadırmersin
Çalkaya
Çamcatepe
Çamköy
Çamlıdalan
Çamlıyurt
Çatalçam
Çataltarla
Çeşitliören
Çiçeklitaş
Çompara
Çukurdüzlük
Çullualan
Çürücein
Çürüktaş

Dağlıcatepe	Karacamurun
Dalkavak	Karaçalı
Dalçam	Karaçatlak
Darboğaz	Karaçay
Dedemolla	Karadayı
Deliktaş	Kara Dere
Deliyurt	Karagöl
Dereboğaz	Karahayıt
Dikilitaş	Karamehmetler
Diştaş	Karaöz
Düzyer	Karaşahinler
Eğriöz	Karataş
Gökbelen	Karayer
Gökbüğet	Kelbük
Gökdere	Kelhasan
Gökseki	Kızılhöyük
Gözlektaş	Kızılküt
Gülbardak	Kızılova
Güloluk	Kızılyapı
Güzelyalı	Kocabahçe
Güzelyurt	Kocabelen
Hacıaliler	Kocabük
Haciceliller	Kocaçay
Hacımehmetler	Kocageçit
Havutlutaş	Kocagöller
İlgınlıada	Kocagözler
İkibaşlı	Kocakapız
İkizoluk	Kocamusluk
İlmeliçukur	Kocamustafa
Kabaağaç	Kocaorman
Karaağaçlı	Kocaömerler
Karaanlı	Kocaörüm
Karabucak	Kocatarla
Karabük	Kocayatak

Kocazeytin	Tahtabelen
Köklübucak	Tahtaköprü
Kumazkavak	Taşköy
Kumgeçit	Tatlıçay
Kumköy	Topakkuyu
Kumtepe	Topraktepe
Küçükgür	Uzunbelen
Küçükincik	Uzuncaeriş
Menevişliöz	Üçtaşlar
Ortaköy	Ütükbelen
Payamlıtaş	Yalıçam
Pıtıraklıöz	Yaranpınar
Pürgamış	Yarpınar
Safrataş	Yaryol
Sakartaş	Yenidumanlar
Sakızlaklıçalı	Yenimahalle
Saklısu	Yeniörüm
Sarısı	Yeşilkaraman
Sarıtaş	Yeşilyurt
Sarıyol	Yığılıhöyük
Sivribelen	Yumruçakıl
Soğucaksu	Yurtpınar
Soğuksu	Yuvaçaltı
Solakköy	

2.2.3.3. Zincirleme Tamlama Biçimindekiler

Akkumsamralısı
Arapatılansazlığı
Aşağıkemerağzı
Çullualantepe
Delikdeliğinalı
Göçüyolutepe
Kaba ağaçtepe
Karaboynuzalanı

Kızılsöğütgölü
Körcegözlensazlığı
Sarıoğlubeleni
Uzunburuntepe

2.3. Anlam Bakımından Yer Adları

2.3.1. Bitkiler İle İlgili Yer Adları

Akdut	Dalkavak
Akkavak	Dut
Aksazak	Gülbardak
Andızlı	Güloluk
Arapatılansazlığı	Güllüler
Arpabeleni	Haytlık
Armutlu	İlginliada
Asmalıçukur	Ilıca
Atçayırı	İlmeli
Ayvalık	İlmeliçukur
Baklacı	İncirağacı
Belikçamlık	Kabaağaç
Beşpalamut	Kabaağaçtepe
Biberler	Kabaklar
Boynuz	Karaağaçlı
Boynuzluğeci	Karaboynuzalanı
Boynuzlu Tarla	Karahayıt
Çadırmersin	Kavakarası
Çaltılık	Kavaklı
Çamcatepe	Kevkebeleni
Çamdere	Kevkedağı
Çamlıdalan	Ketire
Çamlı	Ketirli
Çamlık	Kızılsöğütgölü
Çamlıyurt	Kirişli
Çamsuyu	Kocaorman
Çatalçam	Kocazeytin
Çiçeklitaş	Körcegözlersazlığı
Çimenlik ~ Çimençilik	Kulakavaklar
Dalçam	Kumazkavak
Dallık	Menekşelik

Menevişliöz	Sakızlarlıçalı
Mercimek	Soğanlık
Mersin	Söğüt
Nanalı	Söğütlü
Narlı	Sünbüllük
Otbitmez	Şalbalı
Otluk	Yalıçam
Payamlıtaş	Yapraklı
Pelitli	Zeytin
Pıtıraklıöz	Zeytinliyatağı

2.3.2. Sular İle İlgili Yer Adları

Acısu	Karagöl
Akkuyu	Karaöz
Akpınar	Kocaçay
Aksarnıç	Pınar Deresi
Batıngölü	Pınarlı
Batıntı	Pıtıraklıöz
Çaybaşı	Saklısu
Darboğaz	Sarısu
Dereboğaz	Özbaşı
Dere tarlası	Soğucaksu
Değirmendere	Soğuksu
Eğriöz	Sugediği
Gökbüğet	Tatlıçay
Gökdere	Tombakkuyu
Göller	Yaranpınar
Güloluk	Yarpınar
İkizoluk	Yurtpınar

2.3.3. Yabancı Dillerden Alıntı Kelimelerden Oluşan Yer Adları

Ahmetali	Barutlu
Alicikler	Bedirler
Arap	Biberler
Baklacı	Bostanlık

Cami	Kervansaray
Candaş	Ketire
Cinli	Kıbrıslı
Cumalık	Kooperatif
Cümle	Köseler
Çiftlik	Kötekli
Dedemolla	Mağaza
Dutlu	Mahmutlar
Fakı	Martılar
Gazeller	Memililer
Güllüler	Menekşelik
Hacicevler	Mercimekli
Hacılar	Mersinli
Hacimehmetli	Müdürler
Hamam	Nalbantlar
Hamamlık	Nanalı
Hasırlık	Narlı
Hatipler	Nizamlar
Helvacı	Pazar
İmamlar	Pelitli
İsmil	Solaman
Kale	Tehneli
Kare	Tekke
Kemel	Traşlar
Kemer	Veyseller
Kemerli	Zengerde
Kerimler	Zeytin

2.3.4. Renkler İle İlgili Yer Adları

Alakese	Akçapınar
Akaçaalan	Akdut
Akçalan	Akkavak
Akçabelentepe	Akkorum
Akçaköprü	Akkumsamralası

Akkuyu	Karaçalı
Akpınar	Karaçatlak
Aksarnıç	Karaçay
Aksazak	Karadayı
Akyar	Kara dere
Alakise / Alakirse	Karagöl
Alataşlık	Karahayıt
Alayazı	Karain
Bozburun	Karamehmetler
Bozova	Karaöz
Boztepe	Karaşahinler
Bozyer	Karataş
Gökbelen	Karayer
Gökbüğet	Kızıldere
Gökçe	Kızılhöyük
Gökdere	Kızılküt
Gökmenler	Kızılova
Gökseki	Kızılsöğütgölü
Karaağaçlı	Kızılyapı
Karaanlı	Sarı dere
Karabelen	Sarısu
Karaburun	Sarıoğlubeleni
Karaboynuzalanı	Sarıtaş
Karabucak	Sarıyol
Karabük	Yeşilkaraman
Karabükü	Yeşilyurt
Karacamurun	

2.3.5. Yer şekilleri ve Kayaç Adları İle İlgili Yer Adları

Ada	Altıntaş
Ağalargedığı	Arpabeleni
Akyar	Asmalıçukur
Alataşlık	Besidikmen
Altınova	Bitbeleni

Boynuzbeleni	Kır
Boztepe	Kırçanlarörümü
Bük	Kızılhöyük
Bükler	Kızılova
Çalkaya	Kocabelen
Çamcatepe	Kocabük
Çeşitliören	Kocaörüm
Çetelibük	Kumgeçit
Çiçeklitaş	Kumköy
Çukurdüzlük	Kumtepe
Çullualantepe	Kurtini
Çürücein	Kurucain
Damyertepe	Mağaraçukuru
Darıcibük	Ömerlerbükü
Deliktaş	Örüm
Dikmen	Payamlıtaş
Dikilitaş	Pazarbeleni
Diliktaş	Safrataş
Diştaş	Sakartaş
Göçükyolutepe	Sarıoğlubeleni
Gödeşbeleni	Sarıtaş
Gözlektaş	Sırtlanini
Gözlektepe	Sivribelentepe
Havutlutaş	Sugediği
Höyükülü	Tahtabelen
Karabelen	Takırdavıktaş
Karabük	Taşkalan
Karabükü	Taşköy
Karain	Taşlık
Karataş	Tombakkuyu
Kayadibi	Topakkuyu
Kemerağzi ⁶⁹⁶	Topraktepe

⁶⁹⁶ Kemer kelimesi halk nezdinde yer şekli adı olarak kullanıldığı için bu gruba eklenmesi uygun görülmüştür.

Uzunbelen	Yeniörüm
Uzunburuntepe	Yıǧbeleni
Ütükbelen	Yıǧılıhöyük
Yaryol	Yumruçakıl

2.3.6. Hayvanlar İle İlgili Yer Adları

Akbaba	Koyunyalı
Atçayırı	Kurtini
Balıklar	Kurtluca
Buzaǧı	Martılar
Çakal	Mozalar
Kaplan	Öküz damları
Karaşahinler	Öküzkötü
Karıncakapızı	Örümce
Karıncaı	Saksaǧanlı
Keçilik	Sırtlanini
Kısrak Gediǧi	Tilki Tepesi
Koyuntaşı	

2.3.7. Eşya, Yapı vb. Nesne Adları ile İlgili Yer Adları

Alakese (< ala+kilise)	Hasırlık
Ballık	Havutlutaş
Ballıkaltı	Kaǧnı
Beşevler	Kapaklıca
Cami	Kapılı
Camiyıkıǧı	Kazan
Çömlekbaşı	Konakyanı
Çubuklu	Kova
Deǧirmendere	Kovanlık
Destiiçi	Kömürler
Direkli	Şallar
Gülbardak	Tekke
Hamam	
Hamamlık	

2.3.8. Kişi, Soy, Boy, Cemaat, Oymak Adları İle İlgili Yer Adları

Ahmetağa	Hantazyurdu
Ahmetali	Hortlar
Ahmetçavuşlar	İlyasalanı
Alaylı	İsmil
Alicikler	Kadiroğlu
Aliyaylası	Karadayı
Arap	Karamehmetler
Arapalanı	Kartlar
Arapatılansazlığı	Kelhasan
Arapbükü	Kemel
Atatürk	Keneveli
Barbaros	Kerimler
Bedirler	Kesmeli
Beşirler	Kesmelinin
Çepel	Kıbrıslı
Çingen	Kocamustafa
Dedemolla	Kocaömerler
Ecevitler	Kopturlar
Edişler	Kumbağın
Eminbey	Köseler
Fatih	Kötekli
Fettahlı	Kurşunlu
Fettanlarasarı	Mahmutağa
Gödeler	Mahmutlar
Gödeşbeleni (Gödeşler)	Memililer
Gücükler	Mimilininkapız
Hacialiler	Murtuna
Hacıceliller	Nizamlar
Hacılar	Ömerlerbükü
Hacımehmetli	Patırlar
Hacıoğlu	Pıtılar
Hantazoğlu	Sağırlar

Sarıoğlubeleni	Topallı
Serikli	Toşurların
Solak	Traşlar
Solaman	Tüylüler
Şallar	Velioğlu
Teslimeykığı	Veyseller
Tombakkuyusu	Yazırlar
Topallar	Yeşilkaraman

2.3.9. Meslek ve Unvan Adları İle İlgili Yer Adları

Ağalar	Hacıoğlu
Ağalarönü	Helvacı
Ahmetçavuşlar	Hatipler
Avcılar	İmamlar
Çelebi	Keçeciler
Çırak	Kökcüler
Dedemolla	Kömürcüler
Fakı	Manavuşak
Hacialiler	Müdürler
Hacıceliller	Nalbantlar
Hacılar	Suvarigeçidi
Hacımehmetli	Torakçı

2.3.10. Yer - Yön Belirten Kelimelerle İlgili Yer Adları

Ağalarönü	İnönü
Aşağı	Karamanınıyukarısı
Aşağıkemeragzi	Kavakarası
Aşağıköy	Konakyanı
Aşağıoba	Orta
Aşağıörüm	Ortaköy
Aykırı	Özbaşı
Bahçelerönü	Pazarönü
Destiiçi	
Hasiçi	

2.3.11. Halkın Günlük Yaşamı (İşleri, İnançları Vb.) İle İlgili Yer Adları

Bahçelerönü

Ballık

Cinli

Cumalık

Çiftlik

Değirmendere

Fışkalık

Hamam

Hamambaşı

Hamamlık

Kovanlık

Köklük

Pazar

Pazarn

Sıtma

Takırdavıktaş

Tınaz

SONUÇ

İnsanoğlu dünyaya geldi geledi kendini ve etrafındaki nesnelere adlandırmıştır. Bu adlandırmalar öncelikle insanlık ile ilgili olmak üzere dilbilimi açısından da çeşitli veriler sunmaktadır. Toplumlar yerleştikleri yerleri kendi dilleriyle kendi yaşam biçimi, inancı, kültürü vb. birçok etken doğrultusunda adlandırmıştır. Bu yönden yer adı bilimi eldeki verileri toplamak ve incelemek açısından önemli bir çalışma alanıdır.

Bu çalışmada da yer adlarının önemi gözetilerek tespit ve inceleme çalışması yapılmıştır. Yer adları tespit edilirken haritalardan yararlanılmış, yer adlarının verilmiş sebebiyle ilgili bilgi sahibi olabileceğini düşünülen yöre halkından kimselere danışılmış, tarihi kaynaklar ve çalışmalar ışığında bölgenin tarihi ve kültürü göz önünde bulundurularak sözlükler aracılığıyla kelime anlamları dikkate alınarak inceleme ve açıklama yoluna gidilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda yer adlarının neye göre verildiği, en çok hangi tür kelimelerden oluştuğu ve adların yapıları hakkında genel bir kanıya varılmaya çalışılmıştır.

Daha önce yapılan yer adı bilimi çalışmalarından faydalanılarak elde edilen verileri iki ana bölümde incelenmiştir. İlk bölümde yer adına sahip olan coğrafi unsura göre sınıflayıp birinci bölüm oluşturuldu. Birinci bölümde 35 mahalle, 65 tüzel kişisi olmayan eski mahalleler, 212 mevki vb. yerleşke veya coğrafi unsur adı olmayan yerler, 154 dağ, tepe, ova vb. yer şekilleri ve 99 su şekilleri toplamda 565 -eski adlar bu sayıya dâhil değil- yer adı beş gruba ayrılarak etimolojik, semantik ve dil bilgisel açıklamaya tâbî tutulmuştur. Bu ilk bölümde tarihi kaynaklar ve çalışmalar, sözlükler, kaynak kişiler, dil bilgisi bilgimiz doğrultusunda tek tek açıklanmaya, nereden geldiği, nasıl bu adı aldığı, adların kelime anlamları ve yapıları ele alınmaya çalışılmıştır.

İkinci ana bölümde ise tespit edilen yer adlarını tasnif çalışması yapılmıştır. Üç bölümden oluşan bu kısımda elde edilen veriler köken bakımından, yapı bakımından ve anlam bakımından sınıflandırılmıştır. Köken bakımından sınıflanan yer adlarında çoğunlukla Türkçe kökenli kelimeler var olmakla birlikte, özellikle Arapça ve Farsça olmak üzere Yunanca, İtalyanca, İbranice, Fransızca, Bugarca dillerinden dilimize geçen alıntı kelimelerin yer adı olarak kullanıldığı görülmektedir. Kimi zaman basit yapıda kimi zaman birleşik yapıda olmak üzere halk dimağında bulunan Türkçe (özellikle ağızlarda kullanılan kelimeler) ve yabancı kökenli kelimelerin adlandırmalarda etkili olduğu tespit edilmiştir. Köken bakımından yer adlarının % 52,8'i tek kelimedenden oluşmakta, % 48,2'si iki veya daha fazla kelimedenden oluşan birleşik kelimelerden oluşmaktadır. Tablo 1.'de tek kelimedenden oluşan yer adlarının köken bakımından oransal dağılımı gösterilmektedir. Buna göre yaklaşık % 70,8'lik bir oranın Türkçe

kökenli kelimelerden oluştuğu görülmektedir. Alıntı kelimelerin kökenine bakıldığında ise en fazla alıntı kelimenin Arapça kökenli olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Köken Bakımından Aksu Yer Adları-Tek Kelimededen Oluşanlar

Tek Kelimededen Oluşan Yer Adları	Sayısal Veriler	Yüzdellik Oran %
Farsça Kökenliler	8	2,91
Farsça Kelime + Türkçe Ek Şeklindekiler	19	6,93
Türkçe Kelime + Far. / Ar. Ek Şeklindekiler	2	0,72
Arapça Kökenliler	17	6,20
Arapça Kelime + Türkçe Ek Şeklindekiler	23	8,39
Diğer Diller Kökenliler (Rumca, İtalyanca vb.)	6	2,18
Diğer Dillerden Kelimeler + Türkçe Ek Şeklindekiler	5	1,82
Türkçe Kökenliler	194	70,80
Toplam	274	% 100

Tablo 2.'de ise iki veya daha fazla kelimededen oluşan yer adlarının oransal dağılımı verilmektedir. Elde edilen verilere göre Türkçe kelimelerden oluşan yer adları yer adları % 71,36'lık oranla başı çekmektedir. Bunu takip eden oran ise Arapça ve Türkçe kökenli iki kelimededen oluşan birleşik yer adları takip etmektedir.

Tablo 2: Köken Bakımından Aksu Yer Adları-İki veya Daha Fazla Kelimededen Oluşanlar

İki veya Daha Fazla Kelimededen Oluşan Yer Adları	Sayısal Veriler	Yüzdellik Oran %
Arapça + Arapça Kökenli	4	1,56
Farsça + Arapça Kökenli	3	1,17
Arapça + Türkçe Kökenli	29	11,36
Türkçe + Türkçe + Arapça Kökenli	1	0,39
Farsça + Türkçe Kökenli	28	10,97

Türkçe + Rumca Kökenli	5	1,96
İbranice + Türkçe Kökenli	1	0,39
Fransızca + Arapça Kökenli	1	0,39
Bulgarca + Türkçe Kökenli	1	0,39
Türkçe + Türkçe veya Türkçe + Türkçe + Türkçe K.	182	71,36
Toplam	255	% 100

İkinci bölümün ikinci kısmında tespit edilen yer adları yapı bakımından tasnif edilmiştir. Kelimelerin basit, İbrahim Şahin tarafından toponimcil ekler olarak adlandırılan eklerle türemiş ve isim tamlaması biçiminde birleşik yapıda olduğu görülmüştür. Yapı bakımından Aksu yer adlarının yaklaşık % 27'sinin basit yapıda, % 19,4'ünün türemiş yapıda, % 53,58'inin ise birleşik yapıda olduğu görülmektedir. Tablo 3.'te yapı bakımından yer adlarının oranları gösterilmektedir.

Tablo 3: Yapı Bakımından Aksu Yer Adları

Yapı Bakımından Yer Adları	Sayısal Veriler	Yüzdellik Oran %
Basit Yapıdakiler	128	27,00
Türemiş Yapıdakiler	92	19,40
Birleşik Yapıdakiler	254	53,58
Toplam	474	% 100

İkinci bölümün üçüncü kısmında ise yer adları anlam bakımından gruplanmıştır. Başta kişi, boy, uruk, sülale adları olmak üzere renk, coğrafi unsur, tepe ve su, bitki, eşya, hayvan adları ile dini motif, milli kültür mirası unsurlarının etkili olduğu görülmüş ve bu yönden sınıflandırılmıştır. Elde edilen sonuca göre Aksu yer adlarında anlam bakımından en çok etkili olan unsurun yer şekilleri ve kayaç adları olduğu, en az etkili olanın ise halkın günlük yaşamı, inançları vb. ile ilgili adları olduğu ifade edilebilir. Sayı bakımından fazla olmadığı için bir sınıflandırılmaya gidilirse de sayı adları da yer adlarında kullanılan unsurlardan olmuştur. Özellikle yalnız bir ad olarak pınar (bk. Beş Pınarı) adı olan “Beş” rakamı dikkat çekicidir. Tablo 4.'te anlam bakımından Aksu yer adlarının oransal dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4: Anlam Bakımından Aksu Yer Adları

Anlam Bakımından Yer Adları	Sayısal Veriler	Yüzdeler Oranlar %
Yer Şekilleri ve Kayaçlarla İlgili	86	16,69
Bitkiler İle İlgili	82	15,92
Kişi, Soy, Boy, Cemaat Adları İle İlgili	80	15,53
Renkler İle İlgili	63	12,23
Alıntı Kelimelerden Oluşan	62	12,03
Sular İle İlgili	34	6,60
Eşya, Yapı vb. İle İlgili	26	5,04
Meslek ve Unvan Adları İle İlgili	24	4,66
Hayvanlar İle İlgili	23	4,46
Yer - Yön Belirten Adlar İle İlgili	18	3,49
Halkın Günlük İşleri, İnançları vb. İle İlgili	17	3,30
Toplam	515	% 100

Yer adı çalışmaları tarih, coğrafya ve dilbilimin birbirini etkilediği bir çalışma alanıdır. Yapılan çalışma sonucunda da görülmüştür ki toplum bulunduğu mekâna ad verirken kendi dilinin malzemesiyle tarihi, kültürü ve bulunduğu yerin coğrafyasını temel almaktadır. Oğuzların Anadolu'ya yerleşmesiyle başlayan Anadolu'nun Türkleşmesi meselesi en büyük etkilerinden birini yer adlarına yansıtmıştır. Bazı eski adların kullanılıyor olması ya da alıntı kelimelerin dilde yer alması öz Türkçe kelimelerin kullanımı yanında kısıtlı bir alan teşkil etmektedir. Kendi topraklarından göçüp Anadolu'ya yerleşen Oğuzlar yerleştikleri mekânlara kendi dilinin ve kültürünün izlerini nakşetmiştir.

Yapılan bu çalışma ilçede daha önce buna benzer bir çalışma yapılmamış olması üzerine atalarımızın nakşettiği unutulmaya yüz tutmuş bu kültür emarelerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Bunun yanında yörede yapılan bazı idari çalışmalar sonucunda gidilen değişikler sonucunda adı değişen, zamanla unutilan yer adlarının tespit edilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitap ve Sözlükler

- Ak, M. (2015); *Teke Yörükleri (1800-1900)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Aksan, D. (2020); *Her Yönüyle Di -Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yayınları, 1, 2, 3. Ciltler, Ankara.
- Antalya İl Yıllığı (1967)*; Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi Yayınları, Ankara.
- Arslan Erol, H. (2008); *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri*, TDK Yayınları, Ankara.
- Atmaca, E. (2016); *Eski Oğuz Türkçesinden Günümüz Türkiye Türkçesine Söz Varlığı ve Anlam Olayları*, Palet Yayınları, Konya.
- Clauson, Sir G. (1972); *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford.
- Çimrin, H. (1999); *Antalya Tarihi (ve Turistik Rehberi)*, Akdeniz Kitabevi, Antalya.
- Çimrin, H. (2006); *Bir Zamanlar Antalya "Tarih, Gözlem ve Anılar"*, C. 1, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Antalya.
- Devellioğlu, F. (1996); *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Eren, H. (1999); *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Eren, H. (2018); *Yer Adlarımızın Dili*, TDKY, Ankara.
- Ergin, M. (2021); *Dede Korkut Kitabı I-II (İndeks-Gramer-Tıpkıbasım)*, TDK Yayınları, Ankara.
- Ergin, M. (2013); *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- Gabain, A. Von (1988); *Eski Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (2007); *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I (A-N)*, TDK Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (2007); *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü II (O-Z)*, TDK Yayınları, Ankara.
- İmer, K., Kocaman A., ve Özsoy A. S. (2011); *Dilbilim Sözlüğü*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Kanar, M. (2008); *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, Türkiye.
- Kanar, M. (2011); *Türkçe-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, Türkiye.
- Karakurt, D. (2011); *Türk Söylence Sözlüğü*, Türkiye.
- Kâşgarlı Mahmud, *Divânu Lugâti't-Türk* (hzl. Ahmet B. Ercilasun-Ziyat Akkoyunlu) Giriş - Metin - Çeviri - Notlar - Dizin, TDK Yayınları, Ankara, 2018.

- Korkmaz, Z. (2019); *Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi*, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara, 6. Baskı.
- Komisyon (1933); *Köylerimiz 1933*, İstanbul Matbaacılık ve Neşriyat, İstanbul.
- Komisyon (1968); *Köylerimiz: 1 Mart 1968'e Kadar*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Ögel, B. (1995); *Türk Mitolojisi*, C. II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özsoy, A.S (vd.) (2018); *Genel Dil Bilim I*, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir.
- Redhouse, J. (1968); *Yeni Türkçe-İngilizce Sözlük*, Redhouse Yayınevi, İstanbul.
- Saussure, F. de (1998); *Genel Dilbilim Dersleri* (çev. Berke Vardar), Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Şahin, İ. (2021); *Adbilim*, Pegem Akademi Yay., Ankara.
- Şenel, M. (2013); *Elazığ İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme*, Manas Yayıncılık, Elazığ.
- Tekin, T. (1988); *Orhon Yazıtları*, TDK Yayınları, Ankara.
- Tulum, M. (2013); *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Türkay, C. (2012); *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yayınları, İstanbul.
- Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (1982)*; TDK Yayınları, Türkiye.
- Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1968)*; C. 3, Türkiye, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Umar, B. (1993); *Türkiye'de Tarihsel Adlar*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Üçer, S. Sırrı ve KOMAN, M. Mes'ud (1945); *Konya İli Köy ve Yer Adları Üzerinde Bir Deneme*, Konya: Konya Halkevi Tarih, Müze Komitesi Yayınları.
- Vardar, B. (2002); *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Yalgın, A. R. (1932); *Cenupta Türkmen Oymakları*, Bürhaneddin Matbaası, Türkiye.
- Yakupoğlu, C. (2009); *Kuzeybatı Anadolu'nun Sosyo-Ekonomik Tarihi: Kastamonu, Sinop, Çankırı, Bolu, XIII - XV. Yüzyıllar*, Türkiye, Gazi Kitabevi.
- Yeni Tarama Sözlüğü* (dzl. Cem Dilçin). (2020); TDK Yayınları, Ankara.

Makale, Bildiri, Tez, Kitap Bölümü

- “Aksu (hzl. A. Kerim Atılğan)”; *Dünden Bugüne Antalya*, (ed. Kerim Atılğan), C. 1, Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Yayınları, s. 250-253.
- Armağam, A. L. (1996); *XVI. Yüzyılda Teke Sancağı: Tapu-Tahrir Defterlerine Göre*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.

- Atmaca, E. (2020); "Antalya ve Yöresi Ağızlarında Hayvan Adları ve Hayvancılık Kavram Alanları", *Prof. Dr. Vahit Türk Armağanı*, (ed. Ali İhsan Öbek vd.), Kesit Yayınları, İstanbul, 393-424.
- Atmaca, E. ve Güzel, Ö. (Kasım 2018); "Antalya'nın Korkuteli İlçesinin Köy Adları", *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S. 15, s. 304-328.
- Beden, A. (2004); *1854-1859 Tarihleri Arasında Antalya (8 No'lu Antalya Şer'iyye Sicilleri Defterine Göre)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Besli, E. (2010); *Eski ve Orta Türkçe Hayvan İsimlerinin Etimolojisi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Doğan, A. (2012); *19. Yüzyılda Teke Sancağı Antalya Merkez Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Duman, H.; Türk Mitolojisinde Ejderha, *Uluslararası Beşerî Bilimler ve Eğitim Dergisi (IJHE)*, C. 5, S.11, s. 482-493.
- Ekşioğlu, S. (2020); "Tarihî Gelişim Süreci İçinde +DAŞ Eki", *XII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (21-23 Ekim 2020)*, Ankara, s. 854-875
- Ercilasun, A. B. (Güz 2008); "Oğuz Boy Adlarının Etimolojisi", *Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 3, s. 9-25.
- Genç, R. (1997); "Türk İnanışları ile Milli Geleneklerinde Renkler ve Sarı-Kırmızı-Yeşil", *Erdem*, S. 27, C. 9, s. 1075-1110.
- Gordlevskiy, V. A. (2021); "Türk Dilinde 50 Sayısı (Türk Lehçelerindeki Sayım Meselesi)", çev. E. Atmaca ve R. Gözdeş, *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 26, s. 47 - 62.
- Gündüz Önal, A. (2012); *Alanya'nın Yer Adları*, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Habibli, R. (2009); "Ad Bilimsel Birimler ve Sosyal Etmenler", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 28, s. 33-38.
- Koday, S. ve Aydın, T. (2016); "Elmalı'da (Antalya) Geçmişten Günümüze Yerleşme Adları Üzerine Bir İnceleme", *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, Ankara, 448-468.
- Kononov, A. N. (2015), "Türk Lehçelerinde Renk Adlarının Semantiği", (çev. R. Adzhumerova ve E. Atmaca), *Gazi Türkiyat*, Güz (17): 185-204.
- Kurgun, L. (2002); *Denizli İli Yer Adları*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Denizli.

- Mudrak, O. A. (Güz 2015/17); “En Eski Türk Dilinin Metal Adları İle İlgili Söz Varlığı (çev. E. Atmaca ve R. Adzhumerova)”, *Dil Araştırmaları*, s. 229-242.
- Özmen, M. (1989); “Hatay-Erzin’de ve Genel Olarak Anadolu’da Değirmen ve Değirmencilikle İlgili Kelimeler”, *Erdem*, C. 5, S. 14, s. 463-502.
- Salan, M. (Haziran-2017); “Kitâbü’l-İdrâk Haşiyelerinin Özgün Söz Varlığı ve Anadolu Türkçesindeki Karşılıkları”, *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 1, s. 103-144.
- Sarıçelik, K. (Bahar 2020); “Teke (Antalya) Sancağının Konya Vilayetinden Ayrılarak Bağımsız Hale Getirilmesi ve İdari Yönden Yeniden Düzenlemesi”, *Bilig*, S. 93, s. 85-114.
- Solmaz, S. (Bahar 2018); “Çavuş Unvanının Kökeni, Anlamları ve Türkiye Selçukluları Döneminde Kullanımı”, *SUTAD*, (43): 423-426.
- Şahin, G. (2010); “Türkiye’de Yapılmış Toponomi Çalışmaları”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 3, S. 4, s. 134-156.
- Şahin, İ. (2007); “Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 32, Erzurum, s. 1-14.
- Tızlak, F. (2010); “Osmanlı Döneminde Bazı Köyler-Antalya Korkuteli’nin Bazı Köyleri (Muhtar ve İmamaları İle Birlikte)”, *Dünden Bugüne Antalya*, (ed. Kerim Atılğan), C. 1, Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Yayınları, s. 145-148.
- Tufan, H. (2018); *5 Numaralı Antalya Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1247-1251 / M. 1831-1835)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Uysal, İ. N. ve Coşkun, H. (2019); “Renge Bağlı Yer Adları: Karaman / Sariveliler Örneği”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 68 (Aralık), s. 205-225.
- Yıldız, O. (2017); Mahtumkulu’nun Dilinde Kuş Adları, *Uluslararası Türkçe Edebiyatı Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), s. 2272-2290.
- Yiğit, İ. (2018); “Konar-Göçer Bir Topluluğun Son Durağı Antalya: Köselers Cemaati (XIX. Yüzyıl-Günümüz)”, *Antalya Kitabı (Selçukludan Cumhuriyet’e Sosyal Bilimlerde Antalya) I*, (ed. Bedia Koçakoğlu vd.), Palet Yayınları, Antalya, s. 1026-1040.

Genel Ağ Kaynakları

<https://acikerisim.tbmm.gov.tr>

https://www.aksu.bel.tr/Aksu-Ilcesi-Tarihcesi_page_18

https://www.aksu.bel.tr/Aksu-Ilcesi-Tarihi-ve-Dogal-Guzellikleri_page_19

<https://www.antalya.gov.tr/aksu>

<https://www.gittikegzdik.com./2021/03/karatas-magarasi.html?m=1>

www.honamliyoruklari.org.tr

<https://islamansiklopedisi.org.tr/batin-fikih>

<http://lugatim.com>

<https://www.google.com/amp/s/m.sabah.com.tr/mus/2022/08/12/kevke-tasinin-cikarilmasina-baslandi/amp>

<https://sozluk.gov.tr> (Güncel Türkçe Sözlük, Tarama Sözlüğü, Derleme Sözlüğü, Kişi Adları Sözlüğü, Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü...)

<https://tr.m.wikipedia.org>

<https://www.zargan.com.tr/tr/q/solomon>

Kaynak Kişiler

KK 1; Gülperi DOĞAN, 67, ev hanımı, okuma yazması yok, görüşme tarihi: 01.12.2022 - 03.03.2023 Aksu / Antalya.

KK 2; Nihat Erim KÂHYA, 50, Muhtar, görüşme tarihi: 23.03.2023 Aksu / Antalya.

KK 3; Mehmet ÇETİN, 45, belediye memuru, görüşme tarihi: 14.10.2022 Aksu / Antalya.

KK 4; Naime METİN, 55, ev hanımı, görüşme tarihi: 15.03.2023 Aksu / Antalya.

KK 5; Muteber BAKIR, 63, ev hanımı, görüşme tarihi: 12.05.2023 Konyaaltı / Antalya.

KK 6; Sezer DOĞAN, 30, öğretmen, görüşme tarihi: 25.05.2023 Aksu / Antalya.

KK 7; Dudu SÜNER, 46, ev hanımı, görüşme tarihi: 25.05.2023 Aksu / Antalya.

KK 8; Yaşar METİN, 70, çiftçi, görüşme tarihi: 27.05.2023 Aksu / Antalya.

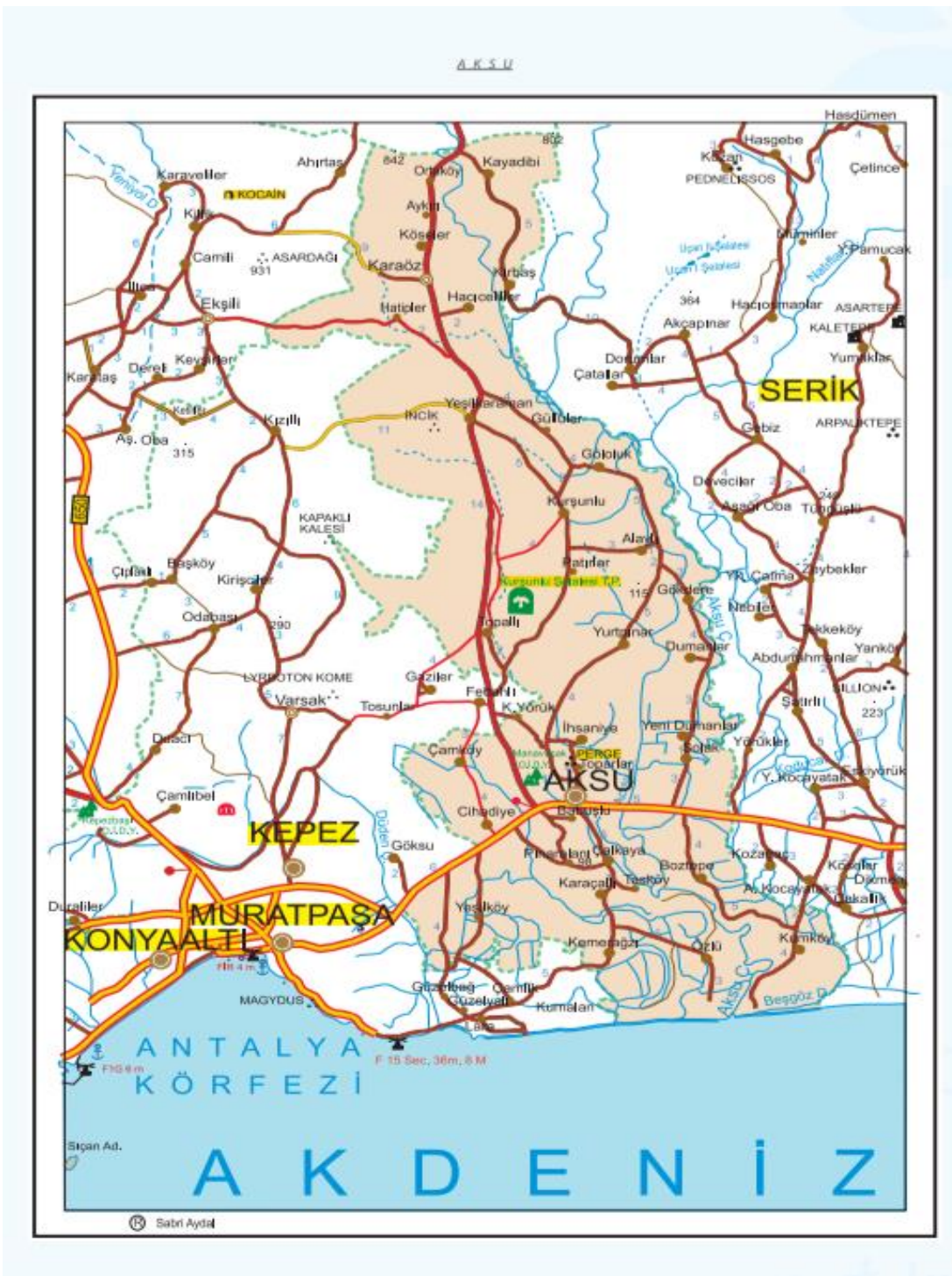
KK 9; Mustafa METİN, 67, çiftçi, görüşme tarihi: 27.05.2023 Aksu / Antalya.

KK 10; Feride METİN, 65, ev hanımı, görüşme tarihi 27.05.2023 Aksu / Antalya.

KK 11; Mehmet TELÇELİK, 82, çiftçi, görüşme tarihi 27.05.2023 Aksu / Antalya.

KK 12; Şaban DOĞAN, 67, eski muhtar, görüşme tarihi 28.05.2023 Aksu / Antalya.

EKLER

Harita 1: Aksu⁶⁹⁷

⁶⁹⁷ Aksu (hızl. A. Kerim Atılğan): C. 1, 250-253.

Resim 1: Perge Antik Kenti'nden bir görüntü.⁶⁹⁸

Resim 2: Kurşunlu Şelalesi.⁶⁹⁹

⁶⁹⁸ <https://www.aksu.gov.tr> (21.05.2022)

⁶⁹⁹ <https://www.aksu.gov.tr> (21.05.2022)

Resim 3: Çetir Bitkisi.

Resim 4: Ketire Bitkisi.

Ö Z G E Ç M İ Ő

Adı ve SOYADI	Münire GÜLCÜ
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Hacı Dudu Mehmet Gebizli Anadolu İmam Hatip Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Yabancı Dil / Diller	İngilizce

